ROLL

112480 **ocak** 2003/01
2 750 000 TL

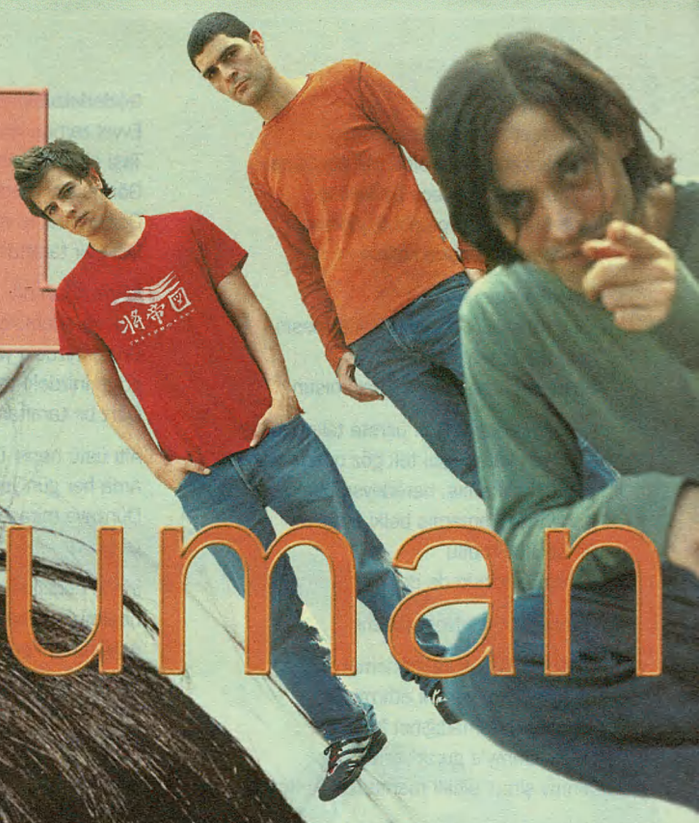

duman

ROLL 71

björk

BONNIE PRINCE BILLY • JAH WOBBLE • TRACY CHAPMAN • SHIRIN NESHAT • ALPAY
TOM PETTY • GODSPEED YOU! BLACK EMPEROR • ZAPPATİSTALAR ANLATIYOR

HEY JOE!

Amerika
Aristokratlar tırmanışa geçmiş
Para kazanıp vakit öldürme derdinde
Komünizmse sadece bir kelime
Ama hükümet tepetaklak giderse
Duyacakları yegane kelime

Amerika Amerika
Tanrı rahmetini senden esirgemesin
Amerika Amerika
Çocuklarımızın hürriyeti baki olsun

Küçük kardeş asgari ücrete talim ediyor
Maymun kafesi gibi tek göz odada yaşıyor
Takadı kalmamış, neredeyse ölüyor
Karalar bağlamamış belki ama
Bir şekilde mutlu
Kırmızılar içinde de değil

Hürriyet - Aşk - Neşe - Barış

"Hiç Jimmy" okula gitmemiş hiç
Ona sadakat yemini ettirmişler
Ama işe yaramadığının farkında
Hiçlik Jimmy'e gurur veriyor
Jimmy şimdi sihirli mantarların üstünde uçuyor

Hürriyet - Aşk - Neşe - Barış

Hocam, niye Jimmy yeminine sadık değil?

Gözlerinizdeki yaşlar için
Evvel zaman içinde bir adam vardı
Taşı ekmeğe çevirirdi bir dokunuşuyla
Görmeyeni gördürür, aptalın zihnini açardı
Gözlerinizdeki yaşlar yüzünden öldü o adam
Dört bir taraftan gelen insanların gözyaşlarından

İşitmek lazımdı söylediklerini, o görkemli sesini
Aşk ve ahenk için söylediği onca şeyi
Gözlerinizdeki yaşlar yüzünden öldü o adam,
gözlerinizdeki yaşlar yüzünden
Dört bir taraftan gelen insanların kederli gözyaşlarından

Altı üstü hepsi üç kuruşluk şey
Ama her gün yeniden doğan güneş bize esenlik verdiği için
Dünyaya mirastır alçakgönüllüğü
Dünyaya

İnanç dedikleri sadece bir kelime,
hepimizin çabaladığı
Açlığınızın, kederinizin, korkularınızın
Gözlerinizdeki yaşlardan
daha azı olduğuna inanan o adamı anlatan
Gözlerinizdeki yaşlardan, o acı dolu gözyaşlarınızdan

Altı üstü hepsi üç kuruşluk şey, altı üstü
Her gün yeniden doğan güneş bize esenlik verdiği için
Dünyaya mirastır alçakgönüllüğü
Dünyaya

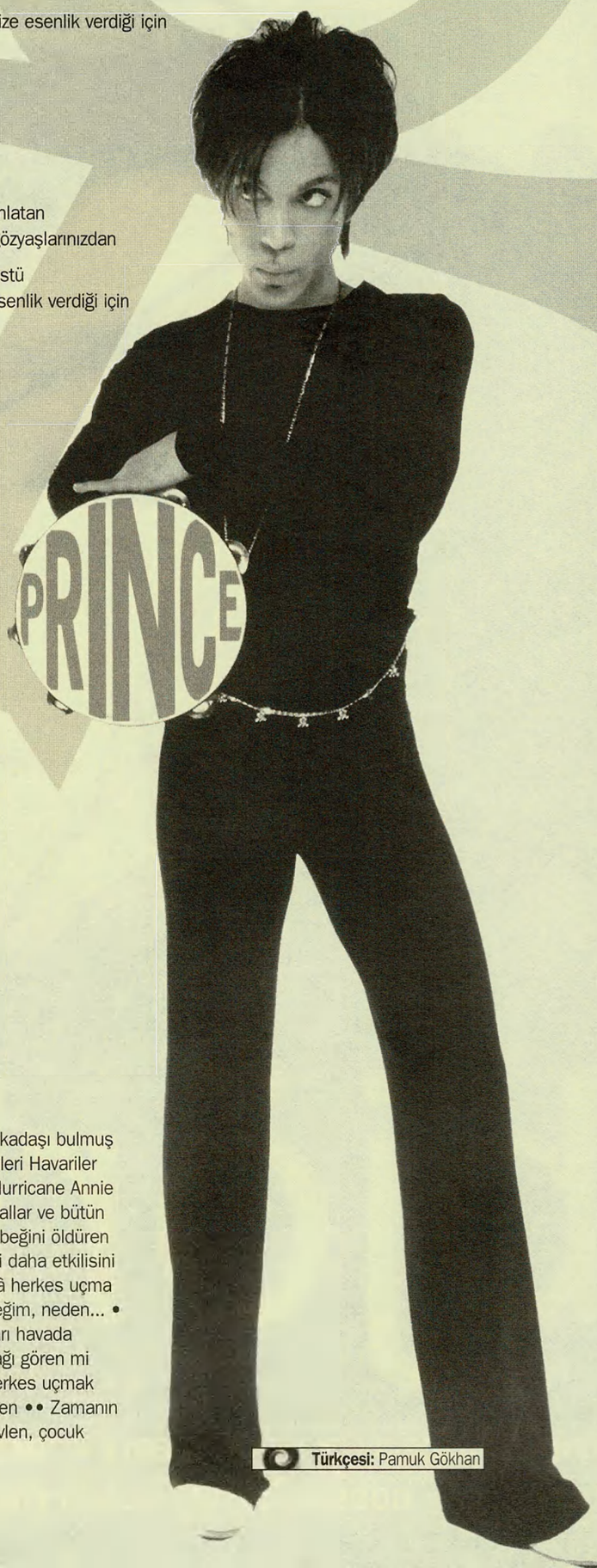

Paisley Park
Bir park var, cazibesini herkesin bildiği
Saçlarını bir taraftan diğerine savurmuş, rengarenk insanların doldurduğu
Yüzlerindeki tebessüm, içlerindeki derin huzuru anlatır
Nereye gittiklerini sorsanız, "hiçbir yer"dir cevapları
Hepsinin hayat boyu Paisley Park'da kalma izni vardır

Tahterevallideki kız neşeyle gülüyor
Bu mekânın rengi aşk olduğu için
Giriş bedavadır buraya, sadece inandığını söyle, yeter
Sonra hemen gel kalbindeki bu yere
Paisley Park kalbinin içinde

Rıhtımda oturan bir kadın, yalnız
Uslanmaz bir kocası varmış eskiden, karısını gözyaşlarına boğarmış
Bağışlanma nedir bilmeden göçüp gitmiş
Kadın şimdi üzgün mü üzgün
Belki o da gelir parka, bağışlar kocasını
Ve hayat, Paisley Park'da hiç de kötü gitmez

Yaşadığı yer yüzünden kınanan adama bakın, o da ağlıyor
Hatıralar eninde sonunda unutulup gider, ama vergilerini hâlâ ödemek zorunda
Kim, kim fillerin katırlardan daha güçlü olduğunu söylemiş ki?
Sen de gel parka, oyna bizimle
Paisley Park'ta hiç kural yok
Zaten kalbinin içinde Paisley Park

Zamanın işaretleri
Fransa'da ince bir adam • Küçük isimli büyük bir hastalıktan ölmüş • Şans eseri kız arkadaşı bulmuş iğnesini • Sonra o da aynısını denemiş •• Evde onyedi yaşında çocuklar • Tek eğlenceleri Havariler diye bir çete • Kafaları dumanlıyken, ellerinde makinalı bir silah • Zaman, zaman... • Hurricane Annie kilisenin tavanını delmiş • Kim var kim yok hepsini yok etmiş •• Televizyondaki martavallar ve bütün öbür hikayeler • Birilerinin öldüğünü anlatıp duruyor • Aralarında, besleyemediği için bebeğini öldüren bir kadın • Bizse aya adam gönderiyoruz •• Eylülde kuzenim ilk defa ot denedi • Şimdi daha etkilisini arıyor, başında kavak yelleri... • Aptalca... Değil mi? •• Bir roket infilak ediyor • Ve hâlâ herkes uçma sevdasında • Kimilerinin dediği gibi • Anca ölünce huzura kavuşur insan • Neden bebeğim, neden... • Zaman, zaman... • Zamanın işaretleri... •• Bebek konuşmaya başlıyor • Yıldız Savaşları havada uçuşuyor • Komşular desen üstüne parlıyor • Ama gece inip bombalar düşünce • Şafağı gören mi kalıyor • Zaman, zaman • Zamanın işaretleri... •• Bir roket infilak ediyor, • Ve hâlâ herkes uçmak sevdasında • Kimilerinin dediği gibi • Anca ölünce huzura kavuşur insan • Neden, neden •• Zamanın işaretleri bunlar, • Kafamızı bulandıran, • Çok geç olmadan sen de davran • Aşık ol, evlen, çocuk sahibi ol • Nate deriz ona, erkek olursa • Zaman, zaman • Zamanın işaretleri...

Türkçesi: Pamuk Gökhan

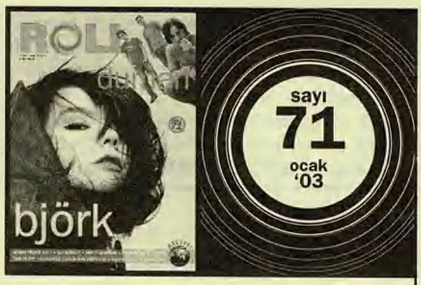

sayı
71
ocak
'03

09 Joe Strummer

10 Godspeed You!

11 Tom Petty

12 Tracy Chapman

14 Duman

19 Björk

24 Bonnie "Prince" Billy

28 Jah Wobble

32 2002'nin albümleri

38 Frank Zappa

44 Shirin Neshat

58 Alpay

04 Ajans
34 Halkla ilişkiler
36 Satırarası
46 Kıraathane
48 Gayd
50 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Arslan Eroğlu, Atilla Aydoğdu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Derya Bengi, Doğan Ertener, Donat Bayer, Duygu Güner, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Esra Okutan, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Hakan Dilek, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kerem Demir, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Necati Sönmez, Nedim Yalgı, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özhan Binici, Özge Ar, Özlem Köseoğlu, Pınar Öğünç, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Serkan Seymen, Sid, Siren İdemen, Sungu Çapan, Shandor Hassan, Şahan Nuhoğlu, Tacide Kaya Güner, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Yıldız, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu. Zülal Kalkandelen **baskı:** Stampa **dağıtım:** Bir-Yay **adres:** Büyükparmakkapı sok. Tuna Apt. No 21/4 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 293 94 80 **yıl** 7 **sayı** 71 **ocak** '03 **imtiyaz hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0.535.576 21 11) - Orhan Esen (231 53 48)
AYDA BİR YAYINLANIR

Bir idealin timsali

Bir kuşağın efsanesi ve gerçekten sözcüsü olmanın arasındaki farkı kapatmak için Joe Strummer kadar çaba sarfeden kimse olmadı.
Bütün müzisyenler ideallerle yola çıkar. Fakat onları muhafaza etmek gerçekten tutarlılık ister. Ancak asıl mesele, hayranlarınızın ideallerini boşa çıkarmamaktır.
Joe konser salonlarının arka kapısını açıp içeri alırdı bizi, otellere sızıp bira içmemizi sağlardı; rock 'n'roll'un haklı gücüne inanırdı. Şarkıları dünyayı değiştiremese de, dünyayı algılamamızı değiştirdi. Punk'ın dinamizmini aştı ve bir punk-reggae partisi başlattı.
Binlercemizi Londra sokaklarına çekti, "ırkçılığa karşı rock"u desteklememize önayak oldu.
Bize elektro gitarı sevdirdi. Saçımı kesmeme sebep oldu.
Beni sanatçı olmaya motive eden ideallerin kaynağı punk değildi, hatta Clash bile değildi, Joe Strummer'dı.
1970'lerin sonunda Britanya'da ortaya çıkan punk'ın ilk dalgasının siyasî tavrı muğlaktı. Ne Sex Pistols, ne The Damned, ne The Stranglers, hatta ne de Jam, Clash'in dediği ve yaptığı radikalizme yaklaşabildi.
Amerikan punk'ı bu açıdan daha da zayıftı. Ramones, Talking Heads, Heartbreakers ve Blondie; hepsi apolitikti. Eğer Clash olmasaydı, punk alaycılıktan, çengelli iğneden ve bol pantolondan ibaret kalacaktı.
Clash'in şarkı sözleri Atlantik'in iki yakasında 1000'den fazla grubun ayaklanıp eski kuşaklara meydan okumasına esin kaynağı oldu. Hepimiz Joe Strummer'ı örnek aldık. O hep gerçek kaldı ve Manic Street Preachers'a ilham verdi.
Ve hiçbir zaman saygımızı yitirmedi. Mescaleros'la yaptığı son albümlerle bir kez daha esin perisi oldu. Farklı tarzları ve ritmleri harmanlayarak çokkültürlülüğü kutsadı.
Son konserinde, kasım 2002'de, Londra'da, Mick Jones'la birlikte Clash şarkıları söyledi. O konser, grevdeki itfaiyeciler sendikasının yararınaydı.
Rock'n'roll'un en zor tarafı, göründüğün gibi olmak, olduğun gibi görünmektir. Joe Strummer bu idealin timsaliydi.
Onu çok özleyeceğim.
Billy Bragg

Joe Strummer üç dakikalık bir şarkıyla dünya değişebilirmiş gibi çalıyordu. Clash'i seyrettikten sonra dünyam ebediyen değişti.
Tom Morello
(Rage Against The Machine, Audioslave)

Joe ve Clash'in yaptığı müzik anılmaya değer: Duygusal, politik, meydan okuyan, deneysel, heyecanlı ve harikulade. Joe'yu en son gördüğümde, Los Angeles'ta bir kulüpte birlikte dans etmiştik. Ve ona müziğinin benim için ne kadar önemli olduğunu söyleyip durmuştum. Altın kalpliydi ve hiç kuşkusuz son 50 yılın en önemli müzisyenlerinden biriydi.
Moby

Clash en büyük rock grubuydu. U2'nun kurallar kitabını onlar yazdı. Bir Joe Strummer hayranıydım hep. O, ben ve Dave Stewart ocak ayında buluşup Nelson Mandela için yazdığımız şarkıyı tamamlayacaktık. Şoke oldum.
Bono *(U2)*

Bir başka kuşak için Bob Dylan, bira içerken gözyaşı dökmekten başka işlere yarayacak şarkılar yazılabileceği duygusunu uyandırmıştı. Bizim içinse olay "Sandinista!"ydı. "Straight To Hell" bambaşka bir dünyanın nasıl yaratılabileceğine dairdi. Ve o, bir kaçış dünyası değildi. Strummer, müziğe heyecan ve hiza getirdi.
Stephan Jenkins
(Third Eye Blind)

Şunu birinci elden biliyorum: Şarkılarını yumuşatmaları için Clash'e büyük para teklif edildi. Bu teklifi ellerinin tersiyle ittiler. "Bizim meselemiz para değil" dediler. Bu çok takdire şayan bir durum. Joe'yla akrandık ve rakiptik. Ben popüler kültüre dahil olup mücadele etmeyi savunurdum. O dışında kalıp mücadele etmeye taraftardı. Sabahlara kadar tartışırdık. Zamanla ne kadar iyi bir insan olduğunu farkettim. Çok önemli bir müzisyendi. Clash'in etkisi sonsuza dek sürecek.
Bob Geldof

Sahte değildi. Punk hareketinin büyük bir parçasıydı.
Steve Jones *(Sex Pistols)*

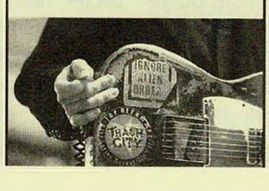

Clash benzersizdi, çünkü popülerliklerinin zirvesindeyken bıraktılar ve tekrar bir araya gelmeleri için yapılan bütün okkalı teklifleri reddettiler. Öteki gruplar paraya tav oldular, Clash ise yaptığı şeye inanıyordu, bunu pekâlâ paraya tahvil edebilirlerdi, ama tenezzül etmediler. Strummer'la 1976'daki Avrupa turnemizde tanışmıştım. Derhal kaynaştık. "White Riot"ı dinlediğimde büyük bir grup olduklarını anladım. 1979'dan bugüne en iyi grup onlar. Bütün punk'lar içinde kendime en yakın bulduğum Joe Strummer'dı.
Johnny Ramones
(The Ramones)

"Ulan karı! Ağzının içine salıncak kurar, sallana sallana sıçarım." *(Mürüvvet Sim'den Mualla Sürer'e, "Mahalleye Gelen Gelin" filminden)*

Kur'an Arap kültürünün ürünüdür, çünkü develerden hiç söz edilmez. **BORGES**

Hep bir penguen olmak isterdim / Muammalarla açık konuşan **CAN YÜCEL**

Düğme bağlı bir üniformaya Üniforma bağlı bir insana İnsan bağlı bir yaşama Yaşam bağlı bir saç teline **RUDOLF OTTO WIEMER**

Şarap şişesinin üzerine bir not yapıştırılmış. Oğuz bakkala gider gibi rahat: "Çıkıyorum. İntikam alacağım ve döneceğim..." **MURAT UYURKULAK**, Tol

Birden fırladı, odanın karanlık köşesine gidip pencereden dışarı baktı. Sokaktan gelen ışık, hatlarını hafifçe aydınlatıyordu. "Bir gün Amerikalılarla savaşmak zorunda kalacağız." Bana dönmemişti. "Amerikalı çok büyük ve ben çok küçüğüm. Benim kurşunum için, benim ona oluşturduğumdan daha büyük bir hedef oluşturuyor." **ALPHONSO LINGIS**, Susturulmuşlar

ABD'nin olası Irak operasyonuna karşı sanatçı dayanışması her geçen gün artıyor. Micheal Stipe, Matt Damon, Samuel L. Jackson, Barbara Streisand, Martin Sheen, Alec Baldwin, Kim Basinger, Tim Robbins ve Susan Sarandon'ın ardından listeye Rage Against The Machine ve Audioslave gitaristi **TOM MORELLO** da eklendi. Morello, George W. Bush'un "haydi savaşa" politikasına karşı çıkıyor ve çeşitli medya organlarında başkanın "savaş suçlusu" sayılması gerektiğini söylüyor... Öte yandan, Green Day de savaşa karşı tavrını koydu. Grubun lideri Billy Joe Armstrong, Bush'un Irak sorununu barışçıl yollardan halletmesi gerektiğini söylüyor.

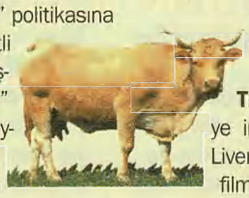

THE FUGEES'in lideri Wyclef Jean, 1997'den beri çalmayan grubu toparlamaya çalışıyor ve diğer iki elemanı yeni bir albüm hazırlamaya çağırıyor. Tek şartı: Kusursuz olması! Wyclef Jean'e göre yeniden toparlanma sürecini şarkıcı Lauryn Hill engelleyecek gibi görünüyor.

Pavement'ın eski lideri **STEPHEN MALKMUS**, Jicks grubu eşliğinde kaydettiği ikinci solo albümü "Pig Lib"i mart ayında çıkarıyor. Matador plak şirketinin yaptığı açıklamaya göre, Pavement'ın "Slanted & Enchanted" albümünün konser kayıtları ve yayınlanmamış parçalarla birlikte oldukça zenginleştirilmiş bir versiyonunu da yolda.

THE CORAL ilginç bir projeye imza atmaya hazırlanıyor. Liverpool'lu genç grup, efsane film "Easy Rider"ın hikayesini "Lazy Rider" adıyla tekrar filme çekmeyi planlıyor. Ancak bu kez kahramanların altında Harley'ler değil, BMX bisikletler olacak ve olay ABD yerine, Liverpool kasabası Hoylake'da geçecek.

Kasımda İstanbullulara büyülü bir gece yaşatan Amerikalı şarkıyazarı Will Oldham, **BONNIE "PRINCE" BILLY** kod adıyla üçüncü albümünü önümüzdeki ay yayınlıyor: "Master and Everyone".

LUKE HAINES'in esas grubu The Auteurs neredeyse öldü gibi, ama tek atımlık barut gibi proje grubu olarak kurduğu Black Box Recorder yola devam ediyor. Şubat ayında "Passionoia" adlı yeni Black Box Recorder albümü yayınlanacak. Grup bu albüm için One Little Indian şirketiyle sözleşme imzaladı.

İngiliz yönetmen **STEPHEN FREARS** "The Importance of Being Elvis" adlı yeni bir komedi çekiyor. Filmde Colonel Parker, askerde boğazından yaralanarak şarkı söyleyemez hale gelen **ELVIS PRESLEY**'in yerine geçen bir dublörü canlandıracak.

STEREOLAB yasta... Gitarist Mary Hausen, Londra'da bir bisiklet kazası sonucu öldü. 1966'da doğan Hausen, Tim Gane ve Fransız şarkıcı Laetitia Sadier'nin kurduğu gruba genç yaşta katılmıştı. Mary'nin ölümüyle sarsılan Laetitia Sadier ise, son olarak solo projesi MOnade'la meşgul oluyordu.

RADIOHEAD'in gitaristi Ed O'Brian grubun halen hazırlamakta olduğu altıncı albümüyle ilgili bir demeç verdi: "Daha önce de söylediğim gibi, bu albümümüz üç dakikalık pop parçalarından oluşacak". Bilindiği gibi, albüme girmesi muhtemel parçaları Radiohead bir süredir konserlerinde yorumluyor. O'Brian'ın açıklamalarına rağmen parçaların stüdyo versiyonlarının, sahne performanslarında ne oranda farklı olacağını kestirmek imkânsız... Ama internet ne güne duruyor? Radiohead, birkaç yeni parçasının demo çalışmalarını internet üzerinden yayınladı. Sitede grubun görüntü kayıtlarından küçük bir kesit de yer alıyor. Mesela her biri George W. Bush kılığına girmiş Radiohead elemanları birkaç şarkı çalıp söylüyor... Öte yandan basçı Jonny Greenwood, "Bodysong" adlı filmin müziklerini yaptı. Greenwood'un tabiriyle "dramların ve savaşların yüzyılını özetleyen" filmde, televizyon haberlerinden tıp belgesellerine farklı kaynaklardan ve dönemlerden görüntüler de kullanılacak.

Pulp'ın sahne gitaristi **RICHARD HAWLEY** yine yalnız çalışmaya başladı. Sheffield'lı şarkıyazarı, 2001'deki başarılı albümü "Late Night Final"ın ardından, önümüzdeki aylarda üçüncü solo albümü "Lowedges"ı çıkaracak.

NICK CAVE ve Bad Seeds albümü "Nocturama" şubatta yayınlanıyor. Avustralyalı grubun güncellenen ve güzelleşen internet sitesinde yeni single "Bring It On"u da dinleyebiliriniz.(nickcaveandthebadseeds.com) Bu parçada Cave'e, Avustralya'nın bir başka efsanesi Saints'den Chris Bailey eşlik ediyor "Bring It On" single'ı piyasaya verildiğinde ise hiç yayınlanmamış iki şarkı daha dinleyebileceğiz: "Shoot Me Down" ve "Swing Low".

PLACEBO'nun dönüşü: Şarkıcı Brian Molko, Alpinestars ve Trash Palace'la birlikte yaptığı elektro takılmacaların ardından grup arkadaşlarıyla birlikte mart sonunda çıkacak yeni albümlerinin kayıtlarını hızlandırdı. Yeni single "Bitter End" için mart başlarına kadar beklememiz yeterli.

SHIVAREE'DEN YENİ YIL MESAJI

Céline Dion'dan sonra hayat

Les Inrockuptibles dergisi, Shivaree'nin solisti Ambrosia Parsley'den 2002'yi değerlendirmesini ve okurlara bir yeniyıl mesajı iletmesini rica etmiş. İşte Ambrosia'nın cevabî mektubu:

Geçen hafta az kalsın ölüyordum. Otoyolda. Gökyüzü masmavi, hava zehir gibiydi. Gazetelerin saçtığı korkunçlukları saymazsak, harika bir gündü. Derken radyoyu açtım: Céline Dion, batan gemilere dair şarkısını söylüyordu. Her şey bir anda değişti. Sandviç ve tortilla yüklü bir kamyon beni nerdeyse eziyordu. Mucizevî bir direksiyon kırma hareketi sayesinde hayatta kalmayı başardım ve şimdi bu hikayeyi anlatabiliyorum. Bütün bunlar olup bittikten sonra Céline Dion hâlâ arabamdaydı: Şu korkunç şeyle, "Titanic"le ilgili iniltileriyle beynimi kemiriyordu. Hâlâ inanamıyorum. Her şey bu şekilde sona erebilirdi. Ölümüm için dehşet film müziği.

Bu yıl çok sevgili bir dostumun ölümünü gördüm. Ve küçük yeğenimin böbrek nakli için mücadele edişini gördüm. Şimdi, bir tortilla ve sandviç denizinin içinde otoyolun ortasında yamyassı olmak yerine, şu anda burada olmakla ne kadar şanslı olduğumu herkesten daha iyi biliyorum.

Yeni bir karar aldım: Eşliğinde ölmek istemeyeceğim hiçbir şarkının arabamın radyosundan içeri sızmasına izin vermeyeceğim. Uçakta kötü filmleri seyretmeyi de kabul etmeyeceğim. Ve büyük gecenin ne zaman geleceğini bilemeyeceğimize göre (özellikle de yarattığımız bu kederli ve nefret dolu dünyada) kendim için sonuncu olmasını arzu etmeyeceğim hiçbir kitabı, filmi, albümü okumayacağım, seyretmeyeceğim, dinlemeyeceğim.

Bu seneden beni çıldırtıcı derecede heyecanlandıran bir müzik pek hatırlamıyorum. Ama eğer etki altında kalarak davranmaya özel bir eğiliminiz varsa, White Stripes, Buddy ve Julie Miller, Ramsay Midwood ve İsveçlilerin The Soundtrack of Our Lives'ının çok iyi son eşlikçiler olduğunu düşünüyorum. Bu arada, madem laf açıldı, İsveçliler düşündüğümüzden çok daha zekiler.

Sağlığınıza.

Değişimin hiç bitmediği yerde...

AKBANK
KÜLTÜR
SANAT
MERKEZİ BEYOĞLU

Sanat devam ediyor!

Akbank Kültür Sanat Merkezi sanatı destekliyor, hayatın ve sanatın değişen yüzünü sanatseverlere yansıtıyor.

Bilgi için: *(0212) 252 35 03-04*
www.akbanksanat.com

AKBANK
KÜLTÜR
SANAT
MERKEZİ BEYOĞLU

Akbank Kültür Sanat Merkezi, yeni yüzüyle açıldı!

Yıldızların sessizliği insanları konuşturmada alkolden daha etkilidir. **JOHN BERGER,** Bir Zamanlar Europa'da

Kişi ötekiler adına, sadece ötekiler sustuğu ve susturulduğu zaman konuşur. Ve ötekiler adına konuşmak kişinin kendini susturması demektir. **ALPHONSO LINGIS**, Susturulmuşlar

kapı / anlıyordum / kilit / anlamıyordum / vitray / anlamıyordu / pencereler / anlamayacaklardı / çerçeveler / anlasaydı / genç kız anlayacak / bitkiler / anlar / nota defteri / anlaşılır / piyano / anlaşır / kütüphane / anlatır / delikanlı / anlaşılabilir / evsahibi anlamaz / **SEVİM BURAK**, Everest My Lord

Hayır hükümdarım, / benim mutluluğum bir kuştur, / sizinki yırtıcı hayvan. **BETİM MUÇO**

Yalnız olmak iyidir, çünkü yalnızlık güçtür. Bir şey güç olunca, onu bize yaptıracak bir neden daha var demektir. **RAINER MARIA RILKE**, Genç Bir Şaire Mektuplar

LIL' KIM üçüncü albümü "La Bella Mafia"yı mart ayında yayınlıyor. Albümde Timbaland, Havoc, Scott Storch, Kanye West ve Swiss Beatz prodüktörlük görevinde.

GEORGE HARRISON anısına geçtiğimiz ay Londra Royal Albert Hall'da üç buçuk saatlik muhteşem bir gösteri düzenlendi. İlk bölümünde Anoushka Shankar ve orkestrasının Ravi Shankar kompozisyonları yorumladığı gecede, George'un Monty Pyton ekibinden komedyen arkadaşları da sahne aldı. İkinci bölümün yıldızları ise Beatles ve Travelling Wilburys şarkıları seslendiren Eric Clapton, Tom Petty, Jools Holland, Sam Brown, Jeff Lynne, Billy Preston ve Joe Brown'dı... Bir parçada Clapton'a gitarda George'un oğlu Dhani de eşlik etti. Konserin doruk anlarında sahnede Ringo Starr ve ukulelesiyle Paul McCartney de vardı.

Stone Temple Pilots'dan tanıdığımız şarkıcı **SCOTT WEILAND** ikinci solo albümünün hazırlıklarıyla meşgul. Söylendiğine göre, bu çalışma ilk albümü "12 Bar Blues"a oranla daha az deneysel olacakmış.

Britanyalı deneysel elektro ikilisi **AUTECHRE**'in yedinci albümü "Draft 7.30", nisan ayında raflarda yerini alacak.

GÖKALP BEŞLEDİ

Gökalp Baykal'dan taze şarkılar, taze albüm: "Her Zaman Bir Şarkı". Akın Eldes, Oya Erkaya gibi müzisyenlerin konuk olduğu albümde İsmail Sefa Yalbaz'ın da

aranjör olarak büyük emeği var... Gökalp'in "beşinci çocuğu" olan "Her Zaman Bir Şarkı"daki şarkılar uyku tutmayan gecelerimizin en büyük dostu olacağa benzer. Zaten Gökalp de uykusuz gecelerinde folktan blues'a, rock'n'roll'dan latin havalarına kadar türlü çeşitli seyahatlere çıkmış ve bize bu 13 şarkıyı armağan etmiş.

Weezer'ın eski basçısı ve Rentals'ın lideri **MATT SHARP** ilk solo albümünü martta çıkarıyor. Sharp, Weezer'dan ayrılmasından sonra 1998'de Rentals'la "Seven More Minutes" albümünü yayınlamış, ondan sonra da yeni bir çalışma yapmamıştı. Müzisyenin yeni şarkıları, Talk Talk şarkıcısı Mark Hollis'in solo albümünün ve Hope Sandoval parçalarının havasına sahipmiş.

MOBY coplandı: Sanatçı, Boston'da verdiği bir konserin ardından hayranlarıyla konuşup imza verdiği bir sırada üç kişinin saldırısına uğradı. Tekmeli yumruklu coplu saldırıyı birkaç küçük yara ve ezikle atlatan Moby, sakinleştikten sonra "belki de kel ve zayıf şarkıcıları sevmiyorlardır" diye bir yorumda bulundu. Şimdi de web sitesinde, gerekçelerini öğrenmek için saldırganları konuşmaya davet ediyor.

Rage Against The Machine ve Soundgarden evliliğinden doğan **AUDIOSLAVE**, ilk albümün ilk single'ı "Cochise"in başarısının ardından "Like A Stone" adlı ikinci single'ını yayınlayacak. Söylentilere göre, bu şarkı yüksek dozdan uyuşturucudan hayatını kaybeden Alice in Chains şarkıcısı Layne Staley için yazılmış. Ancak Chris Cornell bu şarkıyı arkadaşı Layne için bestelediğini yalanlayıp, "ben öyle 11 Eylül'ün ertesi günü olay hakkında beste yapan şarkıcılardan değilim" diyor.

JOHN CALE şubat ayında bir single, baharda ise yeni bir albüm yayınlayacak. Cale'e albümünde omuz verenlerden biri, Trash Palace projesinde birlikte çalıştığı Fransız DJ ve müzisyen Dimitri Tikovoi.

Son yıllarda rock prodüksiyonlarındaki ölgünlükten yakınan **BECK**, bu yıl içinde sıkı bir rock'n'roll albümüne imza atmak istiyordu. Ancak White Stripes ve Strokes'un haklı başarılarının ardından artık bu fikrinden çark etmişe benziyor. Beck'in, bu yıl iki albüm birden yayınlama ihtimali var. Biri "Sea Change" artığı şarkılardan, diğeriyse tamamen yeni bestelerden oluşacakmış. Sound açısındansa "Sea Change"in uzağında olmayacaklarmış.

KEKE ABLA

Durup durup en son "Kekeland" albümüyle turnayı gözünden vuran "kaçık" şarkıcı Brigitte Fontaine, 30 yıllık macerasını üç CD'lik bir box-set'te özetliyor. "Plans Fixes" isimli bu kutuda toplam 70 şarkı var. Noir Désir, Sonic Youth, Alain Bashung, Etienne Daho gibileriyle yaptığı ortak çalışmalar, Art Ensemble Of Chicago'yla birlikte yorumladığı meşhur "Comme à la radio"nun İngilizce versiyonu ve elbette eşi Areski'nin yazdığı şarkılardan bir demet... Paranız (varsa) boşa gitmez.

Cypress Hill'den **DJ MUGGS**'ın ilk solo albümü "Dust"ın misafir odasında Greg Dulli (Afgan Whigs), Everlast (House Of Pain) ve Josh Todd (Buckcherry) gibi isimler yer alacak.

APHEX TWIN "tiko para için" remikslerini bir albümde topluyor. Richard D. James, mart ayında yayınlayacağı double "Mixes for Cash" albümünde –Seefeel'dan Saint Etienne'e, David Bowie & Philip Glass'dan Nine Inch Nails'e– başkalarının şarkıları üzerine yaptığı denemelerini sunacak.

Avustralyalı şarkıyazarı **BEN LEE**'nin "Hey You, Yes You" isimli yeni albümüne Gorillaz'dan tanıdığımız yükselen prodüktör **DAN "THE AUTOMATOR" NAKAMURA** prodüktör olarak imza çaktı.

JANE'S ADDICTION'ın yeni albümü "Hypersonic", yaz aylarında piyasaya sürülecek ve 90'da çıkardıkları "Ritual de lo Habitual"dan bu yana ilk gerçek stüdyo albümleri olacak. Albümün prodüktörü daha önce Lou Reed ve Pink Floyd'la çalışan ünlü isim Bob Ezrin.

'70'lerin kıyıda köşede kalmış, ama hayranları da giderek çoğalan rock'n'roll grubu **NRBQ**, bir tribute albümle selamlanıyor. Albüme katılanlar arasında Bonnie Raitt, Los Lobos, R.E.M.'den Mike Mills, Peter Wolf, Steve Earle, Yo La Tengo, Ron Sexsmith, Widespeard Panic gibi isimler var. NRBQ'yu "The Simpsons" dizisinde sık sık kullanan Mike Scully de, Elvis Costello, Keith Richards, Bonnie Raitt söyleşilerinin de yer alacağı bir NRBQ belgeseli hazırlıyor. Scully'nun yeni çizgi-dizisi "The Pits"in de jenerik müziği "It's The Pits" şarkısı olacakmış...

PULP artık sallantıda olmaktan da çıktı, söylemeye dilimiz varmıyor ama, galiba dağıldı. Aralık ortasında Rotherdam konserine çıkan grup –tıpkı İstanbul'da olduğu gibi– son şarkı olarak "Common People"ı yorumlamış. Jarvis Cocker şarkı sonrası sahnede uzun süre hareketsiz kalmış ve "herhalde bu bizi son görüşümüz, kim bilir, gelecekte belki de yeniden bir araya gelebiliriz" cümlesi dökülmüş ağzından.

Ölümcül kansere yakalanan **WARREN ZEVON**, yazın yayınlanacak son albümü "My Dirty Life and Times"ı dostlarıyla hazırlıyor. En son Bruce Springsteen, Zevon'la beraber stüdyoya girdi –Springsteen, daha önce de Zevon'un 1980 albümü "Bad Luck Streak"te çalmıştı. Zevon'un albümü için Bob Dylan, Don Henley, Ry Cooder, Dwight Yoakam, Billy Bob Thornton, Jim Keltner ve Jorge Calderon daha önce stüdyoya girmişlerdi. Kayıt aşamalarından bazı fotoğrafları, mesela Benicio del Toro, Hunter S. Thompson, Carl Hiaasen'le çekilenleri www.warrenzevon.com'da görebilirsiniz. Zevon, Rolling Stone'a şöyle konuşmuş: "İnsanın kendine veda edebilmesi iyi bir fikir. Herkesle bir arada barış içinde olmak da öyle, vaktiyle anne-babamla olduğu gibi. Umarım çevremdeki herkesle o uyumu yakalarım..."

Nasıl da benziyor birbirine ülkeler ve sürgünler birbirine
Senin adımların kumun üstünde iz bırakan adımlardan değil
Sen geçmeden geçiyorsun
ABDÜLLATİF LAÂBİ

Bir tiyatro gösterisinin en çok gösteri öncesini seviyorum: Fuayeyi, yer gösteren çocukları, bir-iki dostu selamlamayı, locaları, zil seslerini, yarısı sönük ışıkları, karanlığı, sessizliği, tek tük öksürük seslerini, perdenin açılışını... Ama birisi sahnede görünür görünmez ya da konuşmaya başlar başlamaz dayanılmaz bir kaçma isteği duyuyorum. **FEDERICO FELLINI**

Yeniden evlenen bir kadın, düşmanıyla yatağa girmiş demektir. *(Fransız atasözü)*

İyi kumaştan biçilmiş söz / kalbinize iyi gelir **BETÜL TARIMAN**

Sır tutma gücü, gücünün sırrıdır. **ALPHONSO LINGIS**, Susturulmuşlar

Bir kış günü belediye başkanı babama sormuş, Lapraz'da çok kar olur mu diye. Babam ne dese beğenirsin? Sizin oradan daha az olur sayın Başkan, çünkü sizdeki kadar çok toprak yok bende!
JOHN BERGER, Bir Zamanlar Europa'da

İlk albümü "The Spirit Room"un başarısıyla Santana'nın yeni albümüne de konuk olan 19 yaşındaki sanatçı **MICHELLE BRANCH** şimdi yeni albümüne hazırlanıyor. Bazı şarkılarda yaylı düzenlemelerine ihtiyaç duyan Branch, bu konuda Beck'in babası David Campbell'ın yardımını istemiş. Albümde Jane's Addiction gitaristi Dave Navarro ve Sheryl Crow da genç sanatçıya katkıda bulunacaklar.

CALEXICO "A Feast Of Wire" isimli albümüyle şubat sonlarında yeniden merhaba demeye hazırlanıyor.

Billboard'a göre, 2002'nin turne zengini **PAUL McCARTNEY**. Kuzey Amerika, Meksika ve Japonya turnesinin geliri 126.1 milyon dolar...

İngiliz elektronikacıları **DIRTY VEGAS**, "A Night At The Tables" isimli 73 dakikalık CD'yle köklerine dönüyor. Ocak ayında yayınlanacak albümde Underworld'den "Two Months Off", Kylie Minogue'dan "Love At First Sight", Starecase'den "See" gibi kulüp aleminin popüler parçalarının miksleri var. Ayrıca "Ghosts", "I Should Know" gibi Dirty Vegas parçalarının yayınlanmamış miksleri de albümde mevcut.

Şubat sonlarında **MORPHINE**'in bir "best-of" albümü yayınlanacak. "The Best of Morphine 1992-1995", bas-çı ve şarkıcı Mark Sandman'in 1999 yazındaki ölümünden sonra yayınlanan üçüncü Morphine albümü olma hüviyeti taşıyor. Sandman'in katıldığı son stüdyo albümü "The Night" ve konser kayıtları "Bootleg Detroit" 2000'de piyasaya çıkmıştı. Yeni "best-of"ta şarkıları, geride kalan iki üye saksofoncu Dana Colley ve davulcu Billy Conway bir araya getirmiş. İlk albüm "Good"dan üç, "Cure For Pain"den beş, "Yes"ten dört şarkının yer alacağı albüm, birkaç yayınlanmamış parçayı da içerecek.

Efsane grup **THE DOORS**'tan geriye kalanlar, yeni bir albüm ve 2003 turnesi için bir araya geliyor. Grubun klavyecisi Ray Manzarek ve gitaristi Robbie Krieger toparlanma aşamasında olduklarını ve Police'in eski davulcusu Stewart Copeland'la çalışacaklarını açıkladılar. Ama en ağır yük, The Cult vokalisti Ian Astbury'ın sırtında. Zira Jim Morrison'luğa soyunup yeni Doors'un vokallerini yapacak... Epeydir prova yapan bu dörtlü, ilk kez eylül ayında insan içine çıktı ve Harley Davidson motorlarının 100. yaşı davetinde küçük bir konser verdi. Ray Manzarek bir yandan da ilk sinema deneyimine hazırlanıyor. Senaryo yazımını ve yönetmenliğini üstleneceği "Riders On The Storm", bir grup öğrencinin Meksika macerasını anlatan bir yol filmi hüviyetinde.

Fransa'nın eski ünlü top modellerinden **CARLA BRUNI** "Quelqu'un m'a dit" isimli ilk albümüyle büyük sürpriz yarattı. Rickie Lee Jones - Serge Gainsbourg çizgisinde chanson, folk, blues şarkıları yazan Bruni, albümde en büyük desteği eski Téléphone üyesi Louis Bertignac'tan gördü.

JONI MITCHELL "Travelogue" isimli yeni albümünü yayınladı. 22 şarkının yer aldığı ikili albümde Mitchell şarkılarının filarmoni orkestrası eşliğinde yorumlarını dinliyoruz. Albümün konukları arasında Wayne Shorter ve Herbie Hancock var.

Bob Dylan'ın oğlu Jacob Dylan'ın idaresindeki **WALLFLOWERS** yeni albümü "Red Letter Days"i yayınladı.

Bir yeni albüm haberi de Senegalli **YOUSSOU N'DOUR**'dan: "Nothing's In Vain (Coono de reer)"

MANDELA S.O.S.

Nelson Mandela'nın 2 Şubat'ta AIDS'e karşı düzenleyeceği dev konserin katılımcıları giderek çoğalıyor. Bono, Macy Gray ve Shaggy'nin katılacağı zaten açıklanmıştı (Joe Strummer da Bono ve Dave Stewart'la beraber yazdığı yeni şarkıyı okuyacaktı, ama maalesef...) Konserin katılımcılar listesine eklenen yeni isimler şöyle: Coldplay, Ludacris, Jimmy Cliff, Femi Kuti, Queen... Gelen haberlere göre, Sting mazeret bildirdi, bazılarıysa henüz cevap vermedi: Bruce Springsteen, Bob Dylan, Elton John, Michael ve Janet Jackson... Konser, Mandela'nın Güney Afrika Cumhuriyeti'nde uzun süre hapis yattığı Robben Adası'nda düzenlenecek...

BILLY BRAGG ve **WILCO**, daha önce **WOODY GUTHRIE** lirikleri üzerine yazdıkları şarkıları "Marmeid Avenue" adlarındaki iki albümde toplamışlardı. Şimdi bu albümlerin görüntü arşivleri de elimizde: "Man In The Sand" DVD'si geçen ay yayınlandı.

POSTEXPRESS ENTERNASYONAL ŞALALA

sayı 20

McBealizm ve Oya
Ally McBeal tutkunları ve Sevgi Soysal anlatıyor

Yerçekimli karanfil
Postexpress Kuzey ve Güney Kıbrıs'taydı

AB: Mirò'nun mavisi
Uluslararası hukuk uzmanı Prof. Dr. Bakır Çağlar'ın gözüyle

Serdar Turgut zihniyeti
Yılın transferi Hürriyet'i, New York'u ve Öteki Türkiye meselesini anlattı

Prens Abdullah faktörü
Pentagon raporundan ABD'nin Irak stratejisi

Bir hastalık olarak spor yazarlığı
Oray Eğin'den "Taraf tutmanın büyülü esareti"

Gümüşün son elişçileri
Postexpress Kalcılar Han'dan bildiriyor

Her ayın 15'inden itibaren gazete bayilerinde ve kitapçılarda

babylon-ist.com
babylon@turk.net
T. 90 212 292 73 68
F. 90 212 243 45 27
Şehbender No:3
Asmalımescit-Tünel
Beyoğlu 80040
İstanbul/Turkey

babylon

2002 EKİM/OCTOBER — 2002 KASIM/NOVEMBER — 2002 ARALIK/DECEMBER — 2003 OCAK/JANUARY — 2003 2002 ŞUBAT/FEBRUARY — 2002 EKİM/OCTOBER — 2002 KASIM/NOVEMBER — 2002 ARALIK/DECEMBER — 2003 2002 OCAK/JANUARY — 2002 EKİM/OCTOBER — 2002 KASIM/NOVEMBER

Ocak'03

rio de janeiro → havana → bari → istanbul → zurih →

3 OCAK — **NİL KARAİBRAHİMGİL** (İstanbul)

4 OCAK — **Arabic Nite featuring DJ AWAL** (Paris)

7 OCAK — **ZONE C** (Sofya)

70s 80s 90s

8 OCAK — **OLDIES BUT GOLDIES**

9 OCAK — **REPLİKAS** (İstanbul)

10 OCAK — Millering the nite@Babylon
Undercover Agency Featuring JT DONALDSON (Los Angeles)

Miller GENUINE DRAFT

11 OCAK — J&B Drum Sessions For sun
CHANGANA featuring THE AKATAY PROJECT (İstanbul / Havana)

14 OCAK — **UÇAN HALI PROJECT 2003** (İstanbul)

16 17 OCAK — Garanti Caz Yeşili
RABIH ABOU KHALIL GROUP (Münih - Beyrut)

Garanti CAZ Yeşili

18 OCAK — **RADIO OXI-GEN GROOVOLOGY**

RADIO XI-GEN

21 OCAK — **EK 02 PROJESİ - Bölüm 2 PSİKOZ 4.48**

22 OCAK — **NEV** (İstanbul)

23 OCAK — **LAÇO TAYFA** (İstanbul)

24 OCAK — Adventures in British Music
MAD PROFESSOR (Londra)

25 OCAK — Adventures in British Music
HIGHER INTELLIGENCE AGENCY (Birmingham)

The British Council

AKADEMİ İSTANBUL

28 OCAK — **Müzisyenler ve Müzikal Serüvenleri**
YOLLAR VE DURAKLAR: VEDAT SAKMAN

29 OCAK — **Babylon'da Fasıl**
BARBAROS ERKÖSE

ZİP İSTANBUL

30 OCAK — **ZİPİSTANBUL**
KUNG FU & JOSEPHINE ROCK KONSERİ

31 01 OCAK ŞUBAT — Millering the nite@Babylon
dZIHAN&KAMIEN (Live Project) (Viyana)

Miller GENUINE DRAFT

–"Açık Radyo." 94.9 · Mimeray · Radikal · RADIO XI-GEN FM 95.9 İSTANBUL · shipshak · STİL MATBAACILIK · TURK·NET · Wall · ZEBRA DesignFactory

Joe Strummer
1952-2002

Birkaç hafta sonra Bono ve Dave Stewart'la birlikte Mandela'ya yazdığı şarkı için stüdyoya girecek, şubat başında da konser için Mandela'nın yurduna doğru yola çıkacaktı... "Global A Go-Go" sonrası yeni albümü de kafasında bitmiş gibiydi. Grubu Mescaleros'la birlikte konserlerini hız kesmeden sürdürüyor, yeni işlerinin yanısıra Clash döneminden de mücadele türküleri söylüyordu. Daha 50 yaşındaydı, söyleyecek çok şeyi vardı. Bir kalp krizi marifetiyle ecel ansızın geldi, 22 Aralık'ta onu aramızdan aldı... Roll'un varlığını borçlu olduğumuz isimlerin başında geliyordu. Üzüntümüz anlatılır gibi değil... Son birkaç yılda verdiği mülakatlardan bir kolajla saygı duruşuna geçiyoruz.

HEP SIMSIKI

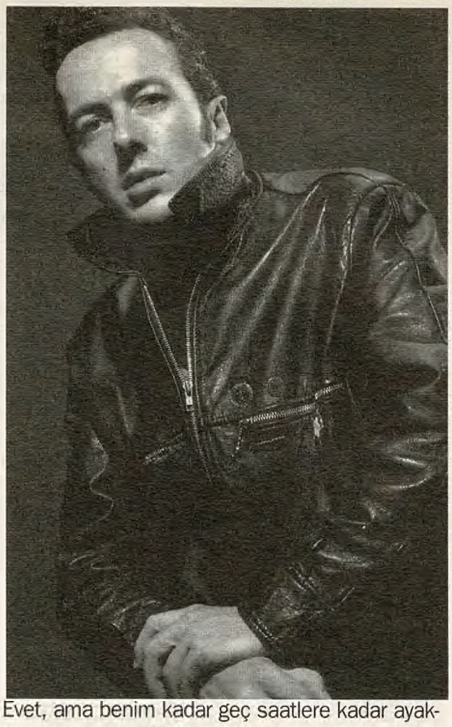

Geçmişten bahsetmeyi sevmiyorsunuz...

Joe Strummer: Önemli olan, insanın yapmakta olduğu şeye kendini vermesi; yapmış olduğum şeyler üzerine düşünerek vakit sarfetmek mânasız geliyor. Yayınladıktan sonra bir plağı değiştiremezsiniz ki. Ben hep önüme bakmaya çalışıyorum. Arkada bıraktıklarımın bana verebileceği bir şey yok... Yüzümü maziye dönmekten alıkoyan bir sebep de, "gerçeklikten kopma" endişesi. Ne yapayım? Kendi kendimi tebrik mi edeyim? Bu beni düşürür. Hiçbir şeyin insanı düşürmesine müsaade etmemeli. Yüzümü geçmişe dönersem pelteleşirim. Pelteleşmek iyi bir şey değil. Hep simsıkı olmalı. Daima.

İlk grubunuz, 1974'te kurduğunuz 101'ers'dı. O ismin sebeb-i hikmeti neydi?

Oturduğumuz işgal evinin numarasıydı. Londra'da Walterton Road 101 numarada yaşıyorduk. Çöplüklerden topladığımız şilteleri duvarlara çivileyip canımızın istediği gibi rock yapıyorduk.

Clash'ten sonra, 1987'deki "Earthquake Weather" adlı solo albümün ardından müziğe uzun bir ara verdiniz, 1999'daki "Rock Art & The X-Ray Style"a kadar... Bu uzun teneffüsün sebebi ilham perinizin sizi terketmesi miydi?

Hayır, mesele özgüvendi daha ziyade. Özeleştirim serttir; çıtayı yüksek tutmaya çalışıyorum. Benden öncekilerden geriye düşmemeliyim. Dylan ve Hendrix gibi devler var önümde. Mikelanj'dan daha iyi resim yapmaya kalkışmak gibi bir durum. Onun için özgüvenimi kaybetmiştim.

Yeni grubunuz Mescaleros ve "Rock Art" sizin için yeni bir başlangıç noktası mıydı?

Bütün bu zaman zarfında, içimde yeni şarkılar olduğunu biliyordum, ama onları ortaya çıkarabileceğime dair umudum yoktu... Geri dönmek çok güzel, insana iyi geliyor, çünkü on küsur yılı sanki aynı odada, hiç dışarı çıkmadan geçirmiş gibiyim. Ve birdenbire dünyanın dört bir yanına seyahat ediyorum. Tuhaf bir his. Ama paradoksal bir şey de var; suskun kalmış olmanın faydası oluyor. Söyleyecek çok şeyim var. Ama hızlı şarkılarla gençlere asılmaya hiç niyetim yok.

"Rock Art"daki "Techno D-Day"in esin kaynağı ne?

O, ifade özgürlüğüne dair bir şarkı. İlham kaynağı da, kısmen, ifade özgürlüğünü kısıtlayan, sansüre kapı açan yeni yasa.

20 yaşında olsaydınız, ne tür müzik yapardınız?

Tekno!

Teknoda genellikle söz pek yok...

Doğru. Ama, McLuhan'ın hakkını teslim edelim: Vasıta, mesajın ta kendisidir. Bu mânada bir şarkımız vardı: "If Music Could Talk" (Müzik konuşabilseydi). Müzik, sözden çok daha güçlü ve evrensel bir iletişim biçimi. Tekno da bu çok saf fikirden hareket ediyor; yeniyetmelerin odalarına enerji ve güç taşıyor. Biraz yeteneğin varsa, yeni teknolojiler sayesinde ve azıcık bir maliyetle bir albüm yapabilirsin. Karl Marx'ın dediği gibi: "Emekçiler üretim araçlarını kontrolleri altına aldıklarında büyük bir değişim gerçekleşecektir..."

Beğendiğiniz teknocular kimler?

Chemical Brothers, Basement Jaxx, Fatboy Slim... Punk'ın etiğini hatırlatıyorlar bana.

"Global A Go-Go"nun kayıtları nasıl geçti?

Kuzey Londra'da bir stüdyoya kapağı attık. Tanıdık bir yer olduğu için, "önce kayıt yapalım, parayı sonra öderiz" dedim. Veresiye yaptık yani. Plak şirketiyle sözleşme imzalayınca para hemen akmaya başlamıyor... "Rock Art" masrafını çıkaramadı, dolayısıyla gerçek dünyada plak şirketi pekâlâ "kusura bakma birader, bu uğurda ceketimizi kaybetmek istemiyoruz" diyebilirdi. Demediler, biz de gayet düzgün bir albüm çıkardık ortaya.

Plak şirketiyle nasıl bir sözleşmeniz var?

Albüm başına. Sizi istemedikleri, ama bunu bir türlü söyleyemedikleri için boşlukta sallanmak gibi bir durumda kalmamak için bu yolu tercih ettim. Albümü koyuyorum önlerine, beğenirlerse...

Bu güvencesiz bir yol değil mi?

Evet, ama o da çok kötü bir şey değil. Bir albüm yaparken yegâne hedefim masrafları çıkarmak oluyor. Internet de bir seçenek tabii. Gerekirse onu da yaparım. Pes etmem. Posta havalesi yoluna bile gidebilirim. Sipariş edenler beş kişi bile olsa, albüm yaparım.

Woody Guthrie'nin sloganını benimsedim: "Take it, but take it easy." Yüreğini koy, ama enseyi karartma.

Çizdiğiniz çok karamsar bir tablo değil mi?

Yoo... "Rock Art"la dünyayı turladım, akla gelebilecek her türlü tanıtımı yaptım, ama yine de radyolarda çalınmıyor...

"Global A Go-Go"daki "Shaktar Donetsk"in esin kaynağı ne? Bütün konserlerinizi onunla açıyorsunuz...

Balkanlar'daki çatışmanın sebebini anlayamamış olmaktan ötürü büyük suçluluk duyuyordum. Şarkı özetle şunu söylüyor: Mesele o kadar karmaşık ki, cahilce yaklaşımlarla çözümlenemez.

Albümün son şarkısı "Minstrel Boy" bir epik...

Albümdeki kısa hali. Orijinali 21 dakika 22 saniye. 1983'ten beri zihnimde gezdirdiğim bir İrlanda melodisi vardı. Pişip duruyordu. "Üç, en fazla dört dakika çalalım" diye başladık, 21 dakika 22 saniye sonra durabildik; "bir başyapıt" dedim. Herkes gözlerini açıp baktı, "amma attı" dediler.

Mescaleros'un üyeleri sizden yirmi yaş genç.

Evet, ama benim kadar geç saatlere kadar ayakta kalamıyorlar. *(gülüyor)* Her şeye rağmen, onlar sayesinde kendimi genç hissediyorum.

Clash zamanında militer kıyafetler giymenizin sebebi neydi?

Sağlamlıkları. Geçenlerde evde, yirmi yıllık bir komando pantolonu buldum, sapasağlamdı. Şaka bir yana, bizim de bir pozumuz vardı ve o hoşumuza gidiyordu. O kılıkta poz vermeseydik, kimsenin dikkatini çekmezdik. Sesimizi duyurmanın bir yoluydu. Ayrıca, punk gruplarının en güzel pin-up'ı Paul Simonon'a sahiptik. Kızlar ona tapıyordu. Bir an olsun gözlerini ondan ayıramıyorlardı.

Clash şarkılarını ortaklaşa yazdığınız Mick Jones'la birlikte Lennon-McCartney, Jagger-Richards gibi ünlü ikililerle karşılaştırıldınız hep...

O bana abartılı geliyor. Onlar bizimkinden on kat daha etkileyici bir repertuara sahip. Biz sadece beş yıl varlık gösterebildik. Paul Simon'ın, Dylan'ın, Ray Davies'in yanında kimiz ki!

Dönemin pek çok grubunun aksine, siyasî bir söyleminiz vardı: ABD emperyalizmine, Thatcherizme karşı, Sandinistalardan yana... O söyleme, sosyalizme hakikaten inanıyor muydunuz?

Tabii ki. Clash da bu zaten. Şarkılarımızla dünyayı değiştirebileceğimize inanıyorduk. Zamanla her şeyin yerini, kıvamını öğrendim. Woody Guthrie'nin sloganını benimsedim: "Take it, but take it easy." Yüreğini koy, ama enseyi karartma.

Clash'i nasıl kurtarabilirdiniz?

En az bir sene her şeye ara vererek. Saatte 300 km'yle giden, freni patlamış bir tren gibiydik. Beş yıl boyunca hiç ara vermeden albüm yapan, turneye çıkan grupların bir yerde durması gerekir. Maalesef, hiçbir zaman dur diyen olmaz. Plak şirketleri altın yumurtlayan tavuğu pompalayıp dururlar, patlayıncaya kadar... U2 bu durumu iyi kavradı. İki yıl ara veriyorlar, sonra yeniden işe koyuluyorlar. Bu sayede yirmi yıldır bir aradalar.

Clash'tan geriye neyin kalmasını isterdiniz?

Sanatçının da dinleyici gibi olduğunun... Eline mikrofonu, gitarı alıp sahneye çıkma şansını yakaladın diye diğerlerinden daha iyi olmadığının... Tanınmış olduğun için küstah ve duyarsız olma hakkının olmadığının... Eğlence dünyasındakilerin çoğu bir balonun içinde yaşıyor; her şeyin kendilerine bağlı olduğunu sanıyor. Clash'in dinleyicisine, ilaç gibi gelen bir grup olduğunu umarım. Ama, ameliyathanede hayat kurtaran bir hekimin yanında bir hiçiz..!

Çeviren: **Yücel Göktürk**

GODSPEED YOU! BLACK EMPEROR

Geçtiğimiz aylarda yeni albümleri "Yanqui U.X.O."yu yayınlayan Kanadalı kollektif Godspeed You! Black Emperor, kirlenmiş çağın postrock senfonilerini yazıyor ve ister istemez siyasetle soluk alıp veriyor. Çıkardıkları her ses, her söz müzik endüstrisinin kalbine saplanan bir bıçak... Tam bağımsız Constellation şirketinin bu tam bağımsız grubunun elemanlarıyla Les Inrockuptibles görüşmüş.

ÜTOPYA İKTİDARA

Pek çok kişi müzik ve sanat üzerine yazmanın otomatikman politika dışı olduğunu düşünüyor. Öyle olunca da, müzikal yaratım/ifade/sunum hakkında veya bu tehlikeli şiddete, sömürüye, paraya tapan ekonomilere her birimizin ne şekilde katıldığına dair bir görüş belirttiğiniz anda, tartışmayı kamuya açtığınız ya da bu boktan fırtınada kendi yerinizi ve rolünüzü kavramaya çalıştığınız anda, bu polemiğe katıldığınızda, ya felaket tellalı muamelesi görüyorsunuz ya da saftirik vaazlar peşinde koşan siyaset düşkünü damgası yiyorsunuz. Bize kalırsa, biz hiçbir zaman siyasî açıdan yeterince angaje olmadık, biz esasında yolunu kaybetmiş, kafası karışık, sarhoş müzisyenleriz. Müzik ve siyasete dair tartışmaların hakikaten olması gerekir, ama durum bu değil... Basında kültür ve siyasetin farklı bir biçimde, ayrı ayrı ele alınması bizim gözümüzde bir sorun teşkil ediyor. Müzikal yaratıcılıkla siyasetin her zaman içiçe olduğunu düşünüyoruz.

Mesafeyi korumak, bağımsız kalmak

Soyut bir biçimde yaşamıyoruz. Hepimiz şiddete, umutsuzluğa, korkunun tahakkümüne maruz kalıyoruz. Böyle bir saptama karşısında, nereye baksanız, kayıtsızlığın ve yaltaklanmanın taltif edildiğini, buna karşılık gayet basit ve somut dertlerin –bu tüketim ve yabancılaşma döngüsünde oynadığımız rol gibi– dile getirilmesinin hakir görüldüğünü ya da görmezden gelindiğini fark ediyorsunuz. İnsanların hakkımızda yazdıklarını gördüğümüzde çoğu zaman bütün şevkimiz kırılıyor ve mesajımızı daha tatminkâr bir biçimde yayabilmek için elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz. Ama bu balçıkta yaşayıp giden sadece biz değiliz. Tek umudumuz, günün birinde, bizim ve daha binlerce insanın gayretleriyle, bizi ezen bu monden, züppe, sinik, edepsiz, alaycı ve pohpohlayıcı kıskaçtan kendimizi çekip çıkarabilmek. Ortaya çıkmaya çalışan en ufak bir ütopik girişimi çiğneyen nüfuzlu bir kıskaç bu...

11 Eylül sonrası ve "Yanqui U.X.O"

"Yanqui U.X.O", 11 Eylül sonrası bağlamında, şarbon korkusunun ortasında, millî sancakların zorbalığı altında, "her zamanki gibi davranın", "dükkânlardan elinizi çekmeyin" çığırtkanlığının hüküm sürdüğü ortamda kaydedildi. Bu bağlamı biz seçmediğimiz gibi, onu görmezden gelmeyi de istemedik. Albüm, başkanlık kararnamelerinin gölgesinde, Afganistan'da ölen insanlar karşısında gösterilen kayıtsızlıkta ve iş dünyasının icazetiyle, Bush'un göklere çıkardığı ebedî savaş doktrini sayesinde, iyi kötü dönmeye devam eden bu dünya karşısında hissedilen tuhaf yılgınlık duygusuyla yapıldı. Albümümüzün kapağına plak sanayiiyle silah sanayii arasında bağ kuran bir şema koyma fikri bu bakımdan çok anlamlı. *(Şemada Sony'den Universal'e, BMG'den EMI'a, neredeyse bütün şirketler yer alıyor.)* Bu, kendimizi suçluluk duygusundan kurtarma çabası değildi, sadece bugün her birimizin nasıl böyle bir bağlam içinde hareket ettiğimizi ve istemeden de olsa masumların bombalanmasında sorumluluğumuzun bulunduğunu göstermenin bir yoluydu.

Yeni bir dünya anayasası

Kendi fikrimizi hayata geçirecek konumda olsaydık, birinci sıraya yeryüzündeki açlığı ortadan kaldıracak bir planı alan, savunmayla ilgili düzenlemeleri en sona bırakan bir dünya anayasası ortaya koyardık. Ve bu değer sıralamasını korumaya çalışırdık, ne olursak olalım: bilgisayar programı üreticisi, hekim, film yönetmeni, yayıncı, mühendis, şair, yazar, duvarcı, astronot, fizikçi, futbolcu, hukukçu, gazeteci, mimar, fotoğrafçı, heykeltraş, matematikçi, ev kadını, temizlikçi, çiftçi... Bu ütopyayı mütevazı bir biçimde yaşatmaya, bizi kemiren, psikolojik olarak yaralayan ve belki de hiçbir zaman gelmeyecek olan iyi günleri bekleyerek kurtulamayacağımız bela dolu endişeyi yenebilmemiz için ileri götürmeye çalışırdık.

Sanatçı, müzik, business

Kurşundan yapılmış bir kubbenin altında çalışıyoruz. Ve birbiriyle düşüp kalkan, her gün zenginliğine zenginlik katan bütün bu hükümetlerin boyunduruğu altındayız. Bütün bunlar öylesine aşikâr ki, söylendiğinde, fazlasıyla sıkıcı bir klişe olarak görülüyor. En acıklısı, bunları ortaya çıkarmanın çok kolay olması. Öylesine ayan beyan ki. Ama yine de, harekete geçmiyoruz, tepki göstermiyoruz. Kendimizi ortaya koymuyoruz. Hepimiz müzik sanayiinin kokuşmuş, iğrenç, sinik, yetersizliklerle dolu olduğunu pekâla biliyoruz. Ama yine de, gözü kapalı bir şekilde, başkalarının binbir zahmetle kazandığı paraların üstünden, ama aynı zamanda onların umutları ve hayallerini kullanarak almış başını gidiyor. Müziğin özgür olması gerektiği ve paranın her zaman temel bir sorun olduğu konusunda hepimiz hemfikir değil miyiz?

Godspeed ve sistem

Godspeed'in masum olduğunu ve bu ekonominin dışında durduğunu düşünmüyoruz. Herkes gibi biz de bu domuz ağılının içindeyiz ve nefret ettiğimiz bu sistemden faydalanıyoruz. Arayışımızın içinde barındırdığı çelişkileri içimiz sızlayarak görüyoruz... Muktedir olduğumuz tek şey, bize göre cephe hattının kurulduğu yeri daha net bir biçimde göstermek ve oluşturmak: Yani kendimizi daha az yolunu kaybetmiş hissedebileceğimiz küçük adımlar atmak. Bütün büyük plak şirketlerinin ürünlerini boykot etme çağrısında bulunmuyoruz (gerçi hiç de fena olmazdı), bir çatıya çıkıp herkesin bildiği gerçekleri haykırmak da ilgimizi çekmiyor... Bugün yaptığımızdan biraz daha farklı olarak yapmalıyız belki de her şeyi. Tembel, vizyonsuz, suçlu olduğumuzun bilincindeyiz. Hepimiz sorumluluğumuzu bir parça olsun üstlenmeliyiz, bu düzeyde, bir grup olarak biz sürekli başarısızlığa uğruyoruz. Bize kalırsa, işin temeli, sattığımız her albümle dolan ceplere ve yağlı pençelere karşı uyanık olarak bireysel ve meslekî tercihleri yapmak... Kafamızı kurcalayan bu dertler olmasaydı, iyi olurdu. Para konusunda sıkıntı çekilmese çok hoş olurdu. Ağzımızı her zamankinden daha fazla açsak da iyi olurdu, sırf "nedir bu iğrençlik!" diye bağırmak için bile olsa... Yapabileceğimiz tek şey, doğruluktan ayrılmamak; bizim için hakikaten önemli konularda dürüst ve hakkaniyetli davranmak.

Constellation ve bağımsızlık

Bizce otonomi çok önemli. Kendi başımızın çaresine bakmaktan genel olarak çok mutluyuz. Bu, küçük bahçemizin etrafına çit çekmek anlamına gelmiyor. Durumumuz, daha ziyade, kimsenin istemediği terk edilmiş bahçeye benziyor. Biz de, derme çatma öte beriyle yağmurda ve karda başımızı sokacağımız bir barınak yaptık... Yolumuzda giderken, başka yoldaşlarla karşılaştık ve birlikte başka inşaat malzemeleri aldık. Sonuçta mühim olan, ortaklaşa ortaya konan emek. Bunlar Constellation'la paylaştığımız değerler, çünkü hikâyemiz aynı. Bugün Constellation'ın CD'yi ve plağı çıkarması bizi mutlu ediyor. Birlikte ekip işlediğimiz tarla meyvelerini veriyor. Ve bu ortak yaratma süreci bugün küçük küçük çiçeklerin tomurcuklanmasını seyretme imkânı veriyor bize.

Godspeed'in geleceği

Bizim açımızdan sorulması gereken soru, gruba bir son vermeyi isteyip istemediğimiz değil, devam etmek için hâlâ yeterli enerjimizin olup olmadığı. Her albüm sonuncu olabileceği düşüncesiyle kaydedildi. Bu, aynı zamanda sağlıklı ve iyi de bir şey. Bizden önce yol açmış olan kişilere büyük bir takdir besliyoruz ve öncülük yapmış ya da bugün yaşayan çok sayıda kişiyle kendimizi ortak olarak, suç ortağı olarak görüyoruz. Örneğin, underground'da yaşananları bir işbirliği süreci olarak değerlendiriyoruz; sanki hepimiz eninde sonunda aynı sonuca ulaşıyormuşuz gibi. Kendimiz için ve daha sonradan gelecekler için daha çok alan açmak önemli. Olayın erdemini korumalı ve sürekli olarak geleneğin üstüne işememeli. Bir genişleyen bir büzüşen, sonra tekrar genişleyen ve tekrar büzüşen sonsuz bir denklemin küçücük bir parçası olduğumuzu aklımızdan çıkarmamak çok önemli.

Çeviren: ***Siren İdemen***

10→

TOM PETTY

Amerikan folk rock'undaki "halkçı" geleneğin en kıyak isimlerinden Tom Petty, son albümü "The Last DJ"de "açtırma kutuyu söyletme kötüyü" misali müzik endüstrisine karşı cephe alıyor. Rolling Stone dergisiyle bir söyleşi yapan emektar sarışın kurt, etrafında gördüğü pislikleri ve aksaklıkları –bol bol düşman kazanma pahasına– cesaretle dile getirmiş.

YEDİN GENE DOYMADIN MI

Radyo dinlemeye değmez

"The Last DJ", müzik piyasasından ziyade değerlerlerle ilgili bir öykü. Gerçekten de yok olan kişisel özgürlüklerle ilgili... Radyolar zerre kadar umurumda değil. Ama şarkımın yasaklanmasına sevindim. Hiçbir şey beni, şarkımın şu veya bu istasyonda "radyo karşıtı" olduğu gerekçesiyle yasaklanmasından daha çok gururlandıramazdı. Bugün, 2002'de, tek bir müstehcen kelime barındırmayan, şiddeti savunmayan bir şarkının, yasaklı olması büyüleyici bir şey. Neden korkuyorlar ki? Aslında şimdiye dek radyonun bu kadar lehinde bir plak daha yapılmadı.

Radyonun bir şeyler ifade ettiği dönemi hatırlıyorum da, kendilerinden nefret etsek bile, adamları seve seve dinlerdik. Şahsiyetleri vardı. Onlara güveniyorduk, zevk sahibi insanlardı. Giderek yokoluyorlar. Bunun, albüme başlamak için iyi bir metafor olduğunu düşündüm.

Herkesin tek derdi para: Daha büyük, daha genç, daha zengin

"İyi iş çıkardık, hem de bundan kâr ettik, vay be" gibisinden laflar duymuyoruz artık. Neye el atsak, mümkün olan en çok parayı istiyoruz. Bu, tehlikeli ve çürümüş bir eğilim. Bu durum, radyo programcılığının gidişatında, radyo araştırmaları gibi aptal şeylerde kendini belli ediyor. Pop müziği bugünkü haline getiren de bu. Ahlâkî değerler ve hakikat adına ne varsa, kâr uğruna görmezden geliniyor.

Kendine saygı duyman için zengin olman gerektiğini düşünmek bence iyi bir tutum değil. New York'ta, TNN şebekesi için bir reklam billboard'u görmüştüm, keşke fotoğrafını çekseydim. Milliyetçilik vurgulu kırmızı, beyaz ve mavi renkleri zemin yaparak üç söz söylüyordu: "Daha büyük, daha genç, daha zengin!" Bunu ilginç buluyorum. Tüm bu varlıklı olma ideali haddini aştı. Ben hiç limuzine binmem. Bir limuzinde kendimi berbat hissederim. 60'ların güzel tarafı, o zamanlar işlerin bir şekilde bugünün tam tersi oluşuydu. Zengin görüneyim derken aptal duruma düşerdin.

Bir CD'ye 20 dolar ödetmek saçma

Müzik endüstrisinin internetle ve bedelsiz kopyalamayla çileden çıkması gülünç. İnsanların neden müziği hırsız gibi çalmak zorunda kaldığını biliyor musunuz? Çünkü ona güçleri yetmiyor. Bedelsiz müzik indirmeye göz yummuyorum. Bunun adil olduğunu düşünmüyorum, ama bunu anlıyorum. CD fiyatları tekrar 8.98 dolara indirilse, endüstrinin birçok sorunu çözülür. Bunun örnekleri görülüyor; işte White Stripes albümleri 9.99 dolara satılıyor, yine herkes yolunu buluyor. Bu, müzik piyasasını tekrar ayağa kaldırabilir.

Ancak doymak bilmeyen biri bir konser bileti için 150 dolar ister

Benim en yüksek fiyatım 65 dolar civarındadır, bundan da epey kâr ediyorum, turneye çıkınca milyarlar kazanıyorum. Birçok menejerin fiyatları 150 dolarda tutmak istediğini biliyorum, ama fiyatları artırmak için bir neden göremiyorum. Tekrar konser verebilmek istiyorum, insanların ağzının tadını kaçırmak istemiyorum. Geçenlerde yine bir konserdeydim, park ücretinin 30 dolar olduğunu öğrenince dumura uğradım. "Tamamdır, bilet paralarını aldık, bira paralarını aldık, her şey için paralarını aldık, park için de paralarını alalım" demek çok yanlış. İnsanlarla ilişkilerinize dikkat etmelisiniz.

Şirketler sanatçıları umursamıyor

Bizimki gibi bir müzik hareketi, birisi bizim elimizden tutmasa, hata yapmamıza ve kendi adımlarımızla yetişmemize izin vermese gerçekleşemezdi. Bugün öyle görünüyor ki, bir hit'in yoksa, hatta varsa bile, bir sonraki sefer bunun sana hiçbir faydası olmayacaktır. "Başka birini çıkarmak varken, neden bu heriflerin yeni bir hit yapmalarını bekleyelim ki?" Ahmakça... Bu insanlar müziğe değil, bilançoya bakıyor. Müziğin oluşumunda dahli olan ve sunuluşunu sağlayan birçok insan aslında bu müzikleri dinlemiyor.

Saçma sapan şarkı sözleri beni hasta ediyor

Kulağıma çalınan şeyler beni hayal kırıklığına uğratıyor. Belki de bana göre değildirler. Şahsen, hiphop dizelerinden falan etkilenmeyecek kadar zeki sayılırım. Aksesuarların veya ne kadar havalı göründüğümün kişiliğimde etkili bir değişiklik yapacağı düşüncesi bana çok uzak. Eğer bundan hoşlanacak kadar gerzeksen, iyi eğlenceler. Ama ben daha fazlasını arıyorum.

Genç bir rock'n'roll'cuyken, sahip olduğum güce, sözlerimin etkisine şaşardım. Yanlış anlaşılınca da hayret ederdim. Sansürü tasvip etmiyorum, ama sanatçıların ortaya koydukları şeyin ahlâkî sorumluluğunu almaları gerektiğine inanıyorum. Kanımca birçok yeniyetme, sözleri mânasız ve dikkatsiz kullandığı takdirde zarara yol açtığını fark edebilmek için daha on fırın ekmek yemeli.

Yalnızca hastalıklı bir zihniyet küçük kızları seks objesi olarak gösterebilir

Mide bulandırıcı bir durum. Bu sadece pop müzik değil, moda, televizyon, reklamcılık, kültürümüzün de bir parçası. Genç kadınlara ve çocuklara saygı duyulmuyor. Neden sübyancı bir ulus yaratıyoruz? Dokuz yaşında kızlara seksî giysiler giydirdiğimizden olabilir mi? Yanılıyor olsak bile, yine de yapmayalım. "Bakın, bu dokuzluğu çıkarıp fahişe gibi göstererek ne de çok kazandık. Haydi yine yapalım" diyen reklamcıların yaptıklarını gözardı edemeyiz.

Neden insanları zengin oldukları için ödüllendiriyoruz?

Bilet fiyatları mevzuuna dönersek, ortada kimsenin umursamadığı ciddi bir mesela daha var. Biz Golden Circle/VIP saçmalığı yapmıyoruz. Ön sıra biletlerini bankalara, holdinglere yüksek fiyatlara okutmaya çalışmıyoruz. En iyi koltukları kapmanın ve bunlar için çok daha fazla ödemenin rock-'n'roll'la uzaktan yakından bir ilgisi yok bence. Çoğu kez, bu koltuklar belli kurumlar tarafından, verdikleri paranın nereye gittiğinden bile bihaber şahısların paralarıyla satın alınıyor ve bu adamların müşterilerini eğlendirmek için kullanılıyor. Bu koltukları satın alan onca insanın umurunda değil müzik. Sahneden görünense, orada olmayı umursamayan, birbiriyle muhabbet eden bir öbek insan. Müzikle gerçekten ilgilenen biçare çocuksa arkada oturuyor.

Televizyon daha beter

Televizyon düpedüz tehlikeli bir şey oldu. Hiçbir ahlâkî kriteri yok. Tamamen parayla ilgili bir şey arıyorsan, televizyon izlemen yeter. Lanet olası bir şey, tehlikeli. Televizyon, senin kim olduğunu, sana ne olacağını umursamaz. Televizyon haberlerini izlemenin iyi olmadığını düşünüyorum, hem fizik, hem ruh sağlığımız için. Müzik piyasası, televizyon piyasasıyla karşılaştırıldığında masum okul çocukları gibi kalıyor. Hiçbir şey umurlarında değil, kârdan başka. Yakında kendi çocuklarının öldürülmesi hakkında bir film yapacaklar ve katili de televizyona çıkaracaklar. Ve çok geçmeden belki de bu herifin kendine ait bir şovu bile olacak.

Birçok sanatçı en az endüstri kadar açgözlü

Tek suçlu endüstri değil. Şununla yüzleşmeliyiz: Müzik endüstrisi her zaman gülünç bir biçimde yozdu zaten. Çoğu zaman sorun çıkaranlar, sanatçıların kendileri. Onların işadamları olmaları gerekmiyor, adları altında olup bitenden ille haberdar olmaları da. Bazıları yalnızca müzik yapmak istiyor, ama içlerinde bir sürü tamahkâr da var. Bilerek veya bilmeyerek hepimiz suçluyuz. Artık –sanatçılardan başlayarak– daha sorumlu ve altında ismimiz olan şeyler konusunda daha bilinçli olma zamanıdır.

Çeviren: **Özge Ar**

Tracy Chapman

Ne güzel bir atasözü: Güzele kırk günde doyulur, iyi huyluya kırk yılda doyulmaz. Tracy Chapman da o hesap. Şöhret bataklığının ve parlak projektörlerin uzağında, sakin sakin altıncı albümü "Let It Rain"i yayınladı geçenlerde. Doğrusu, harika bir albüm, harika şarkılar. İşte Guardian ve Independent'dan derlediklerimiz...

çekiç, süpürge, diş fırçası ve şarkılar

Cleveland, Ohio'da doğup büyüdün. Orada hayat nasıldı?

Tracy Chapman: Oldukça çetindi diyebilirim. Zorlu bir mahallede büyüdüm, annem de biraz fazla himayeciydi. Gitmemize izin verilen tek yer kütüphaneydi, bu yüzden vaktimizin çoğunu orada geçirirdik. Evde sürekli kitap okurduk. Okula başlayınca da diğer çocuklara uyum sağlamakta zorlandım, çünkü bana kitap kurdu muamelesi yapıyorlardı. Öğretmenlerin de gözbebeğiydim. Diğer çocuklar sizi dışlayınca, sizinle takılmak istemeyince, yapabileceğiniz tek şey daha fazla okumak.

Şehirde toplumsal yapı nasıldı?

Eski bir endüstri kasabasıydı Cleveland ve benim büyüdüğüm zamanlarda çöküş içindeydi. Çelik ve kauçuk endüstrisi çökmüştü, otomobil fabrikalarıysa sürekli adam çıkartıyordu. Endüstriyel atıklar yüzünden ayrıca çok kirli bir şehirdi. Kültürel olaraksa çok çeşitliydi. Sonra beyaz aileler şehri terk etmeye başladı. Sürekli olarak gerilim vardı.

Irkçılık var mıydı?

Elbette vardı, hem de gizli bir ırkçılık değildi bu. Aynen 60'larda güney eyaletlerinde yaşandığı gibi yaşanıyordu. Kamuya açık bir havuza gidiyordunuz ve "sadece beyazlar" yazısıyla karşılaşıyordunuz.

Sosyal koşullara karşı duyarlılığın o zamanlardan mı gelişti sence?

Çocukluğumda bile sosyal ve politik durumların farkındaydım. Annem kızkardeşimle ve benimle sürekli konuşur ve her şeyi anlatırdı. Benzeri durumdaki birçok çocuk sadece fakir olduklarını bilir, ama bunu yaratan koşullardan bihaberdir. Bizde durum biraz daha farklıydı sanırım.

Müziği seçmeye nasıl yöneldin?

Bir seçim yapıp yapmadığımdan bile emin değilim. Annem ve kızkardeşim de şarkı söylüyordu. Hepimiz söylüyorduk. Etrafımda sürekli olan bir şeydi müzik. Annem gospel, babam caz severdi. Ben dört yaşındayken boşandılar gerçi ama, bir arada olduğumuz o dönemleri de hatırlıyorum. Kızkardeşim şarkılarım konusunda hâlâ en güvendiğim kişidir. Her zaman beni destekledi. Ne kadar kötü olursa olsun, yazdığım bütün şarkıları dinledi ve dürüst yorumlarda bulundu. Bugün de her yeni şarkımı ilk önce ona çalarım ve onun fikrini alırım.

Babanla daha sonra hiç ilişkin oldu mu?

İlişkideyiz diyemem. Ama onu kısa bir süre için gördüm ve bana yazdığı şiirleri okudu.

Peki kimlerden etkilendin?

Emin değilim. Kendime ait bir müzik koleksiyonum yoktu küçükken. Bugün de müzik dinlemek istediğim zaman radyoyu tercih ederim. Aslına bakarsan, müziğimi müzikten çok, okuduklarım şekillendirdi diyebilirim.

Kimleri okurdun?

Maya Angelou, James Baldwin, Kurt Vonnegut, Ursula LeGuin ilk aklıma gelenler.

Yine de okulda başarılı bir öğrenci olmanın faydasını görmüşsün ve burs kazanarak üniversiteye gitmişsin. Müzik hayatına nasıl girmeye başladı?

Üniversitede bir yaz tatilinde, küçük bir işe girmektense sokakta müzisyenlik yapmaya başladım. Sokak müzisyenliği bir kulüpte çalmaktan daha zordur, çünkü etrafta insanların dikkatini dağıtacak çok fazla şey vardır ve insanlar sizi dinlemek için durmazlarsa, kendinizi çok kötü hissedebilirsiniz.

Bir arkadaşının, müzik şirketi sahibi babasına senin kasetini vermesiyle ve Elektra'yla bağlantı kurmasıyla profesyonel kariyerinin başladığını biliyoruz. İlk albüm kolay mıydı senin için?

İlk albümün kayıtlarını 80'lerin sonunda yaptığımızı düşünürsen, o dönemin cilalı ve orkestrasyonlu müzik modasıyla mücadele etmemiz gerekti. Plak şirketinin prodüktörü şarkılarımı dinledi ve bulabildiği her türlü enstrümanı işin içine katmaya başladı. Ne kayıt esnasında, ne de sonradan dinlediğimde kendi sesimi duyamıyordum bile. 24 yaşındaki birinin ilk albümünde başına gelecek her şey geldi diyebilirim başıma. Herkes çıkan işten memnundu, ben hariç. Sonunda bir gün, gitarımı aldım ve "ben gidiyorum" dedim. Galiba bu onları etkiledi. Her şeyi sildik ve yeni baştan çalışmaya başladık. Bu ikinci seferde beni dinlemeye niyetli bir prodüktörü, David Kershenbaum'u bulabildiğim için çok şanslıydım. İlk albümü dinlediğim zaman yine de bir gerginlik olduğunu görebiliyorum. Çok fazla yük ve istek vardı galiba. Ciddi bir kişiliğim var ve ciddi konular hakkında şarkı yazıyorum, oysa toplum gençlerin lafını dinlemeye pek meraklı değil. İlk albümde kendimi ispat etmeye çalışmanın da yükü vardı üzerimde. Bu konularda çok daha hassastım. İlk albümün başarısı, bana istediğim gibi müzik yapabilme özgürlüğünü tanıdı.

İlk albümün "Tracy Chapman"dan başlayarak son albümün "Let It Rain"e kadar belli temaları ısrarla işliyorsun: Irk ayrımcılığı, fakirlik... Dönüp baktığında belli bir dinleyici kitlenin oluştuğuna inanıyor musun? Sence siyah bir dinleyici kitlen var mı?

Bilmiyorum. Ben sadece eserlerimi çıkarıp ortaya koyuyorum. Bunları kimlerin dinlediğini kestirmeye çalışmak nafile bir çaba gibi geliyor.

Peki senin ideal dünyan nasıl bir yer? Orası daha mı ahlaklı bir yer olurdu?

Daha ahlâklı bir yer, evet. Ama onun dışında insanların daha fazla seçme hakkının olduğu bir yer. Kimileri herkesin kendi seçimlerini yapmasının tehlikeli olduğunu düşünüyor, ama bence iyi bir hayat için önkoşul bu.

Peki sence insanlar böyle bir seçim hakkı istiyor mu, yoksa sadece istedikleri maddî seçimler mi?

Bazılarının sadece maddî seçimler peşinde koştuklarına katılıyorum, ama bu da onlara öğretilen bir şey. Herkesin birbirini tanıdığı küçük cemaatlerden, herkesin isimsiz olduğu, birbirini tanımadığı büyük kitlelere dönüştük. Ve insanların içinde bulundukları yalnızlık, köksüzlük, hayatını eşyalarla doldurmaya çalışan şirketler tarafından istismar ediliyor. Böylece yaşadığın hayat kurduğun ilişkilerle değil, sahip olduklarınla tanımlanıyor. Belki safça gelecek ama, eskiden insanlar size, gerçekten ihtiyacınız olan eşyaları satmaya çalışıyorlardı. Ne bileyim, çekiç, süpürge ya da diş fırçası gibi... Ama bugün size her şeyi satabileceklerine inanıyorlar. Tek yapmaları gereken de ihtiyacınız olduğuna inandırmak. Buna inanmakla kalmıyorsunuz, o şeylere sahip olabilmek için kendinizi aşağılattırmaya bile razı oluyorsunuz. Bu, insanların ihtiyacı olmayan bir şeyi onlara satmaktan bile daha ahlâksız bir durum. İnsanların isteklerini ve arzularını yönlendiriyorlar. Ceple-

> **Hayatta ne varsa, bu şarkılarda da o var. İnsanlar hayatlarının istedikleri gibi gitmediğini fark eder, ama yine de devam ederler. Bu hüzün değildir.**

12→

rini boşaltmakla kalmayıp karakterlerini de ellerinden alıyorlar.

Yeni albümündeki "Hard Wired" şarkısı, televizyonlardaki abartılı reality şovlarla ilgili. Sence insanlar o şovlara niye katılıyor peki?

İnsanların bu programlara gönüllü katıldıklarını biliyorum. Ama bugün, ne pahasına olursa olsun, ünlü olduğunuzda hayatınızın düzeleceğine, daha iyi yaşayacağınıza dair bir inanç var, bu yüzden insanlar kendi rızalarıyla aşağılanmaya gidiyorlar bu programlara. Televizyonda gördüklerimiz en kötü durumdaki insanların hayatları aslında...

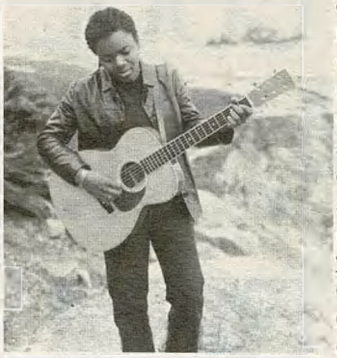

11 Eylül sonrası ortamı ve gelişmeler seni ürkütüyor mu?

Hem de nasıl! Sadece o gün için değil, o günden sonra bugüne kadar yaşanan dehşetin kelimelerle ifadesi mümkün değil. Olup bitenler bizi kültürel ve sosyal olarak en az yüz adım gerilere götürdü. Bütün dünya olarak hapı yuttuk. Güvenliği nasıl sağlayacağımızı düşünmenin yanı sıra –ki bu herkesin hakkıdır– insan haklarını ve kişisel özgürlükleri nasıl koruyacağımızı da düşünmemiz lazım. Diplomatik politikalarımızı neler belirliyor, bu ülke dünyanın geri kalanında nasıl bir rol oynayacak? Fakat görebildiğim kadarıyla, bu tür tartışmalar şu anda gündemde hiç yer tutmuyor.

Bu albümünün şarkı sözleri eski albümlerine nazaran daha ruhanî sanki. Sen böyle bir farkı hissettin mi, ya da bunun 11 Eylül sonrası Amerikan toplumunun içine girdiği halet-i ruhiyeyle bir bağlantısı var mı?

Özellikle ilk albümüm çok toplumsal içerikli olarak algılandı, ama bence bunlar sadece bakış açısı farkı. İlk zamanlar yazdığım sözlerle bugün yazdığım sözler arasında bence sıkı bir bağlantı var ve aynı kulvardalar.

Sanatçının politik duruşu konusunda ne düşünüyorsun? Politik olarak aktif bir sanatçısın, hatta kariyerinde politik duruşun önemli bir yere sahip bile denebilir...

Eskiden gerçekten ihtiyacınız olan şeyleri satmaya çalışıyorlardı. Şimdi her şeyi satabileceklerine inanıyorlar. Tek yapmaları gereken ihtiyacınız olduğuna inandırmak.

Eğer sanatçıysan, müziğinin inandığın değerlere hizmet etmesi gerekir, ama bu bütün insanlar için geçerli bir şey. Herkesin kendi hayatında yapması gereken şey bu: İnandığı şeyler için ayakta durmak ve bu hayatta iyi bir şeyler yapmak. Bence sanatçıların diğer insanlardan daha fazla politik sorumluluğu yok. 1999 yılında Jamaika'da One Love - Bob Marley All Star Tribute konserlerine katılmıştım. Aynı günlerde Seattle'da küreselleşme karşıtı gösteriler oluyordu. Bir gazeteci bana "sizin burada değil, orada olmanız gerekmez miydi?" diye sormuştu. Ben de "ben bir müzisyen ve şarkıcıyım, aktivist değil. O kadar zamanım yok" diye cevap verdim.

Konser ortamını seviyor musun?

Gerçekten çok heyecan verici olabiliyor, ama aynı derecede de ürkütücü, çünkü önünde inanılmaz bir insan kitlesi var ve sahnedeki insanlardan çok daha güçlüler. Duygular bir anda değişebiliyor ve her şey birden çok tehlikeli hale bürünebiliyor.

Müzik endüstrisinin ticarî taraflarıyla nasıl başa çıkıyorsun?

Ta başından beri müziğin iş tarafını yaratıcı tarafıyla karıştırmamaya çalıştım. Başkalarının beklentisine göre yaşamak ve üretmekten daha korkunç bir şey olamaz. Taviz vererek sanat yapılmaz.

Peki özel hayatınla müzik endüstrisini nasıl ayırabiliyorsun?

Mesele arada bir denge tutturmak. Bu konuda hâlâ çalışıyorum üstelik. Daha önceki albümlerimin kayıtlarında Los Angeles'a gidiyordum ve otelde kalıyordum, ama bu sefer yaşadığım San Fransisco'da kalmak istedim. Çünkü kendi hayatıma vakit ayıramazsam, ne bileyim, köpeğimi gezdirmeye çıkamazsam, müzikal olarak sunacak bir şeyim de olmuyor. Eğer arkadaşlarımla vakit geçirmezsem, seyahat etmezsem, oturup bir şeyler okumazsam ne yazabilirim ki? Bir otelden öbürüne taşınıp durmak hiç de gerçekçi bir yaşam biçimi olmazdı. Bence insanlar otobüste ya da otelde geçen hayatın şarkıları dışında da şeyler dinlemek istiyor. Albümdeki şarkıların çoğu evimde ortaya çıktı. Nihayet evimin bir köşesini müziğe ayırabildim ve kendime bir stüdyo yaptırdım. Böylece daha rahat ve uzun çalışabiliyorum. Belki de bu kadar rahat bir ortamda çıktığı için albüm daha sıcak bir hale büründü. Şunu fark ettim ki, her sabah uyanıp, yemek yiyip giyinmek dışında bütün hayatım boyunca yaptığım en tutarlı ve düzenli şey beste yapmak, gitar çalmak ve şarkı söylemek. Bu benim mesleğim ve tutkum. Kendi işimi yapabildiğim için mutluyum. Diğer yandan çeşitli organizasyonlarda çalışabildiğim, herhangi biri olarak destek verebildiğim için de mutluyum. İhtiyacın nerede olduğunu bulmak ve bir işe yarayacağını hissediyorsan, yardım etmek... Hayatım bundan ibaret.

Eski albümlerini dinliyor musun?

Özellikle turne öncesinde dinliyorum, ama müzik dinleme alışkanlığımın bir parçası olarak değil. Oturup dinlemektense, çalmayı tercih ederim o şarkıları.

Politik konularda mı yazmak zor, kişisel ilişkiler konusunda mı?

Kişisel ilişkilerim konusunda şarkı yazmıyorum. Elbette yazdığım şeylerde benden bir parça var, ama çoğu kurgusal. Ayrıca şarkıları kategorize etmeyi de sevmiyorum. Politik ya da kişisel diye bir ayrım yok kafamda. Bunlar sadece şarkı, duygulardan ve fikirlerden oluşma...

Şarkılarında belli bir hüzün var.

Evet, insanlar bunu söyleyip duruyor, ama ben böyle algılamıyorum. Bence bunlar sadece gerçekçi şarkılar. Hayatta ne varsa, bu şarkılarda da o var. Gizemli bir şey değil, hayatı nasıl yaşıyorsak öyle. İnsanlar hayatlarının istedikleri gibi gitmediğini fark eder, ama yine de devam ederler. Bu hüzün değildir.

İnsanlar şarkılarını yanlış yorumladığında rahatsız oluyor musun?

Evet, ama diğer insanlardan daha fazla değil. İki kişi konuşurken de yanlış anlaşılmak mümkün. Sürekli aynı lisanı konuşuyoruz, ama tercüme bir türlü tutmuyor.

Çeviren: ***Ogan Güner***

Duman

Galiba iki yıl kadar önceydi, bir Duman konserinde bulunduk, Roman darbukacılar eşliğinde gümbür gümbür takılmacalarını gözlerimiz faltaşı izledik, henüz hiçbir kaydı bulunmayan "hangi oje yakışmaz ki kız sana / kaçamadık buradan başbaşa" mısraının klasik bir şarkı gibi yüzlerce kişi tarafından haykırıldığına şahit olduk ve "bu iş tamam" dedik. Dediğimiz çıktı. Duman göstere göstere geldi. "Belki Alışman Lazım" albümüyle memleketli rock'n'roll'un en manzaralı pencere kenarına kurulup oturdu... Duman'ı Roll'da ağırladık, tebrik teşekkür faslından sonra soru-cevap oyunu oynadık.

miles davis cool'uysa tamam!

Duman yavaş yavaş büyüyen, konserlerde çaldıkça etki alanını genişleten bir grup oldu, değil mi?

Kaan Tangöze: Dünyada, normal lokal bir grup da aslında çala çala tanınır. Türkiye'de bu formül pek geçerli değil, ama bizimki tam öyle oldu. İlk albüm çıktığında bir sürü röportaja, televizyonlara gittik, fazla bir etki göstermedi. Olayı sağlam tutan, sağda solda çalmak oldu.

Batuhan Mutlugil: Her konserde, şarkıları hep bir ağızdan söyleyen kırk-elli kişilik bir çekirdek grubun oluşmuş olduğunu farkettik. Bu sayı gittikçe arttı. O elektrik diğer seyircilere de bulaştı.

Bugünlerde her yerde sizin "Her Şeyi Yak" cover'ınız çalıyor. Televolelerde bile.

Kaan: Kulağımıza geldi. Bunun önüne geçemezsin, ki zaten ne gerek var, neden geçesin?

Televolelerde şarkınızı duymak ne uyandırıyor sizde?

Ari Barokas: Gülme hissi. *(gülüyor)* O programları seyredenlerin ilgi alanına girdiğimizi anlıyoruz. Demek ki artık geniş bir yelpazeye sesleniyoruz, bu da sevindirici.

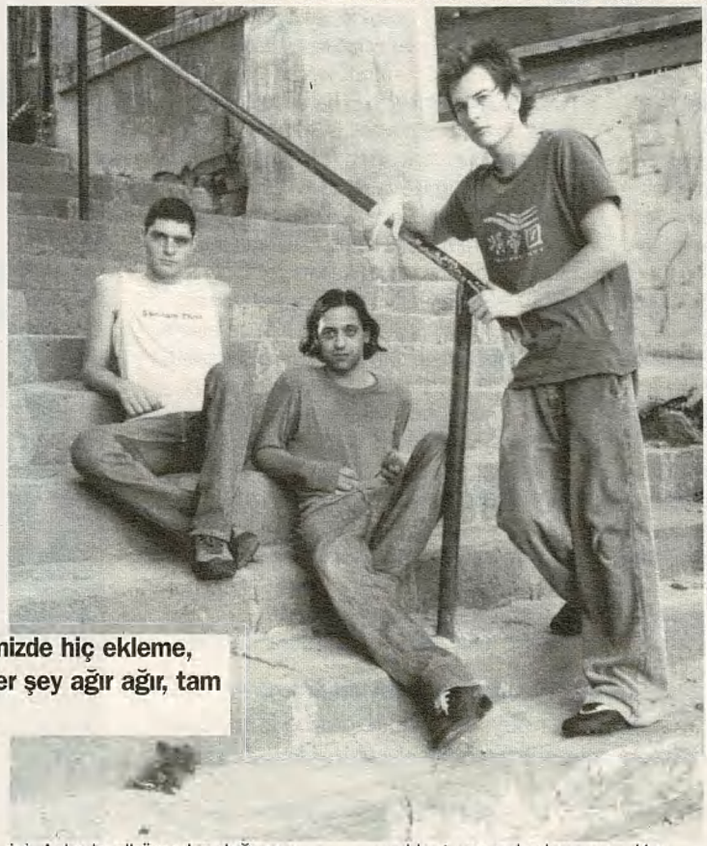

Her şey ortada. Bizim hikayemizde hiç ekleme, katma, şişirme bir şey yok. Her şey ağır ağır, tam olması gerektiği gibi ilerliyor.

Sezen Aksu şarkısı cover'lama kararını nasıl verdiniz?

Kaan: İki sene önce konserlerde söylemeye başladık. Seyirci kendi parçalarımız kadar gaza gelmiş bir şekilde onu da bir ağızdan söylüyordu. Konser sonrası, "bu parçayı albüme koyun" diyorlardı etrafımızı çevirip. Bir kişi bile "aman sakın bu parçayı albüme koymayın" demedi.

Batuhan: Tam tersine, şöyle oldu: "Aman, sakın bu parçayı albüme koymayı unutmayın!" *(gülüyor)*

"Her Şeyi Yak" yerine kendi şarkılarınızdan birinin patlaması daha çok hoşunuza gider miydi? Yoksa farketmez mi?

Kaan: İlk başta "cover'la klip çekmeyeceğiz" diye bir karar verdik. Promo CD'ler radyolara dağıtıldığında o parça aldı başını gitti. Sonunda klip de ona çekildi. Bir konser klibi. Biz konserimizi veririz, oraya gelsinler, çeksinler, yayınlasınlar diye düşündük. Zaten klip işi reklam işi. Aslında albüme koyduğumuz her parça bizim için değerli. Ama "Her Şeyi Yak", diğer parçalarımıza anahtar olabilir. İlerde, daha uzun süreler müzik yapmamızı sağlayacak belki. Bir şekilde insanların ayağına gitmemiz gerekiyor. Çünkü çok uzaklardayız.

Batuhan: Hem insanların zaten aşina olduğu, hem de bizim sevdiğimiz şarkıları söylemek güzel. Çünkü her yerde tanınmıyoruz. Böyle bir rock müziği yapıp da 100 bin, 200 bin kişiye bir anda ulaşamıyorsun. En azından insanlara kendimizi "Çile bülbülüm çile"yle, "Her Şeyi Yak"la anlatıyoruz. Seni, bilinen parçadaki farklı yorumunla tanıyor.

Sadık hayranlarınızdan olumsuz tepki geldi mi?

Kaan: Gocunacak bir durumumuz yok. Bizi çok seven kemik bir kitle var, biz de onları çok seviyoruz. Bir kandırmacayla kendilerini bizden uzaklaştırmasınlar boş yere. Her şey ortada. Bizim hikayemizde hiç ekleme, katma, şişirme bir şey yok. Her şey ağır ağır, tam olması gerektiği gibi ilerliyor.

Ari: Gelin görün ki, şarkıyı kasete koyun diyenler yine o çekirdek kitle.

Müslüm Gürses'in "Olmadı Yar"ı da konserlerde aynı igiyi görüyor. Onu albüme koymayı düşünmediniz mi veya bundan sonrası için düşünmüyor musunuz?

Kaan: Şimdilik düşünmüyoruz. Hatta, artık albüme hiç cover koymayalım diye düşünüyoruz.

Peki biz "Olmadı Yar"ı sizden nasıl dinleyeceğiz? Habire konserinize mi gelmemiz lazım?

Batuhan: Sezen konusunda da işte tam böyle kandırdılar bizi. *(gülüyor)*

Kendi şarkılarını yazan bir grup olarak, bir yandan da başkalarının parçasını söylemek nasıl bir his?

Kaan: Muhabbet esnasında çıkan şarkılar bunlar. Bir sürü parça var beğendiğimiz. Daha çalışkan olsak, daha bir sürü parçayı yapabiliriz.

Tembel misiniz?

Kaan: Yani, ne bileyim, her zaman daha çok çalışılabilir. *(gülüyor)*

Cover'lamak isteyip de tutturamadığınız parça oldu mu?

Kaan: Ebru Gündeş'in "Dön ne olur" şarkısını seviyorduk, birkaç konserde çaldık, millet de beğendi. Ama biz kendi içimizde kaybettik; vokallerden, akorlardan, bir yerlerden kaçırdık şarkıyı.

Bugüne kadar çaldığınız en büyük kalabalık kaç kişiydi?

Ari: ODTÜ'de festivalde çaldığımızda 10 bin civarında insan vardı.

10 bin kişiye çalmanın Mojo'da veya Kemancı'da çalmaktan ne farkı var?

Ari: Mojo gibi bir yerde sıcaklığı yaratan yakınlık, diğerindeyse kalabalık. İkisinin enerjisi farklı, ikisi de iyi. Zaten hep beraber söyleniyorsa şarkılar, nerde çalarsan çal, farketmez.

Grubun oturmuşluğunun ölçütü, konserde şarkılarınızın bir ağızdan söylenmesi mi? İlk albümün ardından yola devam etmenizi sağlayan, sizi cesaretlendiren ne oldu?

Kaan: İlk albümü çıkardığımız sıralarda "elimizden geleni yaptık, bunu beğenenler de olacak, beğenmeyenler de" dedik. Patlayacak bir şey olacağını düşünerek çıkmadık zaten. Ama şunu anladık: Samimi bir şey yaptığın zaman karşılığını alıyorsun insanlardan.

Samimi olup kötü bir şey de yapabilirsin. Samimiyet o kadar önemli değil, ayrıca hiç yeterli değil.

Kaan: Müzikle ilgili bilgin, geçmişin, altyapın da olmalı. Türkiye'de bunlar eksik biraz. İnsanlar meslek sahibi değiller. Bir yerlerden bilgileri bekliyorlar, o arada öylesine bir şeyler ortaya çıkarıyorlar, olmuyor tabii.

Piyasada bilgi eksikliği ve samimiyet fazlası var diyebilir miyiz?

Ari: Samimi ve kötü müzik yapanların bile daha çok dinleyeni olur. Buna inanın.

Kaan: Samimiyetten kastettiğim şu: Kendine karşı dürüst olmak. Millet ne severse onu yaparım değil de, ben ne seviyorum diye düşünerek iş çıkarmak... Popla diğerleri-

14→

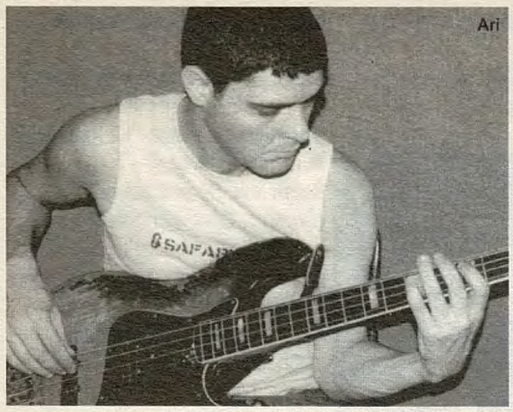
Ari

Kaan

Batuhan

ni öyle ayırıyorum. İnsanlar "ne yaparsam sever, nasıl satarım" diyorsa, poptur. Bu güzel de olabilir, kötü de olabilir. Kendine özgü bir şeyler yapıp sonradan beğeniliyorsa ayrı bir şeydir. Bu da popüler olabilir veya olmayabilir.

Ari: Önemli olan, kendi doğrularına inanarak bir şeyler yapmak.

Madem bol bol konser bahsinden gidiyoruz, seyrettiğiniz konserlere de değinelim. Sizi özellikle etkileyen konserler oluyor mu?

Kaan: En son Arto Lindsay'i seyrettim. Çok hoş takıldılar. CD'lerinden dinlediğimden daha vahşi geldi, çok farklı bir gitar stili var. Salondaki masalar, sandalyeler havayı çok bozdu; insanlar ayakta durmalı ve adam çalarken hep beraber sallanmalı oysa... Bizim öyle masada oturmalı yerlerde çalmama kararımız var... Etkilendiğim konser olarak Açıkhava'daki Lou Reed'i hatırlıyorum bir de. Çok güzeldi. Zaten çok sevdiğim biridir. O ensemble duygusu harikaydı, davul-bas-gitarda hep beraber düşmeleri, kalkmaları çok heyecan vericiydi. Müzik de odur, konser de odur zaten. Kasette alınamaz o duygu.

Duman için de bu bir ölçüt mü? Siz de beraber düşüp kalkmayı iyi mi biliyorsunuz?

Kaan: Tabii. Biz iyi düşer kalkarız. *(gülüyor)* Müzik kısılıp yükseldiği zaman heyecan veriyor. Hep aynı volümde, tekdüze gittiği zaman bir şeylerin eksik kaldığı, elektronik müzikte de görülüyor zaten.

Ari: Hayatın nasıl dinamikleri varsa, parçanın da var. O inişleri çıkışları hep beraber, aynı dozda yakalamak lazım. İnsanların evlerinden çıkıp bizim için oraya gelmeleri bile yetiyor. İçimizden birinin bir moral bozukluğu olsa bile, salondaki kalabalık sayesinde gaza geliveriyoruz.

Batuhan: Özellikle emprovize şarkılarda, çala çala, birbirimizin ne yapacağını iyi öğrendik. Bir takım parçaların içinde belli emprovize ölçümüz oluyor. O anlarda salondaki elektiriğe göre kendi aramızda kopuyoruz.

O emprovizasyonlardan biri "Güzelliğin on para etmez" galiba. Psychedelic, döngüsel gitarlarla şarkıyı sahiden yeni baştan yaratıyorsunuz sanki.

Ari: Ama biz onu Aşık Veysel'e borçluyuz.

Ama biz de size borçluyuz.

Kaan: Cover yaptığın zaman zaten böyle olması lazım. Yoksa hiç yapma. Karşıdaki insan bunu senin şarkın gibi hissediyorsa çok iyi. Sezen parçasını da kaydettiğimizde, bana bizim parçamız gibi geldi. Orijinaliyle çok alâkasızdı, resmen AC/DC gibi geliyordu kulağa. Kafaya kafaya rock giden bir durumu vardı. Zaten patlayacağını hiç tahmin etmiyorduk.

Batuhan: Sevdiğimiz bir şarkı teypte çalarken beynimizde başka şeyler çalıyor. Parçayı dinliyoruz, bir şeyler hissediyoruz ve kafamızdaki o başka şeyleri paylaşmak istiyoruz. Mesela "Güzelliğin on para etmez"in önce Esin Afşar yorumunu dinlemiştim, orijinalini sonra dinledim Aşık Veysel'den.

Ari: Seni harekete geçirebilmesi için, parça çocukluğundan beri beyninin içine işlemiş olmalı. Aşık Veysel'in sözleri daha küçüklükten, radyodan girmiş benim beynime.

Çocukluktan izi kalmayan eski şeylere sonradan rastlayıp da beğendiğiniz olmuyor mu?

Ari: Baba bir bağlama virtüözünden bir örnek vereyim, çok geç keşfedip bizimkilere dinletmiştim. Ali Ekber Çiçek'ten "Haydar Haydar". Zamanında kaçırmışım, dört sene evvel ilk defa dinlediğimde "vay be" dedim, "nasıl oluyor böyle bir şey".

Cover'larınızı da hep Türkçe parçalardan seçiyorsunuz. Türkçe rock yapma kararlılığınız Anglosakson rock'una karşı ilginizi azalttı mı?

Kaan: Anglosakson rock'u ölmüş gibi biraz zaten. Gençliğimizdeki parçaları dinleyip nostalji yapıyoruz.

Batuhan: Eski dönemki elektriği hiçbir grupta bulamıyorum. Yeni gruplardan beni uçuran olmuyor. Şimdi alternatif rock modası var, ama eski grupları daha alternatif buluyorum.

Ama bazen eski grupların sahneden bir türlü çekilmemesi de sıkıntı yaratabiliyor. Mesela Jethro Tull heyecanlandırıyor mu hâlâ sizi?

Batuhan: Valla ben çok severim Jethro Tull'ı. Bu soruyu duymamış olayım.

Kaan: Mesela Santana, zamanında inanılmaz bir müzik yapmış. Şimdi ne yaparsa yapsın, saygımız azalmaz. Son yaptığı iki albümü pek beğenmiyorum. "Supernatural"da güzel melodik parçalar var, ama "millet bizden ne ister"e gidilmiş, halbuki onun "Abraxas" gibi plakları birer başyapıt. "Supernatural"daki şarkılara yine güzelliğini kattı Santana. Solo sırası geldiği zaman adamın melodikliği ve akıcılığı anlaşılıyor. Ama altyapılar, nedir öyle yani?

Batuhan: Esas son albümü bir fela-

"Komşu toprağa kimi gömmüşler" derken Nâzım Hikmet'i düşündüm. "Karşı köprüden kimi atmışlar"da Yavuz Çetin'i, "ah bu diyarda kimi asmışlar"da Deniz Gezmiş'i.

ket, dinlenecek gibi değil... Ama Bob Dylan'ın son albümleri süper. Eski jenerasyon müzisyenlerin bu yaştaki yeni albümlerini ben her şeyden çok merak ediyorum, çünkü onca yılın, onca yaşamışlığın sonucunda, adamlar özetin özetinin özetinde.

"Masal" isminde bir politik hiciv şarkınız var: "Biri basmış 80'e / ötekisi 95 / aga böyle olmaz ki / koca millet harcanmaz ki..." Bu dizeleri rock'n'roll'a uyarlarsak ne düşünürsünüz? "Yaşlılar artık çekilsin" muhabbeti rock'n'roll'cular için de geçerli mi?

Kaan: Rock'çılar hayatlarımızı ne kadar etkileyebilir ki? Onlar 100 yaşında da rock yapsın. İnsana ancak güzel bir duygu yaşatırlar. Kime ne zararları var? Toplumların hayatını etkileyenler keşke onlar olsa, ya da filozoflar olsa mesela.

Keith Richards başkan olsun, sonra ne olacaksa olsun diyebilir miyiz?

Kaan: *(gülüyor)* Duyarlı ve insansever biri geçsin oraya, yeter.

Siz kendinizi yaşlı rocker pozisyonunda tahayyül edebiliyor musunuz?

Kaan: Hâlâ "Satisfaction"ı söyleyen Stones gibi mi? Bakalım biz o günleri görebilecek miyiz? *(gülüyor)* Biz plan mlan yapmıyoruz. Ama bir takım kayıtlar yapıp yabancılara göndermeyi düşünüyoruz şimdi. Öyle bestelerimiz de var.

Bunlardan ne farkları var o şarkıların?

Kaan: Onlar da gitar-davul-bas müziği. Ama İngilizce.

Niye Türkçe değil?

Kaan: Müzik iletişimdir. Yüzde ellisi söz, yüzde ellisi müzik. O insanların anladığı lisanla anlatmalıyız derdimizi.

Derdini İngilizce anlatmaya kalktığında bu orijinallikte bir kelime haznesiyle, bu kadar başarılı anlatabiliyor musun?

Kaan: Kesinlikle kalitesi daha düşük şeyler olacaktır. Çünkü Türkçe benim anadilim. Ama oralarda da o kadar kötü şeyler yapıyorlar ki, bu da insana cesaret vermiyor değil. *(gülüyor)* Bazı melodiler buluyorum, onun üzerine kesinlikle Türkçe bir şey olamayacağını farkediyorum. Kaybetmek de istemiyorum o parçayı... Dünyada başka bir kitleyle müziğimizi paylaşmak güzel olmaz mı? Mesela Nâzım Hikmet yurtdışında da takdir gören bir insan. Öyle bir şeyi kastediyorum. Yoksa, "burası bizi tatmin etmiyor" gibi saçma bir şey söyleyecek halim yok. Belki bir Türkçe, bir İngilizce albüm yaparak yola devam edebiliriz.

Demin bahsettiğimiz Arto Lindsay konserindeki en etkileyici anlar Portekizce şarkılarda yaşandı. O Latin-New York harmanı müziğe İngilizce pek gitmiyordu sanki. Duman müziğini de İngilizceyle bozacakmışsınız gibi korktuk şimdi.

Kaan: Portekizce bence en melodik dil zaten. Arto Lindsay'in albümlerinde de Portekizce söylediği şarkılar beni başka yerlere götürüyor. Türkçe, Portekizce kadar melodik olabilir mi acaba?

Size melodik gelmiyor mu?

Ari: Türkçeye girdiğin anda melodik yapı bir anda değişiyor. Ayrıca bizim ritmsel zenginliğimiz çok önemli.

Batuhan: Ben yine de Türkçenin kulağa güzel geldiğini hiçbir yabancıdan duymadım.

Ari: Ama ne kadar sunabildik ki? İyi müzik dinleyen herhangi bir dünya vatandaşının Orhan Gencebay'ı beğenmeyeceğine ben inanmam.

Müziğinizde Anadolu ve Ortadoğu ögeleri modern rock'la atbaşı gidiyor. Bir "sentez" yaptığınızı düşünüyor musunuz?

Kaan: O kelime bizi boğar. Müzik yapıyoruz, diyelim. Etkilendiğimiz müziklerin yansımasıdır bu. Beslendiklerimiz kadarıyla, bu çıkıyor.

Demek ki birçok gruptan daha iyi besleniyorsunuz.

Batuhan: Ayırt etmiyoruz ki dinlerken. Her güzel şeyi dinliyoruz.

Ari: Bir bağlamacıyla bir saksofoncu yan yana geldiği zaman amaç müzik yapmaktır. Sonra bir takım insanlar buna bir isim takabilir. Buna sentez desin, analiz desin, ne derse desin.

Bugüne kadar aldığınız en kötü eleştiri neydi?

Kaan: *(diğerlerine dönüyor)* Küfürlülerden var mı hiç aklınıza gelen? Herkes ağzına geleni söylesin zaten, ne olacak ki? Negatif olarak ilk başlarda "vokal niye alaturka?" tipi eleştiriler gelmişti. "Niye öyle makamlı?" falan filan...

Batuhan: Tea Party diye Kanadalı bir grup var, onlar da Doğu kökenli müzik yapıyor. O müzikten keyif alan kitle, Türkçe dinlemeyi reddediyor. Böyle garip bir çelişki.

İnternetteki Ekşi Sözlük'te biri sizin için şöyle yazmış: "Nedense arabesk bir tarzları olduğunu düşünüyorum ve bu düşünceden bir türlü kurtulamıyorum."

Kaan: Kurtulmasın. *(gülüşmeler)*

Ari: Niye kurtulmaya çalışıyor ki? **Arabeske olan bu negatif bakışın kökü hiç kurumayacak galiba.**

Ari: Arap müziklerine bizden daha önce uyanıyor dünya. Bence mükemmel müzikler. Üstelik biz tam ortadayız, tabii ki Türkiye'de işler daha karmaşık olacak. Hem Doğuya hem Batıya yakınız... Belki arabeskin iyi örneklerinin yanında kötü örnekleriyle de bol bol karşılaştık yıllarca. Bu kötülemenin temelinde o olabilir.

Kaan: Orhan Gencebay konusunda özel bir durum var. Onu bütün arabeskçilerden ayırmak gerekiyor. Çünkü bestesini, sözünü, aranjesini kendi yapıyor. Tamamen deneysel parçalar, içinde rock var, Arap öğeleri var, blues var. Melodiler bitmiyor, senfoni gibi gidiyor.

Başlarda daha kötü tepkilerle karşılaşsaydınız, bu kadar konser verme şansınız olmasaydı veya konserleriniz dolmasaydı ne olurdu? Küsüp çekilir miydiniz mesela?

Kaan: Yola çıkarken "bin kişi olsun, bizim olsun" diyorduk. O rakama zaten cover grubuyken de erişmiştik. Hele Türkçe yaptığımız zaman, en az o kadar insanı karşımızda göreceğimizi biliyorduk. Bu da bizim için yeterdi.

İki albüm arasında üç sene geçti. Yeni bir grup için fazla uzun değil mi?

Batuhan: Düzenli bir davulcumuzun olmaması bizi yavaşlatıyor, oturmuş bir dördüncü eleman olsa, her şey daha hızlı ilerleyebilir.

Kaan: Hepimiz davul hastayız zaten.

Batuhan: "Oje" de öyle bir anda çıktı. Yine davulcu yoktu ve Kaan geçmişti davula.

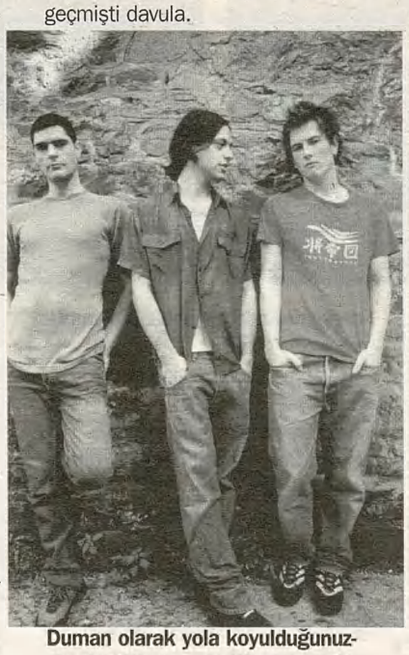

Duman olarak yola koyulduğunuzda çiçeği burnunda bir grup değildiniz. Asıl istediğiniz şeyin ne olduğunu kavramış bir grup olarak başladığınızı düşünüyor musunuz?

Batuhan: Barlarda cover yaptığımız süreç, ne istediğimizi anlama fırsatı verdi. Başkalarının parçalarında uzun uzun onlar gibi olmaya çalıştık yeterince. Cover çalarak nereye kadar gidebilirsin? 90 başlarına, lise yıllarına kadar gidiyor tanışıklığımız.

Kaan: Biz Mad Madame olarak çalarken, bir akşam Batuhan da bara gelmişti. Birlikte sahnede "Rockin' in the Free World"ü çalmıştık.

Duman olarak "Rockin' in the Free World"ü çalmak istemez misiniz?

Kaan: Çaldık da zaten. İlk dönem konserlerinde bir-iki kere.

O şarkıya da Duman'lık katıyor musunuz çalarken?

Kaan: Yok, Seattle sound'a yakın çalıyoruz. Gençliğimizde çok seviyorduk. Eddie Vedder'la Neil Young patlatmıştı şarkıyı. Neil Young'a öyle geçtik zaten. Oralardan kalan rüzgarla çaldık... Bir kere de, Alice In Chains'in solisti Layne Staley öldükten bir gün sonra "Wood"u çaldık Mimar Sinan konserinde. Onu da eskiden barlarda çalardık.

"Rockin' in the Free World"ü Patti Smith de çalmıştı İstanbul konserinde.

Batuhan: O konseri kaçırdık. "Seyrettiğim en iyi rock konseriydi" diyenleri duydum.

O gece Neil Young'ı İstanbul'a gelmeye ikna edeceğine söz verdi Patti Smith. Ama kimse onu buraya getirmeye cesaret edemiyor. Çünkü sponsor sistemini ve müziğin reklamlara bulaşmasını tamamen reddediyor Neil Young.

Kaan: Şu reklamlar konusuna hiç girmeyelim. Ülkede bir reklam hastalığıdır gidiyor. Reklamları seyretmek yetmiyor, reklam sektörünün arkasındaki kameramanların, yönetmenlerin tanıtıldığı programlar var. Nedir bu kardeşim ya? Zaten kendisini seyretmek istemiyoruz, bir de "İşte Reklam" diye program koyuyorlar.

Merak etmeyin, size de reklam teklifi gelmesi yakındır.

Kaan: Kulağımıza öyle bir şey gelmedi.

Böyle bir teklif sizde sıkıntı yaratır mı?

Kaan: Biz müziğimizi yapalım, güzel güzel yaşayalım isteriz. Kendimizi oralarda görmekten haz almayız ke-

> **Lou Reed konserinde, davul-bas-gitarda hep beraber düşmeleri, kalkmaları çok heyecan vericiydi. Müzik de odur, konser de odur zaten. Kasette alınamaz o duygu.**

Ari: İnsanların hayatında öyle bir harala gürele var ki, kanalize olamıyorlar tek bir şeye. Bir yandan Duman'la çalarken diğer taraflardan eksik kalmamak istiyor insanlar... Çeşitli davulcularla prova yapıyoruz, saati dolunca davulcu gidiyor, biz takılmaya devam ediyoruz. Hemen birimiz geçiyoruz davula.

EVEREST

www.everestyayinlari.com

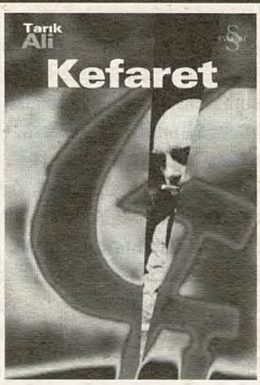

Tarık Ali / *Kefaret (Roman)*

Duvar'ın yıkıldığı ve kapitalizmin zafer sarhoşluğuna kapıldığı günlerde, eylemsizlik içinde kulüplere dönüşen bir sol hareketin parodisi... Yayınlandığında Troçkist harekette tartışma doğurmuş bir roman...

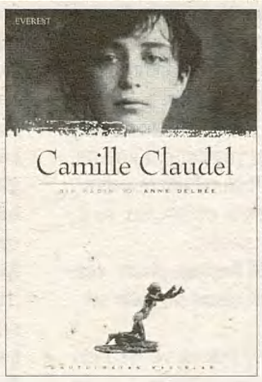

Anne Delbée/ *Camille Claudel (Unutulmayan Kadınlar)*

Erkekler dünyasında yeteneği ve eserleri elinden alınan, Rodin'le aşkından sonra hayatının son otuz yılını akıl hastanesinde geçiren bir kadın; kadını kapatan dünyaya karşı sessiz bir çığlık...

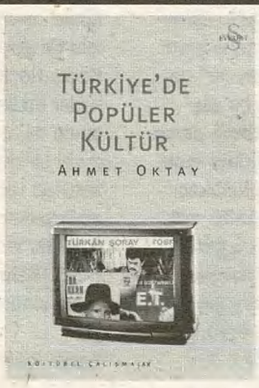

Ahmet Oktay/ *Türkiye'de Popüler Kültür (Kültürel Çalışmalar)*

Ahmet Oktay bu kitabında, gerçekçi bir kültürel/siyasal sol bakışın, her şeyden önce İslam'a ve başkalarına kaptırdığı asli hayat mekânlarını yeniden kazanması gerektiğine işaret ediyor...

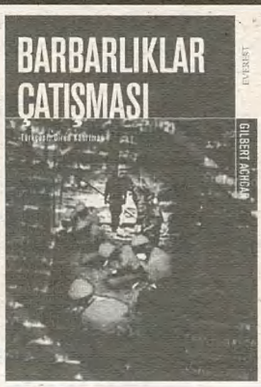

Gilbert Achcar / *Barbarlıklar Çatışması (Siyaset)*

Duvar yıkılınca 'tarihin sonu'nun gelişine sevinenler, kapitalizmin çirkefliği ve saldırganlığı karşısında şimdi de 'medeniyetler çatışması'na sığınıyorlar. Oysa gördüğümüz, düpedüz bir "barbarlıklar çatışması" değil mi?

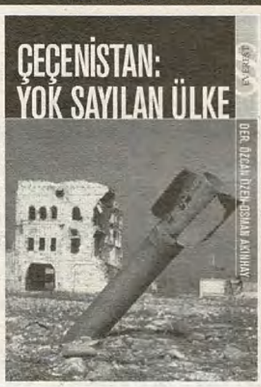

Der. Özcan Özen-Osman Akınhay/ *Çeçenistan: Yok Sayılan Ülke (Siyaset)*

Çeçenler; küreselleşmenin lanetlileri. ABD'nin Irak saldırısına destek versin diye görmezlikten gelinen Rus işgali, kıyım politikası ve sinir gazıyla katliam; ilahların önüne atılan son kurban...

sinlikle. Reklam insanları kandırmak amaçlı yapılan şeyler değil mi sonuçta? Senin o ürüne ihtiyacın yokken ihtiyacın olmasını sağlıyor. Buna alet olmak istemeyiz tabii ki. Ama kimseye de muhtaç olmak istemiyorsun şu hayatta.

Mesela "Eski Köprünün Altında"nın reklamlarda kullanılmasını nasıl karşılarsınız?

Kaan: Dinleyiciyi acayip bozar. Ben de sevdiğim bir grubu öyle görsem, "satmış kendini kapitalizme" derim yani. Ama birine muhtaç olacaksan, kendi ellerinle de yapabilirsin herhalde. En kötü şey birine muhtaç olmak.

Şarkı sözlerinizde biraz dolaşalım mı? Batuhan ve Ari'ye soralım önce. Siz nasıl buluyorsunuz Kaan'ın sözlerini?

Ari: Zaten bir noktada ben de bir dinleyici gibi hissediyorum kendimi. Kaan'ın yazdıklarına bakıyorum, içinde benden bir sürü bir şey olduğunu görüyorum ve "benim derdime dil olmuş" diyorum.

Batuhan: Evet, Ari de şu an benim dilime tercüman oldu.

Aşk şarkılarının bu kadar az olduğu bir albüm yapmak pek alışıldık bir durum değil Türkiye'de.

Kaan: Aşk tabii ki süper bir duygu, ama neticede bir-iki parçada toparlanabilir. Hayatın başka boyutları da var. Hiçbir zaman sırf aşk şarkılarından oluşan bir albüm yapacağımızı zannetmiyorum.

İlk şarkı "Bu Akşam"da "acelem yok, hedefim sağlam" diyorsun, neyi kastediyorsun?

Kaan: Bizi grup olarak özetliyor aslında. Acelesi olanları görüyoruz, bayağı değişik yöntemlerle yapıyorlar işlerini, bizse bildiğimiz yolda ilerliyoruz, o da ağır bir yol. Ama şimdi hızlandırılmış kursa girdik galiba.

"Masal"dan demin de bahsettik, ülkenin siyasî tıkanıklığına göndermeleri olan bir parça.

Kaan: Kalın kalemle geçilmiş bir parça. Ama ben bunları bağırmak istiyorum. Bağırırken de mizahla yaklaşıyorum. Derinine girmiyoruz pek. İfade özgürlüğünde, insan haklarında bu kadar geç kalınmasını, ekonomik düzeni, hortumcuları eleştiriyoruz. Bütünüyle Batılılaşmacı, bütünüyle radikal İslâmcı uçların ülkeyi öldüreceğini düşünüyoruz. Herkesin bildiği, gördüğü şeyler aslında.

Bir de "Mânası Yok" şarkısı var. Kaan'ın "Mânası Yok"un sözlerini getirdiği ilk anı hatırlıyor musunuz?

Ari: Ben davuldaydım o gün. Hatırlıyorum. Şarkı sözünden çok şiirdi bence. O yüzden parçada düzenlemeler çok sade. Sözler o kadar yüksek bir noktada ki, hiçbir şeyle örtmemek gerekiyor.

Bu şarkıda, deminki kalın kalemin ucu biraz incelmiş galiba. Sözleriyle çok uğraştın mı?

Kaan: Bir anda, çok akıcı şekilde geldi o sözler. Hatta şimdi beş bölüm var şarkıda. İlkten 12 bölüm falandı.

Bir bakıma, kaybolan değerleri anlatıyorsun her dörtlükte: Akıl, saygı, sol, gönül, sanat... Bunu bir Türkiye metaforu olarak mı düşündün, yoksa tüm dünya aynı dertten mi mustarip?

Kaan: Türkiye'ye özel yerler de var, genel olanlar da. Sonuçta dünyanın bir yansımasıdır bu. "Komşu toprağa kimi gömmüşler / haberin var mı koç?" derken Nâzım Hikmet'i, "karşı köprüden kimi atmışlar"da Yavuz Çetin'i düşündüm.

"Ah bu diyarda kimi asmışlar?"

Kaan: Uzun bir liste yapılabilir. En ünlüsü tabii ki Deniz Gezmiş.

Albümdeki sözlerin en etkileyicilerinden biri "Elimdeki Saz Yeter Canıma"daki şu satırlar: "Kudurmak için şöhretin senin olsun / Saldırmak için servetin de olsun." Şöhretin insanı kudurttuğunu mu düşünüyorsun?

Kaan: Bunu bilmek için müneccim olmaya gerek yok ki. Kuduran insanları görmüyor musunuz her gün televizyonda? Ağızlarından köpük çıkıyor.

Duman için de böyle bir şöhret ve kudurma tehlikesi var mı?

Kaan: *(elindeki çakmağı sehpanın ortasına dikiyor)* Bizim şeklimiz burada böyle duracak, ama belki etraftaki bakış açıları değişecek. Biz artık 19-20 yaşında çocuklar olmadığımız için, şeklimizde bir dağılma, kırılma olacağını sanmıyorum.

Batuhan: İlk albümde neysek, şimdi de oyuz ve aynı kalacak.

Normalde her grubun bir delisi, bir uslusu filan olur. Halbuki üçünüz de birbirine benzer karaktersiniz galiba. İçinizde grubun lideri diyebileceğimiz kimse de yok. Bütün sözleri, çoğu besteyi yapan ve önde şarkı söyleyen Kaan olmasına rağmen, onda da pek öyle lider halleri yokmuş gibi duruyor.

Kaan: Zaten, lider kelimesini her ettiğinde, içim bulanıyor şu an bile, biliyor musun! Kelime kendi içinde negatif zaten. Hepimizin kendi beyni var ve işliyor. Ortak bir

Reklam insanları kandırmak amaçlı yapılan şeyler değil mi sonuçta? Senin o ürüne ihtiyacın yokken ihtiyacın olmasını sağlıyor. Buna alet olmak istemeyiz tabii ki.

NE KADAR YORULSAN DA / İÇİN BURULSA DA
HER ZAMAN DİLİNDE / BİR ŞARKIN OLSUN

Gökalp Baykal'dan 5. Albüm
(CD • MC)

Sözleri ve müziği Baykal'a ait on üç şarkının yer aldığı albümde rock'n'roll, blues, balad ve hatta ilk kez yer yer latin esintileri duyuluyor. Temelde kendi içinde bir bütünlük ve kurgu içeren şarkı sözleri, günümüzün kentli çalışan insanının uyku tutmayan bir gece ile başlayıp, bir sonraki gece yatağa yattığı anda sona eren, hiç de sıradan olmayan bir gününden sahnelerini dile getiriyor.

HER ZAMAN BİR ŞARKI'nın en ilginç yönlerinden biri kısa süre önce "Kâfi" adlı kendi solo albümünü çıkartan Akın Eldes'in, Bulutsuzluk Özleminden sonra ilk kez bir başka oluşumda birinci gitar olarak konuk olması. Baykal'ın uzun süredir birlikte çalıştığı Cenk Tahran (bass gitar) ve Serkan Ayman (davul) yine görev başında. Bir başka eski Bulutsuzluk Özlemi ve şimdi Baba Zula elemanı Oya Erkaya da üç şarkıda konuk olarak yer alıyor, Oya daha önce de Baykal ile iki albümde çalmıştı. Diğer konuk müzisyenler ise şöyle: Cengiz Baysal (davul), Şuayip Yeltan (bass gitar), Cenk Sarkuş (vurmalı), Arda Algül (org, synthesizer), Emre Cebeci (armonika) ve Selmin Kara (geri vokal).

AĞUSTOS 1996
KOD MÜZİK 1997
(CD-MC)

GÜNAYDIN HÜZÜN EP
ZİHNİ MÜZİK 1998
(CD)

YABANCILAR
ZİHNİ MÜZİK 1999
(CD-MC)

AKUSTİK ANILAR-KONSER
AEC 2002
(CD)

Zihni Müzik
Mühürdar Cad. Akmar Pasajı 70/13 81300 Kadıköy - İstanbul
Tel.: 0216.336 50 09 Fax: 0216.349 22 68
www.zihni.com info@zihni.com www.zihni.com/gokalpbaykal mrgbaykal@hotmail.com

noktada buluşuyoruz.
Batuhan: Bizimki iş ilişkisi gibi değil. Arkadaşlık boyutu daha önemli, müzik bile daha sonra geliyor. Dostluk müziği, müzik dostluğu kapsıyor.
Ari: Bu karşındaki insanı olduğu gibi kabul etmekle ilgili bir şey. O zaman ilişkiler uyumlu gidiyor.
Kaan: Karakterlerimiz aynı değil zaten. Birbirimize muhalefet edip sizin önünüzde kavga etmek istemediğimiz için, şimdi burda bütün ko-

nuları evet evet diyerek cevaplayıp geçiyoruz. *(gülüyor)*
Ari: Ekip içinde herkesin ayrı görevleri olmalı ki, çarklar dönsün. Kaan şarkıları yazıyorsa, en önde söylüyorsa ve grubun lideri gibi görülüyorsa, bunda ne gocunacak bir şey var, ne de övünülecek bir şey. Sonuçta herkes kendi işini yapıyor, Duman'ı Duman olarak bir yerlere taşımaya çalışıyor. Kimsenin egolarıyla sivrilmeye çalıştığını düşünmüyorum.
Kaan: Ego şişmesi de bir kudurma meselesidir. Ben şahsen kudurmayacağıma söz veriyorum. *(gülüyor)*
Şarkıdaki "Saldırmak için servetin olsun" kısmına ne diyorsun? Bize hep fakirlerin saldırgan olduğu, terörist filan olduğu öğretilmişti halbuki.
Kaan: İnsan cebi doldukça saldırganlaşıyor. Onu da istiyor, bunu da istiyor, onu yıkıyor, bunu parçalıyor. Esas saldırgan, eline gücü geçirendir, servet sahibidir.
"Elimdeki saz yeter canıma" dizesi de Duman'ı anlatıyor mu sence?
Kaan: Kesinlikle anlatıyor. Ben sonuna kadar enstrümanımlayım. Arkadaşlarım da öyle gözüküyor.
Ari: Elimizdeki saz yetmeseydi, yarı yolda bırakanımız olurdu zaten. Yaş gelmiş 30'a.
30 yaş çok mu geliyor size?
Ari: Sonuçta üçle başlıyor. Biraz antipatik. *(gülüyor)*
Kaan: Ben 29'um gerçi.
Batuhan: Ben de 28.
Ari: Batuhan artık benden büyük aslında.
Nasıl yani?
Batuhan: Bir oğlum oldu. Onu kastediyor.
Ne güzel! Adı ne?
Batuhan: Batu Luka.
Luka nereden geliyor?
Batuhan: Annesi Fransız.
"My name is Luka" yani?
Batuhan: O şarkıya bayılırdım ufakken. Suzanne Vega'yı çok severim... Kaan amcasıyla Ari amcası daha görmediler Luka'yı. *(gülüyor)* Henüz üç haftalık, şimdi Fransa'da.
Kaan: Fotoğraflarını gördük canım. Süper.
Batuhan: Gruba davulcu geliyor işte. *(gülüyor)*
Kaan: Acelemiz yok, hedefimiz sağlam. *(gülüyor)*
Ailelerinizin gidişata tepkisi nasıl? Artık oğullarını birer Duman elemanı olarak kabullendiler mi?
Kaan: Memnun oluyorlar, gördükçe bizi orda burada.
Anne babanın özellikle sevdiği bir parçan var mı?
Kaan: Bu albümden "Oje"yi seviyorlar. Bir-iki konsere de gelmişlerdi. İnsanların hep bir ağızdan şarkı söylediğini görmekten etkilendiler.
Ne diyorlar, mesela sana?
Kaan: "Aferin oğlum." *(gülüyor)*
Büyüyünce müzisyen olmanı bekliyorlar mıydı sence?
Kaan: Bilmem. Ben sekiz yaşlarındayken piyano dersi aldım. Resital bile vermiştim.
Ne çalmıştın resitalde?
Kaan: Mozart falan.
Sonra hiç piyanoyla takıldın mı?
Kaan: Amerika'dayken bir stüdyonun güvenliğini yapıyordum, gece kapıları kilitleyip oradaki piyanolarla takılıyordum. Ama gitar çaldığımın binde biri kadar bile çalamam.
Konserlerde üstün çıplak şarkı söylemen çok dikkatleri çekiyor.
Kaan: Çok terliyorum, sahne de kalabalık oluyor, ne yapayım. Umurumda değil, kim ne diyorsa desin.
Bu yüzden Korn'un solisti Jonathan Davis'le karşılaştırıyorsun yeni kuşak tarafından. Bizim aklımıza ise, üstü çıplak sahneye çıkmak denince Iggy Pop'tan başkası gelmiyor.
Kaan: *(gülüyor)* Iggy'yi tanımıyorlar bile değil mi? Bence günümüzde kaliteli eserlerin çıkmayışı, köklerin bilinmemesinden. Hep son yapılanın, moda olanın peşine gidiliyor. Ben mesela Amerika'dayken sürekli klasik rock radyolarını dinledim, Led Zeppelin bitiyor, Bob Dylan başlıyor, işin derinine iniyorsun.
Son bir şarkıya daha değinelim: "Belki Alışman Lazım" yalnızlığın idrakıyla ilgili bir şarkı. Neden yalnızlıktan kurtulmaya çalışmak yerine, yalnızlığa katlanmak gerektiğini düşünüyorsun?
Batuhan: Tam öyle bir şeyi kastetmiyorum. İnsanlar kendilerini çok çok ufak şeyler yüzünden daraltabiliyorlar hayatta. Çünkü karşılarındakinden bir şeyler bekliyorlar sürekli. Sen o beklentiyi sıfıra indirebiliyorsan, o zaman alacağın yaraları da minimuma indirmiş olursun.
Ama yaralanmayı göze almamak bir marifet değil. Ayrıca gördüğümüz ve şarkılarından bildiğimiz kadarıyla öyle yaralanmazmış gibi bir halin yok. Bugünkü kullanılan anlamıyla "cool"un tam karşıtı gibi duruyorsun. Eski cool'a uyuyor senin durumun.
Kaan: *(gülüyor)* Miles Davis cool'una uyuyorsa, tamamdır.
Bugün cool'un tanımı değişti. Hiçbir şeyi takmayan, duyarsız, dünyayı sallamayan adamlara cool denir oldu.

> **İnsan cebi doldukça saldırganlaşıyor. Onu da istiyor, bunu da istiyor, onu yıkıyor, bunu parçalıyor. Esas saldırgan, eline gücü geçirendir, servet sahibidir.**

Kaan: Bu şarkı insana şahsî olarak bakan bir şarkı. Birebir insan ilişkilerinden, kişisel şeylerden bahsediyorum. Yoksa tabii genel olaylara karşı, yöneten-yönetilen ilişkilerine, toplumsal fikirlere karşı duyarlı olmak durumundayız insan olduğumuz sürece.
Sizi müzik kadar etkileyen başka bir sanat var mı?
Ari: Sanatın bütün dallarına karşı bir ilgi var. Sonuçta bir resme baktığın zaman ya da bir şey okuduğun zaman hemen bir alışveriş başlıyor.
Kaan: Sinema bunlardan bir tanesi tabii ki. İki saatliğine bambaşka bir yere gidiyorsunuz.
Seni çok etkileyen film var mı?
Kaan: Teke indirmek ayıp olur... Ne bileyim, David Cronenberg'in "Naked Lunch"ı mesela. Çok güzel bir filmdi.
Batuhan: Ben müzikten aldığım hazzı başka hiçbir şeyden alamıyorum. Sinemayı seviyorum, ama müzik kadar haz vermiyor.
Ari: Ben en son "Paramparça: Aşklar, Köpekler" filmini seyrettim ve çok etkilendim. Farkında olmadığın bir takım gerçeklikler görüyorsun, aynı bir şarkıyı dinler gibi... Bütün bunlar mutlaka şarkılarımıza da yansıyordur. Bu yaşadıkların, gördüklerin, izlediklerin seni sen yapıyor. Yeni oluşan seni de müziğine koyuyorsun. İşte tüm güzergâh böyle.
Son yıllarda hayatınıza giren önemli bir kitap oldu mu?
Kaan: "Kötünün Şeffaflığı"nı söyleyebilirim. İçindeki her şey çok sade, net ve kesin. Anarşist bir yaklaşımı var Jean Baudrillard'ın. Sanatı da, estetiği de, dünyanın geldiği durumu da çok güzel anlatmış.
Şu anda evinizde, elinizin altında sayfası kıvrılmış bir kitap var mı?
Ari: Sayfası kıvrılmış değil ama, birkaç aydır Orhan Veli duruyor başucumda.
Batuhan: Bende Freud'un tek tanrıcılık üzerine bir kitabı var, onu okuyorum. Bir de Kur'an okuyorum internetten. Freud'la birlikte paralel götürüyorum. Daha önce hiç din kitabı okumamıştım. Çok değişik geldi. Üstelik sürükleyici. Bittikten sonra diğerlerini de okuyacağım.
Satışlardan bahsedip bitirelim. İlk albümünüz kaç satmıştı?
Kaan: Herhalde 30 bin falanmış. Radyolar filan da çalmadı o zaman şarkılarımızı.
"Belki Alışman Lazım" şimdiden bu rakamı geçmiştir tabii.
Kaan: Hiç sormuyoruz valla. İlk albüm sonrası, satışları sormama kararı aldık. Bir anlamı yok ki.
Niye? Para kazanıp kazanmamanız önemli değil mi?
Kaan: Biz kazanmayız ki. Şirket kazanır, satışların yüzde sekseninden fazlasını şirket alır. Bu her zaman böyledir. Çok satışın bize yansıyan tarafı, "daha çok insana ulaşmışız" gibi bir güzellik... Şirket size bir yatırım yapıyor, stüdyoya sokuyor, promosyon yapıyor, karşılığını da böyle alıyor. Kendince haklı. Onu alacak ki, bize yine yatırım yapsın. Böylece belki konser imkânlarımız da genişler.
Albümlerinizin korsan olarak satılması size pek kötü gelmiyordur o zaman?
Kaan: Zaten ben de aldım bir tane. Hatıra diye aldım. Belki bundan sonra çok garip müzikler yapacağız, hiç sokağa düşmeyeceğiz, "bak, zamanında sokak CD'cisinde Duman vardı" diye göstermek için. *(gülüyor)*

Söyleşi: **Neslihan Say - Derya Bengi**

Björk

Bir yanda koca bir kutu içinde üç CD'lik "Family Tree" arşivi, bir yanda 16 şarkılık "Greatest Hits" derlemesi: Geçmiş, Björk'ün gözlerinin önünden bir film şeridi gibi geçmiş... 10. yılının eşiğinde sandığında biriktirdiklerini havalandırmaya çıkarmış. David Toop ve Guardian'dan Paul Lester'ın sorularıyla, ahir zamanların bu en ilginç sanatçısının dünyasına göz kırpıyoruz.

CEBİNDE ÖRÜMCEK OLAN KIZ

Bahar temizliği yapmam gerekiyordu; ben de her bahar temizliğinde olduğu gibi, eski hatıraların çıkmasıyla duygusallaştım. Temizliği yapmak beni özgürleştirdi.

Çok satan bir albümünüzü diğerlerinden ayıran bir özellik var mı? Yaptığınız işlerin birbirini izlemesine özen gösteriyorsunuz ve bunlar bir bütün oluşturuyor, fakat bazen bir parça veya albüm öne çıkıveriyor, diğer çalışmalarsa daha deneysel gibi duruyor. Böyle bir ayrım var mı?

Björk: Bir single'ı niçin yaptığın önemli. Single yaparken bir de B yüzü olması hoşuma gider. Şimdiye kadarki single'ların B yüzleri ya deneysel işlerdi ya da eş-dostun parçalarıydı. Bunların birçoğu, sonradan yapılan çalışmaların öncüsü oldu. Single, deney yapmaya müsait bir alan... Ayrıca klip çekmek, yönetmenlerle çalışmak bana zevk veriyor, hayata bakış açımı değiştiriyor. Gençken yaptığımız müzikler ağırlıklı olarak deneyseldi, ancak birey fazla öne çıkmıyordu. Bu işi benim kadar uzun bir süre yaptığınızda uzman olup çıkıyorsunuz, bir uzman gibi çalışıyorsunuz, ki bu da mükemmel bir durum. Fakat klip çekimlerinde yeniden amatör ruhu yaşıyorum, ayrıca grup çalışması gerektirdiğinden, çok hoşuma gidiyor.

Yeni albümünüz bir "greatest hits"... Sizce "greatest hits" albümleri bir sanatçının kariyerinin iyi bir özeti olarak kabul edilebilir mi?

Her şeyin olduğu gibi, "greatest hits" albümlerinin de iyisi var, kötüsü var. Yine her şeyde olduğu gibi, yüzde 10'u kıyak, yüzde 90'ı boktan oluyor. Her halükârda denemeye değer. Bazı "greatest hits"ler var ki, müziği önceden tanımasam da, albüm sayesinde sevebildim. Mesela Marvin Gaye diye birinin varlığını 25 yaşıma kadar bilmiyordum, ama sonra bir "greatest hits" albümü sayesinde öğrenip sevdim. Marvin Gaye'in toplama albümlerinin bazıları pek iyi değil, bazılarıysa mükemmel.

Şarkılarınızda İskandinav efsanelerini kullanıyorsunuz... İzlandalı oluşunuzun, geçmişinizin şarkılarınızdaki rolü ne?

İzlanda'da o kadar uzun zaman gruplarda çalıştıktan sonra Londra'ya gidip kendi albümümü çıkartmasaydım, çatlardım. Böylesine bencilce bir hareketi kendime izah etmek zorunda kaldım. Şarkılarda bazen kendimi anlatıyordum, bu kendine fazla önem vermek gibi görünebilir –bir çocuk büyüyor ve yurdunu terk ediyor–, fakat ben yozlukların ve sahne ışıklarının cazibesine kapılıp da İzlanda'yı terk etmeyi hiç düşünmedim... "Isobel" isimli şarkıda, biraz heyecanlı ve doğadan gelen, sezgileriyle hareket eden, terbiyeli ve eğitimli İngilizle çatışan bir insan olarak ormana gidip küçük güveleri elçilerim olarak yetiştiriyorum. Onlar da şehre gidiyorlar ve çok akıllı olup da içgüdülerine kulak vermeyen insanları mantığa hapsolmaktan kurtarıyorlar. "Isobel"in klibinde, güveler, toprağa gömülmüş ampullerin içinden küçük uçaklar halinde çıkıyor; insanların burunlarının ucuna kadar gidip fazla düşünmemelerini öğütlüyorlar... Epik bir üçlemenin son bölümü denebilecek "Bachelorette" isimli şarkıda da, güveler şehri hazırladıktan sonra, Isobel trene atlayıp şehre gidiyor, eskiden onun kalbini kıran insanlarla yüzleşiyor ve mantıkla sevginin çatışması yaşanıyor. "Bachelorette" oldukça asi bir şarkı. Sonunda doğa kazanıyor, bütün gökdelenlerin içinden ağaçlar boy atmaya başlıyor ve her yer yeşillere bürünüyor. Bir tür öç alma hikayesi.

İlk topluluğunuz Kukl'da post-punk kıyafetler

→19

içindeydiniz... O günlerden hafızanızda neler kaldı?
Müzikteki ilk dev adımımdı. Üzerimde büyük etkileri olmuştu. Mutlu bir gençlik devresinden sonra, birdenbire insanların törenlerde kendilerini feda ettikleri bir tarikate girmiş gibiydim; konserin iyi geçmesi için ne gerekiyorsa yapmak lazım gibi hissediyordum. Seyirciler bizi dinlemeye geldiklerinde ya dünyanın en iyi ya da en kötü konserine geldiklerini düşünüyorlardı, bunun arasında bir duygu yaşanmıyordu. Topluluğun solisti Einar Orn, her konserde mikrofonun telini boynuna geçiriyor ve bayılana kadar sıkıyordu. Tehlikeli bir iş mi yapılıyordu? Bence evet. Gidip onun iyi olup olmadığına bakmamak için kendimi zorluyordum. Bir kere gidip baktım, çok öfkelenmişti. "İyi misin?" diye sorduğum için façasını bozmuşum. Ona dokunmamak gerekiyordu. Evet, çılgın günlerdi o günler.

Geçmişe baktığınızda, ilk albümünüzden bu albüme, nasıl bir evrim geçirdiğinizi düşünüyorsunuz?
İlk albümümde, haliyle acemiydim. 11 yaşımdan beri stüdyolara girip çıkan biri olarak orada rahat davransam da, öğrenme sürecim daha yeni başlıyordu. Genelde, işin vokal ve şarkı sözü kısmını ben hallediyordum. Stüdyoya Sugarcubes'la birlikte gidiyordum, kayıt işlerine katkıda bulunuyordum, ama sorumluluğu tümüyle üzerime almıyordum. İkinci albümün sonuna doğru cesaret kazanıp olaya iyice ısınmaya başladım. "Homogenic" tepeden tırnağa hakim olduğum, ta en başından sonunu görebildiğim ilk albümdü. "Debut" ve "Post" albümlerinde yarım kalan şarkıların tamamlanmasını başkalarından isterdim; düet ya da işbölümü gibi bir şey oluyordu. "Homogenic"e gelince, kendi göbeğimi kendim kesmeye başladım.

Sizi duygusal açıdan hangi parçalarınız daha çok etkiliyor?
Benim işlerimin özünde duygu var. Parçayı duygunun çevresinde örüyorum. Aslında şarkılarım duygusal zirvelerin toplu halde sunumu. Bu zirveler coşkulu ya da hüzünlü olabiliyor. Galiba yaptığım işin doğasında duygusallık ve duygusal kurallar ağır basıyor. Duygusal olmak akılsız olmak demek değil, yine bilimsel veya teknik bir şeyler yapabilirsiniz. Temeli duygular oluşturuyorsa, işe yüreğinizi katıyorsanız, o iş doğrudur. Bu yüzden şarkılarımın çoğu benim için çok değerli. Yani üç yılda bir albüm çıkarttıysam, bu üç yılda on civarında duygusal zirve yaşamışım demektir. Veya şöyle söyleyeyim, mesela üç-dört arkadaşınız olur, bazı kişisel zaferleriniz olur; ortalama durum böyle bir şeydir. Üç yılda 10-11 bilmeceyle veya soruyla karşılaşırsınız; dostluklarınızda, ilişkilerinizde bir zirve ya da bir zorluk yaşar, onları değerlendirmeye çalışırsınız. Galiba her şarkımda böyle şeyler söz konusu... Şarkılarımın aşk şarkıları, kadın-erkek ilişkileri olarak algılandığını görüyorum, bu da aslında hoşuma gidiyor. Halbuki şarkılarımın yarıdan fazlası başka türlü ilişkileri ele alıyor.

Şarkılarımın kadın-erkek ilişkileri olarak algılandığını görüyorum, bu da aslında hoşuma gidiyor. Halbuki şarkılarımın yarıdan fazlası başka türlü ilişkileri ele alıyor.

İlk albümünüzün, "Debut"un pek o kadar da iyi olmadığını düşündüğünüzü söylediniz. Belki profesyonel açıdan öyle değil, ama bu albümdeki şarkılar, diğerlerine kıyasla daha fazla masumiyet içeriyor gibi. Halbuki "Homogenic"de şarkılar daha muhalif, "Vespertine"dekiler daha samimi ve derin. Yani galiba, mesele iyi-kötü değil, değişik albümlerde değişik ruh hallerinin ifadesi meselesi. Ne dersiniz?
Albümlerime bir zanaatkâr gözüyle baktığımı söyleyebilirim. Kendi iç dünyamı belgelerken öğrenme sürecim devam ediyor. Bu anlamda "Debut" biraz safça, "Vespertine" ise daha net ve ayrıntılı. Bunu becerebilmiş olmak hoşuma gidiyor. Ama olgun olmamak da güzel bir şey olabilir. "Debut"taki gibi, kapsamlı genellemeler yaparken yalın olunabiliyor.

DOSTLARININ GÖZÜYLE BJÖRK

Çocuk bedeninde yaşlı bir ruh

Jean-Baptiste Mondino *Yönetmen, "Debut" albümünün poşetinin ve "Violently Happy" klibinin yaratıcısı*
Björk'ün son derece kadınsı bir şeye dokunduğunu düşünüyorum. Belki de bizi huşû fikrine, kadın şizofrenisine en fazla yaklaştıran kadın müzik sanatçısı odur. Mistikleşmeden mistik kokuyor. Onunlayken, karşımdakinin kim olduğunu, neye göre davranmam gerektiğini bir türlü kestiremiyorum. Öylesine ikili bir yanı var ki, hem çocuk, hem de çok yaşlı. Tıpkı çocuk halde, yaşlı bir ruh gibi. Kıyafetleri bile, her şeyi... İnsan onun gibi çok zor giyinir, Björk klonuna pek rastlayamazsınız.
Björk'le yaptığım çalışmanın, ondan önce, ekrana ya da fotoğrafa taşıdığım, çoğunlukla cinselliğin hakim olduğu kadınlarda yansıttığım estetik durumla alâkası yoktu. Björk'te de cinsellik var, ama kendini öyle ifade etmiyor. Kimi kadınlar, soyunmaktan, çırılçıplak kalmaktan, tahrik edici davranışlarda bulunmaktan utanmazlar. Björk'te de mahrem olanı göstermekten utanmama ve kışkırtma var, ama başka bir şey gösteriyor.

Leila *Björk'ün ilk turnelerinde klavyeci ve DJ, "Post"ta ses mühendisi*
Londra'ya geldiğinde grubunda çalacak birini arıyormuş. Her ne kadar tam mânasıyla müzikle uğraşmıyorduysam da, bazı arkadaşlarım ona beni tavsiye etmiş. Beni aradı, ona nota okumayı bilmediğimi söyledim. Umurunda olmadığını söyledi. Ona eşlik ettiğim ilk turnede sadece klavye çalıyordum; çok basit bir şeydi. Maliyetimi çaldığım nota başına hesaplarsanız, ona çok pahalıya patlıyordum, dakikası milyonlara geliyordu, çünkü hepsi hepsi bütün çaldığım 50 notayı bulmuyordu!
Bir sonraki turnede, yine en ufak bir deneyimim olmamasına karşın, bana arzu ettiğim işi verdi: "Live" olarak miks yapmak. Çok çılgınca, çünkü kimi isterse parasını verebilecek durumdaydı. Ama insanların yapmayı arzu ettikleri şeyi geliştirebilmeleri için onlara alan açmayı çok seviyor. Bana tam mânasıyla şans tanıdı, güven duydu. İnsanların denemelere girişmesine, büyümesine izin vermesi çok güzel bir şey.

Michel Gondry *"Human Behavior", "Army of Me", "Isobel", "Hyperballad", "Jóga" ve "Bachelorette" kliplerinin yönetmeni*
İlk görüşte, biraz hayal kırıklığına uğramıştım, çünkü daha ziyade resimde kendini gösteren bir güzelliği var. Doğal hali de güzel, ama bunu görmeniz biraz zaman alıyor. On dakika sonra, tamam, sizi fethediyor. Birlikte öğle yemeğine çıkmıştık, sağdan soldan, hoşlandığımız şeylerden konuştuk ve derhal kaynaştık. Bir sürü ayrıntı vardı, sevdiğimiz filmler –animasyon açısından ikimiz de Doğu Avrupa çizgi filmlerini Disney'e tercih ediyorduk, hataların, izlerin görüldüğü el yapımı şeyleri seviyorduk, "high-tech'e karşı lo-tech" diyordu... Her şey çok hızlı gelişti, birbirimize bir dolu şey anlattık. Yemekten sonra, kafamda yığınla fikir vardı. Çalışma masamın başına geçtim ve daha sonra "Human Behavior" klibinin story-board'unu oluşturacak olan çizimleri yaptım. Onunla ayrıcalıklı bir ilişkim olduğunu düşünüyordum, ama sonradan fark ettim ki, hemen herkesle ilişkisi böyle. Birlikte çalıştığı herkesle, yaratıcılık anlamında çok özel ve mahrem bir ilişki kuruyor. Sizde o güne kadar başkalarının görmediği şeyleri görüyor. O sıralar kim modaysa onun peşine düşen Madonna gibi insanların aksine, Björk sıfırdan insanları buluyor ve onlara sadık kalıyor.
Harika bir yanı da, insanları rekabete sokmaması. İnsanların rekabete itildiği durumlarda, onları aşağılayan bir ilişki biçimi kurulduğunu düşünüyor.
İmajını, nasıl göründüğünü hiç önemsemiyor. Yorgun gözükmekmiş falan, umurunda değil, kadın sanatçıların çoğunda olan ego ve aynada güzel görünmek hikâyeleri onda kesinlikle yok. Buna karşılık, görsele büyük önem veriyor, klibin değerini biliyor; onun gözünde klipler şarkılarının bir uzantısı.
Birçok yüzü var. O anda konuştuğu insana göre davranıyor. Matrak bir hikaye var, onunla ilk karşı-

Bu, onun kötü bir albüm olduğu anlamına gelmez. "Vespertine"den sonra gidilecek hayli yolum olduğunu görüyorum. Yeni şeyler öğrendiğimi hissediyorum, dışa dönük tarafımı "Homogenic"de, içe dönük tarafımı da "Vespertine"de ifade etmeyi becerdim. Yani albümlerim bir bütünlük arz ediyor. Şimdiyse her renkteki duyguyu içeren sıkı bir albüm yapmaya hazır hissediyorum kendimi. Elbette bunlar kendi düşüncelerim, zanaatçı kimliğimle konuşuyor olabilirim.

İşbirliğine önem veriyorsunuz... Bu işbirliklerinin müziğinize olan katkısından söz edelim. Mesela Graham Massey'le olan dostluğunuz?

Graham Massey kendi müziğimi yapma kararı aldıktan sonra bana çok destek oldu. Bir grupta aynı insanlarla on yıl müzik yaptıktan sonra, bir yandan da İzlanda'da sıcak yuvamda ailem ve arkadaşlarımla yaşamanın ve arada Sugarcubes'la konserlere çıkmanın benim için yeterli olacağını düşünmüyor da değildim. Fakat sonra, müzikal anlamda bir şeylerin eksik olduğunu düşünüp bunun peşine düşmeye niyetlenmemden ötürü suçluluk duymaya başladım. 1989'da Graham Massey'ye demolarımı dinlettim ve ne zaman kapısını çalsam hep sıcak, hep can-ı gönülden karşılandım. Bana plak koleksiyonunu gösterdiğinde ikimizin de Reykjavik ve Manchester müziği toplamış olmamıza şaşırmıştım. Ben bir yandan Sugarcubes'la çalışırken birbirimize kasetler kaydederdik. Onun benim üzerindeki etkisinin, benim onun üzerindeki etkimden daha fazla olduğunu söylemeliyim. Demolar hazırlar, şarkılar yazar, Nellee Hooper'la yaptığımız işleri Graham'a dinletir, düşüncelerini alırdım. Bana güvenmesi çok önemliydi.

İzlanda'da gruplarda çalıştıktan sonra kendi albümümü çıkartmasaydım, çatlardım. Böylesine bencilce bir hareketi kendime izah etmek zorunda kaldım.

Nellee Hooper'la işbirliğiniz nasıl başlamıştı?

Londra'ya gelmemin önemli sebeplerinden biri de Nellee Hooper'ın sosyal yönüdür. Bir baba ya da bir ev sahibi gibi beni yüzlerce insanla tanıştırdı. İnsanların yüreğini okuma konusunda üstün bir yeteneği vardır, beni hep şaşırtır... Bir aralar bir ada da çalışıyorduk, akşamları beni kumsala götürür, gözlerimi bağlar, sonra da bana mikrofonu ve kulaklıkları takardı, ben de hem koşar hem de şarkıları söylerdim. İçimdeki gizli duyguları dışarıya çıkartmaktan hiç çekinmezdi. Bana korkutucu şeyleri yapmam için zemin hazırlar, ben de yapmak zorunda kalırdım. Bir keresinde "Cover Me" diye, bilinmeyen bir dünyaya adım atmayı anlatan bir şarkı yazmıştım. Nellee yine aynı şeyi yapmış, gözümü bağlayıp yeraltında, yarasalarla dolu bir mağaraya götürmüştü beni. Zifiri karanlıktan adım attığım yeri göremiyordum, yine mağaranın içinde, yarasaların kanat sesleri eşliğinde, düşe kalka ilerlerken şarkıyı söyledim. Nelle, girmek isteyip de cesaret edemediğim alanlara beni böyle iteklerdi... Öte yandan, bana güvenle çalışabileceğim bir ortam yaratırdı. Onun sayesinde bir programcıyla çalışmayı öğrendim. Hem stüdyosu hem de programcısı vardı. Onunla stüdyoya girince her şey yolunda giderdi... Graham Massey'in müzik zevki benimkine çok yakın, Nellee'ninkiyse çok farklıdır. Graham Massey bana müzik açısından yardımcı oldu, Nellee Hooper ise dış dünyayla ilişkilerimde, stüdyoda, atılım yapma hevesimde, yani müzikal yönde değil ama, bir müzisyen tavrı oluşturmamda yardımcı oldu.

Guy Sigsworth'un katkısı nasıldı?

laşmamızda, "konuşurken çok fazla aksanın var, halbuki şarkı söylerken İngilizcen mükemmel" demiştim. Kıpkırmızı kesildi ve "çünkü sen Fransızsın, ben de Fransız aksanıyla konuşuyorum" dedi. Ardından ekledi: "Ben sünger gibiyimdir. Kiminle birlikteysem, onu yansıtırım."

Marie Darrieussecq *Yazar*

Bir akşam Reykjavik'de, herkesin birbirini tanıdığı bu sevdiğim küçük şehirde, bir dostum İzlandalıların sırtlarında bir lastikle doğduklarını anlatmıştı. Hayat şartları fazla çetin ve fazla küçük olan bu adadan kaçıp gitmenin hayalini kurarlar, ve çoğu gider de, Avrupa'ya ya da Amerika'ya, ikisinin ortasındadırlar. Sonra göçleri tersine döner, mutlaka geri gelirler; lastikleri onları volkanlara, bataklıklara, buzların arasından fışkıran dumanlara çeker. Dostum bu mucizeleri anlatırken, kapının aralandığını ve kanatlı kırmızı elbisesi içinde sincap hareketli bir yaratığın içeri girdiğini gördüm. Herkesin birbirini tanıdığını söylemiştim: Björk'tü, yurtdışına iki seyahati arasında uğramıştı. Bir lav örtüsü ardından beliriveren bir peri beni daha fazla mest etmezdi. Derken, her şey hızlandı, Reykjavik'in kulüplerinden bulanık bir hatıra kaldı geriye.

Topu topu 400 bin İzlandalı, eşi benzeri olmayan, Ortaçağ'dan beri dokunulmamış bir dili konuşuyorlar. Avrupa alfabesinde sıcak külün içindeki delikler gibi harfleriyle adalıların dili, İskandinav efsanelerinin dili. İzlandaca, tıpkı Bask, Gürcü ya da Estonya dili gibi, gizin, gizliliğin konuştuğu dil. Björk seyahat ettiği her yerde günlüğünü ortalıkta açık bıraktığını anlatıyordu –kimse okuyamıyor ki. İnsanın kendisiyle birlikte taşıdığı ada ve gizli dil.

Funkstörung *"All Is Full Of Love"ın remikçileri*

İlk albümümüzü yaratmamızda Björk'ün etkisi çok belirleyici olmuştur. "All Is Full Of Love"ı nasıl bir anlayışla remikslediğimizi düşünerek, kendi albümümüzde, enstrümantal tramlarımızla bir zıtlık oluşturmak üzere çok saf, katışıksız insan sesleri kullanmaya karar verdik... Remiksleri çok ciddiye alıyoruz, çünkü temel olarak kendimize ait olmayan bir malzemeyi kullanıyoruz. "All Is Full Of Love"da durum biraz farklıydı: Björk'ün sesini kullanmazlık edemezdik. Onu bu şekilde ezip bozmanın, sonra da kendi beat'lerimizin üstüne oturtmanın nasıl bir zevk olduğunu tahmin edemezsiniz.

Nan Goldin *Fotoğraf sanatçısı. "Heartbeat" adını verdiği slayt gösterisinin müziğini Björk yaptı.*

Björk kelimenin gerçek mânasıyla bir dua yazdı. "Heartbeat" bir ayin. Sevgilisini tanıyorum. Björk bu aşktan çok söz etti bana. Onunla ilişkisinin doruk noktasına ulaşmıştı. Dolayısıyla, çılgın aşka dair bir şey yazmasını istemenin tam zamanıydı.

Matmos *Drew Daniel ve Martin Schmidt'ten oluşan, "Vespertine" albümüne ve turnesine katılan grup*

"Vespertine"in ilk bantları geldiğinde, içinde bizim tarzımızda programlanmış parçalar vardı, ama küçük bir şey eksikti, belki biraz kirlilik... Fazla temiz bir Matmos'du! Hatta bir parçanın ritmi, Björk'ün kar üzerinde yürürken adımlarının çıkardığı sesin kaydından yapılmıştı: Tipik bir Matmos kompozisyonu yöntemi, ama Björk, bunu tamamen kendine uydurmuştu.

Sürece bu denli geç katılmak bizim açımızdan epey zor oldu; ayrıca, şarkıların spektrumunda büyük bir boyut ve yer kaplayan insan sesleriyle çalışmanın da zorluğu vardı. Björk'ün şarkı söyleyişinin, en soyut durumda dahi müziğe kendini dayattığını unutmamak lazım: O şarkı söylemeye başladığı anda müzik dönüşüyor, biçim değiştiriyor ve ondan başka bir şey duyulmaz oluyor. Öte yandan o, bizim müziğimizde ifade edemediğimiz şeyleri ifade edebiliyor. Duygu ve cesaret, Matmos'un öncelikli temaları arasında yer almıyor... Albüm ortaya çıktıktan sonra da turnede, sahnede ona eşlik ettik. Björk'ün eski şarkılarını çalmayı öğrenmek inanılmazdı. Matmos, bir Björk cover grubu oluvermişti... Bir süreden beri biraz özgün bir parça üzerinde çalışıyoruz, eşe dosta farklı dillerde okuttuğumuz bir Wittgenstein metninden yola çıktık. Her albüme bir parçasını koyuyoruz, bir tür puzzle şeklinde tamamlanacak. Birkaç sene sonra bütün parçaları bir araya getirip tek bir parça yapacağız. Björk'den de metni okumasını rica ettik. Şarkı olarak söylemesini istemiyorduk, sadece okusun, bir de bizim birkaç riff'imiz etrafında emprovize yapsın... Ama işte Björk: Metni aldı ve olağanüstü bir şey çıkardı ortaya. Wittgenstein'ı şarkılaştırdı, inanılır gibi değildi.

Howie B *"Debut"de ses mühendisi, "Post" ve "Homogenic"in prodüktörü*

Bir gün bana telefon etti ve "birlikte bir şarkı yaparsak çok iyi olur" dedi. Ertesi hafta, beraber stüdyodaydık. Ne tür bir şarkı istediğini sordum, olumlu, neşeli bir şey istediğini söyledi. İki-üç müzik önerdim, onların üstüne şarkı söyledi. Üç-dört sabah stüdyomda çalıştık ve öylece kaldı.

Altı ya da sekiz ay sonra, telefon etti, şarkılardan en azından birini bitirmek istiyordu. Ve ortaya ikinci albümündeki "I Miss You" çıktı. Onunla çalışmak çok kolaydı; hem eğlendik, hem de kafamızdakileri dışavurduk. Belki aynı dünyalara sahip değiliz, ama fikirlerimiz, niyetlerimiz aynı... Bir de çok güzel yemek pişiriyor... Mutfağı fazlasıyla Björk. Sadece oğlunun kişiliği onunkiyle karşılaştırılabilir.

Björk kliplerinde gezinti (soldan sağa sırayla): Possibly Maybe, Hunter, It's So Quiet, Hidden Place, Venus As A Boy, Isobel, Bachelorette

Guy Sigsworth'la, "Debut"un, küçük, tuhaf bir albüm olmasına rağmen, tahmin edilenin yirmi katı kadar fazla satmasından sonra tanıştım. Albüm konserde çalınması düşünülmeden hazırlanmıştı, ama iki hafta içinde konserlere başladık. Sanırım ilk zamanlar onun için çok da ilginç işler üretmedim, basit melodilerle uğraştı. Sonraları, müzik yönetmeni olduktan sonra, dört yıl konserlere gide gele birbirimizin müzik anlayışını keşfettik. Bütün güzel müzik ilişkilerinde olduğu gibi, bizimki de yavaş yavaş gelişti. Birlikte çalışmaya başladığımız 1993'ten "Unravel" şarkısını çıkartığımız 1997'ye kadar olan zaman zarfında, stüdyoya girip yarım saat içinde bir şarkıyı kaydedebilir hale geldik. Birbirimizin içinden geçeni çok iyi anlıyoruz. "Vespertine" albümünde bu iletişimin sınırlarını zorladık.

Bir de Matmos ikilisi var...

"Vespertine"in yüzde 80'i tamamdı; tüm ritmleri bitmiş, iskeleti ortaya çıkmıştı. Mikroritmler, ilk defa hazırladığım için biraz acemice oldu, uzman birilerine ihtiyaç duydum. Matmos'lar geldi aklıma, bana önceden remiksler yapmışlardı. Yeni albümdeki ritmler çay kaşıklarının bir kutuya vurulmasıydı, konserde bunun altından kalkamayacağım için onlardan yardım istedim. Bu ritmler kendi icadımdı ve hem şarkı söyleyip hem de vurmalılarla uğraşamazdım. Ayrıca, şahsiyetli insanlara, kendilerine söylenen şey ters geldiğinde yapmayı reddeden insanlara bayılırım, onlar kafalarının yattığı şeyi yapar. Sonuçta 2000 yılının kasım ayında onları aradım ve benimle konserlerde çalmalarını, aralarında "Vespertine"deki şarkıların da bulunduğu 27 parçayı yeni ritmlerle tekrar hazırlamalarını, beylik enstrümanları kullanmamalarını, değişik bir açı yakalamalarını istedim. Biraz düşündüler, hiç beklemediğim şekilde "olur" dediler, çok mutlu oldum... Sonra da albümü sonlarken bir sürü parçada eksikler olduğunu düşünüp "geç oldu, ama sizin de bir şeyler eklemenizi isterim" diye haber gönderdim. "Memnuniyetle" dediler. Ben de şarkıları San Fransisco'ya yolladım, şarkılara bazı ritmler eklediler. Gerçi "Vespertine"de temel ritmleri perküsyon ve davul oluşturuyordu, ama buna şarkıları tamamen değiştirecek bir ruh katmak gerekiyordu... Birlikte bir yıl konserlere çıktık, çok eğlendik ve Matmos şarkılarımı gittikçe geliştirdi. Şimdi artık müziğimde emekleri benimkine eşdeğer.

Mark Bell'le işbirliğiniz nasıl gelişti?

1990'da LFO'nun ilk albümü çıktıktan sonra çok heyecanlı bir döneme girdim. Mark Bell ve Graham Massey'le o günlerde Manchester'da tanıştım. Ve sonra da iletişimimizi hiç koparmadık, telefonlaştık, bulunması imkânsız müzikleri birbirimize dinletip insan sesinin yerine başka sesler kullanmayı falan konuştuk durduk... Mark "Post" albümümün remikslerini yaptı, 1996'da "Homogenic"in başlangıç safhalarında fikrini almak için onu İspanya'ya çağırdım. Birkaç haftalığına gelirim demişti, altı ay kaldı, o zamandan beri birlikte çalışıyoruz. Yıllardır birbirimizin fikirlerini tamamlıyoruz. Benim için "Homogenic" ve Mark Bell bağlantısının heyecan verici kısmı, turneye çıktığımızda beraberimizde Icelandic String Quartet'i de götürmemizdi. Böylece Sugarcubes'dan beri ilk defa albümde birlikte olduğumuz insanlarla konserde de birlikte çalabildik. Mutluluk vericiydi. Birlikte sahneye çıktığımız insanlar toplama müzisyenler değildi, albümü beraber yaptığım insanlardı. Mark albümde yaptıklarını konserler boyunca geliştirebilme imkânı buldu. Her konserde, birçok şeyin değişebileceği duygusu, gelişmekte olan bir çiçeğin verdiği heyecana benziyordu.

Elektronik müzik benim için çok başkaydı, bir uzaylıyla yatmaya benziyordu –bundan daha korkunç ve yasak bir şey hayal bile edilemezdi.

Biraz da "Family Tree" projesinden bahsedelim mi? Neden böyle bir şey yapmak istediniz? Yıllarca yaptığınız onca şeyin arasından neden bu şarkıları nasıl seçtiniz?

"Vespertine" albümü çıktıktan sonra, bir şeyleri tamamlamış hissine kapıldım. Nihayet bir yerlere varmış, üstümden bir yükü kaldırmış, çocukluk günlerimden beri yapmak istediğim işleri gerçekleştirmiştim. Artık yeni bir başlangıç yapabilirdim. Bir yol ayrımında olduğumu düşündüm ve hikayemin şimdiye kadarki kısmını özetlemek istedim. Bazı şarkıları seçmeye çalıştım, ama aynı zamanda bu noktaya nasıl geldiğimi, bir sürü söyleşi ve plak eleştirisindeki sözcüklerle değil, bu şarkılarla özetlemek, bir müzisyen olarak nasıl bir süreçten geldiğimi yine müziğimle ifade etmek istedim. Bana en yakın duran özelliğim, kullandığım armoniler. Bu aynı zamanda en tarihsel ve ulusal yönümü, belki de en muhafa-

arşiv: AÇIKŞEHİR

AÇIKŞEHİR
www.aciksehir.com
SİNEMA • MÜZİK
RESİM • FOTOĞRAF
ve GRAFİK SANATLAR'dan
görsel bir dünya
İstiklal Cad. Elhamra Pasajı
No: 258/14 Beyoğlu/İstanbul
Tel: (0212) 244 18 11
e-mail: arslan@aciksehir.com

ROLL ve POSTEXPRESS'in eski sayıları AÇIKŞEHİR'de...

zakâr tarafımı yansıtıyor. Bunu da göstermek için "The Family Tree" ismini kullandık. Bu armonileri yansıtmak için, 15 yaşında yazdığım ve yalnızca flütle çalınan bir şarkıyı kullanıyorum. Diğerleri, bazıları piyasaya çıkmış, bazıları da çıkmamış şarkılar, fakat hepsini bir müzisyen olarak attığım büyük adımları düşünerek seçtim. "Greatest Hits" albümüm de aslında böyle bir süreçten geçti. "Family Tree"nin bir başka özelliği de şarkı sözleri. Şarkı sözlerindeki aşamalarımı da albüme yansıttım. Beni oluşturan özelliklerden biri İzlandalılık. 600 yıllık bir müstemleke olduğumuz halde, kimliğimizi ve dilimizi yabancı etkilerden korumaya özen gösterdik. 1990'larda yuvadan uçup yalnızca yabancılarla çalışmakla kalmadım sadece, o zamanlar çok modern olan bir şey yapmaya başladık birlikte. Elektronik müzik benim için çok başkaydı, bir uzaylıyla yatmaya benziyordu –bundan daha korkunç ve yasak bir şey hayal bile edilemezdi. Bu benim çalışmalarımda önemli bir unsur oluşturdu. Fena halde İzlandalıyım, fakat bizi 600 yıldır ayakta tutan bir İzlanda tabusunu yıkıyorum, şimdi artık yabancılarla iletişim kurma zamanı. Hem uluslararası hem de İzlandalı olunabileceğini gösterebilmek gerekiyor. İngilizce iletişim kurmak, ruhunu sattığın anlamına gelmez... 1990'larda yerel ezgilerle elektronik müziği bileştirmek henüz denenmemişti. Bu yöndeki ilk adımlar, çalışmalarımın önemli bir kısmını oluşturdu.

Müziğimdeki dördüncü özellik de akademik tarafım. En son bu özelliğimle yüzleştiğimi söyleyebilirim, çünkü İzlanda'da on yıl boyunca bir klasik müzik okulunda okumuştum. Bach ve Beethoven'ı falan öğrenmiştim de, İzlanda müziğine dair bir şey öğrenmemiştim. Sonuçta bu duruma karşı kendi çapımda büyük bir başkaldırı yaşadım. Otuzlu yaşlarıma geldiğimde, bu geçmişimin beni çok etkilediğini, bununla yüzleşip barışmam, duruma kendime özgü bir yön kazandırmam gerektiğini hissettim. Müzik ağacımı oluşturan bu dördüncü dal, sıkı bir akademik kökenin varlığına işaret eden, fakat yalnızca bununla da açıklanmaması gereken, Brodsky Quartet'le yaptığım şarkılarda kendini belli ediyor. Şarkıların benim şarkılarım olduğu çok belli.

Son projeniz hakkında söylemek istediğiniz başka bir şey var mı?

Sanırım biraz da sanatsal tasarımına bakmak gerekiyor. Bu bir "greatest hits" olmakla birlikte, aynı zamanda benim bir kronolojimi oluşturuyor. Yalnızca şarkılar değil, kişisel bir süreç söz konusu. İşin görsel kısmında yine İzlandalı, yakın bir arkadaşım olan Gabriella'dan yardım istedim. O da kendini oluşturan dört unsurla uğraşıyor, İzlanda geleneğinin içinde yetişse de, modern bir İzlanda sanatı olmadığından, bunu yaratma ihtiyacı hissediyor. Benim Beatles veya Jimi Hendrix'le falan boğuşmadan, neredeyse bir hiçten başlayarak İzlanda pop müziğinde yaptığımın aynısını yapıyor. Gabriella da akademik kökenli, o da Alman sanatçıların örnek alındığı bir eğitimden geçmiş, Avrupa sanat tarihiyle hemen hiçbir ortak yönü olmayan bir kültürden geliyor. Önce bu kültürü reddediyorsun, sonra on yıl boyunca sana okulda gösterilenlerden hiç olmazsa birazına benzer şeylere sahip olduğunu düşünmeye başlıyorsun. Bence bütün İzlandalılar birer şairdir, İzlandalılar en azından şiir okumaya ve dillerine meraklıdırlar, bu çağlar boyu süren bir özelliğimiz olmuştur. Arkadaşım Gabriella da böyle bir süreçten geçmiş. Dış etkilerle başa çıktığımız dördüncü özelliğimiz, veya ağacın dördüncü dalı nedeniyle, bir tür Eskimo olarak algılanmak bizi gerçekten kızdırıyordu. Bu yüzden de kapak tasarımında ağaç figürü kullanıldı.

"Isobel"in klibinde, güveler, toprağa gömülmüş ampullerin içinden küçük uçaklar halinde çıkıyor; insanlara kadar gidip fazla düşünmemelerini öğütlüyorlar...

Kariyerinizin geleceği hakkında neler öngörüyorsunuz?

Geçmişte çok çalıştım. O günler aklıma geldikçe içimi şükran duygusu kaplıyor. Gerek İzlanda'da, gerekse İngiltere'de, çok yetenekli olup da benim gibi yarattıklarını paylaşma şansını bulamayan bir sürü insan tanıyorum. Bu, düşündüğümden daha ağır bir his. Sanırım bir bahar temizliği yapmam gerekiyordu; ben de her bahar temizliğinde olduğu gibi, eski hatıraların çıkmasıyla duygusallaştım. Fakat temizliği yapmak beni özgürleştirdi. Bir müzisyen olarak geçmişi aşmak, yeni bir başlangıç yapmak ihtiyacı duydum. Hayatımın bulunduğum noktası için bu gerekliydi.

Şöhretle başetmek zor mu?

Bu durum çok tuhafıma gidiyor. Bu koca masalın benimle hiçbir ilgisi yok. Ülkesine göre hikaye değişiyor. İtalya ve İspanya'da sanırım tutkulara takmışlar, bir sürü kadın gazeteci geliyor ve beni çok romantik ve şiirsel olarak tasvir ediyorlar. İngiltere'de beni Teletubbie'lerden biri olarak görüyorlar, onların gözünde sanki bir çizgi film karakteriyim. Bu eğlenceli tabii. Ama yine de biraz kolaycı bir yaklaşım.

Herkesin sevdiği, pop müziğin divası, Kylie'nin alternatifi olabilirdiniz, değil mi?

Kylie olmak için çok çalışmak lazım. Onun yaptığı ulusal bir hizmet. Gülümsemek, el sıkmak zorundasın –diplomat ya da kraliçe olmak gibi bir şey. Zor bir iş ve pek de eğlenceli değil. Birkaç yıl önce böyle davrandım, ama yanlışlıkla oldu. Bu durumun içinden çıktığım için de çok memnunum, çünkü o insan ben değildim. Okulda da yırtık ponpon kızlardan biri olmadım. Hep sınıfın arkasında, ceplerinde örümceklerle oturan çocuk rolündeydim.

Çeviren: ***Ali Yıldızalp***

Bonnie "Prince" Billy

2002'de soğuk bir kasım akşamı Babylon'dayız. Ama sanki 60'larda bir Greenwich Village kafesinde Dylan'ı, Tim Buckley'i izler gibiyiz. Küçücük gitarına, çok güzel, çok sade, yalınayak başı kabak şarkılar iliştirmiş, gür sakallı, dalgın bakışlı bir adam... Konserin birkaç saat öncesinde, "dil yedi boğumdur" misali yedinci boğumdan konuşan, ketum mu ketum, ama dost canlısı bu adamla Little Wing'de birlikteydik. Will Oldham'la. Namıdiğer Bonnie "Prince" Billy'yle... Onu bu diyarlara getiren Kod Müzik'e teşekkürlerimizi sunuyoruz ve Roll'cuları "dünyaya düşen prens"le başbaşa bırakıyoruz.

KAYBOLUNCA ŞARKILARA SIĞINMAK İYİDİR

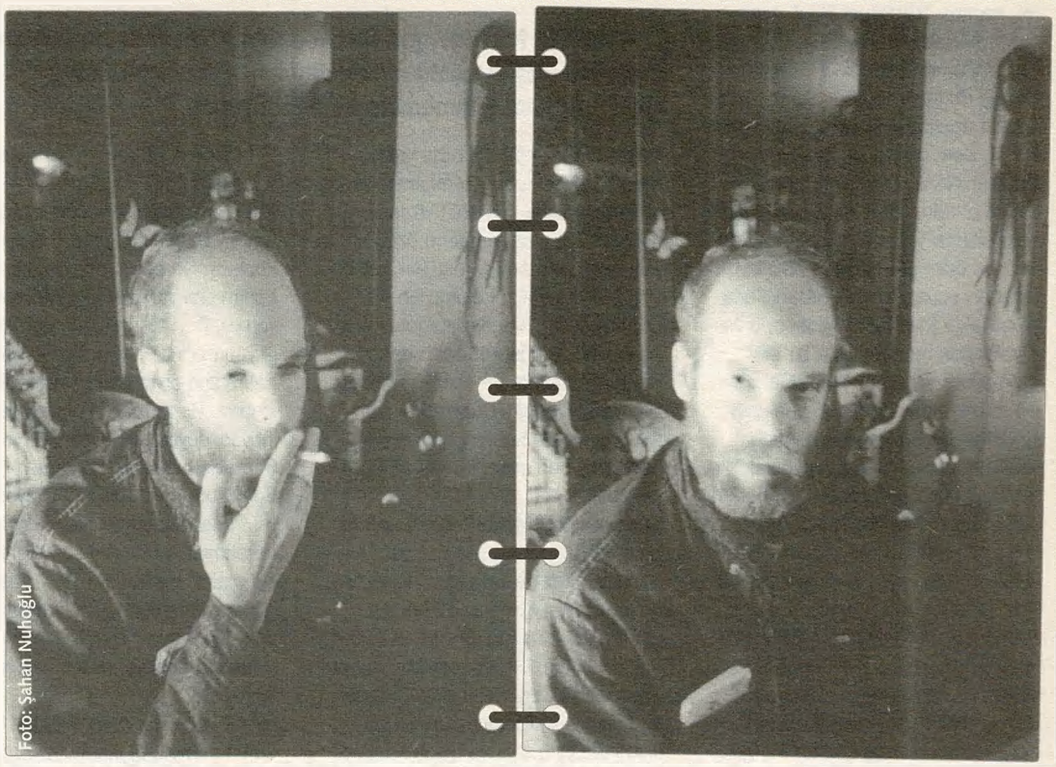
Foto: Şahan Nuhoğlu

Roll'un 51. sayısında naklettiğimiz bir söyleşinizde, çok sevdiğimiz bir filmden söz ediyorsunuz... Nicholas Roeg'in "Walkabout"undan...

Will Oldham: Öyle mi? Söyleşiyi hatırlamıyorum, ama filmi hatırlıyorum. İlk defa 1970'lerde seyretmiştim, çok ufakken. Babam götürmüştü, sekiz-dokuz yaşındaydım. Bazı sahnelerini hatırlıyorum, beğendiğimi hatırlıyorum. Felaket sahnelerini hatırlamıyordum; 22-23 yaşındayken bir daha seyrettim, babam niye beni bu filme götürmüştü, o zaman kafasındaki düşünce neydi diye merak etmiştim. Seyrettikten sonra soru aynı kaldı. Çünkü filmde rahatsız edici sahneler vardı, özellikle bir çocuğu rahatsız edecek sahneler... Yetişkinleri de rahatsız edecek sahneler...

Siz çocuğunuzu götürür müydünüz?

Siz götürür müydünüz?

Götürürdüm. Götürmüş olmayı isterdim.

Sizin çocuğunuz var mı?

Var.

Benim yok. Onun için emin değilim.

Son sahnesini hatırlıyor musunuz?

Cangıldan uygarlığa dönüşlerini mi? Evet. *(gözleri dalıyor)*

Kentucky'lisiniz, Kentucky denince akla Fried Chicken geliyor... Firmanın alâmet-i farikası olan o kır sakallı adam kim?

Albay Sanders. Kentucky'de masonik bir cemiyetin başkanı. Kentucky Fried Chicken'ı küçük bir dükkân olarak başlatıyor. John Y. Brown diye bir adam ondan satın alıyor ve zaman içinde dünyanın en büyük gıda imparatorluklarından biri haline getiriyor.

Bizim için kebap neyse Kentucky'liler için kızarmış tavuk öyle bir şey mi?

Sanmam.

Kızarmış tavukla özdeşleşmek Kentucky'liler için nasıl bir duygu?

Acayip tabii, ama bundan sekiz yıl önce gıda zincirinin adı değişti, KFC oldu, o nedenle genç kuşak Kentucky Fried Chicken olarak değil, KFC olarak biliyor. Dolayısıyla, artık bizim pasaportumuz değil.

Bir söyleşide göçebeyim diyorsunuz ve yaşadığınız kentleri sayıyorsunuz: Los Angeles, New York, Paris, Baltimore... Baltimore'u merak ettik, nasıl bir yer?

Siz Baltimore hakkında ne biliyorsunuz?

Sadece Colts'u ve Johnny Unitas'ı...

Cohen'in "Ten New Songs"u elektronika mı? Ambient mı? Bir Şarkının amacı bir tarzı sergilemek olamaz. O tarz, şarkıyla birlikte gelir. Çoğu zaman da tesadüfidir.

Hepsi o zaten. Baltimore bir iç deniz şehri, kendi içine kapanık, diğer şehirlerle pek ilişkisi yok. Amerika'nın, Amerikan şehirlerinin nasıl olduğuna dair popüler anlayışla örtüşen bir yer değil, John Waters ve Barry Levinson gibi ünlülerin TV dizilerinin, polisiyelerin Baltimore'da geçmesine rağmen... Colt 45 adlı bira da orada üretiliyor. Bir sanayi şehriydi, son yıllarda o kimliği kaybetmeye başladı. Çevre illerden, özellikle de West Virginia sınırına yakın dağlık bölgelerden insanlar Baltimore'a gelirdi, fabrikalarda iş bulmak, çalışmak için... 1970'lerin başına kadar böyleydi. Şimdi sanayi eski gücünde değil.

Baltimore'lu ünlü müzisyenler, sanatçılar kimler?

Billie Holiday Baltimore'luydu, sonra Cab Calloway, başkaları da var...

Colts'un ünlü quarterback'i Johnny Unitas hâlâ efsane mi?

Evet, ama Colts tarihe karıştı. Baltimore futbol takımının adı Ravens oldu, iki yıl önce süper kupayı aldılar. Baltimore'un en önemli spor kurumu beysbol takımıdır, Oreoles... Ama epeydir kötü durumdalar.

Bir Çek şehrinin sizin üzerinizde önemli etkisi olmuş, telaffuzu zor sözcük... Spilit...

Spilitijogradia.

Hakkınızda okuduğumuz bir yazıda, kendinizi yollara, Avrupa'ya vurduğunuz dönemde, o kentte hayatınızı belirleyen bir olay olduğunu okuduk. Neydi o olay?

(uzun sessizlik) Bu konuda şu anda konuşup konuşmama konusunda kararsızım.

Sizin için tatsız bir konu mu?

Evet.

O zaman geçelim. Söz konusu yazıda, Prag'daki Havel-George Bush buluşmasına ve iki liderin Çek halkına hitaben yaptıkları konuşmalarına tanık olduğunuzdan bahsediliyor. O tanıklığı, o günkü izlenimlerinizi aktarmak ister misiniz?

George Orwell'in "Katalonya'ya Selam"ının gerçek hayat versiyonunu okumak gibiydi. O hükümet ve o ideoloji tarafından temsil edildiği varsayılan benim gibi Amerikalı bir bireyin duygularıyla o hükümet ve ideolojinin faaliyetleri ve söylemleri arasındaki farkı görmek çarpıcı bir deneyimdi. Körfez krizi döneminde, savaşın başlamasının hemen önce-

24→

sinde, önemli bir siyasî anda yapılan bir konuşmaydı. Bütün dünya ne olacağının merakı içindeydi. Bundan tek kelime bahsedilmedi, aslında hiçbir şeyden bahsedilmedi. Art arda gelen cümleler vardı, ama hiçbiri hiçbir şey söylemiyordu. Mutluluk, özgürlük, dayanışma sözcükleri bol miktardaydı, ama hiçbir şehir ismi, hiçbir birey ismi, hiçbir konu, hiçbir çatışma anılmıyordu. O konuşma 1915'te de yapılmış olabilirdi, 1937 veya 1939'da olabilirdi...

Havel'in konuşması nasıldı?

Toplantı Prag'daydı, Bush'un konuşması Çekçeye çevrildi, ama Havel'inki İngilizceye çevrilmediği için ne dediğini bilmiyorum. Orada sorumluluk ondaydı, Bush'un söylediklerine karşı bir şeyler söylemesi gerekiyordu. Söyledi mi bilmiyorum, bana söylemedi gibi geldi.

Havel'in kitaplarını okudunuz mu?

Hayır.

Kitap kurdu olduğunuz bir dönem var, şöyle demişsiniz: "Günüm kitaplara göre bölünüyordu: sabah kitabı, öğle kitabı, akşam kitabı..."

Evet, öyle dönemlerim oldu, ama birkaç senedir öyle değil. Şimdi bir seferde bir kitap okuyorum.

Son okuduğunuz kitap ne?

Havaalanında aldım. Yeni bir kitap, "The Lovely Bones", tecavüz edilip öldürülen bir genç kızın öyküsü. Cennetten dünyadaki hayatını anlatıyor. Cenneti, cennet kavramını, ebediyet fikrini anlatıyor. Aynı zamanda nasıl tecavüz edildiğini, ailesinin nasıl bir tepki gösterdiğini anlatıyor.

Yazarın adı ne?

Hatırlamıyorum. Bir kadın, ikinci kitabı. Hatırlayabildiklerim bunlar sadece. Kitap alırken yazarın kim olduğuna bakmam, kitabın ne hakkında olduğuna bakarım. Plak alırken de aynı şey. Eğer bir şarkıyı sevmişsem, kimin söylediğinin önemi yoktur benim için.

İsim konusunda pek alışılmadık bir tavrınız var. Hemen her albümünüzde başka bir isim kullanıyorsunuz. Yeni albümdeki isminiz Bonnie "Prince" Billy. Bir söyleşide bu isim için Vahşi Batı, Billy The Kid ve Kelt kültürü bir arada diyorsunuz.

Bir de Nat "King" Cole var, onun gibi, ama "Prince"li...

Prince'i sever misiniz?

Bazı plaklarını, evet.

Hangilerini?

"Sign O' the Times", "Lovesexy", en çok sevdiklerim bunlar, ayrıca "Purple Rain"den önceki ve sonraki albümlerinde sevdiğim bazı şarkılar var. "Diamonds and Pearls" mesela...

İsim meselesine dönersek; kendi isminizden çok, albümlerinizin ismine önem verdiğiniz söylenebilir mi?

Bir albümü tanımlamak anlamında, evet. *(uzun bir duraksama)* Bir albümün veya bir şarkının kendini tanımlaması, sanatçının kendisini tanımlamasından daha önemlidir. Ama benim için mühim olan şarkının içeriğidir her şeyden önce.

Bazı şarkılarınızın isimleri yadırgatıcı; bayağı uzun olanlar da var: "There's Cum In Your Hair And Your Dick Is Hanging" mesela...

O bir fıkradan. Albümün adı yoktu ve ortada sevdiğimiz bir fıkra vardı. Fıkranın vurucu cümlesini albümün adı yaptık.

Fıkra nasıl?

Cennet ve cehennem kavramları, varlıklarını onları ifade eden kelimelerin yaratılmasına borçlu. Kültürün ve dilin dışında bir varlıkları yok. Tanrı da öyle.

Piyanist konser arasında mastürbasyon yapar, salona döndüğünde seyircilerden biri "saçınızda sperm var, fermuarınız açık ve çükünüz ortada" der. Piyanist şöyle cevap verir: "O şarkı repertuarımda yok, ama biraz mırıldanırsanız, belki çalabilirim."

O David Bowie'nin de çok sevdiği bir fıkra...

Öyle mi?

Bowie'yle aranız nasıl?

Demin söylediğim gibi, bazı plaklarını severim, nasıl biri olduğu beni ilgilendirmez.

Sevdiğiniz plakları hangileri?

"Space Oddity", "The Rise & Fall of Ziggy Stardust"...

Biraz önce son okuduğunuz kitabı anlatıyordunuz, cennet, cennet kavramı, ebediyet fikri... Bir söyleşide şöyle diyorsunuz: "Plaklar ve müzik insan ruhuna, kiliselerden daha uygun ve daha saygılı. Ve insanların, lisan tarafından ihmal edilen veçheleriyle iletişim kurmaları açısından insanî ihtiyaçlara daha saygılı..."

Evet, bence öyle. Duygusal bir duruma biçim ve yön verme bakımından plaklar, müzik daha yaratıcı. İnsan bir şarkı dinlerken, halet-i ruhiyesiyle bütünleşiyor... Dün gece eski bir şarkıyı düşünüyordum, cehennemi hayal etmek üzerine bir şarkı... Cennet ve cehennem kavramları, varlıklarını, onları ifade eden kelimelerin yaratılmasına borçlu. Kültürün ve dilin dışında bir varlıkları yok. Tanrı da öyle; kültürün ve dilin dışında bir varlığı yok. *(uzun bir duraksama)* Kilise ve din, insan ruhuyla fazlasıyla özdeşlik kurmaya, insan ruhuna hükmetmeye kalkışıyor. İnsan ruhu üzerinde zerre kadar otoritesi ya da hayatın amacına, mutlak doğrunun, mutlak yanlışın ne olduğuna dair insanlara kılavuzluk edebilecek bir vasfı yok. Günü kurtarmak, yarına ulaşmak, hayatın sonuna ulaşmak için müzik dinlemek daha iyi bir yol. Kaybolduğunuz zaman şarkılara sığınmak daha iyi...

Kaybolduğunuzda size yol gösteren plaklar oldu mu?

Birkaç tane oldu. Bazılarını hatırlıyorum. Mesela, ikinci Dinosaur Jr. albümünü ve ilk Patti Smith albümünü dinlediğim haftayı hatırlıyorum. Phil Ochs'un "Rehearsals For Retirement"ı veya Bob Dylan'ın "Planet Waves"i; onları aynı dönemde dinlemiştim. Nick Cave'in 1980'lerdeki şarkılarının derlemesi, Daniel Johnston'ın "Hi, How Are You"su...

Bir de "Blue Mask" var galiba...

15-16 yaşlarında keşfetmiştim Lou Reed albümlerini. Fakat bulmak çok zordu, piyasada yoktu, en azından benim bulunduğum yerde. Internet yoktu, kaynak yoktu. O sıralarda en

Saklıkent
Slow Food
Anne yemeği lezzetinde
Ev yemeği ederinde

Aheste çek kürekleri
Mehtap uyanmasın

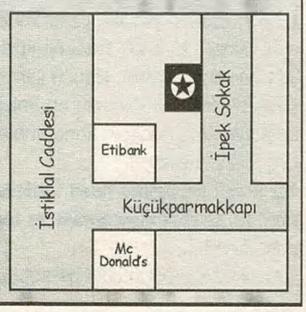

İstiklal Cad. Küçükparmakkapı İpek Sok. No:18 Kat: 2 Tel: 292 38 89

yeni Lou Reed albümü "New Sensations"dı. Lou Reed'in ne denli farklı ve başka bir biçimde ne denli büyük olduğunu "Legendary Hearts"da keşfettim. "The Blue Mask"ın bazı şarkılarına nüfuz etmek zor... Albüme adını veren şarkıda Delmore Schwartz'tan bahsediliyor; birçok dinleyicinin ve okuyucunun kavramayı umabileceğinin çok ötesinde bir yoğunluğa sahip, çok içe dönük sözler... Öte yandan, "Legendary Hearts" çok açık... O dönem, aynı zamanda, Lou Reed'in kendi sound'unu mükemmelleştirdiği dönemdi. Gitarları kullanışı... Başka bir sound yarattığının farkındaydı. Ve gerçekten şarkı söylediği bir albümdü. Sonraki albümlerinde şarkı söylemekten vazgeçmiş gibi söylemeye başladı. Şarkı söylemeyi beceremiyorum gibi bir havada, şarkı sözlerini okur gibi söylemeye başladı. "The Blue Mask"ta gerçekten şarkı söylüyor, "Heavenly Arms" mesela, sesinin zirvesinde, dramatik bir biçimde söylüyor. Sözleri harika olan "Women"da da öyle... Melodisi de çok güzel o şarkının. "The Day John Kennedy Died"ın da melodisi harikulâde.

Sözler de güzel. "I dreamed a perfect union" (Mükemmel bir birlik hayali kurdum)...

And perfect law (Ve mükemmel bir hukuk)...

"Uncorrupt and fair to everyone" (Yozlaşmamış ve adil herkese)...

(mırıldanıyor) "Fair to everyone..." (Adil herkese)

Madem herkese adil olmaya geldi söz, Lou Reed'in başçısı Fernando Saunders'a da şapka çıkarmak lazım galiba...

Evet, harika bir başçı. O albümdeki ve "New Sensations"daki bas harikulade.

Dylan ve Cohen'le karşılaştırılmaktan bıktınız mı?

İnsanların müzik hakkındaki düşüncelerinin, sözlerinin birçoğu bana o kadar uzak ki, üzerimde herhangi bir etkisi olmuyor.

Peki müziğiniz için yapılan tanımlamalara ne diyorsunuz? Post-country blues... Bir de "melancountry" terimi var...

Evet, öyle tanımlamalar var. Bir anlam veremiyorum. Ama bu sadece müzik için böyle değil, şuradaki kül tablası üzerine yapılan yorumlar da aynı derecede uzak. Beni ne kızdırıyor, ne mutlu ediyor. Benim için sadece bir takım insanların ne anlama geldiğini anlamadığım konuşmalarından ibaret şeyler.

Siz kendi müziğinizi nasıl tanımlardınız? Ya da tanımlamamayı mı tercih edersiniz?

Tanımlama yapmak için bir sebep göremiyorum.

İnsanoğlu sınıflama yapmayı sever...

Bazı insanlar sever. Sanırım insanların çoğu, sevdikleri müziği sınıflamaz. Caz manyakları hariç, onlar "ben sadece caz severim" der. Bir itirazım yok, o onların bileceği iş tabii.

Ama mesela bir albümün çok hoşunuza gittiğini söylüyorsunuz, arkadaşınız da nasıl bir şey diye soruyor. Siz de bir şekilde tarif ediyorsunuz...

Ama o, o iki insan arasındaki dile dair bir şey. Ben o müziği, o insanın arkadaşına tarif ettiği gibi tarif edemem. Bana bir albüm tavsiye etseniz, ben "ne tür bir şey?" diye sormam gibi geliyor... Ya da ben size, mesela Phil Ochs'un "Rehearsals For Retirement"ını tavsiye etsem, siz "ne tür bir şey?" diye sorsanız, folk veya protest demem. Phil Ochs bir folk şarkıcısı, bir protest şarkıcısı olarak bilinir, ama albüm bir protest albümü değil. Belki bir bakıma öyle ama, içinde tuhaf piyano, gitar, davul var, tam anlamıyla bir folk albümü değil, sadece bir albüm. Bazı şarkıları çok hoşuma gider, bazıları pek bir şey demez, bazılarında şarkı söyleyişi çok hoşuma gider, bazılarında gitmez... Cohen'in son albümünü dinlediniz mi, "Ten New Songs"u? O hangi türde mesela? Elektronika mı? Bütün şarkılar elektronik enstrümanlarla kaydedilmiş. Dolayısıyla, elektronika mı? Ambient mı? Bazı müzisyenlerin belli bir tarza eğilimi olabilir, ama bir şarkının amacı bir tarzı sergilemek olamaz. O tarz, şarkıyla birlikte gelir. Çoğu zaman da tesadüfidir. Önemli olan da tarzı değildir. Ayrıca mesela, birisi bir şarkının country veçhesine takılmışsa, "country seviyorsan, bu şarkıyı seversin" diyeceğini sanmam. Çünkü country, müziğinin bütünüyle örtüşmüyordur. Belli listelerle, sanatçılarla, trend'lerle ilişkisi kurulabilir, ama "bu, country müziğidir" demek doğru olmaz.

Bir söyleşinizde, punk dinleyerek büyüdüm diyorsunuz... Birisi punk dediğinde bir resim oluşuyor yine de, öyle değil mi?

Başkalarının punk'la ne kastettikleri bilemem.

Siz punk derken neyi kastediyordunuz?

Bir sürü başka cümle kurabilirim. Kentucky'deki punk rock alemini anlatabilirim. Bodrum katlarında, partilerde çalınan müzikten, fotokopi dergilerinden, fanzinlerinden bahsedebilirim. İngiltere'de ya da Los Angeles'ta yapılan plaklardan bahsetmem.

En çok beğendiğiniz, sevdiğiniz punk grupları hangileri?

80'lerin ortalarında, ilk plak almaya başladığım sıralarda Hüsker Dü, Dinosaur Jr., Volcano Suns dinliyordum.

Gram Parsons'ı sever misiniz?

Severim. "$1000 Wedding"i, "Sin City"yi... "Sin City" harika bir şarkı, favorilerimdendir...

"One With The Birds" adlı şarkınız Gram Parsons'ın "Hickory Wind"ini çok andırıyor. Bu benzerlik üzerine çok yazılıp çizildi... Siz de bir yerde bilinçaltı meselesi diyorsunuz...

Evet. Tuhaf, komik bir durum. Şarkı daha kaydedilmeden "Hickory Wind"e çok benzediği söylenmişti. George Harrison'ın "He's So Fine"ı gibi bir durum. *(The Chiffons'un söylediği Ronald Mack bestesi "He's So Fine" 1963'te hit olmuştu. George Harrison'ın 1970 tarihli "My Sweet Lord"u hakkında "He's So Fine"dan intihal olduğu gerekçesiyle dava açılmıştı.)* Bir şarkı yazıyorsunuz, yazarken size harika geliyor. Halbuki bilinçaltınızda yer etmiş bir şarkı...

Sinemayla içli dışlı olduğunuz biliniyor. James Stewart ve Marlon Brando filmlerine de özel bir tutkunuz varmış...

Seyretmediğim Brando filmi yoktur herhalde.

En çok sevdikleriniz hangileri?

Onu ilk kez "İhtiras Tramvayı"nda seyretmiştim. Sevmesi kolay bir film o. 70'lerdeki filmlerini severim: "Paris'te Son Tango" ve "Baba", Carson McCullers'ın romanından uyarlanan John Huston filmi "Reflections in a Golden Eye" (Parıltılı Gözler)... Geçenlerde "Çirkin Amerikalı"yı seyrettim. "Nightcomers" (Karanlıktan Gelen Adam) da çok iyidir...

Joseph Conrad'ın "Karanlığın Yüreği"ni andıran "Kıyamet" de çok iyi değil miydi?

Evet, o çok iyiydi. Ama Coppola'nın karısının "Kıyamet"in çekimleri sırasında yaptığı belgeseli daha çok beğendim, Conrad'ın romanıyla aynı ismi taşıyordu ve Vietnam meselesini çok daha doğrudan anlatıyordu.

Oyunculuk deneyiminiz oldu, hatta yönetmenliğini John Sayles'in yaptığı "Matewan" adlı filmde oynadınız. Ama sonra sinemayı bırakıp müziğe yöneldiniz. Sinemayı bırakmanızın sebebi neydi?

Oyunculuğun zannettiğim gibi bir şey olmadığını farkettim, yapmayı isteyeceğim bir şey olmadığını anladım. Sinemada, tiyatroda olmayan bir akışkanlık var. ABD'de tiyatro oyunları müthiş bir iletişimsizlik sergiliyor. Ve kimseye hitap etmiyor. Sinemanın, tiyatroda olmayan o akışkanlığı cezbetmişti beni. Ama, o akışkanlık gerçekte varolmayan bir şey. En azından oyuncu açısından öyle. Çünkü parçalara bölünen bir şey. Birbirinden kopuk, izole, kırk saniyelik ya da ikibuçuk dakikalık uzun planlar; bir gün şu şu sahneler, ertesi gün şu şu sahneler. Ertesi hafta çekim yok, ondan sonraki hafta yeniden çekimler başlıyor. Filmin başından, ortasından, sonundan sahneler çekiliyor, hikayeye yabancılaşıyorsun. Sinemada seyrettiğimiz, çekimlerin montajlanmış hali. Çekimler başka bir düzende, sırada yapılıyor. Oyunculuk bir duyguyu iletmek, ama sinema endüstrisinin işleyişi buna izin vermiyor. Kendini elektrik düğmesi gibi hissediyorsun, aç-kapa, aç-kapa. Diyaloglar oyuncunun sorumluluğunda değil. Yönetmenin, kameramanın, montajcının denetiminde. Bir boşlukta yaşıyorsun, bir grup insanın sizi kendi dünyalarına dahil etmesini aylarca bekliyorsun.

"Paris'te Son Tango"yu seyredince –çekimlerden kim bilir kaç ay sonra– Brando, Bertolucci'ye şöyle demiş: "Benden bir şey çaldın..." Filmde ortaya çıkanın çekimler sırasında öngörmediği bir portre olduğunu farketmiş...

Evet. Manipüle edildiğini ve bir daha öyle bir şeye izin vermeyeceğini söylüyor. Seyretmesi çok ilginç bir filmdi. Bazı filmlerde aktörün filme

Her şeye anlam atfedilmemeli. Anlam atfedilen şey ağırlaşıyor, dibe çöküyor. Ağırlık bağlanan bir cismin suda batışı gibi. Kundera hakkında ne düşünüyorsunuz?

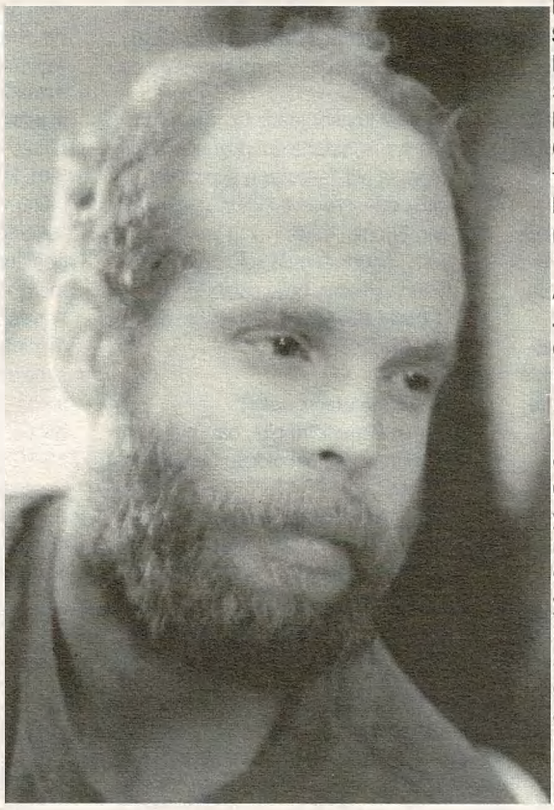

çok özsel bir şey getirdiği görülür. Çok seyrek olur bu. "In A Lonely Place" veya "Casablanca"daki Humprey Bogart gibi; başka birisinin beceremeyeceği bir şey o. Brando da "Paris'te Son Tango"da öyle bir özsel şey yapıyor. Jack Nicholson'ın "Yolcu"da yaptığı gibi...

Sizin oynadığınız "Matewan"ın konusu ilginç. West Virginia'daki sendikal mücadele...

Hakkında hiçbir şey bilmediğim bir konuydu, film sayesinde öğrendim. Filmden sonra da bölge tarihi üzerine okumayı sürdürdüm. Kentucky-West Virginia arasındaki bölgedeki sendikal anlaşmazlıklar 1970'lerin başına kadar sürdü.

ABD'deki sendikal mücadele, Avrupa'dakinden bir hayli farklı galiba...

1920'lerdeki sendikal mücadele kamuoyunun gözünden uzakta cereyan ediyordu, daha izoleydi, bir hükümet sorunu olarak görülmüyordu, bunda ülkenin büyüklüğü ve iletişim imkânlarının sınırlılığının da rolü vardı. Örneğin Kentucky-West Virginia sınırındaki kereste sanayii işçileri ve aileleri o mücadelenin kendi sorunlarıyla ilişkili olduğunu bilmiyorlardı, hissetmiyorlardı, çünkü binlerce kilometre uzaktaydılar. Dolayısıyla, geniş bir politik mesele değildi. 20. yüzyıl yol aldıkça sendikal mücadele toplumsal hale geldi, bugünse yine izole durumda, zira sendikal mücadele hükümet politikalarıyla paralellik arz ediyor. Bu açıdan Avrupa'daki sendikal mücadeleden farklı bir konumu var.

Marianne Faithfull'la bir işbirliğiniz oldu. Birlikte sahne aldınız. Hatta İstanbul konserinde, Faithfull sizin şarkınız "A King at Night"ı seslendirdi. Aynı konserde "Working Class Hero"yu harikulâde yorumladı. "Working Class Hero", Lennon ve Faithfull üzerine düşüncelerinizi merak ediyoruz.

Tuhaf bir şarkı. Seveni çok, biliyorum, ama bana biraz ağlak geliyor, Lennon'ın kendi sorunlarını genelleştirdiğini ve bu yolla evrensel bir cazibe yarattığını düşünüyorum. "Working Class Hero"yla baş edemediği kişisel sorunlarını yansıttığını düşünüyorum.

Ne gibi sorunlar onlar?

Para, şöhret ve onlarla beraber gelen meseleler... Onlar mutluluk getirmez, ona da getirmedi; mutlu değildi, galiba hiçbir zaman da olmadı.

Lennon işçi sınıfı kökenliydi; "Working Class Hero" köklere dönüş olarak da düşünülebilir...

Evet, ama bence Yoko ve Lennon, büyük bir inkâr içinde yaşıyorlardı. Beyaz piyano, beyaz mobilya... Her şeyin saf ve pürüzsüz olmasını istiyorlardı. "Working Class Hero" bana kendisine yaptığı terapi gibi geliyor. Trajik bir havası da var şarkının. Kendini önemseme de var. Lennon bir pop starıydı. Kızlar severdi onu, posterlerini odalarına asarlardı...

Oğlanlar da seviyordu...

Evet, onlar da seviyordu, onun gibi giyiniyorlardı. Marianne Faithfull'un "Working Class Hero" yorumu bence harika. Onun yorumunu Lennon'ınkine tercih ederim.

Lennon'ın "Stand by Me" yorumunu nasıl buluyorsunuz?

Güzel şarkı. İyi bir şarkıcı olduğuna şüphe yok. Büyük müzisyen, gerçekten çok mahir bir şarkı yazarı. Kişiliğini sevmiyorum sadece.

Şarkılarınız için mutsuzluk şarkıları deniyor... Siz de bir seferinde "ben mutsuzlukla mutlu oluyorum" demiştiniz.

Evet. *(uzun bir duraksama)* Ama şarkılarımın mutsuzluk şarkıları olduğunu düşünmüyorum. Evrene kötü elektrik gönderme maksadı taşımıyorlar. Mutsuzluk şarkıları öyledir bence. Benim şarkılarımın maksadı destek olmak, güç vermektir.

Türkiye'de fanlarınızın olması size nasıl bir duygu veriyor? Başka bir dil, başka bir kültür, Kentucky'den binlerce kilometre uzakta bir yer... Aynı şekilde, Yunanistan'da, İspanya'da da hayranlarınız var.

Evet, tuhaf bir durum. *(gülüyor, sonra uzun bir duraksama)* Nasıl bir duygu verdiğini ancak bu akşamki konserden sonra söyleyebilirim.

İnsanı iyimserleştiren bir şey değil mi? Hayatı biraz daha az anlamsız hale getirmiyor mu?

Evet. Ama ben zaten iyimser bir insanım. *(uzun bir suskunluk)*

"Grand Dark Feeling of Emptiness" adlı şarkı Milan Kundera'yı akla getiriyor. Sever misiniz onu?

Severim. En çok "Gülüşün ve Unutuşun Kitabı"nı sevmiştim. Aslında biraz önceki sorunuz hakkında –hayatın anlamı, anlamsızlığı– düşünürken, aklıma Kundera'nın "Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği" gelmişti. Her şeye

Rap, hiphop Bob Dylan şarkıları gibi. Birkaç sefer dinledikten sonra asıl meselenin kafiye olduğunu farkediyorsunuz. Yüzde 60 kafiye, yüzde 40 içerik.

anlam atfedilmemeli, anlam atfedilen şey ağırlaşıyor, dibe çöküyor. Ağırlık bağlanan bir cismin suda batışı gibi. *(uzun bir duraksama)* Siz Kundera hakkında ne düşünüyorsunuz? Bana o soruyu sorarken aklınızdan geçen neydi?

Aslına bakarsanız, Donovan'ın "Hey Gyp (Dig the Slowness)" şarkısı... Kundera'nın bir kitabı yavaşlık üzerineydi, o yüzden...

Onu okuyamadım.

Donovan'ı sever misiniz?

Sadece "Greatest Hits"ini biliyorum. "Sunshine Superman", "Mellow Yellow", "Season of the Witch... Güzel şarkılar...

"I See A Darkness"ı dinlerken "Huckleberry Finn" düştü aklımıza, Mark Twain'i sever misiniz?

Twain'i ilk okuduğumda bir tat alamamıştım. Sonra "Huckleberry Finn"i okudum, 24 yaşındaydım, çarpıldım, büyük eser. Çocuk klasiği olarak bilinir, ama her yaştan insanın sevebileceği bir kitap. Mutlu, komik, hafif, her şey var içinde.

Bir söyleşide Dickens'ı çok sevdiğinizi söylüyorsunuz... En çok beğendiğiniz hangi romanı?

"David Copperfield" galiba. Ötekiler de hoşuma gider, ama en çok Copperfield. Dickens bir öykü kurma ustası. Bir de Noel öyküsü var, "A Christmas Carol", Noel ve hayaletler üzerine. Onu çok severim. Hayaletler ölümden sonra neler olduğunu anlatır o öyküde. Birilerinin geçmişi sizin geleceğinizdir ve tersi...

Üçüncü dünya yazarlarından sevdikleriniz kimler?

Necib Mahfuz, Paul Bowles'un çevirdiği Mohammed Mrabet kitapları...

Siyasetle aranız nasıl? Oy kullanıyor musunuz?

Kullanıyorum.

Son seçimlerde kime oy verdiniz?

Al Gore'a.

Yeşil Parti'yi niye tercih etmediniz?

Pratik olmaya çalıştım. Ralph Nader mükemmel bir başkan olabilir. Çok parlak, çok yetenekli bir konuşmacı, çok iyi bir düşünür. Ama seçilme şansı yoktu.

Eddie Vedder "ideal bir dünyada Ralph Nader başkan olurdu" diyor...

Bilmem. İdeal bir dünyada başkan olmazdı herhalde.

Frank Zappa da başkanlığa adaylığını koymayı düşünüyordu.

Warren Beatty de öyle.

Zappa'ya oy verir miydiniz?

Siyasî görüşlerini bilmiyorum. Warren Beatty'yi tercih ederdim. "Bulworth"ü gördünüz mü? Warren Beatty bir politikacıyı canlandırıyordu. Bir depresyon geçiriyor, Doğu Los Angeles'ta takılmaya başlıyor, rap yapmayı öğreniyor, kampanyasında gözünde güneş gözlükleri, kafasında kar beresi, rap yaparak siyaset teorisini anlatıyor, mesajını veriyor. Çok iyi bir filmdi, hem komik hem de somut ve sağlam temelli; önemli siyasal tartışmalar içeriyordu.

Rap'le, hiphop'la aranız nasıl?

Hoşuma gidenleri var. Birçoğu Dylan şarkıları gibi. Birkaç sefer dinledikten sonra asıl meselenin kafiye olduğunu farkediyorsunuz. Bir sürü şey kafiye olsun diye söyleniyor. Yüzde 60 kafiye, yüzde 40 içerik. Bir itirazım yok.

Brezilya'dan Türkiye'ye, dünyanın dört bir yanında hiphop grupları var.

Evet, ilginç bir durum. Baltimore'da mesela, benim oturduğum mahallede herkes rap yapıyor. Radyodan, teypten dinlemiyorlar, kendi rap'lerini yapıyorlar. Bir rap yazıp sokağa çıkıyorlar, kendi kendilerine söyleye söyleye dolaşıyorlar. Rap, müzik yapmaya ilham veriyor; son 15 yıldır, ilham kaynağı pop müzikten ziyade rap oldu. Çünkü çok daha ilginç, ayrıca enstrümansız yapabileceğiniz bir şey. Herkes rap yapabilir. Cool hikaye.

Küba'ya gittiniz birkaç kere. İzlenimleriniz nasıl?

İlk gidişim illegaldi. ABD vatandaşlarının Küba'ya gitmesi yasak. Bu, Küba'nın değil, ABD'nin koyduğu bir yasak. Müzikal olarak müthişti. Her tarafta müzik var, herkes müzik yapıyor. Bir film olarak düşünürseniz, Castro müthiş bir hikaye. Gerçekse berbat ve fantastik. Büyük bir yoksulluk var, ama ortalama eğitim, kültür düzeyi inanılmaz. Sokakta karşılaştığınız üstü başı dökülen bir Kübalıyla saatlerce Truffaut filmleri üzerine konuşabilirsiniz. Çünkü rejim kitap okumayı, film seyretmeyi müthiş teşvik ediyor. Dünyanın eğitim düzeyi en yüksek ülkesi. Tıp ve sağlık hizmetleri konusunda da inanılmaz ileriler.

Söyleşi: **Yücel Göktürk**

Jah Wobble

Johnny Rotten'lı PiL'den "The Inspiration of William Blake" albümüne, Jah Wobble dendi mi, rasta-punk bir anglo-mistik gelirdi aklımıza. Kasım sonunda Deep Space projesiyle konser vermeye geldiği Babylon'da yollarımız kesişince bir kere daha idrak ettik ki, her tanımlama bir sınırlama. Wobble bir gökkuşağı. Eflatun, kırmızı, siyah, sarı, pembe, lacivert, mavi, beyaz... Bir saat boyunca bütün renkleri muhabbetle dolaştık (Kara haber henüz gelmemişti, Joe Strummer'ın da kulağını çınlattık), sonra da iki gece üstüste bas-davul-üflemeli cangılında boya fıçılarının içine düştük.

Kimi DOĞAr HaZZA neŞEYe Kimi sonsuz geceye

Koyu bir Tottenham taraftarı olduğunuz biliniyor... Takımın bu seneki durumundan memnun musunuz?

Jah Wobble: Bu sene iyiler, epeydir orta sıra takımı olmuşlardı, şimdi toparlandılar. Geçen hafta Leeds United'ı Bobby Keane'in nefis golüyle devirdiler. Glenn Hoddle'ın takımın başına geçmesi çok iyi oldu. Eski günler geri geliyor... Bu arada, Türk futbolu her geçen gün daha iyiye gidiyor. Milli takımınız Dünya Kupası'nı kazanabilirdi...

Kazanabilir miydi gerçekten?

En azından finali oynayabilirdi. Brezilya-Türkiye daha güzel bir final olurdu.

Hoddle'a futbolculuğunda hayrandık. Harika bir stili vardı.

Evet, muhteşemdi. Tottenham'ın gelmiş geçmiş en iyi frikikçisi...

Hocalığını nasıl buluyorsunuz? İngiliz milli takımının başındayken çok eleştiriliyordu...

Bence iyiydi. İnsanlar unutkan. 1998 Dünya Kupası'ndan önce İngiltere, Fransa ve Brezilya'nın katıldığı üçlü turnuvayı İngiltere kazanmıştı. Çok da iyi oynamışlardı. Ama Dünya Kupası'nda şansları yaver gitmedi. Çeyrek finalde Arjantin'e 1-0 yenildik. Bir golümüz verilmedi, oyunu uzatmaya götürüp kazanabilirdik.

Hoddle'ın hidayete erdiği, Hıristiyanlığı benimsediği yazılıp çizildi...

Hayır, tam öyle değil. Hoddle bir mistik, hıristiyan mistiği. Hıristiyan ilahiyatından ziyade, Uzakdoğu dinlerine, Hint felsefesine, Karma inancına yakın... Bu konuda demeçler de verdi; bu bir teknik direktörün yapacağı en son şey... Hoddle bir agnostik, ama bunu kamuoyuna beyan etmesi yanlıştı. O beyanat sonrasında başbakan bile tartışmaya katıldı, büyük hadise çıktı. Bu ona ders olmalı... Biraz burnu büyük olduğu söyleniyor. O kadar iyi bir futbolcuydu ki, mesele biraz da oradan kaynaklanıyor. Oyuncularından da kendisi kadar iyi olmalarını istiyor, olmayınca da sinirleniyor.

Biz punkçılar, işçi sınıfından gençlerdik. Siyahlar da bizim mahallelerde yaşıyordu. Dolayısıyla kulağımızda reggae'yle büyüdük. İkisi de ezilenlerin müziği.

Hazır teknik direktörlükten laf açılmışken, Nottingham Forest'ın ünlü hocası Brian Clough'u yadedelim mi biraz?

Clough emekli oldu. Eski ekolden... Disiplinli hocadır, ama oyuncuları çok severdi onu. Maçlardan önce stres atsınlar diye futbolcularla alem yapardı; beraber içerler, kumar oynarlardı.

Nottingham'ın 70'lerde çok kıyak bir solaçığı vardı, Robertson...

Yaa, süperdi. Dripling ve orta ustası... Şimdi Celtic'te yardımcı antrenör.

Robertson'lı kadroda McGovern, Francis Lee gibi şöhretler de vardı.

Avrupa şampiyonu oldukları kadroydu o. O zamanlar Şampiyon Kulüpler Şampiyonası'ydı, şimdiki Şampiyonlar Ligi'nden daha iyiydi. Şimdi çok fazla takım var, eskisi gibi sadece şampiyonlar katılmalı bence.

İngiliz liginde Türk futbolcular var...

Biliyorum, Alpay, Tugay... Alpay çok sağlam. Tugay'ı ligde seyretmedim, ama milli maçlardan biliyorum, çok kabiliyetli.

Türkiye milli takımında en çok beğendiğiniz futbolcu kim?

O yedek santrfor çok iyiydi. Herkes öbür santrforu, o ünlü golcüyü konuşuyordu, ama kupada bir şey yapamadı. Sürekli gol kaçırıyor ve arkadaşlarına kızıyordu, golleri kaçıran onlarmış gibi. O yedek santrfor çok etkileyiciydi, neydi adı, evet, Mansız, süratli, çabuk, gol vuruşları mükemmel... Oyun kurucunuz da çok iyiydi, Almanya'da oynayan, adını hatırlayamıyorum, kanatlara topu çok iyi açıyordu. Türkiye çok iyi takımdı. İspanya ve İtalya da öyle, ama şansları yoktu.

Tottenham'ın forması mavi-beyaz, değil mi?

Evet, beyaz forma, mavi şort.

Bir yerde okuduk, evinizde her şey maviymiş, mobilyalar, duvarlar, hatta havlular... Mavi favori renginiz galiba.

Severim. Dinlendirici, huzur verici bir renk. Sakinleştirici etkisi var.

Tottenham formasından ötürü değil yani...

Hayır, formadan ötürü değil. Ama kırmızıdan hoşlanmama imkân yok, Arsenal yüzünden. Onlar ezeli rakibimiz.

Arsenal'ın işçi sınıfı takımı olduğu söylenir...

Londra'da asıl işçi sınıfı takımı Westham'dir.

Chelsea de üst sınıfların takımı galiba...

Öyledir. Benim çocukluğumda olay daha coğrafiydi. Hâlâ biraz öyle sayılır. Arsenal mesela, işçi sınıfı semtinin takımıydı. Ama futbolun ticarîleşmesiyle, medyatikleşmesiyle beraber taraftar profili de değişti. Şimdi zenginler de Arsenal'i tutuyor, hatta Chelsea'den fazla zengin taraftarları var.

İngiliz milli takımının efsane kaptanı Bobby Moore da Westham'liydi, değil mi?

Evet, 1966 Dünya Kupası finalinde üç gol atan Geoffrey Hurst ve ikinci golün kahramanı Martin Peters da Westham'liydi. O zamanlar Westham müthiş bir takımdı. Bir daha öyle bir kadrosu olmadı hiç.

Siz East End'de doğup büyüdünüz, hâlâ oradasınız galiba...

Hayır, maalesef taşındım. Kuzeydeyim şimdi. East End'li birinin kuzeye alışması zor. Eşimin ailesi o tarafta oturuyor diye taşındık. Eşim Çinlidir.

Kızıl Çin mi?

Evet. 15 yaşındayken gelmiş.

Orada memnun değiller miymiş?

Babası gelmiş, müzik eğitimi için. Klasik müzik uzmanıdır. Çin kültürüne çok meraklıdır. Çin'e aşıktır.

Rejime muhalif değiller yani...

Asla, kesinlikle. Öyle sanılıyor İngiltere'de yaşadıkları için. Tam tersi halbuki.

Peki bu "East End Boys, West End Girls" hikayesi ne?

Foto: Şahan Nuhoğlu

West End, büyük alışveriş merkezlerinin olduğu bölge; ışıltılı, varlıklı bir yer. Bütün büyük şehirlerde öyle olur ya, İstanbul'da da öyledir herhalde, yoksul semtlerin delikanlıları haftasonlarında zengin semtlere gelirler, kızlara asılırlar, yüz bulamazlar... *(gülüyor)* Biz de öyle yapardık. Pahalıdır orası, şimdi daha da pahalı.

Şarkıda West End kızları East End'li oğlanlara yüz veriyor gibi...

West End kızları için East End'li delikanlılar ilginçtir, bir süre için tabii. East End Boys'la gönül eğlendirirler, West End Boys'la evlenirler.

Bir söyleşinizde Londra'nın mistik bir şehir olduğunu söylüyorsunuz...

Öyledir. İstanbul da öyle. Tam tahmin ettiğim gibi. Müthiş bir enerji ve acayip bir kutsallık var bu şehirde. Deniz çok önemli bir rol oynuyor şehirlerin kimliğinde. Şehir olmayan yerlere de şimdi şehir deniyor. Ama kelimenin gerçek anlamında, İstanbul bir şehir, Londra bir şehir, New York da öyle, Tokyo da...

İstanbul'un bazı yerleri Londra'yı andırıyor gibi...

Kesinlikle. Özellikle bu taraf (Tünel, Beyoğlu, Balık Pazarı) sokakları, dükkanları ve atmosferiyle East End'e, daha doğrusu East End'in eski haline çok benziyor.

İsminizin öyküsü ilginç. Bildiğimiz kadarıyla, Sid Vicious'un kafası iyiyken dili dolanıyor, size Jah Wobble diyor ve o isim üstünüze yapışıp kalıyor...

Sid öyle deyince, Johnny (Rotten) "bu çok güzel bir isim, bundan sonra sana böyle diyelim" dedi. Ve öyle kaldı. Şikayetçi değilim.

Sex Pistols'a katılmanız söz konusu olmuş, ama gerçekleşmemiş... Sebep neydi?

O teklif bana gelmedi, Johnny (Rotten) söylemiş gruptakilere, ama oralı olmamışlar. Haksız da değiller. Onlara uyacak bir tip değildim stil itibarıyla. Pistols için ideal basçı Glen Matlock'tu.

Pistols sonrasında Johnny Rotten'ın kurduğu PiL'in basçısı oldunuz...

Evet, çünkü PiL'in ideal basçısı bendim. PiL, benim açımdan müziğe adım atmak için mükemmel bir başlangıç noktasıydı.

Bir söyleşide PiL'den bahsederken "duygusal açıdan dört özürlüydük, dört ayrı madde bağımlısı" diyorsunuz. Sizin bağımlılığınız neydi?

Alkol ve amfetamin. Bir de param yettiğinde kokain takılıyordum.

Johnny Rotten'la dostluğunuz sürüyor mu?

Sürüyor tabii. Ama sık görüşemiyoruz; birkaç yıldır görüşemedik. Los Angeles'ta yaşıyor. 90'ların başında birlikte müzik yaptık. Üç yıl sonra tekrar bir araya geldik... Johnny herkese bok atar, beni muaf tutar. *(gülüyor)* Şaşırtıcı bir durum.

Müziğini nasıl biliyorsunuz?

PiL çok iyiydi, albümler zamana direniyor. Son zamanlarda müziğe pek zaman ayıramıyor gibi.

PiL, bir bakıma punk-reggae buluşmasıydı. Bu iki tür arasındaki kan bağına ne diyorsunuz? Kimilerine göre, ikisi de ezilenlerin müziği...

Böyle bir bağ var tabii. Biz punkçılar, işçi sınıfından gençlerdik. Siyahlar da bizim mahallelerde yaşıyordu. İçiçeydik. Dolayısıyla kulağımızda reggae'yle büyüdük. Reggae'nin hastasıyım, punk'la pek aram yoktur aslında. Evet, ikisinin de ezilenlerin müziği olduğu söylenir, doğruluk payı var tabii...

Clash'le aranız nasıl?

Bazı şarkılarını çok severim, "London Calling", "Rock The Casbah"... "Best of"larını severim yani, ötekiler bana pek bir şey söylemez. Punkçılar, özellikle Pistols'cılar Clash'ten hazzetmez. Ama ortaya çıkmaları çok iyi olmuştu. Kıyak heriflerdir, hatta punk aleminin en kıyak adamları onlardır. Joe Strummer şahane heriftir, Mick de öyledir, ötekiler de... Geçmişin rantını yemeye de hiç kalkışmadılar.

Punk aleminin en kıyak adamları Clash'tir. Joe Strummer şahane heriftir, Mick de öyledir, ötekiler de... Geçmişin rantını yemeye de hiç kalkışmadılar.

Strummer'ın Ankara doğumlu olduğunu biliyor muydunuz?

Hayır. Haa tabii, babası dışişlerindeydi, görev icabı Ankara'daydı herhalde... Punk'ın ortaya çıkışında kolej çocuklarının da önemli bir rolü vardı. Çünkü bir işe girmeden yaşayabilecek imkânlara sahiptiler. Punkçıların çoğu müzikle geçinebilecek durumda değildi, ama kolejli çocuklar kira, fatura gibi meseleleri aile desteğiyle halledebiliyordu. Bizim, işçi ailelerinin çocuklarının öyle bir imkânı yoktu. Dolayısıyla onların düzene tepkileri gerçek bir nefret değildi. Ama Strummer bir istisna. Onunla tanıştım, o hakiki. O dönemin insanları bugün biraz ekşidi; hayal kırıklığı içindeler, kafaları bozuk. Hâlâ öyle giyinenler var. Karşılaştığımızda "bırakın bu pozları, 40'ımıza geldik" filan diyorum, hiç tınmıyorlar. Clash öyle değil. Aklı başında adamlar hepsi.

Bir söyleşide "Arap müziği şahanedir, ona saygı duyun" diyorsunuz...

İyi olan şeylere saygı duymak lazım. O lafı söylediğim sıralarda, Arap müziğinden sample yapıyorlardı, bir tür world music çeşnisi olsun diye. Ona tepki duymuştum.

Arap müziğindeki favorileriniz neler, kimler?

Arap müziği çok geniş bir terim. Kuzey Afrika, Fas... Jajoukacılar... Sonra Mısır müziği var, ayrı bir alem. Klasik Türk müziğinin bazı formları da hoşuma gidiyor. Mehter marşı mesela çok güzel.

Mozart da ondan çok etkilenmişti.

Hadi ya! Bilmiyordum bunu.

Türk müziğinden aşina olduğunuz isimler var mı?

Pop müziğini bilmiyorum. Hiçbirini... Pop olunca ister Türk olsun, ister Çin, ister İngiliz, Fransız, beni açmaz. Türk arkadaşlarla Londra'daki Türk lokallerine içmeye gittiğimizde, ne dinleyelim diye sorarlardı, ben de "pop olmasın, o ağır dalgalara takılalım" derdim. Gece geç vakit o ağdalı dalgalar iyi geliyor, Endülüs'vari işler. O yaylılar... Önce disko müziği koyarlardı, sonra Türk popuna geçerlerdi. Ama gece ilerleyince yaylılar ve o ağır dalgalar başlardı.

O "ağır dalgalar"ın Türkiye'deki adı arabesk...

Öyle mi? Cezayir'in şaabi'sine benziyor. O da Endülüs tarzına yakındır, İs-

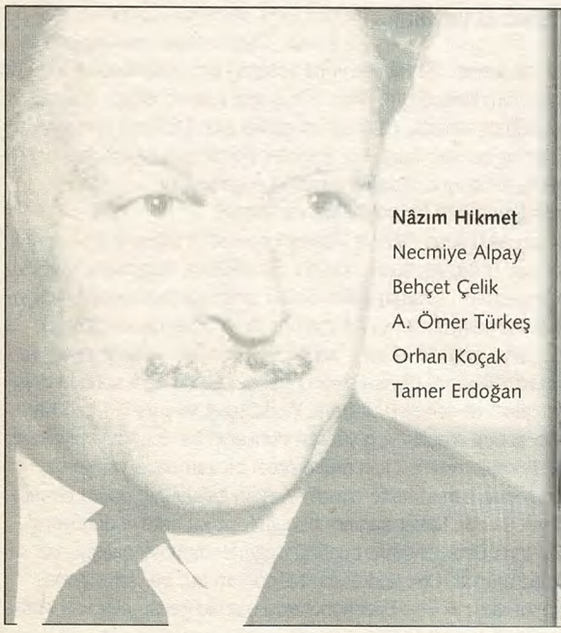

Nâzım Hikmet
Necmiye Alpay
Behçet Çelik
A. Ömer Türkeş
Orhan Koçak
Tamer Erdoğan

Fatma Aliye
Nüket Esen
Hilmi Yavuz ile söyleşi
Feridun Andaç
Moda: Modern ve postmodern
Yaşar Çabuklu
Medya tarihi
Göksel Aymaz
Octavio Paz
Ali Galip Yener
Tracy Hickman
Margaret Weis
Haluk Kalafat

PUSULA YAYINCILIK

MEBUSAN YOKUŞU AKYOL SOKAK
EVEN APT. NO: 55/3 CİHANGİR-İST.
TEL: 0212. 252 42 80 • FAKS: 293 15 44
E-POSTA: pusula@pusula.com
WEB: www.pusula.com

panyolca değil ama... Arabesk ha, güzel.

Londra metrosunda makinistlik yapmanız nasıl oldu?

Bundan 16-17 yıl önce çok içiyordum. Müziğe bir süre ara vermenin benim için iyi olacağını düşündüm. İş aramaya başladım. Paraya ihtiyacım vardı, düzenli bir gelire...

Metroda ne kadar kazanıyordunuz?

Önce bilet satarak başladım, bugünün parasıyla yılda 15 bin sterling kazanıyordum, vasıfsız bir işçi olarak hiç fena para değil. Makinist olarak elime geçen 30 bine yakındı.

Ne zaman bıraktınız?

1988'de bıraktım. Bir süre başka işlerde çalıştım, camcılık yaptım mesela. Sonra 1990'da müziğe yeniden başladım. Kendime bir yıl süre tanıdım. Sadece müzikle uğraşacaktım ve ya deveyi güdecektim, ya diyardan gidecektim. Tanrıyla diyaloğa girmek iyidir, düello teklifini kabul etmez o, biliyorsunuz. *(gülüyor)* Dedim ki, "bana bu kabiliyeti verdin, onu bir işe yaratmamı istiyorsan, bak işte, bir yıl gecemi gündüzümü ona veriyorum. Yok bu kabiliyeti bana laf olsun diye verdiysen, benden günah gitti, al da başına çal." Spiritüel bir durumdu yani... *(gülüyor)*

Spiritüel durum deyince, akla Tarkovski hayranlığınız geliyor. 90'larda Solaris adında bir grubunuz vardı...

Tarkovski'ye 80'lerin başında takılmaya başladım. Son derece ağır tempo, neredeyse sabit resimler... İlk başta sevmemiştim, "Solaris" de hoşuma gitmemişti, çok sıkıcı gelmişti. Kitabı okudum *(Stanislav Lem'in aynı isimli bilimkurgu romanı)*, sonra filmi bir daha seyrettim, kitabı okuyunca temponun niye öyle olduğunu anladım. Öteki filmlerini de seyredince Tarkovski'ye vuruldum. Meditatif bir sinema onunki.

Mike Leigh'i sever misiniz?

Ona hayranım. Bazı çekincelerim var gerçi. Birkaç sefer beni rahatsız etti. Bıçak sırtında filmler yapıyor ve bazen ofsayta düşüyor. İşçi sınıfına yaklaşımında nahoş bir taraf var. Onun için hassiktir çektiğim oldu birkaç kere. Ama genelde yaptıklarını çok beğeniyorum. Mizansenleri kuruşu ve karakterlere nüfuz edişi mükemmel. Eski filmlerini inceledim, harikulade işler, "Meantime" mesela... Çok, çok derin.

Grubunuza Solaris adını vermeniz nasıl oldu?

Albüm çıkmak üzereydi, bir isim bulmak gerekiyordu. Plak şirketinden "sevdiğin şeylerin bir listesini yap, içlerinden birini seçelim" dediler. Bir düşüneyim dedim ve sevdiğim filmlerde gezindim biraz. En çok sevdiğim filmin "Solaris" olduğuna kani olunca, grubun adı o olsun dedim.

80'lerde Human Condition diye bir grubunuz vardı, onun esin kaynağı neydi?

Onu sadece güzel bir isim, referans olduğu için seçtim. Gruba da çok iyi uyuyordu.

Bill Laswell, Primal Scream, Björk, Massive Attack, Brian Eno birlikte çalıştığınız isimlerin bazıları... Sizi en çok etkileyen kim oldu?

Kişi olarak beni en çok etkileyen Bill Laswell oldu, müziğiyle de... Bambaşka bir vizyon ve derinlik var Laswell'de.

Primal Scream'i nasıl buluyorsunuz?

Onlarla kankayız, sevişiriz. Bob'la (Gillespie), Mani'yle çok yakınızdır. Harika bir başçıdır.

Yeni albümlerine ismini veren şarkıları "Rise"ı 11 Eylül'den önce yazmışlardı, şarkının orijinal ismi "Bomb The Pentagon"dı... Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Albümü daha dinlemedim. 11 Eylül'den önce "Bomb The Pentagon" diye bir şarkı yazmaları acayip bir tesadüf tabii. Ama şu var: Şiddet hakkında konuşmak kolaydır, şiddetin kendisiyle karşı karşıya gelmekse bambaşka bir şey. Şahsen o konularda çok dikkatliyimdir. Dünyada zaten yeterince şiddet var, bir müzisyen olarak şiddeti teşvik etmekten uzak durmamız gerekir bence. Aksine, şiddet aleyhtarı bir tavır geliştirmemiz lazım.

Albümlerinizden biri "The Inspiration of William Blake"... William Blake'e takılmanız nasıl oldu?

Blake'i keşfedince çok sevdim. Bir mistik o. Onunla özdeşleştiğimi düşünüyorum. Evrensel bir mesajı var Blake'in. Epey uçuk bir müzik üzerine çalışıyordum, daha bir albüm bütünlüğünde değildi. O sıralarda Blake okumaya başlamıştım. Giderek derinine indiğimi hissettim. Sözler müthişti. O sözlerle müziği buluşturmayı düşündüm. Bence çok iyi buluşma oldu. Albüm böyle çıktı ortaya.

Londra'daki Türk lokallerine içmeye gittiğimizde, ne dinleyelim diye sorarlardı, ben de "pop olmasın, o ağır dalgalara takılalım" derdim. Endülüs'vari işler. O yaylılar...

Bir yerde Blake'in üst sınıflar ve Muhafazakâr Parti tarafından rehin alındığını söylüyorsunuz...

Evet, ama ona güçleri yetmez. "Jerusalem"i kullanmışlardı bir kurultayda. Tıpkı bazı tutucuların Rumî'yi (Mevlâna Celaladdin) kullanmaları gibi. Ama rehin almalarına imkân yok, çünkü Blake de, Rumî de onların çok ötesinde.

Blake daha çok edebî çevrelerde, akademisyenler arasında rağbet gören, popüler kültüre, gündelik hayata aksetmeyen, aksettirilmeyen bir isim. Bu albüm Blake'in kendi gerçek kitlesiyle buluşması yolunda bir adım olarak yorumlanabilir mi?

Blake kendi çağında da itibar gören bir isim değildi. Özellikle görmezden geliniyordu. Bugün de hak ettiği popülerlikte olmadığı açık. Ama saygıda kusur edilmiyor. Eserleri inceleniyor vesaire... Etrafımda "Blake'i okusana, onu çok seveceksin, tam senin kalemin" diyenler vardı. Şiir, bana göre üst sınıfların diliydi, onun için ilgi duymuyordum. Benim kültürüm futboldur, sinemadır, romandır, müziktir. Şiir başka bir sestir. Toplumun büyük çoğunluğu için böyledir. Aslında rehin alınan Blake değil, şiir.

Albüm, Blake'in ünlü dizeleriyle sona eriyor: "Kimileri doğar hazza, neşeye / Kimileri sonsuz geceye..."

O dizelerde birçok düzey içiçe, Blake'in bütün şiirlerinde olduğu gibi. Bir yanda dünyanın sunduğu nimetler, diğer yanda yoksulluğun karanlığı...

Sözünü ettiğiniz düzeylerden biri de sınıf sorunu, değil mi?

Elbette. O noktaya geliyordum. Blake, Thames kıyısında bir değirmende yaşıyordu, sanayi devriminin getirdiği sefalete yakından tanık olmuş bir sanatçıydı. Müthiş bir yoksulluk yaşanıyordu. O yoksulluk sona ermedi. Biraz yumuşatıldı, biraz gözlerden uzaklaştırıldı, ama ortadan kaldırılmadı...

Marianne Faithfull, yaptığımız söyleşide "Dickens zamanında yaşıyoruz" demişti. Sizce de öyle mi?

Faithfull doğru söylemiş. Dickens zamanında yaşıyoruz. Yoksulluk biraz biçim değiştirdi, o kadar.

Tony Blair'i nasıl değerlendiriyorsunuz?

"Yeni sol"un Muhafazakâr Parti politikalarının devamı olduğu söyleniyor, ki büyük ölçüde doğru. Ben hep İşçi Partisi'ne oy verdim, dolayısıyla son seçimlerde de Blair'e oy vermiş oldum. Fakat yine de, Blair'e rağmen İşçi Partisi iktidarı lehinde söylenebilecek şeyler var. Ayrıca globalleşme olgusunu da gözden kaçırmamak lazım. Kapitalizm öylesine zincirlerinden boşanmış bir halde ki, solun şimdilik onu frenlemekten başka yapabilecek bir şeyi yok. Üzerinde çok büyük bir baskı var çünkü. İşçi Partisi iktidarı, kamusal hizmetlerde azımsanmayacak işler de yaptı. Sermaye egemenliğini az da olsa geriletti. Kamu harcamaları arttı, sosyal hizmetlere daha fazla fon ayrılmaya başlandı.

Arthur Scargill'i nasıl buluyorsunuz?

Pek gücü yok. Sendika lideriyken Thatcherizme karşı büyük mücadele verdi. 80'ler piyasa ekonomisinin gemi azıya aldığı dönemdi. Kültürü de egemenliği altına aldı. Ve bu da uygarlığı zaafa uğrattı. Bence uygarlık demek, korkunun ortadan kalkması demektir, yarın korkusundan azad olmaktır. Piyasa ekonomisi uygarlığa karşı açılan bir savaş. Şimdi otomobil satışları promosyonunda boy gösteren mankenlere bakıyorum, bana fuhuş gibi geliyor. Birçok bakımdan çok az şey değişti aslında. Faithfull'un dediği gibi, Dickens zamanında yaşıyoruz. Bir de şu var: Bugün iyi insanlar politikanın dışına itildiler. Onlara söz hakkı verilmiyor, aktif rol almaları engelleniyor.

Geçmişte beğendiğiniz bir politikacı var mıydı?

İşçi Partisi'nin eski lideri Dennis Healey'i severdim mesela. İyi, onurlu bir politikacıydı, halkçıydı, toplumcuydu. Şimdikilerle karşılaştırıldığında bir dev. O günlerin en sıradan politikacıları şimdikilerle karşılaştırıldığında hakikaten devleşiyor. Bir-iki istisna var, ama onlar da kayboluyor. Bu yalnız Britanya'ya özgü bir durum değil, dünyanın her yerinde aşağı yukarı böyle. Globalleşme, piyasa ekonomisi her yerde aynı sonucu doğuruyor. "Piyasalar" denen şey bir bela. Wall Street'teki herifin teki Kara Pazartesi'ye sebep olabiliyor, o yüzden dünyanın bir ucundaki piyasalar çökebiliyor. Komplo teorileri için mükemmel bir zamanda yaşıyoruz, komplo teorilerine karşı tetikte olmalıyız, ama bazılarının doğru olmadığını söylemek de zor. Fakat sanırım birçoğumuz şu hataya düşüyoruz, 70'lerin, 80'lerin perspektifiyle bugünü değerlendirmeye çalışıyoruz. Artık yeni bir durum var. Çok korkutucu bir dönem bu; her şeye gebe. Müthiş bir istikrarsızlık var. Bazı konularda olumlu gelişmeler var, enfor-

masyon, haberleşme gibi. Bunlar bireysel hayatınızda değişimler yapabilmenin kapılarını aralıyor. Ama toplumsal değişim için daha fazlası gerekiyor. Gidişat çok kaygı verici geliyor bana.

1970'lerin, 80'lerin perspektifi yerine nasıl bir perspektif olmalı sizce?

Bağımsız bir varoluşun mümkün olmadığını idrak etmek gerekiyor. Herkes her şeyden sorumlu. Hiçbir sorun tek başına varolmuyor, hiçbir sorun bir ülkeye, bir topluma özgü değil, resmin bütününü görmek gerekiyor. Ancak o zaman değişim için bir şeyler yapılabilir.

Albümde dikkati çeken Blake dizelerinden biri de "gazabın kaplanları, eğitimin atlarından daha akıllıdır"... Bunu nasıl yorumluyorsunuz?

Blake yorumlamak beni tırsıtıyor. Doğru dürüst bir eğitimim yok benim. Üniversiteye gitmedim, yıllar sonra, geçenlerde birkaç kurs aldım sadece. Blake'de o kadar çok düzey içiçe ki... Öfke bazen yol gösterici olabilir, insanın kendi varoluşunu anlamasına, kavramasına giden spontan bir yol denebilir. Bunu daha bireysel bir mânada düşünüyorum, toplumsal bir mânada değil. Yani kitlesel olarak sokağa dökülüp bir öfke seli halinde ortalığı yıkıp dökmek gibi değil. Öte yandan piyasa ekonomisinin kabul edilebilir bir tarafı yok. Feci bir şey. Her şeye bir fiyat konuyor, her şey satılabilir, alınabilir oluyor. Değerler, kültür yok ediliyor. Ancak şiddet konusu bıçak sırtı bir mesele. Şiddet şiddeti doğuruyor. Kesinlikle, asla ve asla başvurulmaması gerekir, hiçbir zaman doğru değildir demiyorum. Globalleşme de bıçak sırtı bir mesele. Bir tarafıyla, dünyanın dört bir yanının birbirine bağlanması, küreselleşmesi pozitif bir gelişme. Öte yandan, bunun kapitalizm yoluyla gerçekleşmesi, değerlerin ve kültürlerin yok olması, uygarlığın felaketi demek.

Buna globalleşmenin diyalektiği denebilir mi?

Ondan emin değilim. Kelimelerin tuzağına düşmekten çekinmek lazım.

Siz Bill Laswell'dan bahsederken Hakim Bey geldi aklımıza. "Hashasheen" albümünü birlikte kotarmışlardı. O nasıl biri?

Hakim Bey'le tanıştım. Kayıt yaptığımız stüdyoya gelmişti, birlikte bir İrlanda türküsü dinlerken ağlamaya başladı. Dünya tatlısı bir adam.

Tipi nasıl? Hiç fotoğrafı yok.

Bunu bilmiyordum, o zaman tarif etmeyeyim... *(gülüyor)* Şu kadarını söyleyeyim, akademik bir tip değil, çok gerçek bir şahsiyet. Sıradan bir tip. Çok uzun değil, çok iri değil. Orta boylu, hafif tıknaz. Daha fazlasını söylemeyeyim, belki gizli tutmak istiyordur.

En çok sevdiğiniz kitabı hangisi?

"Twilight of American Culture" (Amerikan Kültürünün Alacakaranlığı)... Çok etkileyici bir kitap. Her şeyi anlatıyor. Dünyanın nasıl tepetaklak gittiğini...

Bill Laswell için bambaşka bir vizyonu var demiştiniz. Bunu biraz açar mısınız?

Çok az konuşarak çok şey anlatan bir insan. Sükûnetine, haysiyetli tavrına hayranım. Müzisyenlere gösterdiği saygıya, ters giden şeylere gösterdiği tevekküle... Tarifi zor bir insan. Tanıdığım hiç kimseye benzemiyor.

Albümün bukletinde Blake'den söz ederken "Cockney mistikleri zincirinin halkalarından biri" diyorsunuz... "Cockney" ve "mistik" birbirleriyle çelişen terimler gibi...

Evet, ama öyle değil aslında. Mesela ressam William Turner, olağanüstü resimleri var. O da bir Cockney mistiğidir.

Siz kendinizi Cockney olarak mı tanımlarsınız?

Evet, tabii. East End'de doğup büyüdüm.

Peki mistik kimdir, nasıl bir şeydir?

Bence mistik şu mânaya geliyor: Evrenle irtibat halinde olmak, tevekkül sahibi olmak... İnsanın kendi varoluşuyla kainat arasında bir bütünlük kurması... Bütünlüğü bir yolculuk olarak, inşa edilen bir şey anlamında kullanıyorum.

Müziğinizde Kelt, Arap, reggae ögeleri içiçe. Sözünü ettiğiniz "irtibat"la mı bağlantılı bu tavrınız?

Elbette. Çin müziğini de dahil edebilirim onlara. Hiçbiri ötekinden bağımsız değil ki.

World music hakkında ne düşünüyorsunuz?

O terimi sevmiyorum. Sık bir pazarlama lafı gibi geliyor bana. O tür etiketlere ihtiyacımız yok. World beat'in ne demek olduğunu bilmek yeterli. Pentatonik notalar, 3/4'lük ritmler... Nefesliler, davullar... Armoniye çok fazla ağırlık vermemek... Kusura bakmayın, soundcheck için bekliyorlar beni.

Son soru: Türkçe kulağınıza nasıl geliyor?

Bazen Rusça gibi...

Söyleşi: **Y.G.**

Şiir üst sınıfların diliydi, onun için ilgi duymuyordum. Benim kültürüm futboldur, sinemadır, romandır, müziktir. Şiir başka bir sestir. Aslında rehin alınan Blake değil, şiir.

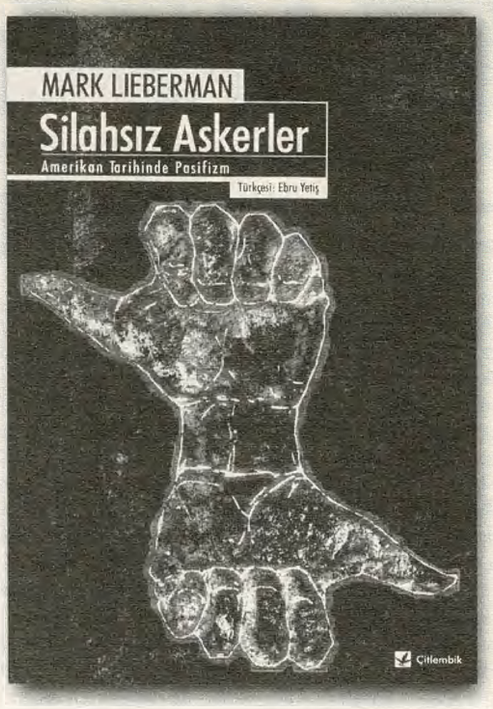

Silahsız Askerler

Amerikan Tarihinde Pasifizm

"Pasifistler Amerika'da ve diğer her yerde azınlıktadır. Bu yüzden 21. yy başlarındaki bu korku veren dram devam ederken, gelecekte nasıl yaşamamız gerektiğini öğrenmek için bu azınlığa bakmalıyız, tabii bir geleceğimiz olacaksa..."

Savaşa karşı savaş vermiş "silahsız askerler"in hayatlarını anlatan bu kitap, "Amerika'nın diğer yüzü"nü göz önüne seriyor. Tüm barışseverlere önerilir...

Bugün dünyamızda 27 milyon köle bulunuyor.

"Kullanılıp Atılanlar"

"Kullanılıp Atılanlar" kitabıyla Kevin Bales, büyük şirketlerin gelişmemiş ülkelerdeki fabrikalarında aşırı düşük maaş ile çalıştırılan işçilerden söz etmiyor. Bales, yasa maskelerin ardında zincirlere vurulup şiddetle köleleştirilmiş insanlardan, gerçek kölelerden söz ediyor.

Çitlembik

www.citlembik.com.tr / Tel: 0 212 292 30 32 - 252 31 63

İKİBİN 2002 BİNİKİKİBİNİKİKİBİNİKİ

Sandıklar açıldı, sonuçlar açıklandı. İngiltere'den Uncut, NME, Mojo, Wire, Q, Fransa'dan Les Inrockuptibles, Amerika'dan Spin, Türkiye'den Roll... Böyle geçti 2002.

UNCUT

1. Yoshimi Battles The Pink Robots - **Flaming Lips**
2. Bruce Springsteen - **The Rising**
3. Fantastic Damage - **El-P**
4. Yankie Hotel Foxtrot - **Wilco** / **5.** Original Pirate Material - **The Streets** / **6.** Is A Woman - **Lambchop** / **7.** Vulnerabilia - **My Computer** / **8.** Sea Change - **Beck** / **9.** American Supreme - **Suicide** / **10.** Heathen - **David Bowie** / **11.** Blood Money - **Tom Waits** / **12.** Out Of Season - **Beth Gibbons & Rustin' Man** / **13.** Demolition - **Ryan Adams** / **14.** Don't Give Up On Me - **Solomon Burke** / **15.** My Ride's Here - **Warren Zevon** / **16.** Have You Fed The Fish - **Badly Drawn Boy** / **17.** Songs To No One 1991-92 - **Jeff Buckley & Gary Lucus** / **18.** Dreamland - **Robert Plant** / **19.** The Eminem Show - **Eminem** / **20.** The Fine Art Of Self Destruction - **Jesse Malin** / **21.** Jerusalem - **Steve Earle** / **22.** Geogaddi - **Boards Of Canada** / **23.** Lost In Revelry - **The Mendoza Line** / **24.** Gotham! - **Radio 4** / **25.** Lil' Beethovan - **Sparks** / **26.** Turn On The Brights Lights - **Interpol** / **27.** Last Broadcast - **Doves** / **28.** Stereo/Mono - **Paul Westerberg** / **29.** Doctor Syntax - **Edwin Collins** / **30.** Satyred Love - **Rob** / **31.** Songs For The Deaf - **Queens Of The Stone Age** / **32.** Night On My Side - **Gemma Hayes** / **33.** New American Language - **Dan Bern** / **34.** Pet Sounds Live - **Brian Wilson** / **35.** Blacklisted - **Neko Case** / **36.** Light & Magic - **Ladytron** / **37.** Frantic - **Bryan Ferry** / **38.** Insignificance - **Jim O' Rourke** / **39.** Mind If We Make Love To You - **Wondermints** / **40.** Surf - **Roddy Fame** / **41.** Stoned Part 1 - **Lewis Taylor** / **42.** Kill The Moonlight - **Spoon** / **43.** Step Off - **ESG** / **44.** Dekkagar - **The National Trust** / **45.** Even In Darkness - **Dungeon Family** / **46.** Zoomer - **Schneider Tm** / **47.** Buzzkunst - **Shelly Devoto** / **48.** Under Cold Blue Stars - **Josh Rouse** / **49.** The Naked Ride Home - **Jackson Brown** / **50.** Point - **Cornelius** / **51.** Whatever, Mortal - **Papa M** / **52.** Finisterre - **Saint Etienne** / **53.** Home Truths - **Pony Club** / **54.** Fog - **Fog** / **55.** Lapalco - **Brendan Benson** / **56.** Neon Golden - **The Notwist** / **57.** Ten More Turnips From The Tip - **Ian Dury** / **58.** One Beat - **Sleater-Kinney** / **59.** Bright Flight - **The Silver Jews** / **60.** Sansend - **Subway Sect** / **61.** The Beginning Stages Of... - **Polyphonic Spree** / **62.** Skyscraper National Park - **Hayden** / **63.** Murry Street - **Sonic Youth** / **64.** Handcreem For A Generation - **Cornershop** / **65.** Minesweeper Suite - **DJ/Rapture** / **66.** Goody Time - **Position Normal** / **67.** A Rush of Blood To The Head - **Coldplay** / **68.** Illumination - **Paul Weller** / **69.** Lifted - **Bright Eyes** / **70.** They Threw Us All In A Trench And Stuck A Monument On Top - **Liars**

EXPRESS MUSICAL NEW

1. A Rush Of Blood To The Head - **Coldplay**
2. Higly Evolved - **The Vines**
3. Original Pirate Material - **The Streets**
4. The Coral - **The Coral** / **5.** BRMC - **Black Rebel Motorcycle Club** / **6.** Songs For The Deaf - **Queens Of The Stone Age** / **7.** The Last Broadcast - **Doves** / **8.** The Eminem Show - **Eminem** / **9.** The Datsuns - **The Datsuns** / **10.** Turn On The Bright Lights - **Interpol** / **11.** Yoshimi Battles The Pink Robots - **The Flaming Lips** / **12.** Up The Bracket - **The Libertines** / **13.** The Beginning Stages Of... - **The Polyphonic Spree** / **14.** In Search Of... - **NERD** / **15.** The Music - **The Music** / **16.** Sea Change - **Beck** / **17.** Geogaddi - **Boards Of Canada** / **18.** Behind The Music - **The Soundtrack Of Our Lives** / **19.** Your Favourite New Band - **The Hives** / **20.** The Man Comes Around - **Johnny Cash** / **21.** One By One - **Foo Fighters** / **22.** A Little Deeper - **Ms Dynamite** / **23.** The Blueprint 2 - **Jay-Z** / **24.** Lack Of Communication - **The Von Bondies** / **25.** Under Construction - **Missy Elliott** / **26.** Heathen Chemistry - **Oasis** / **27.** Ideas Above Our Station - **Hundred Reasons** / **28.** The Remote Part - **Idlewild** / **29.** Demolition - **Ryan Adams** / **30.** Evil Heat - **Primal Scream** / **31.** See This Through And Leave - **The Cooper Temple Cause** / **32.** Gotham! - **Radio 4** / **33.** Trust - **Low** / **34.** Scorpio Rising - **Death In Vegas** / **35.** Yankee Hotel Foxtrot - **Wilco** / **36.** Lapulco - **Brendan Benson** / **37.** About A Boy - **Badly Drawn Boy** / **38.** Insignificance - **Jim O' Rourke** / **39.** Title TK - **The Breeders** / **40.** Steady The Buff - **Wild Billy Childish & The Buff Medways** / **41.** Light And Magic - **Ladytron** / **42.** Let Go - **Nada Surf** / **43.** Handcream For A Generation - **Cornershop** / **44.** Chat And Business - **Ikara Colt** / **45.** Presidential - **Gonzales** / **46.** Lifted: Or The Story Is In The Soil, Keep Your Ears To The Ground - **Bright Eyes** / **47.** Got What We Want - **The Sights** / **48.** Holes In The Wall - **The Electric Soft Parade** / **49.** We Will Be Dead Tomorrow - **Raging Speedhorn** / **50.** They Threw Us All In A Trench And Stuck A Monument On Top - **Liars**

MOJO

1. Don't Give Up On Me - **Solomon Burke** / **2.** Yoshimi Battles The Pink Robots - **The Flaming Lips** / **3.** Songs For The Deaf - **Queens Of The Stone Age** / **4.** Yankee Hotel Foxtrot - **Wilco** / **5.** Out Of Season - **Beth Gibbons And Rustin' Man** / **6.** Life On Other Planets - **Supergrass** / **7.** Sea Change - **Beck** / **8.** Lapalco - **Brendan Benson** / **9.** In Search Of... - **NERD** / **10.** The Coral - **The Coral** / **11.** The Rising - **Bruce Springsteen** / **12.** Read & Burn 01 - 02 - **Wire** / **13.** Handcream For A Generation - **Cornershop** / **14.** Original Pirate Material - **The Streets** / **15.** Universal Truths & Cycles - **Guided By Voices** / **16.** Geogaddi - **Boards Of Canada** / **17.** Up The Bracket - **The Libertines** / **18.** Blood Money/Alice - **Tom Waits** / **19.** Since We've Become - **Mudhoney** / **20.** Surf - **Roddy Frame** / **21.** The Man Comes Around - **Johnny Cash** / **22.** Demolition - **Ryan Adams** / **23.** Lost In Space - **Aimee Mann** / **24.** Whatever Mortal - **Papa M** / **25.** The Big Come Up - **The Black Keys** / **26.** Specialist In All Styles - **Orchestra Baobab** / **27.** The Beginning Stages Of... - **The Polyphonic Spree** / **28.** Lifted Or The Story Is In The Soil, Keep Your Ear To The Ground - **Bright Eyes** / **29.** Let Go - **Nada Surf** / **30.** The Boy And The Tree - **Susumu Yokota** / **31.** A Rush Of Blood To The Head - **Coldplay** / **32.** Fashionably Late - **Linda Thompson** / **33.** When I Was Cruel / **34.** Turn On The Bright Light - **Interpol** / **35.** Fool Me Good - **Precious Bryant** / **36.** The Private Press - **DJ Shadow** / **37.** Blacklisted - **Neko Case** / **38.** Len Parrot's Memorial Lift - **Baxter Dury** / **39.** Jun Ray Song Chang - **Asa-Chang And Junray** / **40.** Is A Woman - **Lambchop**

SPIN

1. White Blood Cells - **The White Stripes** / **2.** Yankee Hotel Foxtrot - **Wilco** / **3.** Sea Change - **Beck** / **4.** Yoshimi Battles The Pink Robots - **The Flaming Lips** / **5.** The Eminem Show - **Eminem** / **6.** Maladroit - **Weezer** / **7.** Under Construction - **Missy Elliott** / **8.** Songs For The Deaf - **Queens Of The Stone Age** / **9.** In Search Of ... - **NERD** / **10.** Veni Vidi Vicious - **The Hives** / **11.** Kittenz and Thee Glitz - **Felix Da Housecat** / **12.** One Beat - **Sleater-Kinney** / **13.** The Blueprint 2: The Gift & The Curse - **Jay-Z** / **14.** The Rising - **Bruce Springsteen** / **15.** Scarlet's Walk - **Tori Amos** / **16.** Phrenology - **The Roots** / **17.** Original Pirate Material - **The Streets** / **18.** The Fix - **Scarface** / **19.** The Private Press - **DJ Shadow** / **20.** Lifted Or The Story Is In The Soil, Keep Your Ear To The Ground - **Bright Eyes** / **21.** One By One - **Foo Fighters** / **22.** ( ) - **Sigur Rós** / **23.** Southern Rock Opera - **Drive-By Truckers** / **24.** We Love Life - **Pulp** / **25.** By The Way - **Red Hot Chili Peppers** / **26.** A Rush of Blood To The Head - **Coldplay** / **27.** Fantastic Damage - **El-P** / **28.** Yeah Yeah Yeahs - **Yeah Yeah Yeahs** / **29.** 18 - Moby / **30.** Behind The Music - **The Soundtrack of Our Lives** / **31.** Deadringer - **RJD2** / **32.** Turn On The Bright Lights - **Interpol** / **33.** Demolition - **Ryan Adams** / **34.** Audioslave - **Audioslave** / **35.** MTV Road Rules: Don't Make Me Pull This Thing Over Vol. 1 - **Various Artists** / **36.** Jerusalem - **Steve Earle** / **37.** The Headphone Masterpiece - **Cody Chesnutt** / **38.** Kill The Moonlight - **Spoon** / **39.** Rings Around The World - **Super Furry Animals** / **40.** As Heard On Radio Soulwax Pt. 2 - **2 Many DJs**

Q

1. A Rush Of Blood To The Head - **Coldplay**
(Q okurlarının bir numarası Coldplay... Diğer albümler alfabetik sırayla, Q ekibince belirlendi)
About A Boy - **Badly Drawn Boy** / Blue House - **Be Good Tanyas** / Sea Change - **Beck** / Heathen - **David Bowie** / BRMC - **Black Rebel Motorcycle Club** / A Rush Of Blood To The Head - **Coldplay** / The Coral - **The Coral** / Handcream For A Generation - **Cornershop** / The Datsuns - **The Datsuns** / The Last Broadcast - **Doves** / Jerusalem - **Steve Earle** / Holes In The Wall - **Electric Soft Parade** / The Eminem Show - **Eminem** / Comfort In Sound - **Feeder** / Yoshimi Battles The Pink Robots - **The Flaming Lips** / Breathe - **Leaves** / Lost Horizons - **Lemon Jelly** / Loud - **Timo Maas** / A Little Deeper - **Ms Dynamite** / 18 - **Moby** / Night On My Side - **Gemma Hayes** / Your New Favourite Band - **The Hives** / Ideas Above Our Station - **Hundred Reasons** / The Remote Part - **Idlewild** / The Blueprint - **Jay-Z** / Silver Side Up - **Nickleback** / Orchestra Baobab - **Specialist In All Styles** / The Beginning Stages Of... - **The Polyphonic Spree** / Songs For The Deaf - **Queens Of The Stoneage** / I Might Be Wrong - **Radiohead** / By The Way - **Red Hot Chilli Peppers** / Behind The Music - **Soundtrack Of Our Lives** / The Rising - **Bruce Springsteen** / Original Pirate Material - **The Streets** / Angels With Dirty Faces - **Sugababes** / Highly Evolved - **The Vines** / Maladroit - **Weezer** / Illumination - **Paul Weller** / Belly Of The Sun - **Cassandra Wilson** / Music For The Morning After - **Pete Yorn**

32→

WIRE

1. Murray Street - **Sonic Youth**
2. Ballads - **Derek Bailey**
3. Geogaddi - **Boards Of Canada**
4. Jun Ray Song Chang - **Asa-Chang & Junray** / **5.** Improvised Music From Japan - **Various** / **6.** Insignificance - **Jim O'Rourke** / **7.** Yanqui UXO - **Godspeed You! Black Emperor** / **8.** 2 TS For A Lovely T - **Cecil Taylor Feel Trio** / **9.** Minesweeper Suite - **DJ / Rupture** / **10.** Stoke - **Philip Beck** / **11.** Radio Guitar - **Barbara Ess & Peggy Ahwesh** / **12.** Adnos I - III - **Eliane Radigue** / **13.** Fantastic Damage - **El-P** / **14.** American Supreme - **Suicide** / **15.** Mandala Cat Last - **Vajra** / **16.** Arrhythmia - **Antipop Consortium** / **17.** Rec.Extern - **Radian** / **18.** Trust - **Low** / **19.** Revue Ou - **Henri Chopin** / **Various** / **20.** The Scorch Trio - **Raoul Björkenheim** / **Ingebrigt Haker Flaten** / **Paal Nilsen - Love** / **21.** Spectral Soprano - **Lol Coxhill** / **22.** Cardiology - **Recloose** / **23.** My Way - **Akufen** / **24.** Freedom Suite - **David S Ware** / **25.** Raw Digits - **Super_Collider** / **26.** Alice - **Tom Waits** / **27.** They Threw Us All In A Trench And Stuck A Monument On Top - **The Liars** / **28.** Martes - **Murcof** / **29.** ( ) - **Sigur Rós** / **30.** Under Construction - **Missy Elliot** / **31.** III - **Soul Center** / **32.** Wrapped Islands - **Polwechsel & Fennesz** / **33.** Everyday - **Cinematic Orchestra** / **34.** The Fire This Time - **Various** / **35.** Plays - **Ekkehard Ehlers** / **36.** Eislermaterial - **Heiner Goebbels** / **37.** Atlantis Nath - **Terry Riley** / **38.** Talon Slalom - **Blevin Blectum** / **39.** The Rodeo Eroded - **Tin Hat Trio** / **40.** Secret Rhythms - **Burnt Friedman & Jaki Liebezeit** / **41.** Change - **Jackie O Mutherfucker** / **42.** Recording Of Music For Films - **Vincent Gallo** / **43.** I Phantom - **Mr Lif** / **44.** Texstar - **Farben** / **45.** Land 1975- 2002 - **Patti Smith** / **46.** Neon Golden - **The Notwist** / **47.** The Day The Earth Met... - **Rocket From The Tombs** / **48.** Ensemble Cathode - **Otomo Yoshihide** / **49.** Krishna Lila - **Cheb-i Sabbah** / **50.** The Action Packed Mentalist Brings You Fucking Jams - **Kid606**

Rock, Rap, Elektro sıralaması
1. Original Pirate Material - **The Streets**
2. Yanqui U.X.O. - **Godspeed You! Black Emperor**
3. As Heard On Radio Soulwax Pt. 2 - **2 Many DJ's**
4. They Threw Us All In A Trench and Stuck A Monument On Top - **Liars** / **5.** Under Construction - **Missy Elliott** / **6.** Up The Bracket - **The Libertines** / **7.** A Little Deeper - **Ms. Dynamite** / **8.** Out Of Season - **Beth Gibbons & Rustin' Man** / **9.** Songs For The Deaf - **Queens Of The Stone Age** / **10.** L'Imprudence - **Alain Bashung** / **11.** Quelqu'un m'a dit - **Carla Bruni** / **12.** Yoshimi Battles The Pink Robots - **The Flaming Lips** / **13.** In Search Of (band version 2002) - **NERD** / **14.** Gotham! - **Radio 4** / **15.** Metro Area - **Metro Area** / **16.** Deadringer - **RJD2** / **17.** ( ) - **Sigur Rós** / **18.** L'Ombre sur la mesure - **La Rumeur** / **19.** The Private Press - **DJ Shadow** / **20.** Blazing Arrow - **Blackalicious** / **21.** Meet The BellRays - **The BellRays** / **22.** Ceci n'est pas un disque - **TTC** / **23.** Geogaddi - **Boards Of Canada** / **24.** Sea Change - **Beck** / **25.** Is A Woman - **Lambchop** / **26.** Western sous la neige - **Dionysos** / **27.** Source Tags & Codes - **And You Will Know Us By The Trail Of Dead** / **28.** Finally We Are No One - **Múm** / **29.** The Man Comes Around - **Johnny Cash** / **30.** Hate - **The Delgados** / **31.** Squaredancing In A Roundhouse - **Derrick L. Carter** / **32.** Neon Golden - **The Notwist** / **33.** L'Enfer tiède - **Programme** / **34.** Change - **Jackie-O** / **35.** Rough Dreams - **Shivaree** / **36.** The Eminem Show - **Eminem** / **37.** The Coral - **The Coral** / **38.** Scorpio Rising - **Death In Vegas** / **39.** 2000 - **Mathieu Boogaerts** / **40.** (The Story Of) Espion - **DJ Mehdi** / **41.** All Of The Above - **J-Live** / **42.** A Rush Of Blood To The Head - **Coldplay** / **43.** Alice - **Tom Waits** / **44.** Turn On The Bright Lights - **Interpol** / **45.** That Horse Must Be Starving - **Avril** / **46.** By The Way - **Red Hot Chili Peppers** / **47.** Your Love Means Everything - **Faultline** / **48.** Come With Us - **Chemical Brothers** / **49.** Highly Evolved - **The Vines** / **50.** 18 - **Moby**

les Inrockuptibles

World, Caz, Avangard sıralaması
1. Jogos de armar - **Tom Zé**
2. Specialist In All Styles - **Orchestra Baobab**
3. Don't Give Up On Me - **Solomon Burke**
4. Faux Jumeaux - **Pierre-Yves Macé** / **5.** Moffou - **Salif Keita** / **6.** Largo - **Brad Mehldau** / **7.** Mali Music - **Afel Bocoum, Damon Albarn & Friends** / **8.** One More Time - **Mal Waldron** / **9.** Innocent Bossa In The Mirror - **Jun Miyake** / **10.** Fool Me Good - **Precious Bryant** / **11.** Vinicious - **Vinicious Cantuária** / **12.** Tuesdays In Chinatown - **Andy Bey** / **13.** Freedom Suite - **David S. Ware** / **14.** Main gauche - **Man** / **15.** Come Away With Me - **Norah Jones** / **16.** Interior - **Márcio Faraco** / **17.** Recycling The Future - **Yvinek** / **18.** Mali Mélo - **Toma Sidibé** / **19.** Invoke - **Arto Lindsay** / **20.** Night - **Misha Alperin**

ROLL

YABANCI

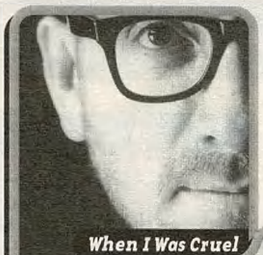

4 White Blood Cells — WHITE STRIPES

5 Mali Music — DAMON ALBARN, AFEL BOCOUM & FRIENDS

6 > Heathen **David Bowie** **7 >** A Rush Of Blood To The Head **Coldplay** **8 >** Kissin Time **Marianne Faithfull** **9 >** Dreamland **Robert Plant** **10 >** Sea Change **Beck** **11 >** Folklore **Sixteen Horsepower** **12 >** Alice/Blood Money **Tom Waits** **13 >** Kekeland **Brigitte Fontaine** **14 >** Is A Woman **Lambchop** **15 >** The Music **The Music** **16 >** 18 **Moby** **17 >** The Rising **Bruce Springsteen** **18 >** Finally We Are No One **Múm** **19 >** Neon Golden **The Notwist** **20 >** The Private Press **DJ Shadow** **21 >** The Eminem Show **Eminem** **22 >** Evil Heat **Primal Scream** **23 >** Boucan d'enfer **Renaud** **24 >** Fabuleux Destin d'Amelie Poulin **Yann Tiersen** **25 >** Amore Del Tipico **Black Heart Procession** **26 >** Toxicity **System Of A Down** **27 >** Turn On The Bright Lights **Interpol** **28 >** Scarlet's Walk **Tori Amos** **29 >** Yoshimi Battles The Pink Robots **Flaming Lips** **30 >** Melody A.M. **Röyksopp**

YERLİ

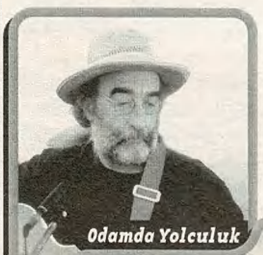

4 Kafi — AKIN ELDES

5 Nil Dünyası — NİL KARAİBRAHİMGİL

6 > Dadaruhi **Replikas** **7 >** Tatlısert **Vega** **8 >** New Apricot **Arto Tunçboyacıyan & Armenian Navy Band** **9 >** Beatles Alaturka **DEF Orkestra** **10 >** Lazutlar 3 **Fuat Saka** **11 >** Harikalar Diyarı **İlhan Erşahin** **12 >** Med-Cezir **Ceza** **13 >** Nar **Mercan Dede** **14 >** Akustik Anılar **Gökalp Baykal** **15 >** Gönülçelen **Teoman** **16 >** Kum Saati **Ece Dorsay** **17 >** Ray'é **Nilüfer Akbal** **18 >** Haberi Olsun **Yıldız Tilbe** **19 >** Principia **Climb** **20 >** İstanboogie **Oojami**

→33

halkla ilişkiler

Hazırlayan ve sunan: Ayşegül Oğuz - Emin Ekşi - Duygu Güner

KARANFİL SOKAK

Makverdi Tutun, 36, müzisyen

Ne kadardır bu sokaktasınız?
Beş senedir. Daha önce hamallık yapıyordum. On sene önce astım başladı, o işleri yapamaz olunca, saz çalmayı öğrendim. O günden beri Karanfil Sokak'ta söylüyorum.
Kimleri çalıyorsunuz genellikle?
Neşat Ertaş, Ekrem Çelebi, Bahri Altay... Bazen eklemeler de yapıyorum.
Geçinecek kadar kazanabiliyor musunuz?
Bir karım ve kızım var. İlaçları yeşil kartla Kaymakamlık'tan alıyorum. Bir nefes aleti var, para yok deyip atlatıyorlar, uykusuz geceler geçiriyorum. Türkü barlarda, düğünlerde çalsam daha iyi kazanırım, ama dumanlı yerlere giremiyorum. Cereyanla çalışmıyoruz ya, nefes kalmıyor işte... Açık havalarda buraya geliyorum, seyirciyi memnun edince, onlar da seni memnun ediyor.

GALATA KÖPRÜSÜ / EMİNÖNÜ

Fatma Özdemir, 30, müzisyen

Ne zamandan beri org çalıp şarkı söylüyorsunuz?
Sekiz seneden beri sokak müzisyeniyim, ama orgu dört senedir çalıyorum. Sabah 11'de gelip akşam da 21:30'da dönüyoruz. Taksim'de, Bakırköy'de de çalıyoruz. Anadolu'ya gidiyoruz. Kahramanmaraş, Gaziantep, İzmir, Afyon, Manisa...
Kimlerin şarkılarını söylüyorsunuz?
Yıldız Tilbe, Ebru Gündeş, Musa Eroğlu, Emrah...
Şu sıralar en sevdiniz şarkı ne?
Yıldız Tilbe'nin "Olsun mu olmasın mı?" var ya.
Şarkıları prova yapıyor musunuz?
Hayır, sadece dinleriz. Sonra da gelip burada okuruz.
Sizi dinlemesini istediğiniz bir sanatçı var mı?
En çok Sibel Can'ın gelip dinlemesini isterdim.

Mehmet Erdoğan, 15, öğrenci

Şu an ne dinliyorsun?
İlahiler.
Ne diyor ilahide?
Diyor bir şeyler. İyi şey olduğunu biliyorum ama.
Kaseti nereden aldın?
Fatih'te, Draman'dan aldım. Bizim kursun oralardan.
Ne kursu?
Kur'an kursu. Ailem Yozgat'ta, ben yatılıyım burada.
İlahi dinlemek ödev mi yoksa?
Kendim istediğim için dinliyorum. Ferdi Tayfur, Orhan Gencebay, Müslüm Gürses, Mahsun da severim.
Hiç konserlerine gittin mi?
Yok ama, düşünüyorum, Allah izin verirse gideceğiz.
Kurs dışında neler yapıyorsun?
Kur'an okuyorum, geziyorum, bir şeyler öğrenmeye bakıyoruz.
Sen de ilahi söylemek ister miydin?
Nihat Hoca koro yapacak kursta. Beni de alırsa söylerim.

Cem Öner, 37, mutemet

Ne dinliyorsunuz?
Kiss FM. Şu an konuşma var. 60'ları anlatıyorlar. Ben yaşamadım o yılları, ama o müzikleri dinlemek keyifli.
Kimleri mesela?
Tabii ki Beatles! Zaten gençliğimden beri yabancılara hayranım.
Neden?
Her yönden eğitimli insanlar işte, daha zekiler.
Her pazar geliyor musunuz buraya?
Yirmi yaşımdan beri. Bana at çek, derler. Ama ben oltaları karıştırırım, herkes gider, ben balığımı tutarım.
Hep müzik dinliyor musunuz balık tutarken?
Güzel şarkılar şans getirir, onun için dinliyorum bir kere. Radyo olmazsa, walkman'imde Ahmet Kaya, Teoman dinlerim. İyi müzik yani.
Konsere gider misiniz?
Ben eve giderim, televizyon izlerim, yatarım. Bir de balık tutarım.

PTT'NİN ÖNÜNDE TAKSİM'DE

Taşkın Hepgezer, 26, özel koruma

Şu anda ne dinliyorsun?
Kiss FM.
Sevdiğin müzisyenler?
Las Ketchup, Enrique Iglesias, Jennifer Lopez, Ayna, Athena, MFÖ.
Sevdiğin müzisyenlerin kişiliği sence önemli mi?
Herhalde! Ama besteciler şarkılarını düzgün okuyacak adama vermiyorlar.

Bir de klip çekiliyor saçmasapan, bayanlar en önde. Millet, çıksın da orasını burasını görelim diye bekliyor.
İyi kliplerden aklına gelen var mı?
Tarkan'ın "Verme"si. Orada sözleri anımsatan bir ortam var. Sessizlik, yalnızlık.
Taksim'de arkadaşlarınla nerede buluşursun?
Burada veya Burger King'in önünde. Neden?
Bulutsuzluk Özlemi'nin "PTT'nin Önünde Taksim'de" diye şarkısı var.
Ben onları da severim. Ne yapıyordu onlar, özgün mü?

Ann Johansson, 21, öğrenci

Ne dinliyorsun?
Hayal kırıklığına uğrayacaksınız, ama Atilla Taş.
Neden böyle düşünüyorsun?
Çünkü pek sevilmiyor sanırım, ama ben gerçekten çok seviyorum.
Türkiye'de mi yaşıyorsun?
İsveçliyim. Buraya üçüncü gelişim.
H2000'de Atilla Taş Télépopmusik'le beraber soyledi.
Télépopmusik'i bilmiyorum açıkçası, ama orda olmak isterdim.
Başka kimleri dinlersin?
Korn, Limp Bizkit.
Punk dinler misin?
Nefret ederim. Sex Pistols, Iggy Pop dinleyen arkadaşlarım var, ama ben nesini beğendiklerini anlamıyorum.
Nefret ettiğin bir şarkıcı var mı?
Evet, İbo. Çünkü çok bağırıyor.

BURASI MODA

Muammer Ayyıldız, 76, emekli

Ne dinliyorsunuz?
"Gönül Şarkıları" kasetini.
Ne tür müzikten hoşlanırsınız?
Edirne şarkılarını severim. Türk sanat müziğini dinlerim. Atatürk'ün sevdiği şarkıları da çok severim.
Atatürk'ü de seviyor musunuz?
Aaa, Atatürk'ü sevmeyen akıllı olmaz, deli olur, öyle değil mi evladım? Sevilmeyecek adam mı o! Onun beğendiği şarkılar bile beğenilmeyecek gibi değil.
Sevmediğiniz bir müzik türü var mı?
Gürültülü müziklerden pek hoşlanmıyorum.
Hep walkman dinler misiniz?
Hep dinlerim.

Canan Topuz, 23, öğrenci

Şu anda ne dinliyorsun?
Yön FM.
Başka hangi radyoları dinlersin?
Bazen de Cem Radyo dinlerim.
Ne tür müzik seviyorsun?
Türk halk müziği, özgün müzik. Arif Sağ severim. Sezen Aksu gerçi halk müziği sanatçısı değil, ama yine de dinliyorum.
Sezen Aksu'nun son albümünü beğendin mi?
Eskiden daha kaliteliydi parçaları. Klasikleşmişti. Yeni kasetleri cazip gelmiyor, almıyorum açıkçası.
Hiç dinlemem dediğin bir tür var mı?
Yabancı müzik pek dinlemiyorum, öyle bir kültürün bende pek yerleşmemiş olmasından. Ama gene de radyoda kulağıma hoş gelenleri dinliyorum. Arabeskten hiç hoşlanmıyorum. Kral TV'deki kliplerden de hoşlanmıyorum.

AKIN ELDES

KAFİ

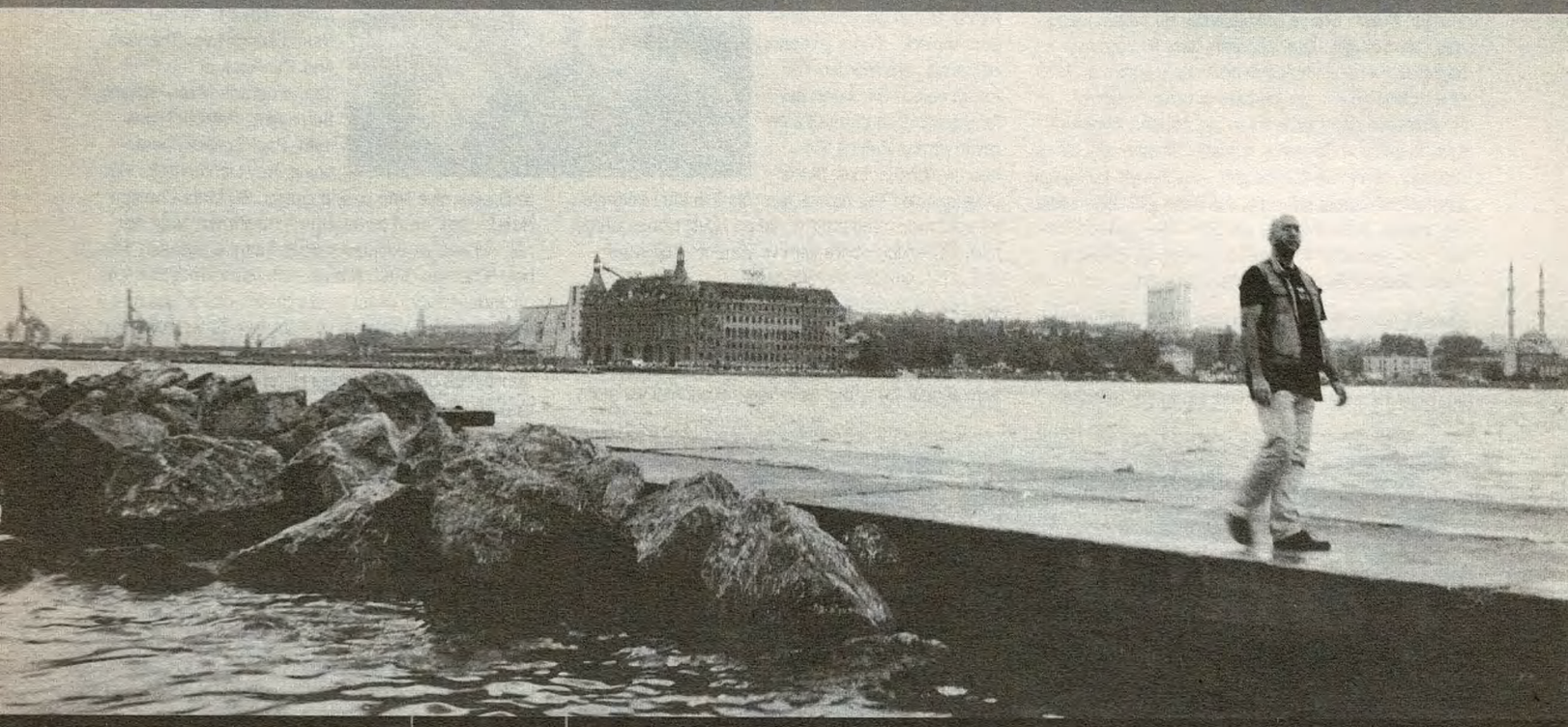

CEM AKSEL
PATRICK CHARTOL
GÜROL AĞIRBAŞ

MC & CD

©2002 Pb Müzik Yapım Ltd. Keskin KalemSokak 6/7, 80300 Esentepe - İstanbul TR / info@pbmusicworld.com
www.pbmusicworld.com Tel: 0212 272 10 55 / 275 39 77 Fax: 0212 274 11 66

Derleyen: Ogan Güner

Müşteri velinimetimizdir

"Rock'n'roll'cunun hayatı yollarda geçer. Yuvası otellerden ibarettir." Bu, rock'n'roll tarzı hayatın en büyüleyici tasvirlerinden biridir. Peki rock'n'roll tarihinde iz bırakmış oteller yok mu?.. Elbette var, işte size üç-beş örnek...

The Sunset Marquis, West Hollywood
Bu otel kendisini tamamen eğlence sektörüne adamasıyla biliniyor. Şehir dışında küçük ama lüks bir otel ve otel yetkililerinin dediklerine göre, "ünlülerin rahatlıkla saklanabilecekleri bir yer, çünkü bu kapıdan dışarıya sır sızmaz ve kapıdan içeri paparazzi giremez". Otel ilk olarak Rolling Stones'u, ardından Bruce Springsteen ve Bob Seger'i ağırlamasıyla ünlenmiş. Bugün listeye baktığınızda, bu otelde kalmamış ünlü yok gibi. Otel şöhretini kimi filmlerde ve kliplerde mekânını kullandırarak da pekiştirmiş. U2, Phil Collins ve evi çok yakında olmasına rağmen Springsteen gibi müdavimleri var. Helena Christensen, Stephanie Seymour, Christie Brinkley gibi bir zamanların top modelleri de gizli sevgilileriyle buluşmak için bu oteli tercih edermiş. Axl Rose gibi diğer otellerin "zararlı" listesinde yer alan biri, The Sunset Marquis için "güvenilir müşteri" sayılabiliyor. Ama geçmişte Beastie Boys'u kovmuşlukları var!

The Continental Hyatt House, West Hollywood
Nam-ı diğer The Riot House. 70'li yılların efsanevî azgınlık oteli. En ünlü müdavimlerinden biri Led Zeppelin. Grup turne sırasında otelin 11. katını tamamen kapatır, asansör ve merdiven başlarına bodyguard yerleştirip tozu dumana katarmış. 11. katın koridorlarında grubun görevlileri motorsikletlerle turlarmış ve grup çılgın partiler düzenlemedikleri ender zamanlarını, cansıkıntısından, balkondan televizyon vs. atarak geçirirmiş. Otel her ne kadar Led Zeppelin'le ünlenmiş olsa da, 60'lar boyunca Jefferson Airplane, Doors gibilerini ağırlamış. Jim Morrison'un kafayı çekip balkondan sallandığı vaka da bu otelde cereyan etmiş! Rolling Stones'un "Cocksucker Blues" belgeseli ve "The Spinal Tap" filminin kimi bölümleri de adı "rock'n'roll oteli"ne çıkan Hyatt House'da çekildi. 80'lerden sonra isim ve yönetim değiştiren otel, artık sıradan bir lüks otel.

The Chelsea Hotel, New York
Belki de otellerin en ünlüsü... Şarkılarda ve filmlerde adı en çok geçen otel herhalde Chelsea'dir. 1884 yapımı tipik 19. yüzyıl New York mimarisini yansıtan bu bina, 1940'tan beri aynı aile tarafından otel olarak işletiliyor. Ama öncesinde de hayli ünlü müşterileri olmuş: Mark Twain, O. Henry, Thomas Wolfe, Sarah Bernhardt... Chelsea Hotel, 40'lı ve 50'li yıllarda da sıradışı sanatçıları ağırlamış: Dylan Thomas, Marilyn Monroe'dan ayrıldıktan sonra buraya yerleşen Arthur Miller, Arthur C. Clarke, "The Naked Lunch" ve "The Web And The Rock at the Chelsea"yi burada yazan William Burroughs, Patricia Highsmith, Paul Bowles, De Kooning, Roy Lichtenstein, Bette Davies diye liste uzayıp gidiyor. 60'larda Chelsea Hotel'i rock'n'roll cemaatiyle tanıştıransa Andy Warhol. Avanesiyle birlikte Chelsea Hotel'e yerleşen Warhol, "Chelsea Girls" filmiyle oteli ölümsüzleştirenlerin başında geliyor. Velvet Underground otelde yaşamamış, ama Nico yaşamış ve "Chelsea Girls" adıyla bir de albüm yapmıştı...
Sonra rock devleri Chelsea Hotel'i keşfettiler: Jimi Hendrix, Grateful Dead, Frank Zappa, Beach Boys, The Band, Pink Floyd, Allman Brothers ve aklınıza gelebilecek herkes bu otelden içeri adım atmış, kimi bir-iki hafta, kimiyse aylarca kalmış. Burası müzisyenlerin "yuva" diyebilecekleri bir yer. Şarkılara konu olmasının nedeni de herhalde bu. Otelin bazı odaları uzun süreli kiralanabiliyor. Yirmi yıldır Chelsea Hotel'de yaşayanlar var!.. Otelle ilgili akla gelen ilk şarkılar, Bob Dylan'ın karısı için yazdığı 1975 tarihli "Sara"sı, Leonard Cohen'in Janis Joplin'le aşına fişnesini deşifre ettiği "Chelsea Hotel No.2"su ve Joni Mitchell'ın otelin ışıklı levhasını seyrederek yazdığı "Chelsea Morning"i. Bill Clinton'ın kızının adı da bu şarkıdan mülhem. Bir de acı hatıra: Sid Vicious'ın sevgilisi Nancy de Chelsea Hotel'in 100 no'lu odasında öldü.

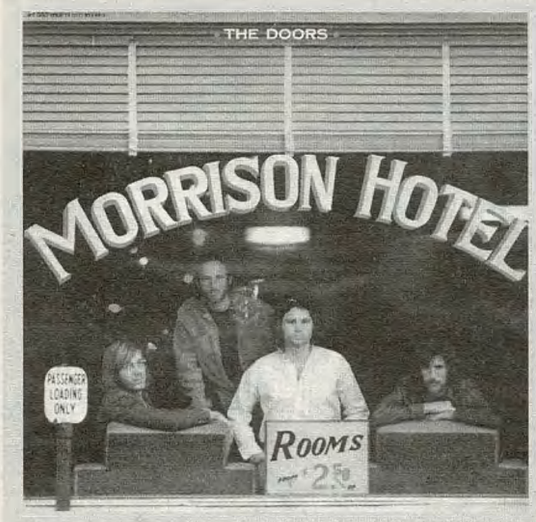

The Brittania Hotel, Manchester
1858 yılında inşa edilen bina, 80'lerin başında otele dönüştürüldü. Otelin sahipleri antika meraklısıydı ve otele ününü kazandıran kitsch dekorasyonla sıradan oteller arasından sıyrılmayı başardılar. Sade, Motörhead, Gypsy Kings, The Orb gibi geniş bir yelpazeye yayılan isimleri ağırlayan otelin müdavimlerinden biri de eski Happy Mondays üyeleri.

The Columbia Hotel, Londra
Oteli keşfedenler, 1980 yılında Liverpool'dan ilk defa Londra'ya gelen The Teardrop Explosed. Londra'da bulabildikleri en ucuz otel olduğu için buraya yerleşen grup, otelin merkezî bir yerde olması ve Hyde Park manzarası nedeniyle buraya vurulmuş ve önüne gelene tavsiye etmiş. Otelin tutucu ve prensip sahibi olan işletmecisi, Julian Cope'u ağırladığında, diğer garip tavırlı müzisyenleri de pekâlâ ağırlayabileceğini düşünmüş. 80'lerin İngiliz gruplarının hemen hepsi bu otelden geçmiş: The Human League, Echo & The Bunnymen, Soft Cell, Simple Minds, Frankie Goes To Hollywood, Pop Will Eat Itself... Otelin işletmecisi müşterilerinin hepsinin çok kibar ve saygılı insanlar olduğunu söylüyor. "Arada gariplikler oluyorsa da, elemanlarım bana söylemeye bile tenezzül etmeden hallediyorlar" diyor. İşte rock'n'roll oteli işletme kuralı!

Welcome to the Hotel California

> 1970 yılında Jim Morrison yeni Doors albümünün adını "Morrison Hotel" olarak belirlediğinde, albüm kapağında gerçek bir Morrison Hotel fotoğrafının iyi gideceğine karar verdi. Aramalar sonucunda Los Angeles'ta gerçekten de Morrison Hotel bulundu ve grup buraya gidip albüm kapağındaki fotoğrafı çektirdi.

> Beatles 1964 yılında Las Vegas'taki Sahara Hotel'de konakladığında, canları aşağıya inmek istemediği, ama kumar oynamak istediği için, odalarına kumar makinesi servisi yapıldı.

> Eagles'ın "Hotel California" albümünün kapağında görülen aslında Beverly Hills Hotel. Hotel California ise Meksika'da.

> Ray Charles turneye çıktığında Holiday Inn zincirine bağlı otellerde kalır. Çünkü bu oteldeki odaların standart düzenini ezbere bildiğinden rahat ediyor.

> John Lennon ve Yoko Ono'nun Dünya Barışı İçin Yatak Eylemi Amsterdam Hilton ve Montreal'deki Hotel Queen Elisabeth otellerinde gerçekleştirildi. Geçen ay Roll'da Dimitri Eipides, bu eylemler esnasındaki tanıklığını aktarmıştı. Bir ilave daha yapalım: 1969'da 26 Mayıs-1 Haziran arası Montreal'daki Hotel Queen Elisabeth'de eyleme sahne olan 1747 numaralı süitin günlüğü 150 $'a patlıyormuş o dönemde... Ama bugün gidip "ben 1747'yi istiyorum" diyen adam 2000 $ ödemek zorunda. Lennon'ın barış eyleminin arkasındaki fikriyat belki artık para etmiyor ama, "hac turizmi" yasaları gereği, eylemin mekânı epey para ediyor.

ithaki... başka dünyaların şarkıları

Krondor Dünyasından... Gediksavaşları Efsanesi

"Yıllardan sonra yazılmış en iyi fantazya serisi.
Yazarını, Tolkien'in tahtına çıkartıp, orada oturtmayı
sağlayacak denli başarılı bir eser."

BÜYÜCÜ
(Çırak)
Raymond E. Feist

Adalar Krallığı'ndaki Crydee'de, bir öksüz olan Pug, büyücü ustasının yanına çırak olarak verilir –ve iki dünyanın yazgısı sonsuza dek değişir. Esrarengiz yabancılar istilaya başlarken Krallık'taki huzur aniden bozulur. Pug da çatışmanın orta yerine sürüklenecektir, ancak o ve savaşçı arkadaşı Tomas için bilinmeyene yolculuk daha yeni başlamıştır. Pug'ın kaderi onu zaman ve uzamda açılan bir gedikten geçirerek yeni ve yabancı bir büyünün olağanüstü güçlerinde ustalaşma yoluna götürecektir.

GEDİKSAVAŞLARI EFSANESİ 1

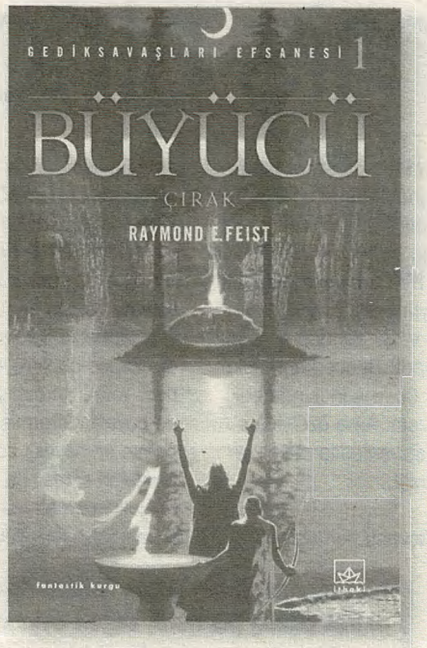

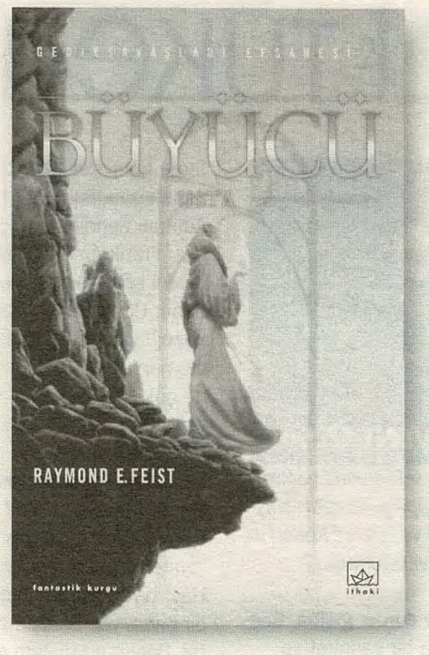

BÜYÜCÜ
(Usta)
Raymond E. Feist

Tsuranilere esir düşen Pug'un büyü gücü, Tsurani toplumunda büyük saygı gören Yüceler Meclisi'nce fark edilir ve ona yeni bir ad verilir –Milamber. Meclis'in elinde, saklı güçlerini kullanmayı öğrenecek, bir eşi daha olmayan, kudretini iki dünyadan alan bir büyücü olacaktır. İki dünyaya da ait olan Milamber, bir taraftan eski sahipleri Shinzawailerin savaşı sona erdirmek için giriştikleri entrikalara destek çıkacak, bir taraftan da zamanın kendisinden bile eski olan bir düşmanla girişilen mücadelede yerini alacaktır.

GEDİKSAVAŞLARI EFSANESİ 2

KARAKILIÇIN ZAFERİ
Margaret Weis - Tracy Hickman
KARAKILIÇ SERİSİ'NİN 3. CİLDİ

LABİRENTTE
Margaret Weis - Tracy Hickman
ÖLÜM KAPISI SERİSİ'NİN 6. CİLDİ

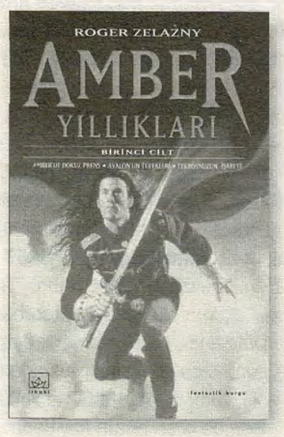

AMBER YILLIKLARI 1
Roger Zelazny

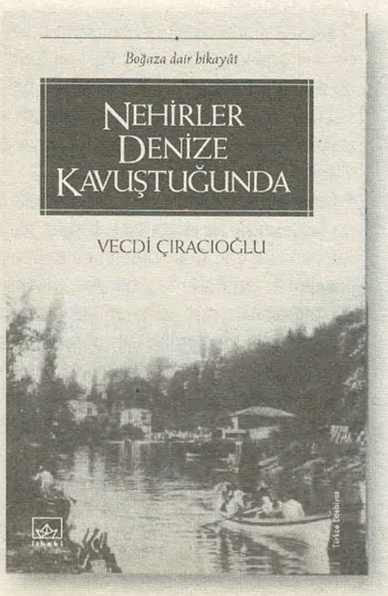

NEHİRLER DENİZE KAVUŞTUĞUNDA
Vecdi Çıracıoğlu
İthaki • Türkçe Edebiyat

ithaki

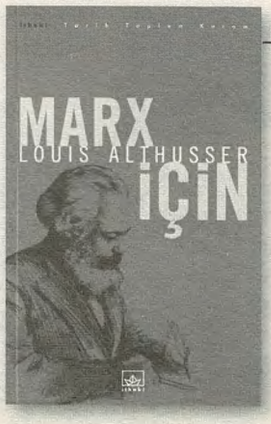

MARX İÇİN
Louis Althusser
Çeviren: Işık Ergüden

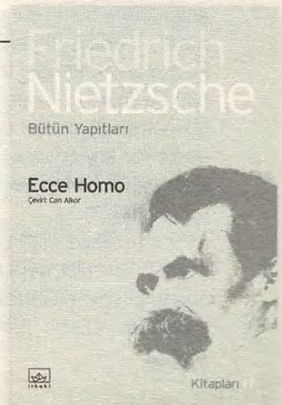

Friedrich Nietzsche
Bütün Yapıtları/Kitapları 17
Ecce Homo
Çeviren: Can Alkor

Frank Zappa

Bugünlerde "n'aber, n'apıyorsunuz" diye sual edenlere cevabımız hazır: Zappa deryasında bir balık olduk, dolanıp duruyoruz... Geçen ay 1967'den uzun bir Frank Zappa söyleşi aktarmıştık, bu ay "Zappatista"ları ziyaret ettik, İstanbullularla yetinmeyip önce Bodrum'a, sonra okyanusu aşıp New York'a kadar uzandık. Acep nasıl Zappa hastası olunur, bu hastalık neden geçmez vesaire vesaire... Kısacası, Zappa hakkında merak ettiğiniz ve etmediğiniz her şey.

nesLi TÜkenmiş Bir canLI

Foto: Yasemin Yıldız

Levent Uysal 36 yaşında, film sektöründe yapım tasarımcısı olarak çalışıyor. Zappa'yı seyretmemiş ama, Paris'te oğulları Dweezil ve Ahmet Rodan'ın konserinde bulunmuş, o havayı solumuş...

Zappa hayranlığı çok özel bir durum galiba. Başka sanatçılara nasip olmayan bir sadakat ve bağlılık söz konusu. Son yıllarda internet üzerinden de yoğun bir iletişim yaşanıyor...

Levent Uysal: Zappa'yı radyoda, televizyonda duyamazsın. Pastanede, barda çalmaz. Beyoğlu'ndaki megastore'lara gitsen, bir tane CD'sini bulamazsın. "Koyalım bir Zappa da neşemizi bulalım" diyebileceğin bir adam değil. Evde tek başına dinlersin. Zappa'cıların bu yalnızlık içinde iletişime geçmeleri için internet bulunmaz bir nimet.

Zappa ilk ne zaman hayatına girdi?

Orta 1'de ilk aldığım kaset Jethro Tull'dı. Kalamış'taki Laterna plakçısına bütün harçlığımı yatırırdım. Dükkanda geyik muhabbetleri yapardık. Bir kış günü, acayip karlı bir havada dükkandakilerden biri, tuttu "Don't Eat The Yellow Snow" koydu. Ben de o an bütün kayıtlarımı durdurdum, üç boş kasetim vardı, "hepsine kafana göre Zappa doldur" dedim.

Neydi "Don't Eat The Yellow Snow"da (Sarı karları yeme!) ilk dinleyişte seni çarpan şey? Kar yağdı diye mi böyle oldu?

Temmuzun ortasında da dinlesem etkilerdi.

Hiç adını duymuş muydun Zappa'nın?

Duymuştum, tipine bakıp çocuk kafamla "bu herif Barış Manço taklidi" diyordum hatta. O zaman anarşist ergin havalarındayız. Onu hafif aşağılar bir tavır içindeyken, adamın sahiden müzik yaptığını keşfettik. Sözlerindeki tepkisellik çok hoşuma gitti. Adam Amerika'ya, bütün dünyaya güzel güzel geçiriyordu. Palyaço olmaktan çekinmiyordu. Çoğu zaman müziği gibi vokalleri de kolaj kullanıyordu. Telefon konuşmalarından ağır politik mesajlara, dinden cinsel obsesif sözlere kadar her şey giriyordu işin içine.

Hem palyaço olup hem ciddi olmayı nasıl başarıyordu?

Adamın şöyle bir lafı var: "Yazdığım her partisyonu çalıp, aynı zamanda kafasına abajur geçirip şaklabanlık yapamayanların grubumda işi yok." Bir yandan bütün sisteme karşı gelirken, bir yandan da show business'ı sonuna kadar kullanabilen bir adam. Adamın kendini adadığı belli kişilikler var, bir tanesi Frank Amca: Herkesin nefret ettiği, ağzına geleni söyleyen pis herif. Bir tanesi ise evindeki baba: Çocuklarıyla, karısıyla arası çok iyi, kedisi köpeği var, spagetti seviyor. Bir yandan gruptaki elemanlara karşı feci despot. Bence kendi içinde çok lirik bir kişiliği var. Çoğu şarkısında çok fazla duyguya rastlayamazsın. Ama özellikle o bitmez tükenmez, ne olduğu anlaşılamayan gitar soloları korkunç duygusal.

Örnek verebilir misin?

Mesela "Joe's Garage"ın üçüncü perdesinde "Watermelon in Easter Hay" diye enstrümantal bir parça var. Sadece gitar. Benim duyduğum en "yüklü" müzik.

Kişiliklerinden biri Frank Amca: Ağzına geleni söyleyen, nefret edilen pis herif. Diğeri evindeki baba: Karısıyla, çocuklarıyla arası iyi, kedisi köpeği var, spagetti seviyor.

Son yıllarda bir doğaçlama fetişizmidir aldı yürüdü. Sanki doğaçlama yoksa ortada müzik de yokmuş gibi görülüyor. Oysa Zappa müziğinde doğaçlamalara yer olsa bile, her bir sesin notaya dökülmüş olduğu söylenir.

300 bin dolar harcayıp bütün müziğini notaya döktürmüş bir adamdan bahsediyoruz. Zappa caz için "entellektüel mastürbasyon" derdi. "Cazı da biliriz, çalarız icabında" gibi bir tavrı var. "Jazz From Hell" albümüyle gidip yılın en iyi caz Grammy'sini almıştı, adam da şaşmıştı bu işe.

Zappa'nın politik kimliği de gençlere cazip geliyor mudur, yoksa ıskalanıyor mudur? Zappa'nın kişiliği de müziği kadar önemli değil mi?

Adam profesyonel provokatör. Kayıtsız kalınmayı sevmiyor. Mutlaka sende bir şey uyandırmaya çalışan, devamlı "ben burdayım" diyen bir adam. Çok ağır laflarla sataştığı çok insan var. Eminem'in yaptıklarının çok fazlasını yaptı vaktiyle. Provokasyon için İtalyanlarla, zencilerle çok dalga geçer. Ama ırkçılıktan değil. Ortabatıdaki beyaz Amerikan kırolarına da çok sataşır mesela... Nixon'a, Jesse Jackson'a giydiren şarkıları var... 80'lerde Al Gore'un karısı Tipper Gore'un girişimiyle PMRC (The Parents Music Resource Center) diye bir sansür kurulu oluştu. Şimdi plakların üzerine "aman bunu almayın, içinde ayıp sözler var" gibi etiketler yapıştırılması o kurul yüzündendir. Zappa bunlara karşı tek başına bir savaşa girişti. Yeterli yardım görmediği için müzisyenlere de bayağı küfretmişliği var. Mesela Prince Zappa'nın en sevdiği adamlardan biridir. Prince'in bu kavganın ortasında olup da hiçbir şekilde "Zappa haklıdır" dememesini kaldıramamış.

O zamanlar kırk yıllık palyaço Zappa, takım elbisesi, kravatıyla mahkemelere çıkıp çok ciddi bir özgürlük mücadelesine girişmişti.

O sıralarda birkaç yıldır kanserdi. On yıla yakın prostat kanseri çekti ve o yüzden öldü. Bence kanser olduğunu öğrendikten sonra, özellikle bir şeyler miras bırakmak için, biraz daha "düşünce adamı" olmaya başlıyor. Senede iki-üç albüm yayınladığı dönemler bunlar. Reagan'ın seçimleri kazanmasından sonra onunla çok uğraştı ve sırf bu konuda iki albüm çıkardı. "Does Humor Belong in Music?" albümünde, olduğu gibi Cumhuriyetçi Parti'ye giydirir, bir de "Broadway The Hard Way" var. Ama yine de "dünya şöyle olmalı" deyip kurtarıcılığa soyunan biri değil... Zappa hippilerle de çok dalga geçerdi, ama çiçek çocuklarının gördüğü baskılarla ilgili şarkıları da var. Şimdi ben bütün bunları yeğenime dinletsem ne anlayacak, merak ediyorum. II. Dünya Savaşı filmi gibi bir şey işte. *(gülüyor)*

80'lerde "You Are What You is" şarkısının klibi Reagan'ı elektrikli sandalyede gösterdiği için yasaklanmıştı.

O şarkı aslında zenci jargonlarıyla dalga geçen bir şarkıdır, Reagan'la ilgili bir şarkı değil. Ama klipte Reagan'a çok benzeyen biri vardı. Zappa, savunmasında, "evet, Reagan'a benzeyen bir oyuncu elektrikli sandalyeye gönderiliyor o klipte" diyordu. *(gülüyor)*

Prince sık sık Zappa'yla karşılaştırılır. Sence de aralarında bir devamlılık ilişkisi var mı?

Benzerlikler var. Çocuklukları biraz benziyor. İkisinin de üzerinde feci bir aile dominasyonu, babalarıyla sürtüşmeleri var. İçedönükler, hatta müziği incelemek için sosyal hayatlarından vazgeçen insanlar. Müziği iyi biliyorlar ve çok iyi manipüle edebiliyorlar. Yaptıkları işte kusursuzlukçular. Prince'e de provokatör deriz rahatlıkla. İkisinin de idolü Hendrix. İkisi de gitarist, besteci, ikisi de grup kurup dağıtı-

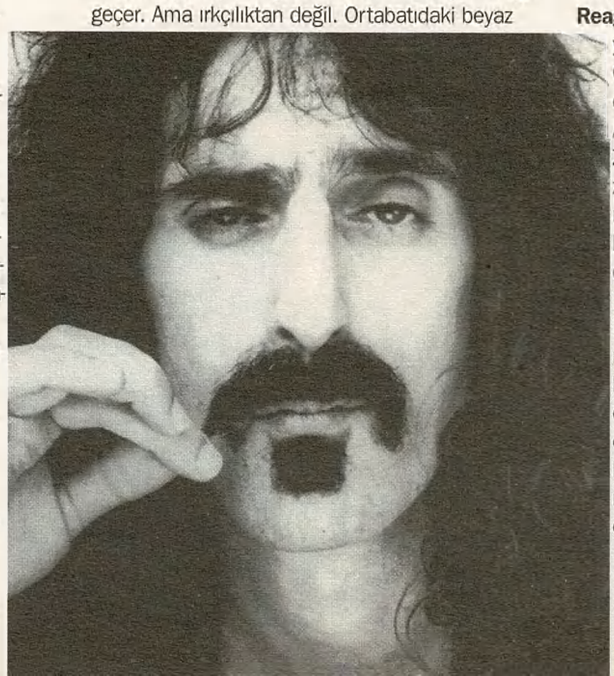

38→

Zappa ailesi: Dweezil, Gail, Diva, Moon Unit ve Frank

yor, devamlı arayış içindeler... Zappa tek kelimeyle "fabulous" demişti Prince için.

Prince'e bozulduğundan bahsettin. Zappa da ilk dönemlerinde kendi kuşağındaki insanlarla çok dalga geçerdi. Karşı kültür hareketiyle ortaklık kurmadı, yandaşı olabilecek insanları püskürttü. Bu sinik tavırlarıyla, daha fazla sayıda insanı etkileyebilme gücünü kendi kendine budamış olduğunu söyleyemez miyiz?

60'lardaki karşı kültür hareketi rahatça önü alınabilecek hale gelene kadar hükümetin, devletin kontrolündeydi. Zappa "biz ne kadar uçuğuz", "savaşlar olmasın" gibi şeylerin milletin kendini inandırmaya çalıştığı palavralar olduğunun farkındaydı. Zappa'nın politik kimliği var ama, John ve Yoko gibi ortaya çıkıp militanlık yapacak biri değil. Bence idealist değil, realist.

Bir sürü adamın müziğe müzikten başka bir şeyler katacak background'u yoktur. Entellektüel deyince, Lou Reed, David Bowie ve Frank Zappa'dan başkasını göremiyorum.

Beatles'la dalga geçse de, Lennon'ı seviyordu gibi geliyor...

Zaten beraber kayıtları var. Bu kadar zeki adamların birbirinden hoşlanması bana normal geliyor. Gerçekten üretici adamlara saygısı var Zappa'nın. Brian May'in gitarını sever mesela. Hendrix dışında Johnny Guitar Watson çok önemli hayatında. Onun için, "nota nota değil, cümle cümle düşünebiliyor" diyor. Biliyorsun, Zappa öldükten sonra Rock'n'Roll Hall Of Fame'e kabul edildi. Ödülü kızı Moon aldı. Ailesi, kızına bu ödülü Johnny Guitar Watson'ın vermesini istemiş, fakat içinde bir tanecik zenci olan seçici kurul bu teklifi reddetmiş. Sonra ödülü Lou Reed verdi. Lou Reed ile Zappa mütemadiyen birbirlerine laf sokarlardı üstelik. "Vaktiyle şaka olarak söylediğim bir sürü şey Zappa ailesi tarafından ciddiye alındıysa özür dilerim" diye bir konuşmayla verdi ödülü Lou Reed.

Vaclav Havel'in öteden beri bu ikisinin hayranı olması ve 80'lerde Çekoslovakya'ya çağırması da çok ilginç.

"Ben en çok Doğu Avrupa'da ve Rusya'da sevilmeme hiç şaşırmıyorum. O adamların yetiştirilmelerinden gelen bir kültürleri var, müziğimi anlayabiliyorlar" diyordu Zappa. Havel'in Zappa'yı seçme nedenlerinden biri de, Çekoslovakya'yı yavaş yavaş kapitalizme adapte edebilme arzusu. Zappa oraya bir tür süpervizör gibi gidiyor. Kapitalizmden haberdar olan ve ondan nasıl istifade edilebileceğini bilen bir adam. Mesela Led Zeppelin'leri filan düşünürsen, bir sürü adamın müziğe müzikten başka bir şeyler katacak background'u yoktur. Entellektüel diye baktığın zaman, Lou Reed, David Bowie ve Frank Zappa'dan başkasını göremiyorum.

Çocuklarının o tuhaf adları nereden geliyor, biliyor musun?

Kızı Moon Unit'in (Ay ünitesi) adı, eski B sınıfı science-fiction filmlerinden geliyormuş. Moon'un anlattığı kadarıyla, her şeye isim koymaya bayılan bir adammış. Karısının bir ayak parmağı yamukmuş ve o parmağın ismini Dweezil koymuş. "9 parmak, 1 dweezil" şeklinde. *(gülüyor)* Dweezil'ın bir anlamı yok, ama "the weasel"a (sansar) benziyor biraz. Sonuçta oğlu da pembe ve ufak tefek doğduğu için herhalde, onun ismini de Dweezil koymuş. Ahmet için Ahmet Ertegün'den geliyor diyorlar, ama bilmiyorum.

Jackie Kay'in "Trompet" romanında şöyle bir cümle var: "Miles Davis gibi bir adla dünyaya geldiğini düşünsene. Zaten tamamdı iş. Doğuştan Miles Davis'e benzer bir ismin olsaydı, sanki Mercedes'e biniyormuşsun gibi gelirdi kulağa." Zappa ismi de çok etkileyici değil mi?

Takma gibi, değil mi? Grafik bir isim. Logo gibi. Çok da az bulunur bir soyadı değilmiş meğerse. Bir ara "ismi Zap suyundan geliyor, o aslında Anadolulu bir Ermeni" dedikodusu çıkmıştı burada. "Conan Çorumlu" gibi bir laf. *(gülüyor)*

Öldüğü günü hatırlıyor musun?

Hür FM'de 14 saat aralıksız canlı yayın yapmıştık. Volkan Olgun, Nedim Tanyolaç, Murat Lu'yu hatırlıyorum. Bayağı duygusal anlar yaşadık.

Başka hangi müzisyenlere ilgin var?

Ben ya çok gayriciddi ya da ciddi olmasını istiyorum müziğin. King Crimson'ı, Jethro Tull'ı severim. Ian Anderson da feci bir Zappa hayranıdır. Lou Reed'i, Velvet'i, Tom Waits'i de çok severim... Bir de Serge Gainsbourg'u.

Prince ve Gainsbourg sahiden Zappa'ya en yakın isimler gibi...

O bir tarz. O tarzı sevdiğin zaman o adamları da seviyorsun. Olmak isteyip de olamayanlar çok kötü duruma düşüyor. Mesela Okan Bayülgen.

Sahi, o Serge Gainsbourg gibi olmak istiyordu, değil mi?

Gibi olmak değil, Gainsbourg olmak istiyor: Hem kızları götürürüm, hem çok zekiyim. Ama olmayınca olmuyor. *(gülüyor)*

Paris yıllarında, Zappa'nın oğullarının konserine gitmek dışında Zappalı bir anın var mı?

Oraya biraz hıyarca gitmiştim, cebimde iki frankla... Aylarca sokakta, metroda yattım. Salvation Army cinsi bir tür düşkünler evinde karşıma bir sosyal asistan çıktı, uzun saçlı, küpeli bir herif. Biraz konuştuk, konu "ne dinlersin"lere geldi, "Zappa" dedim. Oturma iznim yokken, sırf Zappa dinlediğim için adam beni altı ay barındırdı orda... Kendi kendime "Why Does It Hurt When I Pee?"yi mırıldandığım için bir grubun basçısı oldum, yine bir gün "Po-jama People"ı mırıldanırken iş buldum. *(gülüyor)*

Zappafrank isminin bir gökcismine verilmesi senin gibi Zappacıları onore etti mi?

Sırf gökcismi değil. Bir denizanası, bir Afrika örümceği... Ayrıca bir bakterinin genine de Zappa ismi verildi. Bir-iki tane de nesli tükenmiş canlının adı Zappa. *(gülüyor)*

CD
LP
KİTAP
POSTER
İKİNCİ EL
ÇİZGİROMAN
İNDİRİM

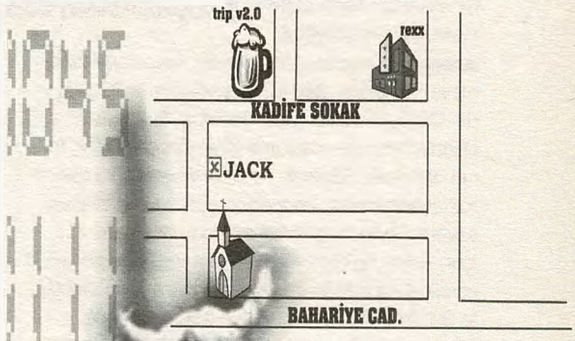

JACK
JACK

jackstore@superonline.com

tel.216 449 26 73
dr.ihsan ünlüer sok
no.9 KADIKOY

Yeni Bir Peygamber Gelir mi?

Foto: Şahan Nuhoğlu

Cemal Mutlu, 51 yaşında mimar. Eşi Sarâ 48 yaşında "ev hanımı". 14 yaşındaki oğulları Derya henüz Zappa dinlemiyor, ama evde yükselen caz ve rock'n'roll sedalarından payına düşeni alıyor.

Açık Radyo'daki "Satmayan Plaklar" programında bol bol Zappa çalıyordunuz bir zamanlar. Neden satmadı Zappa plakları?

Cemal Mutlu: Programın adı Zappa çağrışımlı zaten. Bir albümünün kapağında şöyle yazar: "The Top 40, we'll never play it". Evet, sahiden de onun albümü ilk 40'ta asla çalınmayacaktı. En büyük reklamını da bu sloganla yaptı. Zappa, çalındığı için değil, çalınmadığı için meşhur oldu.

İlk ne zaman dinlediniz?

Cemal Mutlu: 1967'de Tarsus Amerikan Koleji'nde... O sıralar artık maaşlar iyice azaldığı için okula daha kalitesiz hocalar geliyordu. Açıkçası, kimi buluyorlarsa yolluyorlardı. Saçları kesilmiş de olsa, hippi döneminin insanları vardı aralarında. Zappa'yı İngilizce ve edebiyat hocam John Snyder sayesinde dinlemeye başladım. Ben 16 yaşındayım, o 23 yaşında. Çiçekli ceketler giyen bir New York'luydu. Derslerden çıkar, odasına girer, Zappa, Dylan falan dinlerdik. Sözlerde ne demek istediğini tek tek anlatırdı bize. Zappa'yı o yüzden çok bilerek sevdim. John dalgacı bir adamdı, odasında içki içer, sonra öğretmenler yemekhanesinde yemek yerdik, bazen müdüre yakalanırdık... John'un oğlu Bill de şimdi İstanbul'da, Robert Kolej'de "exchanged student" olarak okuyor. Bize de misafirliğe geliyor arada. En sevdiği grup Phish.

Zappa'nın hangi yönü etkiledi sizi?

Cemal Mutlu: Sistemle çok iyi dalga geçiyordu. Ama dalgasını geçerken işini ciddiye alarak ince ince yapıyordu. Zappa'nın puşt bir tarafı vardı, onu sevdim. Müziği görsel hale getirebilen önemli adamlardan biri bence. Şarkısını dinlediğinizde sahne, roller gözünüzde canlanıyordu. Müziği bir tiyatroydu esasında. Hele o melodiler: Zappa'nın bir parçasından 10 tane hit parça çıkar. Bunları kolaj mantığıyla birleştiriyordu. İşkolikti, çok ve kolay üreten, o yüzden de bunları harcayabilen bir adamdı. Sermayesi boldu yani.

Sarâ Mutlu: Müziği o kadar değişken, o kadar renkli ki, söyleyecek hiçbir şey yok. Ama ben sözlerini hiç sevmem. Bir takım konularda bu kadar detaya girmesi beni çok rahatsız ederdi.

Cemal Mutlu: Bense o edepsizliğini çok sevmiştim. Çünkü damardan vuruyor.

Sara Mutlu: Ama öyle şeyler anlatıyordu ki, ben bunları şarkı sözlerinde duymak istemiyordum. Mesela Velvet Underground da edepsiz değil midir? Ama ben onları gerçekçi bulurum. Yaşadıkları çevreyi doğrudan yansıttıklarını düşünürüm. Zappa ise bana bilhassa insanları rahatsız etmek için yola çıktı gibi geliyor. Sırf provokasyon amaçlı adeta.

Siz ilk nasıl dinlediniz?

Sarâ Mutlu: Ortaokul talebesiydim. Ankara'daki Amerikalı arkadaşlarımın plaklarından dinledim... Ama hiçbir zaman Zappa plağı almak istemedim. Doors, Velvet, Dylan, Rolling Stones, Beatles plaklarım vardı ama.

Bir arkadaşımız Paris'te bir dükkandan Zappa plağı alırken plakçı çok şaşırmış ve "ilk defa Zappa plağı alan bir kız görüyorum" demiş.

Cemal Mutlu: Kadınlara fazla saldırdığı doğru. Herkesle ve kendiyle de bol bol dalga geçerdi.

Jim Morrison'ın, Lou Reed'in havasının, yakışıklılığının yanında, Zappa'yı çirkin ve itici bulmuş olabilir misiniz o yaşlarda?

Sarâ Mutlu: Bir regl durumunu anlatıyordu bir şarkıda. Bu beni rahatsız etti. Anlatacak o kadar şey varken, mesela Bob Dylan neler neler söylerken, bu adam ne anlatıyor böyle diye düşündüğümü hatırlıyorum...

Müzikal olarak Zappa'nın hangi dönemine yakın hissediyorsunuz kendinizi?

Cemal Mutlu: Bana ilk Zappa'lar en iyiler gibi geliyor. İlk aşk çünkü. 70'lerin ortasındaki "Apostrophe" filan döneminde daha da müzikaldir, zanaatkârlık tarafları öndedir. Müziği değişti zaman içinde. İlk plaklarında da, daha sonra yaptığı caz, klasik içerikli müziklerin nüveleri vardı. Müzikal olarak sonradan hakikaten çok büyüdü. Pierre Boulez ile yaptığı müziği anlıyor muyum, hayır, anlamıyorum, ama kendini aşmak için çok çalışmalar yaptığını biliyorum. Yaşasaydı, bütün denemelerini daha da oturtma fırsatı bulacaktı. Mesela Zappa'nın 81'de Belçika'da bir konserine gittim. Çok az vokalli şarkı söyledi, neredeyse sadece gitar çalıyordu. Pek sevmedim, çünkü çok otoriter, çok patron, çok burnu havada bir hallerdeydi. Bir adam her parçada koşa koşa gitarını değiştiriyor, çok büyük bir saygıyla getirip ona veriyordu. İşin tiyatro boyutu da kalmamıştı artık.

"Çocukların garip isimleri yüzünden zorluk çekmeyecekler mi ilerde?" diye sormuşlar. "Valla adlarını bilmem ama, soyadlarından dolayı çok çekecekler" diye cevap vermiş.

Sarâ Mutlu: 73 ya da 74'de ben de Belçika'da bir konserini gördüm. Ben çok iyi bulmuştum. Davul çaldı konser boyunca, habire de laf atıyordu, bir yandan da şarkı söylüyordu tabii.

Kılığı kıyafetinden çocuklarının ismine kadar hep eksantrik biri olarak kaldı...

Cemal Mutlu: Bir söyleşide "çocuklarına böyle garip isimler veriyorsun, ileride zorluk çekmeyecekler mi?" diye sormuşlar. "Valla adlarını bilmem ama, soyadlarından dolayı çok çekecekler" diye cevap vermiş. *(gülüyor)*

Sarâ Mutlu: Ben hep Lou Reed'i tercih ederim diyorum ama, Zappa'yla tanışmak isterdim, Lou Reed'le istemezdim mesela. Lou Reed diyalog kurmak için zor biri. Edindiğim intiba öyle.

Bunu Havel'e de bir sormak lazım.

Cemal Mutlu: O dönem Zappa ve Lou Reed'in yanısıra Ginsberg de gitmişti Çekoslovakya'ya.

Sarâ Mutlu: Ginsberg buraya da gelmişti Philip Glass'la beraber on sene kadar evvel. Cumhuriyet'te kenar bir sütunda bir haber gördüm, çok heyecanlandım, Amerikan Konsolosluğuna ısrarlı telefonlar ettim, sonunda basın müdürü bana not iletmiş: "Bu kadar meraklıysa, şu gün şu saatte AKM'nin sinema salonuna gelsin." O gün o küçük salonun sadece üçte biri doluydu. Oysa bütün üniversitelere duyurulmalıydı bu. Çok kapalı kapılar ardında yapılmış olması beni çok rahatsız etti. Philip Glass'ın müziğini yaptığı "Powaqqatsi" filmini gösterdiler. Sonrasında Ginsberg'ün yanına gittim, kitabını imzalattım. Zaten nutkum tutuldu, konuşamadım, senelerce kahramanım olarak kalmış biri.

Açık Radyo'daki yeni programınızın adı da Zappalı: Zappalin...

Cemal Mutlu: Osman Tümay, Cem Sorguç, Hakan Gürvit ve ben hazırlıyoruz. İsmi Osman buldu, Zappa ile Led Zeppelin'i bağdaştırdı. Herhalde işin içinde ben olduğum için isimde Zappa geçiyor. Onlarsa Led Zeppelin'ci daha çok.

Sizce Zappa ileride bir rock star olarak mı anılacak, yoksa çağdaş bir kompozitör olarak mı?

Cemal Mutlu: Bilemiyorum. Bence dönemine damga vurmuş ciddi bir karakter olarak anılacak. Sadece müzik Zappa'yı açıklamaya yetmez. Bir keresinde "etrafına çerçeve konan her şey sanattır" demişti. Bugünkü plastik sanatları ve müziği düşünürsek, ne kadar haklı olduğu ortada.

Yeni bir Zappa gelir mi dersiniz?

Yeni bir peygamber gelebilir mi, gibi sordun. *(gülüyor)* Bence gelebilir. Belirli bir müzikalitenin ve zanaatkârlığın çok arttığını görüyorum.

Oğlunuzun ileride ilgisi olur mu dersiniz Zappa'ya karşı?

Cemal Mutlu: Benim olduğuna göre, onun olmaz herhalde. *(gülüyor)* Gerçi Red Hot Chili Peppers'ı, U2'yu bizim arşivimizden seçerek dinledi, sevdi. Eskiden de aynı şekilde Queen'i sevmişti.

Sık sık Zappa dinliyor musunuz hâlâ?

Cemal Mutlu: Çok sık değil. *(sehpanın üstündeki CD'leri gösteriyor)* Zappa'larım başköşede hep durur. Yani, siz geleceksiniz diye ortaya çıkarmış değilim. *(gülüyor)* Ben artık daha çok caz dinliyorum. Bunu yaşlanmama bağlıyorum. *(gülüyor)*

Sarâ Mutlu: Ben evdeyken rock'n'roll koyup dinliyorum. Ama nostalji falan yaşamak istemiyorum. Yine de Velvet Underground'u her gün dinlerim. Derya'ya söylüyorum, "aman yeni bir şeyler varsa bana da dinlet" diye... Ama iyi bir şey pek bulamıyorum.

Zappa kadın olsaydı...

GÜNDÜZ KAYRA

Gündüz Kayra 51 yaşında, fotoğraf sanatçısı. Zappa koleksiyonu eksiksiz. Klasik ensemble'ların yorumlarından oluşan albümleri de katarsak 100'ü aşkın Zappa CD'si var.

Zappa'yı ilk ne zaman dinlediniz?

Gündüz Kayra: Bir arkadaşın evinde, abisinin plaklarını dinliyorduk. Herhalde "Apostrophe"u ya da "Roxy & Elsewhere"i dinlemiştik, sene 74 olmalı... Çok değişik bir şey dinlediğimi farkettim, ilk anda çok hoşuma gitmişti. O zamanlar ELP, Yes falan gibi progressive rock'lar dinlerdik.

Neydi farkı daha önce dinlediklerinizden?

Farkı, Zappa oluşu. Eğitimini görmese de, çocukluğundan itibaren klasik müzik hayranı. Varese'leri dinleyerek kendini yetiştirmiş. Adam ciddi bir kompozitör. Ölümünden sonra birçok klasik müzik ensemble'ı onun parçalarını yorumladı ve uyarlamalar çok başarılı oldu. Geçen sene Finli Ensemble Ambrosius'un "The Zappa Album"ü çıktı. Baroklaştırmışlar Zappa'yı, çok başarılı.

Sadece klasik müzik hayranlığı Zappa'yı açıklamaya yeter mi?

Bir de doo-wop hayranlığı var, 50'ler gençliğinin müziği... Sonra yaptığı ucuz film müzikleri var, hatta birinde meşhur bir kovboy şarkısı kullanmıştı. Oyunbaz bir tarafı var Zappa'nın, çok da komik bir adam. Hicvi seviyor. Ciddi olanla gayriciddi olanı çok iyi birleştiriyor. Adam sürekli dalga geçiyor aslında, ama dalgası sulu şekilde değil. Neyle dalga geçtiğini çok iyi biliyor. Bir tartışma konusudur kadınlara karşı olan tavrı; bazen gerçekten çok sert. Ama aslında toplumdaki olan şeyleri tekrar geri veriyor sana. Adamın orada yermek istediği kadınlar değil, hepimiz. Toplumu yeriyor sürekli. Kadın olsaydı, belki aynı şeyi erkekler hakkında yapardı. *(gülüyor)*

Tip olarak nasıl gözükmüştü size?

Komik gözükmüştü, ama sonra anladım ki çok ciddi bir adam. Millet zannediyordu ki sürekli kafası iyi, o yüzden abuk subuk şeyler yapıyor. Halbuki kişisel hayatında normal bir aile babası. Kahve ve sigaradan başka keyif verici madde kullanmıyor. Benim için çok kısa sürede tipinden çok müziği ön plana geçmeye başladı... Rolling Stones da çok severim, ama artık Mick Jagger'a bakınca sıkılıyorum. Hep Süleyman Demirel'i gördük, hâlâ Jagger'ı görüyoruz ve kırk sene önceki Jagger. Halbuki Zappa'nın kendisi değil, müziği idol benim için. Hayatının son dönemlerini daha çok severim, gittikçe rock müziği bırakıp nihayet ciddi bestelere yönelebilmesi, politik tavrı... Biliyorsunuz, Vaclav Havel'le bir macerası vardır: Havel, Çekoslavakya'da Zappa'yı danışmanlarından biri yaptı, ama Amerikan hükümeti Baba Bush döneminde çok ciddi baskı koyup bunu engelledi. Çünkü Zappa çok sert bir anti-republican'di, Cumhuriyetçi Parti'ye karşıydı.

Doğu Avrupa'da, Rusya'da çok sevilen biriydi Zappa. Bunu neye bağlıyorsunuz?

İsyan ruhu. Kurulu düzene sürekli karşı olmak... Bir de Zappa'nın müziği daha entellektüel bir müzik. Avrupa zaten Amerika'dan daha yatkın buna. Polonya, Macaristan, Çekoslovakya çok kuvvetli entellektüel birikimi olan ülkeler. Ukalâlık etmek istemem ama, bence Türkiye'de genel entellektüel kapasitemiz Zappa'yı kaldırmaya yetmiyor.

Bazı "müzisyen grupları" vardır, müzisyenler yere göğe koyamaz, ama ortalama dinleyici için uzak kaçarlar. Zappa'da böyle bir taraf var mı?

Var. Zappa'nın yelpazesi geniş. Çok avangard, atonal şeylerden doo-wop'lara kadar gidebiliyor. Zappa sevebilmek için belli oranda klasik Batı müziği bilgisine sahip olmak lazım. "Light" bir müzik değil. Sözler de çok ağır. Adamın kırk senelik kariyerinde benim hatırladığım bir tane aşk şarkısı vardır, onda da şarkıyı o söylemez. Zaten aşk şarkılarıyla ilgili güzel bir lafı var: "Aşk şarkıları işe yarasaydı, herkes birbirini seviyor olurdu" diye. *(gülüyor)*

"Hayatım boyunca rock müziğini para kazanmak için yaptım" diyor. Hiç olmazsa rock'u bile ciddi yaptı. Parası olsaydı, herhalde 60'larda bile rock müziği yapmazdı.

Çıktık açık alınla: 1974'de, Paris, Alcazar kulübünde Zappa & The Mothers'ın 10. yıl partisi

Ama başlarda Zappa'ya ilgi gösteren, eğitimli insanlar değil, Amerikan toplumunun en itilmiş, en aykırı insanlarıydı.

O kitlenin klasik müziğe, Zappa'nın kompozisyon mantığına çok aşina oldunu zannetmiyorum. İlk başlarından bahsedersiniz, bu tamamen sisteme karşı olan tepkinin uç noktalarından biriydi. Zappa'nın non-konformist tarafı her zaman kaldı. Çok acı bir mizah kullanıyor. O acı mizahın yanında, onu destekleyen inanılmaz bir müzik var. Ama bir taraftan "hayatım boyunca rock müziğini para kazanabilmek için yaptım" diyor. Bu adam hiç olmazsa rock'u bile ciddi yaptı. Parası olsaydı, herhalde 1960'larda bile rock müziği yapmazdı.

"Civilization Phase III" diye bir albümü var, onu nasıl buluyorsunuz? O albümdeki diyaloglarda bir de Türk karakter var...

Ali Aşkın. Almanya'da Ensemble Modern'le çalışan, notalaştırmaları yapan biridir. "Civilization Phase III" aslında yıllar evvelki "Lumpy Gravy" albümünün anafikrinden çıkmış bir şey. Çok zor bir albüm... Albümde anafikir olarak, piyanonun, davulun içinde yaşayan insanlar vardır. *(gülüyor)*

Hep söylenir ki Zappa'nın her şeyi yazılıdır, abuk subuk sesler bile notaya dökülmüştür ve aynen çalınmasını ister...

Zappa kadar konser albümü çıkarmış başka bir müzisyen var mı? Çünkü Zappa'nın her konseri bir müzik olayı. Normalde hiçbir rock topluluğu konserde iyi çalamaz. O konser ambiyansı içinde çok hoşunuza gider, ama evde kayıtları dinlediğinizde, yanlış notalar ortaya çıkar. Zappa öyle değil. Üç ay çalışıyor turneye çıkmadan evvel notalarla. Zappa'nın bir vücut lisanı var, konserde bütün müzisyenlerin gözü onun üstünde, çünkü adam orkestra şefi gibi aynı zamanda.

Hiç seyrettiniz mi sahnede?

Maalesef. Ama videolarını seyrettim.

"200 Motels" filmini seyrettiniz mi?

Tamamını hayır. Seyrettiğim bölümlerde komik şeyler vardı, Zappa'nın rolünü Ringo Starr oynuyordu mesela, tipleri benzer birbirine. *(gülüyor)*

Her gün Zappa dinler misiniz?

Hayır. Zappa dinlediğim zaman ya evde yalnız olacağım, ya da müzik dinlemeyi seven biriyle oturup dinleyeceğiz. Bir iş yaparken arkada Zappa dinlemek olmaz. Konser gibi oturuyorum, dinliyorum. Zaten o dönemlerden kalma çok az insanı dinliyorum. Robert Fripp'i, King Crimson'ı çok beğenirim, arada bir Grateful Dead dinliyorum, ama onlardan da yavaş yavaş uzaklaştığımı farkediyorum. Zaten neredeyse vokal müzik dinlemiyorum artık, dayanamıyorum. *(gülüyor)*

İmkânınız olsaydı Zappa'yı nasıl fotoğraflamak isterdiniz?

Bir portresini çekmek isterdim tabii. Onu olduğu gibi görürdüm herhalde. Zappa gibi insanlara bir şey yapmaya gerek yok. Zaten adamı koyduğun zaman oraya, her şeyi anlatıyor kendisi.

Söyleşiler: ***Derya Bengi***

* SEL YAYINCILIK

Pazar Sevişgenleri-2
Metin Üstündağ
karikatür albümü

Pazar Sevişgenleri
Metin Üstündağ
karikatür albümü, 2. baskı

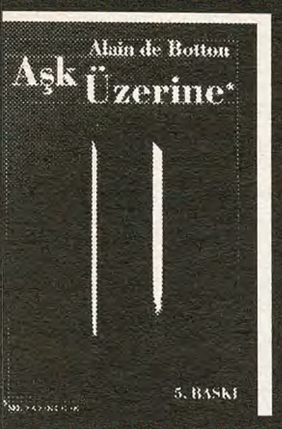

Aşk Üzerine
Alain de Botton
Türkçesi: Ahu Antmen
roman

Seyahat Sanatı
Alain de Botton
Türkçesi: Sıla Bayer
roman

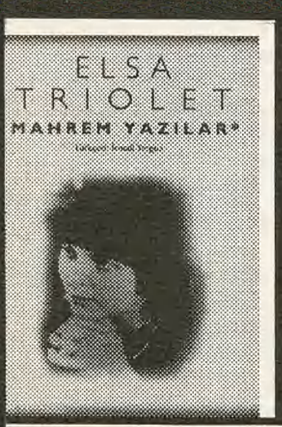

Mahrem Yazılar
Elsa Triolet
Türkçesi: İsmail Yerguz
günce

SEL kitapları %30 indirimde,İstiklal Cad. Elhamra Pasajı, Beyoğlu
Tel.: 0212 5111005 http://www.selyayincilik.com

ZOR müziğin imkansız adamı

Foto: Shandor Hassan

Domingos Fialho 39 yaşında, dört yıldır Jersey City'de yaşayan, kalbi Lula için atan bir Brezilyalı. Mahir bir marangoz, luthier, gitarist, hatta mültienstrümantalist. Yüzlerce saatlik kaydı var, ama henüz bir albümü yok.

Zappa'yı ilk ne zaman dinledin?
Domingos Fialho: Hmmm... Çıkaramıyorum. İlk dinlediğim zamanı hatırlamıyorum... Ama ilk Zappa albümlerimi hatırlıyorum: "Hot Rats" ve "One Size Fits All". 70'lerin sonuydu. 17-18 yaşında filandım. Onların ardından "Waka/Jawaka," "Joe's Garage," "Over-Nite Sensation," "Zoot Allures," "Zappa in New York" diye devam etti. "Tinsel Town Rebellion" çıktığında artık bir Zappa fanı olmuştum. Zappa öyle bir dinleyişte sevilmez. Yaptığı şeyi anlamak zaman alır. Eğer ortalıkta neler döndüğünü anlarsan, o zaman da müptelası olursun. Benim gibi Zappa albümlerini avlamaya başlarsın...

O sıralarda çalmaya başlamış mıydın?
Başlamıştım. Keman dersleri alıyordum. Gitar ve mandolin çalıyordum. Elektrik gitarım da vardı. Rock'n'roll'un içine girdikçe elektrik gitarı modifiye etme merakı başladı.

Gitar yapımcılığının başlangıcı olmalı...
Evet. Marangozluk ve ahşap bilgisi çocukluktan gelme bir şeydi zaten. Evin arka bahçesinde kocaman bir ahşap atölyemiz vardı. Elektrikli gitarın parçalarını farklı kombinasyonlarla bağlayarak Fender gibi alışılagelmiş gitarlardan farklı ses veren gitarlar yapmaya başladım. Bunda Zappa'nın büyük etkisi vardır. Ama ötekilerin hakkını da yemeyelim. Hayatımızın müzikle dolup taştığı bir zamandı...

Neler dinliyordun?
Müzikal yönelimimi belirleyen en büyük etki Egberto Gismonti'dir. Gismonti'yi küçük yaşlarda keşfettim ve hayatım boyunca izledim. Onun dışında Brezilya müziğinden Caetano Veloso, Chico Buarque, Milton Nascimento... Ve Caetano'nun bütün Tropicalia takımı; Gilberto Gil, Os Mutantes, Gal Costa, Tom Zé... Bunları dinliyorduk. Genel olarak Latin Amerika müziğiyle de ilgiliydik. Özellikle Atahualpa Yupanqui, Victor Jara, Violetta ve Isabel Parra. O zamanlar Mercedes Sosa çok ünlüydü, ama hiç ilgimi çekmedi... Zappa'nın müziğine yavaş yavaş alıştığımı hatırlıyorum. Vinyl zamanlarıydı, çılgın gibi rock plaklarının peşindeydik, koleksiyonlarımızı genişletmeye çalışıyorduk. Beatles, Rolling Stones, Pink Floyd, Led Zeppelin, Yes... *(duraklıyor)* Evet, Yes! Onlara çok takıldım. Beni Zappa'ya gönderen Yes'tir. Bir de Gismonti...

Gismonti ve Zappa... İlginç bir nokta. Biraz açar mısın?
Her zaman Gismonti ile Zappa arasında benzerlikler buldum. Tamamen farklı iki kişilik, Zappa sevimli bir serseri, Gismonti bir centilmen. Ama müziğe yaklaşımları, deneycilikleri, inandığı yolda giden dava adamı olmaları, müzikal elementleri dönüştürme tutkuları çok benzeşiyor. İkisi de çok çalışkandı. Gismonti'nin tonla albümü vardır. Bunların içinde sayısız doku çeşitlemesi bulabilirsin.

Sence Gismonti "Brezilyalı Zappa" mı?
Sanmıyorum. Gismonti daha çok Stravinsky ve Villa Lobos'u izleyen bir adamdır. Zappa'nın ilahı ise modern müziğin elektronik kanadından Edgar Varese'ydi. Zappa, Varese'nin elektronik buluşlarını öğrendikten sonra televizyona çıkıp bisikletini bir müzikal enstrüman olarak çalmıştı. On beşinci yaş gününde –eyaletler arası telefon görüşmelerinin pahalı ve zor olduğu bir dönemdi– zorlukla Varese'nin New York'taki evini aramıştı, sadece "hayranınızım" demek için. Ama karşı taraf fena halde refüze etti...

Zappa'yı Zappa yapan şey nedir?
Zappa müziğinde iki temel disiplin vardır: Kompozisyon ve improvizasyon. Zappa nerelerde kompozisyona sadık kalınacağını, nerelerde improvize çalınacağını ve bunun hangi gereçlerle yapılacağını yazdı. Bütün o kaosu güçlü bir yapının üstüne inşa etti. Bölümler arasında ani tempo değişimleri olduğu için çalınması son derece güçtür. Zappa'nın imkânsız akorlar keşfetme merakı ise orkestranın işini iyice zorlaştırır. Bu yüzden her zaman bir numaralı müzisyenler-

Frank Zappa 22 yaşında, bir TV şovunda, elinde bagetleriyle "bisiklet çalıyor"

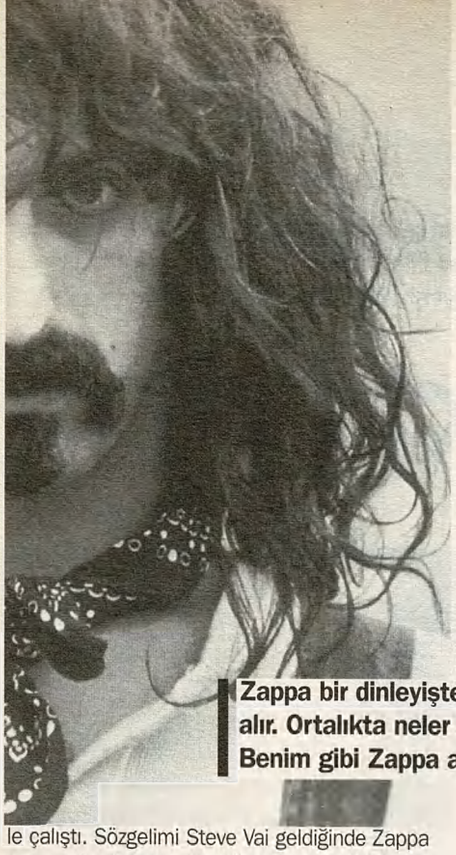

müziği orkestrasının üstüne kurdu. Zappaesk diye adlandırabileceğimiz "Orgasmo Total" Brezilya'nın underground klasiklerinden biridir. Ama Barnabé sonradan bütün bu elemanları atıp karanlık, melankolik bir bossanova'ya yöneldi.

Tom Zé'nin bir de polemikçi, aktivist yanı var...

Doğru. Barnabé'nin politikayla hiçbir ilgisi yoktur. Oysa toplumsal eleştiri Tom Zé'nin ayrılmaz parçası. Zappa'yla benzeşen bir başka nitelik. Tom Zé, Tropicalia akımındaki en fakir müzisyendi. Zaten her zaman belli bir uzaklıkta kaldı. Küçük yaşta amcasının koleksiyonundan büyük Avrupalı bestecilerin önemli yapıtlarını dinlemiş. Yeteneğini farkedip konservatuara göndermişler. O sırada Brezilya'da yaşayan İsviçreli modern müzik bestecisi Walter Smetak'tan kompozisyon dersleri almış. Tom Zé iyi bir klasik müzik eğitimi aldığı halde bunu açıkça göstermez, müziğinin içinde saklar. Bestelerini dikkatlice incelediğinde son derece sofistike kompozisyon tekniklerine rastlarsın.

Zappa bir dinleyişte sevilmez. Yaptığı şeyi anlamak zaman alır. Ortalıkta neler döndüğünü anlarsan, müptelası olursun. Benim gibi Zappa albümlerini avlamaya başlarsın...

Bir ayağı hep memleketi olan Bahia eyaletinde kalmıştır. Onda sadece Bahia'nın değil, bütün kuzeydoğunun müzikal zenginliğini bulabilirsin. Keskin mizah duygusu, zekası, şiirsel dehası... Bunlar da Zappa'yla arasındaki paralellikler.

Peki, Hermeto Pascoal'a ne dersin?

Tamam işte, şimdi oldu. "Hot Rats"in içinde iki parça var ki, doğrudan Hermeto Pascoal'i çağrıştırıyor. Belki de hayatlarının bir noktasında tanışmışlardır. Hermeto da Zappa gibi zor müziğin adamıydı. Ama o tersten, improvizasyondan geldi. Bir noktada artık orkestrayı ıslıkla idare edemeyeceğini anlayınca oturup müzik teorisi öğrendi. Nota kullanmaya başladı. Besteleri karmaşıklık açısından Zappa'yı aratmaz. Brezilya'da Hermeto'nun yanında çalmış müzisyen Zappa müzisyenine eşdeğer bir itibar görür. Ama Hermeto free-caza gitti, Zappa ise ağır senfonik orkestra müziği yaptığı zamanlarda bile avantgarde rock'n'roll'cu olarak kaldı.

le çalıştı. Sözgelimi Steve Vai geldiğinde Zappa çok mutlu olmuştu. Yazdığı her şeyi çalabiliyordu. Başka bir deyişle Zappa, Vai'ın çalamadığı bir şey yazamadı. Bir keresinde konserde orkestrayı takdim ederken "imkânsız gitarda Steve Vai" demişti.

Tom Zé için "Brezilyalı Zappa" deniyor, katılıyor musun?

Yakınlıkları yok değil. Ama ben Tom Zé'yi daha çok Tom Waits'e benzetiyorum. Şair yanı ağır basıyor gibi... *(düşünüyor)* Öte yandan teatral yanı Zappa'ya gerçekten yakın. Ancak bu açıdan bakacak olursak, Zappa'nın Brezilya'daki karşılığı Arrigo Barnabé'dir. O da Zappa'nın bazı albümlerinde olduğu gibi teatral öğelere yaslanan, işin içine resimli roman estetiğini, seksüaliteyi katan uzun parçalar yazmıştı. Kullandığı kompozisyon teknikleri çok yakındı. Barnabé de orkestrada nefesli sazlara yer verdi, üstelik bunu klasik oda

Söyleşi: ***Erdir Zat***

ROCK'N'ROLL GRUBUNUN ANTROPOLOJİSİ

Çok az insan bas gitar çalmayı tercih eder. Seyirciler arasında bas gitar dinlemeyi sevenler bulunur. Çünkü düşük frekanstan ve basın bedenlerine verdiği duygudan hoşlanırlar. Ama bir gruptaki en heyecan verici rol, genellikle bas gitarist değildir. Zira tekrar tekrar aynı şeyi çalarlar. Burada kemanla bir paralellik söz konusudur: Elektro basçılar, küme düşmüş gitaristlerdir. Bu tenzil-i rütbeye grubun bir garajda yaptığı toplantıda uğramışlardır, henüz 13 yaşındayken.

Davulcuların genellikle sergiledikleri tavır şöyle bir reklam sloganıyla özetlenebilir: "Davul çalıyorum, çünkü ben bir hayvanım. Seyredin, nasıl da vuruyorum. Kızlar, dikkat ediyor musunuz? Çok sert vuruyorum."

Klavyeciler genellikle bir tatminsizlik rayihası yayarlar. (Aslına bakarsanız, müzisyenlerin çoğu şuna ikna olmuşlardır: Konserden sonra oral sekse mazhar olmak lead gitariste mahsustur.)

Klavyeciler, konser sonrasındaki büyük ödüle konmanın koşulunun gitar sesini taklit etmek olduğuna inanmışlardır. Bugünlerde klavyecilerin boyunlarında gitara benzeyen ama üzerinde tuşlar olan "şey"lerle (kamyon çarpmış akerdeona benzeyen aletlerle) sahneye çıkmalarının sebeplerinden biri de budur. Şöyle der gibiler: "Ne, gitaristle mi sevişmek istiyorsun? Hah! Elimdeki şu yüksek teknolojiye baksana!"

Rock gruplarındaki klavyecilerin çoğu yetenekli müzisyenler değildir. Gitara eşlik ederler ve pek maharet istemeyen dolguları yapmakla mükelleftirler. Klavyeci, bir kulüp grubunda çalmıyorsa, "arkada"dır. Ve "arka sıra"da ikamet edenler şuna inanır: Elinde mavi spotların aydınlattığı fallik bir alet olanlar "ödül"e daha yakındır. Ve gelelim, her kategorideki sanatçıların ortak arzusuna: "Seyirciye yakın olmak" –sizi ayak bileğinizden yakalayarak sahneden alaşağı edip parçalamaları ihtimaline rağmen...

Frank Zappa *("The Real Zappa Book"dan)*

TAKSİM
SHAFT
BLUES&JAZZ CLUB

Salı 23.00 YAŞAR KURT
Çarşamba 23.00 VEGA
Perşembe 23.00 KNOWN-X
Cuma 24.00 SOUL STUFF
Cumartesi 24.00 KNOWN-X

Kapanış saati
04.00

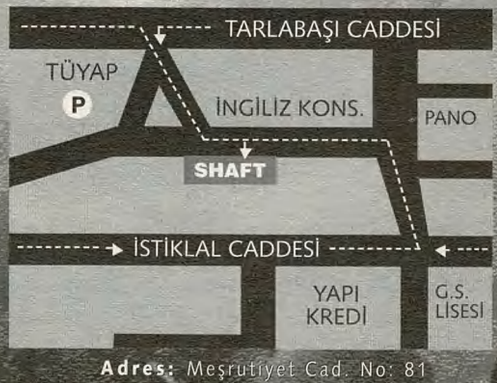

Adres: Meşrutiyet Cad. No: 81
Galatasaray - Beyoğlu Tel: (0212) 252 53 76
İngiliz Konsolosluğuyla TRT binası arası

Shirin Neshat

Selanik Film Festivali'nin konuklarından biri de Şirin Neşat'tı bu sene (görünür yerlere Shirin Neshat şeklinde yazmakta fayda var, ama burada bizbizeyiz). Sussan Deyhim'le ortak çalışmaları vesilesiyle adını sık sık duyduğumuz sanatçının hem filmleriyle hem kendisiyle tanıştık böylece. New York'ta yaşayan, Türkiye'ye aşina bu İranlı kısa filmciyle iki koldan yaptığımız söyleşiyi ekranlarınıza getiriyoruz...

YÜREK DOĞULU KALIYOR

Filmlerinizde ana tema olarak İslâm dünyasındaki kadınları seçmenizin nedeni nedir?

Shirin Neshat: Kadınların İslâm dünyasındaki yerlerine ve erkeklerle aralarındaki tezatlara bakarak, İslâmî toplumlar hakkında çok ilginç bir kültürel kavrayışa varabilirsiniz. Erkekler daha durağan ve sıradanlar. Kadınlarsa daha değişken ve güçlü. Ben de İranlı bir kadınım ve kendimde her zaman bir ikilem hissettim. Bir yanda özgüven eksikliği, ezilmişlik, bastırılmışlık duygusu, diğer tarafta isyankârlık, cesaret ve kudret. İslâm dünyasındaki kadınlar, toplumun değer sistemi içinde eriyip gidiyor. Ne zaman İslâmcılar iktidara gelse, önce kadınların toplumsal hayatı etkileniyor. Ama müslüman kadının o ezik görüntüsünün altında, ne yapacağı önceden kestirilemeyen güçlü bir kadın var. Kriz anlarında ve baskı altında insanların daha güçlendiklerine inandığım gibi, müslüman ülkelerde yaşayan kadınların da diğerlerine göre daha güçlü olduklarına inanıyorum.

Kendimi görsel araçlarla daha iyi ifade edebiliyorum. Mümkün olduğu kadar az görüntüyle, mümkün olduğu kadar çok etki yaratmaya, hikaye anlatmaya çalışıyorum.

Filmlerinizde söz kullanmıyorsunuz. Görüntüler kelimelerin yerini alıyor. Bu görüntü dağarcığı ne üzerine kurulu?

İnsanı etkileyen bazı olaylar ve görüntüler biliçaltının hafızasından dışarı süzülüyor. Bunlar hakkında çok akılcı ve mantıklı açıklamalar yapmak zor. Ancak ben kişisel olarak kendimi sözlerle değil, görsel araçlarla daha iyi ifade edebiliyorum. Dolayısıyla görüntülerin seçiminde çok hassasım. Ayrıca minimalistim. Mümkün olduğu kadar az görüntüyle, mümkün olduğu kadar çok etki yaratmaya, bir hikaye anlatmaya çalışıyorum. Sanırım bu görüntüler kısmen doğduğumdan beri etrafımda olan ikonografiyle ilgili, geri kalanıysa tamamen bilinçaltının işi.

Çalışmalarınızın "şiirsel" ile "politik" olanın bir bileşimi olduğunu söylüyorsunuz. "Şiir"in hayatınızda nasıl bir yeri var?

Şiir, İran kültürünün çok önemli bir parçasıdır. İranlılar kelimeleri kullanmakta çok başarılı. Ayrıca şiirin, mistisizm ve ruhanîlikle çok sıkı bağları var. Beni, pek çok İranlı kadını da olduğu gibi, en çok etkileyen şair Furuğ Ferruhzad'dır. Bu muhteşem kadın şair, kısacık hayatında inanılmaz işler ortaya çıkarmıştır. Benim ondan etkilenmemin diğer bir sebebi de, çok görsel bir şekilde yazması ve sık sık metaforlara başvurması. Bu da sürekli, yönetimlerin sansürüyle cebelleşen insanlarımızın alışık olduğu bir yöntem. İçinde gizli anlamlar taşıyan şiirsel dil aynı zamanda çok cüretkâr olabilir. Bizim kültürümüzde birçok tabu var. Özellikle de kadın cinselliği söz konusu olduğunda... Ferruhzad bu tabuları çok güzel yakalamış ve ifade edebilmiştir... Ayrıca çalışmalarımda (Mevlâna Celaleddin) Rumî'nin şiirlerini de çok kullandım, "Turbulent"da, "Pulse"da... Dolayısıyla, her dönemin şiirinden beslendiğimi söyleyebilirim.

Müzik de filmlerinizde önemli bir unsur...

Benim için müzik diyaloğun yerine geçiyor, filmin duygusal yönünü belirliyor ve politik olanı sanata çeviriyor. Filmlerim İslâm ve İran üzerine olduğundan, müzik sayesinde onları daha evrensel ve anlaşılır hale getiriyoruz. Müzik, kültürel farklılıkları ve sınırları yok ediyor.

İranlı şarkıcı ve besteci Sussan Deyhim ile olan çalışmalarınızdan bahseder misiniz? Filmlerinizin çoğunda müzik yönetmeni olarak yer alıyor. Ayrıca şu sıralar Londra'da "Logic Of The Bird" adlı ortak bir multi-medya gösteriniz var.

O da Ortadoğu kültürünün, İslâm ve İran kültürünün geleneksel sanatlarından, müziğinden birçok motif ödünç alsa da, yerel veya bölgesel olarak tanımlanamayacak, global bir müzik yapıyor. Geleneksel ve modernin kesiştiği, etnik ama yöresi tanımlanamayan bir müzik... Ben ülkemden sürülmüş bir insanım, o da gönüllü sürgün. Sanırım ikimiz de göçebeyiz. Kendi ülkemize ve geleneklerimize bağlıyız, ama birikimimizi başka bir noktaya taşımaya çalışıyoruz. Sussan aslında kasımda İstanbul'a gelip bir konser verecekti, ama Irak'taki durum yüzünden ertelendi... Sussan'la çok doğal gelişen bir ortaklığımız var, filmin konseptini çok iyi kavrıyor ve

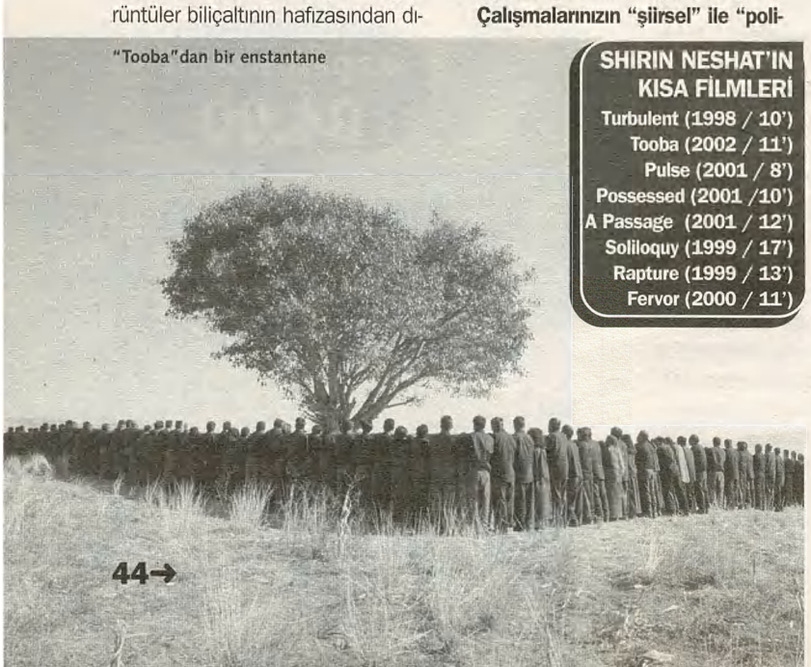

"Tooba"dan bir enstantane

SHIRIN NESHAT'IN KISA FİLMLERİ

Turbulent (1998 / 10')
Tooba (2002 / 11')
Pulse (2001 / 8')
Possessed (2001 /10')
A Passage (2001 / 12')
Soliloquy (1999 / 17')
Rapture (1999 / 13')
Fervor (2000 / 11')

44→

beklediğimden fazla şeyler katıyor. Onun kendi yarattığı doğaçlama sesleri kullanma biçimini seviyorum. Bu, kendi kültürel kökenlerimden yola çıkıp artık nereye ait olduğunun önemini yitirdiği evrensel bir noktaya varmaya dayanan kendi çabalarımla çok uyuşuyor.

Siz kendinizi nerede görüyorsunuz? Doğuda mı, Batıda mı? İki kültür arasında mı, yoksa ayrı ayrı ikisinde mi?

Metodolojim Batılı, ama konularım tamamen Doğulu. Batılı kavramsal sanatına dayalı olması nedeniyle yapıtlarımın anlaşılamayacağı kaygısını taşımıyorum. Şiirsel dili ve içerdikleri duygusallık çok fazla İranlı. Bu anlamda, kendi kimliğimi yansıttıkları açık. ABD'de geçirdiğim yıllar, İran'da geçirdiğim süreye yakın, bu yüzden ne tam Doğulu ne de tam Batılı oluyorsunuz. İki aradasınız. Ama şu var ki, galiba akıl daha çok Batılı, yürekse Doğulu kalıyor.

Son yıllarda İran sineması çok ilgi çekiyor. İran sinemasının gelişimi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Korkarım çok iyi şeyler söylemeyeceğim. Bazı çok iyi yönetmenler yetişti ve iyi filmler yapıldı. Bu filmler devrimden sonra dünyaya açılan pencereler oldular. İnsanlar yıllar sonra tekrar İran sanatına saygı duymaya başladı. Ancak şimdi, İran'daki film endüstrisi bunu suiistimal ediyor. Filmlere, sadece bizim sosyal sorunlarımızı gösteren araçlar olarak değil, bir sanat yapıtı olarak bakmak gerek. Sırf duygu sömürüsü olsun diye yapılan filmlere katlanamıyorum.

Siz uzun metrajlı film yapmayı düşünüyor musunuz?

On dakikalık bir filmi bir senede ancak çektiğim düşünülürse, herhalde uzun metrajlı bir film yirmi senemi falan alır... Aslında kafamda şöyle bir proje var: Beş tane 20-25 dakikalık kısa film olacak, ancak içerik olarak birbirlerine bağlanacaklar. Uzun metrajlı filmlere böyle bir başlangıç yapmak doğru olur.

Farklı teknikler kullanmak sizi korkutmuyor mu?

Hiçbir zaman tek bir teknik araca sadık kalmadım. Resim yaparak başlamıştım, sonra resmi tamamen bırakıp fotoğrafa geçtim. Sonra onu da bırakıp video enstalasyonlarına başladım. Şimdi insanlar beni çift projeksiyonlu çekimlerimle tanıyor: Ekran ortadan bir çizgiyle kesilmiş gibi. İki farklı görüntü gösteriliyor ve izleyenler aynı anda iki tarafa da bakamadıklarından kendi seçimleriyle pasif bir seyirci olmaktan aktif bir izleyici olmaya geçiyorlar... Şimdi buradan da hareket edip uzun metraja geçeceğim. Kullandığım araçların hiçbiri hakkında romantik duygular beslemiyorum. Önemli olan kendime güvenmem, içimden gelen malzemeyi kullanarak kendimi ifade etmeye, bir hikaye anlatmaya çalışmam.

Atom Egoyan sizin çalışmalarınız hakkında bir makale yazmıştı. Nasıl oldu bu?

Çalışmalarımı Toronto'da görmüş. Sonra Montreal'de bir sergi açacaktım, küratörler onu tanıyordu ve bir yazı istediler; seve seve yazacağını söylemiş. Daha sonra Philip Glass için aynı projede çalıştık. Olağanüstü güzel bir kısa film çekti, ben de "A Passage"ı yaptım. Fakat onunla hiç karşılaşmadık. Çalışmalarımı beğenmesinden heyecanlandım, çünkü hayranlarından biriyim.

Biraz da politika... İslâm ülkelerindeki aydınların yaşadığı bir ikilem var. Hem ülkelerinin demokratik ilkelerle yönetilmesini istiyorlar, hem de İslâmî partiler iktidara geldiğinde kendi özgürlüklerini yitirmekten çekiniyorlar. Siz de Şah'a karşıydınız, ama sonra gelen iktidar sizi ülkenizden sürdü. Müslüman ülkelerdeki iktidar yapısı hakkında ne söylersiniz?

Herkes demokrasi istiyor, ama demokrasinin tanımı değişebiliyor. Biz reformist partiyi *(Hatemi'nin partisi)* desteklemiştik, ama ihanete uğradık. Türkiye'ye geldiğimde laiklerle İslâmcıların arasındaki gerilim ve İslâmcılara yapılan haksızlıklar beni çok rahatsız ediyordu. Ortadoğu ülkelerinde genellikle mazlum ve fakir olanlar İslâmcı, çeşitli imtiyazlara sahip olanlarsa laik kesimden gelir. Ben hep mazlumun yanında olmayı seçtim. Bu devletler kendi halklarını o kadar çok sömürdüler, gelir eşitsizliğini o kadar vahim noktalara getirdiler ki, elinde başka umudu kalmayan halk dine sarıldı. En yoksun ve en dışlanmış olan en köktendinci oldu. Yönetimler suçlu ararken kendilerine bakmalı. Sonuçta herhangi bir organize hükümete, organize politik partiye veya organize dine olan inancımı yitirdim. Eskiden daha saf ve iyimserdim. Artık bunu kaybettim. Sadece bireysel güce inanıyorum.

Söyleşi: ***Esra Okutan***

Ortadoğu ülkelerinde genellikle mazlum ve fakir olanlar İslâmcı, çeşitli imtiyazlara sahip olanlarsa laik kesimden gelir. Yönetimler suçlu ararken kendilerine bakmalı.

"TURBULENT", "SOLILOQUY" VE TÜRKİYE ANILARI

Karanlık bir dünyaya şarkılar

Bir söyleşide, "Turbulent"i yaparken İstanbul'daki bir anınızdan esinlendiğinizi söylüyorsunuz. Bu anıyı anlatır mısınız?

Bunu neredeyse unutmuştum! Evet, 1997'de İstanbul'a geldiğimde vapurların yanaştığı iskele (Eminönü) civarında dolaşıyordum. Birden şarkı söyleyen bir kadının sesini duydum. Sese yöneldim ve şarkı söyleyenin kör bir kadın olduğunu gördüm. Bağış topluyordu, yanında yine kör bir adam org çalıyordu. Günün en kalabalık saatiydi, ortalık koşturan insanlarla doluydu, onun çevresini de sesinin güzelliğinden etkilendiği belli olan bir grup insan sarmıştı. Yerime çakılıp kaldım, sarsılmıştım. Uzun süre dinledim, sonra sattıkları kasetlerden aldım. ABD'ye dönerken uçakta onu dinledim, derken bir Türk arkadaşıma şarkının sözlerini çevirttirdim. Çok güzeldi. Uzun bir süre, bu müziğin neden bu kadar güçlü olduğunu düşünüp anlamaya çalıştım. Sonunda, bunun görme engelli oluşuyla bağlantılı olduğunu farkettim. Dinleyicilerini göremeyişiyle... Onların bilincinde olamazdı, bu da onu gösterişten muaf kılıyordu; yalnızca kendisi ve gırtlağından çıkan sesi vardı. Uzun süre, İstanbul'a geri dönüp onu bulmayı ve birlikte çalışmayı kurdum. Sonra bu fikir başka türlü gelişti: Kafanda canlandıramadığın bir dinleyici kitlesi için şarkı söylemek nasıl bir şeydir? Böyle bir durumda müzik nereden gelir? Kime şarkı söylersin? Sadece kendin için şarkı söylediğinde ifade ettiğin şey ne denli farklı olur? Böylece fikirler birbirini kovaladı ve sonunda İranlı kadınlarla, onların şarkı söyleme hakkından yoksun olduğu gerçeğiyle bağlantı kurdum... Film bu fikir üzerine oturdu, ama esas çıkış noktası, bir şarkıcının karşısındaki seyircinin bilincinde olmadığı tasarımı. Filmdeki kadının dinleyicisi yok, karanlık bir dünyaya söylüyor.

Filmde bunun sosyopolitik bir boyutu da var.

İki zıt durumun varlığına ve kadınların sahneye çıkmaktan neden yoksun bırakıldığı gibi büyük bir soruya dayanıyor film. Bu yüzden, bir tarafta yasaklı bir kadın var, diğer tarafta sahneye çıkma izni olan bir erkek. Onlardan nasıl bir müzik yapmasını beklersiniz? Bu arada, Sufi müzik geleneği çok ilgimi çekiyordu, biliyorsunuz, orada kadınlar şarkı söylemez, tamamen erkeklere mahsus bir müzik. Bu da çok ilginç...

Filmde şarkı söylerken adamın sırtı seyirciye, yüzü kameraya dönük. Kadın sırtını kameraya dönmüş, yüzünüyse boş salona. Bu görüntüleri perdede aynı anda, yan yana izliyoruz.

Aradaki zıtlığı her bakımdan vurgulamak istedim. Sözgelimi, erkek şarkı söylerken baştan sona kamera sabittir. Kadın şarkıya başladığında ise kamera dönmeye başlar. Birbirine tamamen zıt iki dünya.

Erkeğin söylediği şarkının sözleri Mevlâna'ya ait.

Evet, sözler Rumi'ye ait, ama Şahrem Nazeri'nin çok meşhur bir şarkısı. Kadınınkiyse Sussan Deyhim'in kendi sesi ve müziği. Orada kendisini ifade etmesini istedim. Çünkü, her zaman yaptığı müzik bu. Filme birebir uyuyordu, performansıyla müziği arasındaki denge, o tutkulu söyleyişi temaya olağanüstü oturuyordu. Adam da çok etkili ve tutkulu söylüyor. Tek farkla ki, tamamen zıt iki toplumsal konumda duruyorlar. Bu eylem kadını suçlu ve günahkâr kılıyor, adamsa takdir ediliyor.

Bir başka filminizdeyse Doğu ve Batı dünyasını yan yana koyuyorsunuz. Doğuyu simgeleyen bölümü de Mardin'de çekmişsiniz. Türkiye'deki çekim deneyiminiz nasıldı?

İran'a benzeyen, İslâm kültürünü çağrıştıran bir mimarî doku arıyordum. Çeşitli kentlere baktık, bir ara Mardin'le ilgili bir kitap gördüm. Sonra Urfa'ya gidip oradan Mardin'e geçtik. Kitapta gördüğüm Kasımiye medresesini bulduk, orada Kur'an kursu veriliyordu. Muhteşem bina, iyi korunamadığından harabeye dönmüştü. İran'daki mimariyi andırdığı için burada karar kıldım. Türkiye'den bir yapımcıyla, Ali Erol'la çalıştık. İşini çok iyi yapan, mükemmel bir insan. Yöredeki Kürt köylerinden figüranlar kullandık. Bizim için riskli bir işti, Mardin tehlikeli bir yerdi sonuçta. Ve çekimleri tamamlayıp İstanbul'a döndüğümüz gün deprem oldu, 1999'da. Dolayısıyla çok içsel bir süreç oldu bizim için. Yaptığım en zor, ama bende en çok iz bırakan çalışmalardan biriydi.

Söyleşi: ***Necati Sönmez***

ROLL KİTAPLIĞI

André Malraux Umut (İletişim)
Aydın Uğur Kültür Kıtası Atlası (YKY)
Christopher Caudwell Ölen Bir Kültür Üzerine İncelemeler (Metis)
Gökhan Akçura Turizm Yıl Sıfır –Ivır Zıvır Tarihi IV (Om)
Gülriz Sururi Kıldan İnce Kılıçtan Keskince (Doğan)
Irvine Welsh Porno (Stüdyo İmge)
Ivan Illich Sağlığın Gaspı (Ayrıntı)
Michael Moore Aptal Beyaz Adamlar (Babıali Kültür)
Melih Cevdet Anday Ölümsüzlük Ardında Gılgamış - Toplu Şiirleri 2 (Adam)
Memet Fuat A'dan Z'ye Nâzım Hikmet
Milan Kundera Yavaşlık (Can)
Murat Uyurkulak Tol (Metis)
Mustafa Sönmez 100 Göstergede Kriz ve Yoksullaşma (İletişim)
Necip Mahfuz Binbirinci Geceden Sonra (Oğlak)
Oğuz Atay Tehlikeli Oyunlar (İletişim)
Olivier Rolin ...Ve Yazar Oldular (Doğan)
Randy Shaw Aktivistin El Kitabı (Ayrıntı)
Sevgi Soysal Tante Rosa (İletişim)
Slavoj Zizek Kırılgan Temas (Metis)
Susan Sontag Amerika'da (Everest)

İstimle giden Nuh'un gemisi

Kürt kitaplığı gelişiyor: En son araştırmacı Mehmet Bayrak'ın üç ciltlik "Kürt Müziği" derlemesi çıktı. Ve hakikaten bir boşluğu doldurdu...

Kürtler, sadece anlatmanın hazzını yaşamak için masal anlatmaktan hoşlanırlar. Bunlar daha çok kısa türündedir. Fakat Kürtler, Kürdistan'ı ziyaret etmiş olan tüm seyyahların tanık oldukları gibi, mizah duygusundan da yoksun değildirler. Kürtler, kendi tuhaflıklarını, hatalarını veya birlikte yaşadıkları, sıkı ilişki içinde oldukları insanların garipliklerini ve hatalarını anlatan masallar anlatırken, hicve olan kabiliyetlerini sergilerler. Tahmin edilebileceği gibi, başta gelen hedefler, şeyhler ve mollalardır. Eleştiri, bazen acımasız olmakla beraber, genellikle daha mutedil bir dozdadır. Ortaçağ'ın fabllarını hatırlamamak elde değildir. Komşu aşiretlerin reisleri ve mensupları da hicvin hedefleri arasındadır. Her yerde olduğu gibi, burada da her kasaba ve köy, şu veya bu şekilde, haklı ve haksız kendine has bir isim yapmıştır. Mesela, Kürdistan'daki bazı aşiretler mertlik ve cesaretleriyle meşhur olurken, bazıları da kendileri hakkında hikayeler anlatan komşularının alaylarına tahammül etmek zorundadır; bu hikayelerin doğruluğu şüphededir, fakat bu hikayelere kahkahalarla gülenler kötü niyetli olmadıkça, mesele yoktur.

Lâkin Kürtlerin hayran olduğu bir hikaye türü vardır; bunlar hayvanlarla ilgilidir. Bütün hayvanlar bu hikayelerde rol alır; tam istimle giden, yaşayan Nuh'un gemisi gibidirler. Yılan, şeytanın kendisine, dünyevî cennette oynaması için verdiği "kötü adam" rolünden bir şeyler muhafaza etmiştir. Aslan, ayı ve kurt, kuvvet, kibir, korkaklık ve zeka gibi klasik vasıf ve ayıplarını oynamaya devam etmektedirler. Sadece tilkinin başkahramanı olduğu masallardan büyük bir antoloji hazırlamak mümkündür. Bazen kurt veya aslanla, bazen horoz veya merkeple, bazen baykuş, kirpi, turna, kaplumbağa ya da yılanla mücadele halinde karşımıza çıkar. Zeki hayvan, her seferinde karşısındakine galip gelir. Her zaman bunu başarmayabilir ve işler bazen yolunda gitmeyebilir. O zaman Kral Süleyman

sahneye çıkar ve hayvanları, yaptıkları kötü davranışları hakkında sorguya çeker. Kuşlar, fazilet ve iffetin timsali olarak karşımıza çıkar; eğer gerçek bir dost aranırsa, bu sığırcık, turna veya karaleylek değil, kötü zamanlarda göçmeyen, mevsimlik bir kuş olmayan bülbül olacaktır. Tüm bu masallarda, La Fontaine tarzında, nefis nefs dersleri ima edilmektedir.

Kürt folkloru, tür bakımından hayli zengindir. Bir taraftan türküler söylenir, masallar anlatılırken, gerçek olaylar da tamamen hayal ürünü olayları tamamlamaktadır; aşiret kavgaları türküleştirilir, efsane ile hakikatin harmanlandığı destanlar yapılır. Büyük Kürt efsane ve destanları, bugün maalesef azalmakta olan halk aşıkları tarafından ya türkü gibi söylenmekte ya da anlatılmaktadır. Bu aşıklara "çirokbêj" ve "stranvan", yani halk şairi denir. Manzum olsun, nesir olsun, aşık hikayesine başlarken önce hikayeyi bağlar; kahramanları takdim ettikten sonra, saz eşliğinde ve şiirleştirerek söylemeye başlar. Şayet birden çok aşık varsa, biri anlatıcı olur, diğerleriyse kahramanları oynar ve sırası geldikçe saz eşliğinde söylerler.

Hikayeler "çirok" ve efsaneler "çirçirok" genellikle nesir şeklindedir ve içine şiirler serpiştirilmiştir. Kafiyeli nesir, genellikle hafif bir ezgiyle beraber söylenir. Dengbêj, bu anlatının kıtalarına bir kafiyeyle başlar ve ilk duraksamaya kadar aynı kafiyeyle devam eder. Her duraksamadaki kafiye, bir önceki duraksamayla aynıdır; aşık böylelikle devam eder...

Thomas Bois, *"Anonim Kürt Halk Edebiyatı", ("Kürt Müziği, Dansları ve Şarkıları" içinde), hazırlayan Mehmet Bayrak, Özge*

46→

57

Dosya: **Edebiyat ve Otomobil**

Sait Faik'in hiç görülmemiş fotoğrafları, yayımlanmamış şiirleri ve hayatı hakkındaki tanıklıklar ilk kez Gün Işığı'na çıkıyor

Profil: Rus simgecilerden şair, romancı, gezgin **Andre Belıy** Türkçede ilk kez

Yahya Kemal'in ilk kez yayımlanan şiir ve çeviri temrinleri

Füruzan'ın yeni öyküsü

İbrahim Yıldırım'la söyleşi

Selçuk Altun'dan 2002'nin en iyi kitapları

Manganelli'nin "**100 Temel Eser**" listesi

64 sayfalık ek: **A'dan Z'ye Cemal Süreya**

2.500.000 TL

Edebiyat hayata dair pek çok soru sormayacak ve durmadan yanıt aramayacaksa hiçbir şey değildir. YAPI KREDİ YAYINLARI'NIN 10 yıldan bu yana yayımladığı edebiyat dergisi KİTAP-LIK, en ustasından en gencine **Türk edebiyatı'ndan yeni ürünlerle**, "Çin'den Peru'ya" **dünya edebiyatından** ilk kez Türkçeye aktarılan **örneklerle**, ünlü yazarlarımızdan **gün ışığına çıkmamış metinlerle**, yazının renkli dünyasını açığa çıkaran dosyalarla **Edebiyatla Hayat arasındaki bağlantıları**, üstelik **Artık Her Ay, kuruyor** — Her sayısında özel bir ek ya da küçük bir ansiklopedi ile...

YKY

BABYLON'DA BU AY

4 Ocak, 23:00 **Arabic Nite feat. DJ AWal**
7 Ocak, 21:30 **Zone C:** Cazcı konuklarımız Sofya'dan. Piyanoda Vasil Parmakov, basta Vesselin Vesselinov, davulda Stoyan Yankulov... Zone C, komşumuzun üç kıdemli müzisyeninin proje grubu. Dünyanın her yerinde rastlanacak bir standart cazla değil, Bulgar havalarıyla örülmüş, bir sürü festivali de dolaşmış bir kimyayla karşılaşacağız...
9 Ocak, 21:30 **Replikas**
10 Ocak, 23:00 **DJ JT Donaldson:** Kuzey Amerika'nın en kayda değer prodüktörlerinden biri, ama kendisi Dallaslı. Teksas'tan house çıkmaz diyenler, en "deep"ini gördü JT Donaldson'da. Eylülde yayınlanan albümü "Paperlove", 2002'nin en iyi house plaklarından biri.

dZihan & Kamien

11 Ocak, 23:00 **Akatay Project feat. Changana:** Turntable'da Joyvan Guavera, vurmalı çalgılarda William Cardoso... Havanalı genç ikili, Laço Tayfa'nın perküsyonlarından tanıdığımız Mehmet Akatay'la ilk defa aynı sahneye çıkacaklar...
14 Ocak, 21:30 **Uçan Halı**
16-17 Ocak, 23:00 **Rabih Abuo Khalil:** Cazcı, world music'çi, klasik bir udî... Hepsi, hem de hiçbiri. Rabih Abou Khalil, Doğu Akdeniz ve Arap müzik geleneklerini özümseyen, bunları geliştirmekten, değiştirmekten korkmayan bir sanatçı. Klasik müziği ve cazı da iyi biliyor. Son çeyrek yüzyılın en önemli müzisyenlerinden, ud deyince aklımıza ilk düşmesi gereken isimlerden biri Rabih Abou Khalil: Babylon'a onu izleme imkânı yarattığı için teşekkür ederiz, memleketlimiz birkaç genç ud sevdalısı da işin Coşkun Sabah'ta başlayıp Sinan Özen'de bitmediğini anlarsa ayrıca seviniriz...
18 Ocak, 23:00 **Radio Oxygen: Groovology**
21 Ocak, 21:00 **EK 02 Projesi Psikoz 4.48:** 13. Uluslararası istanbul Tiyatro Festivali'nde prömiyeri yapılan, Sarah Kane imzalı "Kıvranış" oyunun ikinci bölümü...
24 Ocak, 23:00 **Mad Professor:** Onu en çok Massive Attack şarkılarını elden geçirişiyle tanıdık. On yaşında kendi televizyon ve radyo sistemini kuruyor, 80'lerde bir remiks pikabı icat ediyor. The Orb, Beastie Boys, Jamiroquai gibi isimlerle çalışmaları da takdire şayan. Saysak, el attığı plakların sayısı yüzü geçer. Sırf elektroniği değil, soul'u, funk'ı da yıldızlı pekiyi. Dub, drum'n'bass, tekno, Babylon'da hakkıyla atacak...

Mad Professor

25 Ocak, 23:00 **Higher Intelligence Agency:** Breakbeat'le, deneysel elektronikayla da gönül teması olan Bobby Bird'ün grubu –tevellütü 1992–, chill-out demlerinin demirbaşlarından. Müziğini dağlara, müzelere de taşımış olan Higher Intelligence Agency'nin çıkış yeri, Birmingham'da bizzat Bird'ün açtığı ambient tekno mabedi Oscilliatei kulübü. Sanki gecenin sonunda iyi gider ama, olsun, başlangıç niyetine de uyar, elektronika camiasında neler oluyor yollu bir tetkike de...

Rabih Abou Khalil

28 Ocak, 21:30 **"Müzisyenler ve Müzikal Serüvenleri": Vedat Sakman**
29 Ocak, 21:30 **"Babylon'da Fasıl": Barbaros Erköse**
31 Ocak-1 Şubat, 23:00 **Dzihan & Kamien:** Cazdan elektronikaya uzanan yolu adım adım takip etmiş bir ikili Dzihan & Kamien. Davul ve kontrbas başında halis cazla işe başladılar, sampler'ları, bilgisayarları enstrüman edindiler. Son albümleri "Gran Riserva"yla beraber sanki müzikal yolculuklarının tamamını temize çekiyorlar, sıkı bir caz-elektronika terkibi çıkarıyorlar. O kadarla da kalmıyorlar, albüm kayıtlarının bir kısmını yaptıkları İstanbul nağmelerini de işin içine katıyorlar. Başlıca yardımcıları, Mısırlı Ahmet. Bir de Sammy Figueroa'yla İtalya ayakları var. Cool caz, oryantal, house, groove, Viyana'dan Asmalımescit'e akacak...

[klasik]

Stephen Kovacevich İstanbul'da

Klasik ve romantik piyanonun başat ismi: En güzel besteleri kırk yıldır özenle yoğuran Kovacevich, Philips'in "En Büyük Piyanistler" dizisinde de iki albümle temsil ediliyor. Akbank Kültür Sanat Merkezi, Kovacevich'i Beyoğlu'ndaki merkezinde ağırlayacak; üstad 21 Ocak günü 18:30'da çağdaş müziğin kullanım alanlarını görüntü ve ses örnekleriyle anlatacak, 20:00'de de genç piyanistleri dinleyecek; bu dinletiler herkese açık. Kovacevich, 22 Ocak 20:00'de Kadıköy Halk Eğitim Merkezi'nde, 23 Ocak 19:30'da CRR Konser Salonu'nda olacak. Akbank Oda Orkestrası'yla çalacak olan Kovacevich, şu eserleri seslendirecek: George Gershwin'den "Lullaby", Mozart'tan "Piyano Konçertosu, Do Minör K.V. 491" ve "Senfoni Re Majör K.320", Stephen Montague'dan "Snakebite"...

İdil Biret'ten Schumann ve Mozart

Gürer Aykal yönetimindeki Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası'nın bu ayki konserlerine İdil Biret solist olarak katılıyor. 15 Ocak çarşamba günü Lütfi Kırdar Konser Salonu'nda, saat 20:00'de, 16 Ocak perşembe günü Kadıköy Halk Eğitim Merkezi'nde, saat 20:30'da yapılacak konserlerde İdil Biret, Schumann'ın "Op.54 La Minör Piyano Konçertosu"nu seslendirirken, orkestra, Ali Damar'ın "Metamorfoz" ve Mozart'ın "41 Numaralı Do Majör K.551 (Jüpiter)" isimli senfonisini seslendirecek.

Aksanat'ta Caz Günleri

7 Ocak, 20:00 **Tuna Ötenel Trio** (vokal: Sibel Köse)
8 Ocak, 20:00 **Kent Mete Trio Function** (bas: Ozan Usluoğlu, davul: Ferit Odman)

Kent Mete Trio

14 Ocak, 20:00 **Modern Jazz Trio** (piyano & trombon: Elvan Aracı)
15 Ocak, 20:00 **Önder Foçan Quartet**
22 Ocak, 20:00 **Emin Fındıkoğlu & Feyza**
29 Ocak, 20:00 **Neşet & Nüket Ruacan**

Selda ve Kardeş Türküler AKM'de

İstanbullular Selda'yı hayli zamandır izlememişti, yeni albümünün ardından sıra konsere geldi. 6 Ocak'ta, 20:00'de Atatürk Kültür Merkezi Büyük Salon'da gerçekleştirilecek konserde Kardeş Türküler de sahneye çıkacak. Gecenin diğer isimleri, Ruhi Su Dostlar Korosu ve Muammer Ketencoğlu...

[etkinlik]

45 Devirlik Hayat

Baraka'da her salı "45'likler Gecesi" düzenleniyor. Tarık Başoğlu'nun hazırladığı gecelerde her ay özel bir konuk ağırlanacak. Bu ayın 14'ünde Barış Manço gecesiyle başlayacak programlarda Bora Ayanoğlu, Sezen Aksu, Tanju Okan, Alpay gibi isimler yer alacak, dia gösterileri de yapılacak. Baraka'da 23 Ocak'ta da "80'ler Gecesi" var. Baraka, Galatasaray'a giderken, Çiçek Pasajı'na gelmeden sağ kolda...

Hazırlayan ve sunan Ece Dorsay

Ece Dorsay, haftada bir gün kendi müziğini, bir gün başkalarınınkini sunuyor. Her cuma saat 20:00'de İstiklal Caddesi üzerindeki Ağa Camii Sokağı'nda, Beatles'ta sahne alan Ece Dorsay, ertesi gün de radyo mikrofonunun başına geçiyor. Cumartesileri 22:00-23:00 arasında, Radyo 92.3'te "Dağınık Oda" programında, Ece Dorsay'ın seçimiyle, U2'dan David Bowie'ye, Jeff Buckley'den Ben Harper'a, daha da ötelere uzanıyoruz...

48→

[festival] ↓

II. Bağımsız Filmler Festivali

!F İstanbul adıyla maruf Bağımsız Filmler Festivali, yılın ilk sinema şenliği olarak gözümüzün pasını atacak gibi görünüyor. 18-26 Ocak tarihleri arasında AFM Beyoğlu sinemalarında gerçekleşecek !F İstanbul, çıtayı biraz daha yukarı kaydırmış: Film sayısı 40'lara, seyirci hedefiyse 40 binlere çıkarılmış. Geçen yıldan kalma hit filmler, animasyonlar, videoklipler, gay ve lezbiyen filmleri bölümlerine bu yıl Politik@!f gibi enteresan başlıklı yeni bölümler eklenmiş. Michael Moore'un nicedir yolunu gözlediğimiz "Columbine İçin Bowling" ile Mohsen Makhmalbaf'ın "Afgan Alfabesi" adlı belgeseli başta olmak üzere, bir demet politik içerikli film bu bölümde toplanmış. Festivalin ismiyle müsemma bölümü "Hit Filmler"de Cronenberg'in "Örümcek" (Spider) ve Michael Winterbottom'ın adını Happy Mondays'in parçasından alan "24 Hour Party People" filmleri dahil, "Demonlover", "Ken Park" gibi parmak ısıtıcı yapıtlar var. Festivalin yeni bölümlerinden "Made in Japan", internet kültüründen animasyonlara, Japon sinemasının en yaratıcı ürünlerini bir araya getiriyor. Bu

bölümün hit'i Berlin'de Altın Ayı alan "Ruh Kaçışı" (Spirited Away). "Dijital Dürbün"de, yeni teknolojilerin sinemayla izdivacının hayırlı sonuçlarına dikiz yapıyor: Gerçeği değiştiren algılar, simülasyonlar, rüyalar, yeni vücutlar, hız, dijital endişeler... (Uzun metrajlı animasyon "McDull'ın Hayatı"na özel dikkat!) Gün boyu izleyeceğiniz filmler sizi kesmediyse, buyrun "Nöbetçi Sinema" filmlerine: "Yanardağ Lisesi", "Kanlı Mallory", "Katil Ichi"...

[eğitim] ↓

Hip-Hop davul stüdyosu

Davul çalmak zor bir iş. Enstrümanı bulmak, bir yere yerleştirmek, çalışırken bir yandan da konukomşunun dırdırıyla uğraşmak ömür törpüsü. En iyisi, dört başı mağmur bir davul stüdyosu... Hip-Hop Davul Stüdyosu, 1993'te açılan Be-Bop stüdyosunun devamı niteliğinde. Workshop'lar, söyleşiler, konserler, prova stüdyosu, yani enstrümanın inceliklerini rahat rahat kavrayabileceğiniz her şey Hip-Hop'ta. Halen birçok meşhur isimle davullarını konuşturan pek çok davulcu, stüdyonun iki hocasının tezgahından geçmiş: Selami Sevinç ve Recep Akdeniz, ritme heves eden herkesin emrine amade. İrtibat ve bilgi için 0.2126.449 02 82 ve 0.544.880 01 04 no'lu telefonlardan Recep Akdeniz'i arayabilirsiniz...

[bar] ↓

Seyyah

Oturup müzik dinlemekten arada çıkıp salınmaya, muhabbete imkân veren bir ses seviyesinin altında dostlarla buluşmaktan temiz ve hesaplı bir mekânda içkiyle arayı hoş tutmaya, güzel bir gece için ne gerekiyorsa Seyyah'ta var. Yok, ben çıkıp kendimi pistlere atacağım diyorsanız, o zaman da seyahatin ilk durağı burası olabilir. Kıyas yaparsınız diye söyleyelim, bira 1.5 milyon lira. Ocak ayının gidişatı ise şöyle: Her pazar Suat Bilgi "Sabıkalı Tren" başlığı altında –Dead Kennedys'den Grateful Dead'e– tekinsiz şarkılar çalıyor; pazartasiyse "Pastırma Yazı"yla Eagles'lara, Smokey'lere, Bee Gees'lere dönüyoruz. Perşembeleri Tarık Başoğlu, Aptülika ve Suat Bilgi "Aranjmanlar Gecesi" yapıyorlar. Çarşambaları, dönüşümlü olarak, Deniz Durukan "Kontrol Kulesi"nde Türkçe rock, Altay Öktem "Gazlı Bez"de alternatif rock çalıyor. 10 Ocak, Özgür Poyrazoğlu'nun DJ'liğinde, Metallica gecesi olarak belirlenmiş. 11 Ocak'taysa Aptülika, "Babazor" başlıklı programıyla eski tüfekleri ağırlayacak. Cumartesi geceleri ne var derseniz, DJ Sevinç, "Her Telden" çalacak... Taksim'den düşünürsek, Seyyah'ın yeri ne Tünel kadar uzak, ne Tarlabaşı Bulvarı denince akla gelecek kadar sapa. Nevizade'nin hemen arka tarafında, 83 numarada. Balo Sokak'tan Nevizade'ye girer gibi yaparsanız, bulvara inince sola dönüyorsunuz, karşınıza çıkan otobüs durağını iki adım geçiyorsunuz. Keyifli geceler...

[fuar] ↓

Frankfurt Fuarı

Frankfurt/Main Musikmesse/ProLight + Sound Uluslararası Müzik Enstrümanları, Müzik-Software ve PC-Hardware, Notalar, Sahne ve Konser Teknolojisi, AV-Prodüksiyon Sektörel Fuarı... Kısaca 24. Uluslararası Frankfurt Müzik Fuarı... Dünyanın en büyük profesyonel müzik fuarı. Çeşitli tanıtımların yanısıra, şovlar, konserler, DJ gösterileri de düzenleniyor fuarda. 5-9 Mart tarihlerinde

düzenlenecek festivalde konaklama için bir fırsatımız var: Flugbörse V.I.P. Tours Neu-Isenburg, çeşitli sorunları halletmeye hazır. Türkiye'den irtibat için 0.212. 638 25 02 no'lu telefonu ve 0.212.638 25 03 no'lu faksı kullanabilirsiniz...

RAM-SES
MÜZİK ATÖLYESİ

Merkez:
İstiklal Cad. Aznavur Pasajı 212/6
Yapı Kredi Kültür Merkezi Karşısı Galatasaray
Tel: 0. 212. 245 02 21

Dersane:
İstiklal Cad. Toma Apt. Şanzelize Girişi Kat. 5
Tel: 0. 212. 245 32 94

www.ramisekinci.com / www.muzikatolyesi.com
bilgi@ramisekinci.com / bilgi@muzikatolyesi.com

Türk Halk Müziği ve Batı Müziği Konservatuarlarına, Müzik Eğitim Fakültelerine hazırlık kursları

• Ses eğitimi (şan) • Keman (Türk-Batı) • Viyolonsel - Viyola • Piyano - Klavye (org) • Klasik Gitar • Flamenko - Latin Gitar • Akustik Gitar • Elektro Gitar • Bas Gitar • Jazz Gitar • Davul - Perküsyon • Bağlama • Tambur • Ud • Kanun • Kemençe - Kemane • Flüt - Ney • Saksofon - Trompet • Kaval -Mey

OLAY KAMPANYALAR

Enstrüman alanlara
Enstrüman ve aksesuarlarını alana 3 aydan 4 aya kadar ücretsiz ders imkanı

Enstrümanını getirene
1 ay ücretsiz ders imkanı

Enstrümanını değiştirene
Değişen ve değiştirilen enstrümana göre 1 aydan 4 aya kadar ücretsiz ders imkanı

Stüdyo çalışmaları
Stüdyoda çalışma süresine bağlı olarak; % 10'dan % 40'a varan indirimler

Burslu sistem
4-6 ve 8 aylık dönemlerde; % 40'dan % 60'a varan burs imkanı

6-8 ve 12 aylık dönem indirimi
% 10'dan % 30' varan indirim

Ramis Ekinci'nin "Kopuşkılar" albümü Ada Müzik'ten çıktı. 2000 yılının en ilginç albümü (Kanal 6, Number 1)

Bu ses
ne yürüyenlerin
ayak sesi
ne göstericilerin
sloganları
ne araçların
klaksonları
ne öttürülen
düdükler
ne inip kalkan
coplar
ne gıcırdayan
çizmeler
ne ateşlenen
mermiler
ne devrilen
gövdeler
ne uğultusu
kalabalıkların.
Bu ses
uyuyan bir ulusun
sesi
S. BALU RAO

Aynalar insan değil / Aynalar insan / Hem de ikisi / Hem insan hem ayna / İster Manhattan'ın doğu yakasında / İster boğaz şehrinin Kumkapı'sında / Herkes yalanları söyler / Doğruları söyleyerek / Ama herkes / Yeni rakı masasındaki sarhoş ağızlar bile **ALLEN GINSBERG**
(19.6.1990, İstanbul, Türkçesi: Can Yücel)

PEARL JAM
Riot Act
(Sony Türkiye)

Pearl Jam'in, yedinci stüdyo albümü sonunda elimizde. Albümün açılışını yapan "Can't Keep", "Save You", bir şarkı atlayalım, "Cropduster" ve "Ghost" standart Pearl Jam şarkıları. Kıvrak çalımlar, düzgün paslar, tam takım oyunu... Aradaysa eski günlerinden iyice uzak bir Pearl Jam; "Love Boat Captain": "Hâlâ inandığım bir kelime var, aşk aşk, aşk..." Eddie Vedder kendiyle de dalgasını geçiyor neyse ki "Aşk Gemisi Kaptanı"nda. Roskilde Festivali'nde hayatını kaybeden dinleyicilerine bir saygı duruşu aynı zamanda bu şarkı: "Dokuz dostu kaybettik hiç tanımayacağımız, iki yıl önce tam bugün." İlk single "I Am Mine", benzese de "Last Kiss" veya "Light Years" ayarında değil, ama durumu kurtarıyor. Bir akustik gitar eşliğinde, cennete çekilen otostop "Thumbing My Ways" ise albümün en iyilerinden. İki kapılı bir stüdyosu var Pearl Jam'in. Biri sonsuz Amerikan kırına, diğeri de şehrin arka mahallelerine açılıyor. Yaş ilerledikçe, alçakgönüllü kır tarafı da daha bir yakışıyor onlara. Sert şarkılara da lafımız yok, eskiden arka arkaya patlattıkları dinamitler, yerlerini küçük küçük havai fişeklere bıraksalar da hâlâ iyiler, Cameron'ın bir ileri, bir geri teknosu "You Are" ile onu takip eden "Wanted to Get Right" gibi. "Green Disease" ve Ament'ten "Help Help"den sonra, Vedder'ın sakin, ama bir o kadar da tehditkar bir sesle söylediği "Bu$h" şarkısı geliyor: "Bushleaguer". Vedder ve Gossard, şair adamlar, mealen çevirebildik: "O lider filan değil, bir Teksas kementçisi... Üçüncü doğdu, hat-trick yaptı." Kapanıştaysa blues'a çalan iki şarkı var, biri "1/2 Full". Diğeri "All or None", bitmişsiniz, perişansınız, meyhane de kapanıyor, yarın son bir defa daha deneyeceksiniz, ya hepsi, ya hiçbiri... "All or None"dan önceyse bir "ilahi" var ki, ilahi Pearl Jam diyoruz! Bir dakikalık "Arc" için, internette "Aslan Kral"ın müziği gibi demişler. Nusrat Fateh'in öğrencileri böyle bir şarkıyı nasıl yapmışlar? Boynuz kulağı geçememiş hâlâ...

Bu, albümün geneli için de geçerli olmuş. "Riot Act", Pearl Jam'in zirvelerinden biri değil, o zirvelerin çevresinde dolaşan, bir yaklaşan, bir uzaklaşan, ama bir türlü oraya konmayan bir ara albüm. Ancak kesinlikle kötü değil, her dinleyişte biraz daha kendinizi kaptırıyorsunuz. Bu sefer kapakta çuvallamışlar ama, biraz "Yield" gibi, kolay sevilmiyor. Pearl Jam emek isteyen gruplardan zaten. Sabredemeyenlere hazırda, eğer "Ten" fetişisti değillerse, "Vs", "Vitology", "No Code" var. "Binaural" da tüylerimizi diken diken etmişti zamanında... Aklımıza gelmişken ekleyelim, Pearl Jam'e demode diyenlere, "dünya geniş, herkese yer var" diyoruz. Artık cool bulmayanlar da, varsın bulmasınlar, Sait Faik, Orhan Veli gibi adamlar ya, biz esas ona bakarız.
İlker Aksoy

SUPERGRASS
Life On Other Planets
(EMI)

Supergrass'ın dördüncü albümü "Life On Other Planets" genelde çok beğenildi. Britanya'nın iki büyük aylık müzik dergisi Mojo ve Uncut da çok beğenenler arasında yer alıyor. Uncut "başyapıt" nitelemesini kullandığı eleştirisinde Supergrass'in sound'unu tarif etmek için Beatles, Beach Boys, David Bowie, Marc Bolan (T. Rex), The Stranglers, Rick Wakeman ve Air'e referans yapıyor. Hatta belki buna Spacemen Three'yi de eklemek lazım, çünkü bir yerde trio'dan "spacemen three" diye söz ediyor. Referanslar kalabalık ve de iyi.

Supergrass'in sound'u zaman zaman bu toplulukların hepsini çağrıştırıyor. Bu son albümde özellikle de T. Rex'i. Ama Supergrass'in kendine özgü bir yanı da var, yani hepten taklit düzeyinde kalmıyorlar. Ve bu sound'a dair ciddi bir sorun da var, belki Britanyalılara batmayan. Supergrass'in sound'unun temel özelliği, eğlendirici olmayı hedeflemesi. Sanki üçlü bir türlü büyümeyen, yatakhanede yastık kavgası yapmayı sürdüren (ki bu imajı ilk single'ları "Alright"ın video-klibinde kullanmışlardı) ortaokul-lise öğrencisi kimliğinden tam kurtulmak istemiyor. "Alright" bizce şahaneydi, hakikaten de o kaygısızca, aptalca eğlenme duygusunu dinleyiciye veriyor, bulaştırıyordu. İlk albüm "I Should Coco"nun tümünde bu bulaşıcılık vardı.

İkinci albümleriyle birlikte büyüme emareleri görülmeye başlayınca Supergrass sound'unda da sorunlar başladı. Ne adam olmuşlardı, ne çocuk kalmışlardı. Yetenekliydiler, pop/rock tarihine hakimdiler, ama gitmeyen bir şey vardı ve o şey gitmemeye devam ediyor. Artık bulaşıcı değiller. Nasıl eğlenildiğini iyi hatırlıyorlar ve yeniden sahnelemeyi de başarıyorlar, ama gerçekten eğlendikleri duygusunu vermiyorlar. Neşeleri bulaşmıyor.

Bu olmayınca da Supergrass dinlemenin pek bir mânası kalmıyor. İyi aranjmanlar, düzgün enstrüman kullanımı, ayrıntıda zenginlik ve pop tarihine hakim olduklarını kanıtlayan benzerlikler/taklitler "iyi, güzel de bana ne" duygusunu silmeye yetmiyor.

Eğlendirme kaygısının olmadığı albümün son iki parçası "Prophet 15" ve "Run" belki de bu yüzden diğerlerinden daha iyi geldi bize. Supergrass büyüyünce iyi topluluk olacak. Hâlâ bekliyoruz.
Cüneyt Cebenoyan

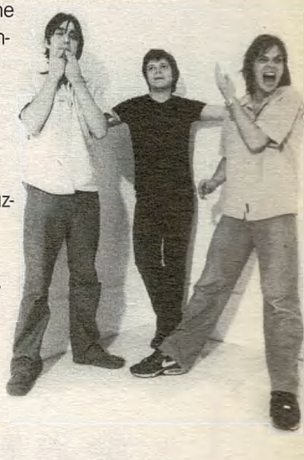

TOPLOADER
Magic Hotel
(Sony Türkiye)

İsmini, Los Angeles'da şarkılarını kaydederken kaldıkları otelden alan "Magic Hotel", İngiliz grup Toploader'ın ikinci albümü. Debut'leri "Anka's Big Moka", en tanınanı 70'lerden bir Amerikan şarkısının cover'ı "Dancing in the Moonlight" olan bir-iki hit çıkarmıştı. Bu sefer, bizi kendimizden geçirmeye daha büyük yemin etmişler, ellerinden geleni ardlarına koymamışlar. Vaatleri büyük, uzay, evren, neredeyse öteki dünya, orada da cennet. Hemen her şarkıya hakim olan yoğun bir orkestrasyon, grubun lideri, vokalist ve keyboard'çu James Washbourn'dan da bol çığlık ve tuşlu soloları, hepsi memnuniyetimiz için albümü doldurmuş, ama taşırmış da! Rolling Stones'dan, Faces'dan, Steve Wonder'dan, Bee Gees'den epey apartan bir grup Topleader. Apartmak suç değil, "sanat dediğin biraz ordan, biraz burdan", Salman Rüştü'nün dediği gibi. Ama, arakladıklarını Britney Spears duyarlılığıyla birleştirmişler, o pek olmamış. Gitarları biraz kıssak, bir-iki ufak ayar yapsak, alın size hit bir boy band albümü. Şu haliyle de temiz hava, bol güneş, sağlıklı, temiz pak, elma yanaklı, gürbüz, orta karar bir pop rock. Yer yer gayet de iyi, ama kimi şarkılarında yaptıkları gibi hep birlikte el çırpacaksak, durdurun arabayı, inecek var! *İlker Aksoy*

50→

Ölümü ve tuzlu fıstıkları unutmadım, / bayat tuzlu fıstıkları. / Sarhoşlar kusardı bir de / ben varken orda. Dünya'da. / 1965 yılında. / Bir savaş ve hüzün korkusuyla / kahvelere dolardı insanlar / Sevgilim! Sevgilim! / "Kanayan yerim benim" / çürük yumurta, bayat pastırma ve / bamya yenilen bir lokantada / mareşal fevzi çakmak, koca yusuf / dünya güzeli fatma / dostumdular. **ATAOL BEHRAMOĞLU**

Bayan, benimle evlenir misiniz? Benim dilimi biliyor musunuz? Olsun, benimle evlenir misiniz? Posbıyıklı kondüktör bey, bizim şahidimiz olur musunuz? Şahidimiz olmadan önce, bu trenin nereye gittiğini söyler misiniz? Ankara mı dediniz? Emin misiniz? Peki ben Ankara'da ne yapacağım? Ya da şöyle söyleyeyim: Ey Ankara, ben seni ne yapayım? Ulan sende bir tek tanıdığım yok, bir tek sevdiğim yok, sende ben yokum, sende Sadi yok, sende Adnan yok, sende şiir yok, sende merhamet yok, sende şeref yok, sende hürriyet yok, sende zaman yok, sende ufuk yok! Ey Ankara, sende zulüm var be, zulüm, zulüm! **MURAT UYURKULAK**, Tol

PETER MURPHY
Dust
(Metropolis)

Peter Murphy'nin "Dust" albümü, yabancı eleştirmenler tarafından çoğunlukla, Orient'te yaşayan bir Avrupalının, Occident'te yaşayan bir Doğuluyla (Mercan Dede) birlikte yaptığı "köprü" çalışması olarak tasvir ediliyor ve Murphy'nin en iyi albümü olarak taçlandırılıyor. Yukarıdaki tasvir elbette "onlar" için anlamlı olabilir, ama "bizim" için pek dar... Bu hattan ilerleyip size "albümü mutlaka dinleyin" diyecek olsam, malûm köprünün hangi tarafında durduğunuza bağlı olarak "eee?" ya da "so what?" diyeceğinizi tahmin ediyorum. Bense, "Dust"ı anlatacak tek bir mecaz seçmem gerekse, "köprü" değil, "araf" mecazını seçerdim.

Roll'da üç sene arayla Peter Murphy'le iki sohbet yaptım. İlk sohbetin tamamına Peter'ın duru ve akıcı İngilizcesi hakimdi. Üç sene sonra tekrar karşı karşıya oturduğumuzda ise, çok kritik anlarda, anlattıklarını tek bir cümleyle toparlamak istediğinde Türkçenin de bolca araya girdiği bir başka sohbet yaptık. O zamanlar bunu, uzun yıllar Türkiye'de yaşayan bir yabancının "meramını anlatacak kadar" Türkçe öğrenmiş olmasına bağlayıp hiç de üstünde durmamıştım. Ama "Dust" albümünü dinlediğimde Peter'ın sesinde daha önce şahit olmadığım bir gariplik hissettim: Peter'ın İngilizcesi bozulmuş! Neredeyse yeni İngilizce öğrenmiş bir "yurtsuz" gibi, hiçbir yere ait olmayan kırık dökük bir aksanla konuşuyor. "Dust"ı diğer "köprü kurma" denemelerinden ayıran da bence bu. "Köprü" kategorisine uygun çalışmalar genellikle Avrupalıların kendi kimlikleriyle giriştikleri bir macerayı anlatır. Avrupa dili tüm geleneğiyle o maceranın "anlatıcısı" konumundadır ve dil aidiyeti, köprünün ne tarafında durulduğunu da belirlediğinden, doğaları gereği Oryantalisttir. Diğer yandan, Peter'ın dili, "valla ben de sizdenim!" yavanlığına da prim vermediğinden "Dust" için bir "Araf halet-i ruhiyesi" diyorum, başka bir şey diyemiyorum. Dilin ve aksanın kullanımının başat olmasıyla, Tricky'nin eski albümleriyle kardeşlik kurulabilir belki.

Dilin yarattığı bu hali diğer her şey destekliyor. Şarkı sözlerinde de aynı belirsizlik, başı sonu belli hikayeler anlatmaya direnen kırık dökük imgeler uçuşuyor (aklıma gelen tek örnek William Blake, delilimse "Fake Sparkle or Golden Dust" şarkısı)... Müzik deseniz, dünün müziği değil, bugünün müziği değil; müzisyenlerin vokalistle birlikte müziğin içine gömüldüğü, diyarlar ve türler arasında gezinmektense, yine aynı tavırla hepsinin arasında asılı kalan bir araf sâdâsı... Albümün açılış parçası "Things to Remember"la, bir kreşendoyla başlayan bu hal tüm albüm boyunca akıp gidiyor. Hatta iddiamı desteklemek için albüm kapağını bile işin içine katabilirim: Daha önceleri etkileyici yüzünü ve vücudunu bir görsel imge olarak kurgulayan Peter Murphy, bu sefer yüzünü ve duruşunu albüm kapağında da siyahın içine gömmüş, parçalamış, neredeyse karanlığın içinde asılı bir hayalet haline getirmiş.

"Peki ya Mercan Dede?" diye soranlar için diyebileceğim çok fazla bir şey yok. Mercan Dede'nin "Dust"a katkısını dinleyenler kendileri yargılasın. Benim kanım, "Dust"ın bütününde Peter Murphy'nin tartışılmaz tek "auteur" olduğu yolunda. Elbette Mercan Dede'nin co-producer ve müzisyen olarak katkısı vardır, ama "Dust" bir prodüktör ya da müzisyen albümü değil...

Peki bütün bu tasvir etmeye çalıştığım araf mecazının özeti ne? Biliyorum, hepinizin işi gücü var, koşturuyorsunuz, üstelik günler de buz gibi soğuk geçiyor. Dükkana girip bir albüm almak için somut bir şeyler bekliyorsunuz, ama "Dust" konusunda kimse kimseye yardımcı olamaz. Yalnızsınız! Diyebileceğim iki şey var: 1) "Dust" hiç de kolay bir albüm değil; 2) Bir başka deyişle, "Dust", köprü albümleri gibi kesmeşeker tadında değil, şeker pancarı tadında... Yerseniz. *Ogan Güner*

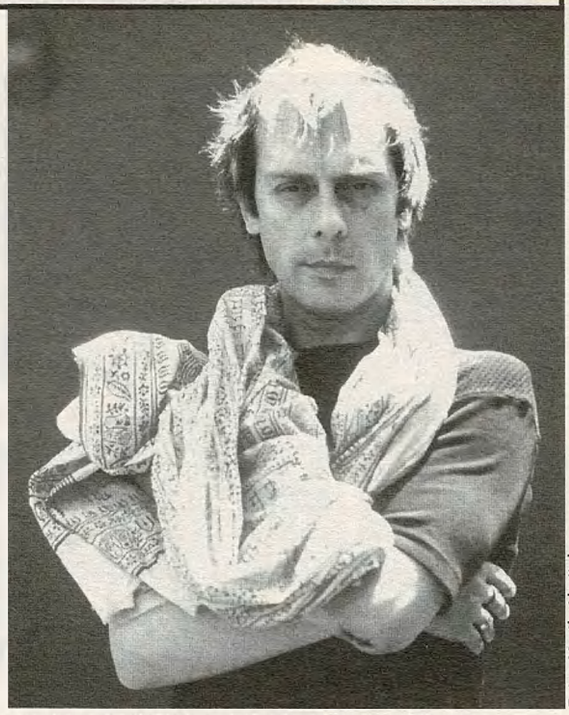
Foto: Merih Akoğul

SIXTEEN HORSEPOWER
Folklore
(Glitterhouse)

DAVID EUGENE EDWARDS
Woven Hand
(Glitterhouse)

"Folklore", bir "kara" albüm. Kapağından sızıp albümün derinliklerine sinmiş bir "black albüm/kara kalbim" meselesi var ki, 38 dakika gibi kısa sayılabilecek bir sürede sizi ele geçiriveriyor. Zamanın izafiyeti teorisindeki örneğe benziyor bu zaman dilimi; kızgın kumların üzerinde geçirilen, ama serin sulara açılmayan bir 38 dakika... "Folklore", Sixteen Horsepower'ın dördüncü stüdyo albümü. Tersine, daha doğrusu burnunun dikine ilerleyen bir diskografi onlarınki. Majör bir plak şirketinden çıkan ilk iki albümü sonrasında, satış azlığından mütevellit sözleşmeleri feshedildi. Sonra, yayınladıkları albümleri öncelikle "vinly" olarak basan küçük bir Alman plak şirketiyle çalışmaya başladılar. Debut albümleri "Sackcloth'n' Ashes" bize kalırsa gelmiş geçmiş en "yıkıcı/yıkıntı" albümdü. Bir "bekleme" dönemi ürünü olan 2000 tarihli "Secret South"dan sonraki "Folklore", aynı zamanda "dördüncü Sixteen Horsepower" albümü... Çekirdek üçlü David Eugene Edwards, Jean-Yves Tola ve Pascal Humbert dışındakiler her seferinde değişiyor. Ama işin aslı, Sixteen Horsepower demek, grubun tüm şarkı sözlerine ve bestelerine imza atan, David Eugene Edwards demek... Edwards'ın başından beri Baba/Oğul/Kutsal Ruh üçgeninde dönenip duran şarkı sözleri, onun hem Hıristiyanlık propagandasıyla suçlanmasına neden oluyor, hem de hayranlarının nezdinde bir "fenomen" konumuna yükseltiyor. "Folklore", bu açıdan bakıldığında en az "Sixteen Horsepower" dozu taşıyan David Eugene Edwards albümü sayılabilir. Hemen hemen aynı günlerde yayınlanan ilk solo Eugene albümü "Woven Hand" ise, bir Sixteen Horsepower albümüne "Folklore"den daha fazla benziyor. "Folklore", adına da vurduğu gibi, gelenekselden beslenen bir yapıt. On şarkının dördü gruba ait, biri Hank Williams, biri Carter Family yorumu, geri kalanlarsa Amerikan ve Macar geleneksel şarkıları... Bir tek Carter Family'nin "Single Girl"ü, çocukluğumuzun "Küçük Ev" dizisindeki şölenlerden fırlamış gelmiş gibi duruyor. Geri kalan dokuz şarkıdan gruba ait olan dördü, topluluğun gitgide içine kapandığının da göstergesi. David Eugene, "has" sanatçılara özgü bir kendini inkâr ediş yolunda emin adımlarla ilerliyor. Artık ilk albümlerindeki "Tanrım, bu huzursuzluk ne kadar da mutlu ediyor beni" coşkusundan eser yok "Folklore"de... Tanrının biz günahkâr kullarının kaçacağı dağları yıkılmış, denizleri köpürmüş, mezarları bile bizi geriye tükürüyor. Sığınacak limanın kalmadığı bir umutsuzluk hakim "Folklore"e... Coşturmayan ilk Sixteen Horsepower albümü bu. Belki de bu yüzden "çok özel" ve "çok güzel" bir albüm. "Folklore"da eksik olan, daha doğrusu "varolmayan" coşku "Woven Hand"de var. "Woven Hand"in anlamı "Muktedir El", ama bize kalırsa kastedilen "Veren El"... Bir Bill Withers bestesi olan "Ain't No Sunshine" dışında dokuz Eugene bestesinin yer aldığı "Woven Hand", "Folklore"un aksine Sixteen Horsepower'ın izinde yol alan bir albüm olmuş. "Veren El/Edwards/Dinleyici" üçgeninde vücut bulan yapıta, baştan sona bir esriklik, bir inanç sarhoşluğu hakim. R.E.M.'in "Losing My Religion"ı kıvraklığındaki ilk şarkı "The Good Hand" ile başlıyor, boğazınıza oturan bir lokma ağırlığındaki "Last Fist" ile sona eriyor. "Folklore" ile "Woven Hand" içişlerinde bağımsız, dışişlerinde David Eugene Edwards'dan el alan, kısa sürmelerine rağmen yarattıkları tahribatın ayırdına sonradan varılan "artçı" iki albüm. Zamanında malzemenizden çalınmışsa, ayakta kalma ihtimaliniz yok denecek kadar az... *Atilla Aydoğdu*

Dünya büyüktür. Bir evin içine
Sığmaz hiçbir şey. Dünya büyüktür.
Bir evin içine –dünya büyüktür–
İyi değil dolması bunca acının.
ANTONIO GAMONEDA

Her şey sisteme boyun eğer, aynı anda da her şey sistemden kaçar. Batılı yaşam tarzına özenen dünya halkları hiçbir zaman bu yaşama katılamadıkları gibi, gizliden gizliye de küçümserler. Bu değerler sisteminin merkezinin dışında dururlar. Bu halkların birleşme ve –genellikle bağnazca– Batılılardan çok Batılı olma tarzları, Aydınlanma ve ilerleme kırıntılarıyla yaptıkları ufak tefek şeyler, maymunsu bir parodinin tüm özelliklerine sahiptir. Batı ile pazarlık yaptıkları, anlaştıkları sırada bile kendi kurallarının esas olduğuna inanmayı sürdürürler. Belki bir gün, Şili yerlileri Alakaluflar gibi beyazları hiç ciddiye almamış olarak yok olacaklar. **JEAN BAUDRILLARD**, Kötülüğün Şeffaflığı

BOB DYLAN

The Rolling Thunder Revue - Live 1975 (The Bootleg Series Vol.5)

(Sony Türkiye)

Bunun için bizi 27 yıl beklettin ya Dylan, alacağın olsun... İlk iş "The Rolling Thunder Revue"den iki şarkılık görüntünün yer aldığı bonus DVD diskini sürücüye ittim ve dehşet içinde izledim. Elim albümü dinlemeye gitmedi bir süre... İstanbul'un noktalı virgüllü günlerinden birinin akşamıydı. Sonra gençliğimin satırbaşına döndüm. Sene 1975... Henüz yaşamımın iki nokta üst üste günlerini aşıp da üç noktalı günlerine varmama daha 27 yıl var... Ben olaydan habersizim, ki zaten o günlerde çok az şeyden haberimiz olurdu.

Dylan, The Band ile çıktığı efsanevî Tour 74'den dönmüş, ardından 75 Ocağında "Blood On The Tracks" albümünü yayınlamıştır. New York'ta sakin günler geçirmektedir. Bu arada "Desire"ın kayıtları bitmiş, ancak albüm henüz yayınlanmamıştır. 1975 yılının son aylarında Joan Baez, Roger McGuinn, Mick Ronson, Ramblin' Jack Elliot ve Allen Ginsberg (ve daha pek çok kişi) gibi devlerle beraber gerçekleştirdikleri turne, biraz da mevcut eğlence sektörüne alternatif bir etkinliktir. Bu turnede amaç, sürekli değişen bir kadroyla, eski Greenwich Village günlerini büyük bir sahnede yeniden canlandırmaktır sonuçta. İlk adım tam da sözünü ettiğimiz yerde, 23 Kasım sabaha karşı erken saatlerde atılır ve akşamdan kalma kafadarlar tarafından gösteri hazırlıkları başlar. Bir hafta sonra, bir buçuk ay sürecek bir Kuzey Amerika turnesine çıkarlar. Revue'nün kadrosu "Desire" kadrosunun bir miktar (!) güçlendirilmişidir: Rob Stoner (bas gitar), Howie Wyeth (davul, piyano), Scarlet Riviera (keman), David Bowie'nin grubundan tanıdığımız Mick Ronson (gitar), Steven Soles (gitar), T-Bone Burnett (gitar), Boby Neuwirth (gitar, vokal), David Mainsfield (steel gitar, mandolin, dobro), Luther Rix (vurmalı, davul), Ronee Blakely (vokal). Ronson dışında görece az tanınmış müzisyenlerden oluşmuş bu kadro, rock tarihinin en dikkate değer performanslarını ortaya koyar ve 75-78 arası bazı değişikliklerle de olsa, Dylan kariyerinin en ilginç dönemlerinden birine imza atar. Bir sinema filmi ("Renaldo and Clara") ve bir TV konser filmi (NBC – "Hard Rain") ile iki stüdyo ("Desire" ve "Street Legal"), üç de konser albümü ("Hard Rain", "At Budokan" ve işte sonunda "Live 1975").

"The Rolling Thunder Revue" turnesi dört önemli gerçeği vurgulamıştır: Öncelikle Dylan 74 turnesinde çizdiği "rock and roll yıldızı" imajından sıkılmış ve şarkılarını birlikte çaldığı insanlarla daha sıcak ilişkiler kurduğu, yer yer amatörce gibi görünen (ama asla öyle olmayan) enerjik ve içten performanslarla sunmayı hedeflemektedir. Bu nedenle büyük salonlar, stadyumlar, dev arenalar yerine daha mütevazı mekânlar seçilmiş, turne planı yapılmamıştır. Otobüslere doluşup o kent senin bu kasaba benim dolaşarak, vardıkları yerde çalmaktadırlar. İkincisi, sadece bu gösteriye ait bir sokak tiyatrosu sahnesi tasarlanmış ve olaya dönemi için son derece özgün görsel bir yan katılmıştır. Abartılı makyajlarıyla, çingene giysiler içindeki müzisyenler bir sirkteymişçesine hareketlidirler, sahnede karnaval havası esmektedir ve bu durumdan seyirci de ziyadesiyle memnundur. Üçüncüsü, 66 tarihli "Eat the Document" gibi bir başarısız belgesel denemesinin ardından Dylan elinde kalan pahalı film ekipmanlarını kullanarak bütün turneyi filme çekerek, bu kez hayalini gerçekleştirmek istemektedir. Bu belgeselin içine bir de aşk öyküsü katarak (tıkıştırarak mı desek?), alışılmışın dışında bir deneye kalkışmıştır. Son olarak bu turne boyunca "Hurricane" şarkısıyla haksız yere yıllarını hapishanede geçiren Afrika kökenli Amerikalı boksör Rubin "Hurricane" Carter'ın yeniden yargılanmasına çabalamasıdır. 60'larda şarkılarıyla dünyayı çimdikleyen (poposuna şaplak atan değil) Dylan ilk kez bu kadar doğrudan bir mücadele içinde yer almaktadır. "Hurricane" şarkısı ilk kez bu turnede çalınmıştır.

İlk "Rolling Thunder Revue" turnesi, 8 Aralık 1975'te New York Madison Square Garden'da sona erer. Dylan ve Joan Baez, ikisi de sahneye Bob Dylan kılığında çıkar. Seyirci ilk başta kimin esas Dylan olduğunu anlamakta zorlanır. Final gecesinin adı "Night of the Hurricane - Kasırganın Gecesi"dir. Gecenin sunucusu Muhammed Ali, gecenin konuğu Roberta Flack'tir. Rubin Carter yararına 25 Ocak 76'da Houston'da düzenlenen "Night of the Hurricane II" gecesiyse pek parlak geçmez. Bilet satışları düşüktür, Stevie Wonder'ın katılımı bile pek bir şeyi değiştirmez ve gece hüsranla sonuçlanır. Gecikmeli de olsa Carter sonunda kefaletle serbest bırakılır ve bir üst mahkemeye başvurması için cezası bir süre ertelenir. Ne yazık ki Carter, 77 Şubatında tekrar suçlu bulunacak ve toplamda on dokuz (evet 19) yıl sürecek olan cezasını tamamlamak için yeniden içeri girecektir...

İlk "Rolling Thunder Revue" turnesi herkese keyifli günler yaşatmıştır. Oysa 10 Nisan 76'da başlayan ve güney eyaletlerini kapsayan ikinci turne, aynı keyifli ortamda geçmez. Dylan ve Sarah ilişkisi tehlikeye girmiş, dünyada hard rock fırtınası başlamış, ayrıca aynı parodiyi bir yıldır tekrar tekrar oynamaktan gına gelen grupta eski heyecan kalmamıştır. Hasılat düşmüştür ve müzisyenler aldıkları paradan memnun değildir. Turnenin kazancı da film masrafı ve nafaka ücreti olarak heba olup gidecektir. Sonuçta toplam dört saat süren çılgın "Renaldo And Clara" filminin, sinemalarda galasının yapılması için yaklaşık bir yıl daha vardır önlerinde. Ne yazık ki o gün geldiğinde de beklenen ilgi sağlanamayacak ve film unutulup gidecektir. Turnenin albümünün elimize geçmesi içinse 27 sene geçmesi gerekecektir, ancak bu kez "Revue" kırmızı halı serilerek karşılanacaktır.

Büyük çoğunluğu Massachusetts eyaletinde çeşitli salonlarda alınmış çok kanallı kayıtlardan derlenen ikili albümün şarkılarına gelince: "Tonight I'll Be Staying Here With You" ile başlıyor Dylan tek başına (bu kayıt Montreal'den). Biraz Antil havalı bir "It Ain't Me, Babe" ile grup katılıyor, bir 3/4 klasiği "A Hard Rain's A-Gonna Fall" bu kez sıkı bir rock and roll formunda göz kamaştırıyor, hele bir de Mick Ronson gitarı ekleninceşöyle bir silkeleniyoruz. Yine bir 3/4 klasiği "The Lonesome Death Of Hattie Carroll" ise 6/8 olarak daha bir bluesy. "Revue"nün zirve şarkılarından "Romance In Durango" ve "Isis" peşpeşe üzerimize geliyor ve iplere yaslanıyoruz. Bu iki yorum, çok benzemekle birlikte "Biograph"dakinden farklı gösterilerde kaydedilmiş ve ne yazıktır ki "Desire"da bu lezzete sahip değiller. Dylan yeniden tek başına ve önce "Mr. Tambourine Man" ardından "Simple Twist Of Fate". Sakinleşiyoruz derken sahneye Joan Baez geliyor ve aynı eski günlerde olduğu gibi birlikte "Blowin' In The Wind", "Mama, You Been On My Mind" ve "I Shall Be Released" şarkılarını seslendiriyorlar. Kırk yıllık kariyerinde Dylan ilk kez bir yasal albümde Baez ile birlikte söylüyor. İkinci diske geçiyoruz; başlangıçta Dylan yine tek başına ve "It's All Over Now, Baby Blue", "Love Minus Zero/No Limit" ve "Tangled Up In Blue"nun olağanüstü yorumlarıyla karşılaşıyoruz. Ardından yine Joan Baez sahnede, kendi ilk dönemlerinin en hoş şarkılarından biri olan "The Water Is Wide"ı Dylan'la birlikte söylüyor. Dylan'ın anons ettiği üzere "bir diğer özgeçmiş şarkısı" olan "It Takes A Lot To Laugh, It Takes A Train To Cry" ile yeniden hızlanıyoruz ve onu izleyen "Oh, Sister"da Scarlet Riviera'nın çingene kemanına (fiddle) doyuyoruz. Maçın sağlı sollu yumrukları sırada... Delice bir "Hurricane", Dylan'ın Rubin Carter'ın salınması için destek istediği anonsuyla başlıyor. Olağanüstü bir "One More Cup Of Coffee (Valley Below)" ve stüdyo kaydıyla kıyaslanamayacak güzellikte bir "Sara". Sonlara yaklaşıyoruz ve ağız dolusu bir "Just Like A Woman"ın ardından Roger McGuinn ile düet ve hep bir ağızdan "Knockin' On Heaven's Door". Dylan perdeyi anonsuyla kapatıyor: "Geldiğiniz için teşekkürler, birkaç gün daha buralardayız, yarın gece yine görüşürüz!" *Gökalp Baykal*

Belki bir gün beyazların kendileri de, beyazlıklarının, tıpkı beyaz ışığın tüm renklerin karışımı olması gibi tüm ırkların ve tüm kültürlerin bir aradalığı ve karışımı olduğunu anlayamadıklarından yok olacaklar.
JEAN BAUDRILLARD, Kötülüğün Şeffaflığı

Ne Rubens'e göre çıplaklığın
Ne Renoir'lık
Senin çıplaklığın başka türlü
Senin çıplaklığın Kızılaylık
HAYALET OĞUZ

"Ne söylememi istiyorsunuz? Kendimle ilgili hiçbir şey bilmiyorum! Ölüm tarihimi bile bilmiyorum!"
(Nabokov'dan Borges'e)

Kalabalığın ortak üzüntüsüne çarptı kaldı Rosa. Kendi ölümünün üzüntüsü. Peki benim ölümüme gelmişler, peki ben nasıl öldüm? Ne zaman ve ah nasıl? Hangi savaşta, hangi ihtilalde, hangi karın ağrısından ya da? Bilemezsin evet bilemezsin. Her şeyi bilmediğin gibi öldüğünü de. **SEVGİ SOYSAL**, Tante Rosa

ANINDA GÖRÜNTÜ - ANINDA ÖZÜR: *Bu sayının 18. sayfasında, Duman söyleşisinde yukarıdaki Baudrillard kitabının adını "Kötünün Şeffaflığı" şeklinde yanlış dizmişiz.*

George Harrison
Brainwashed
(EMI)

George Harrison 20 Kasım 2001 günü, bir süredir köşe kapmaca oynadığı kansere yenik düşerek dünyevî yaşama veda etmişti. Kendisi de kısa süre önce direkten dönen Bob Dylan, can dostunun kaybı üzerine duygularını şöyle dile getirmişti: "George tüm insancıllığıyla, nüktedanlığıyla, mizah anlayışıyla, insanlara karşı duyarlılığıyla ve tüm şefkatiyle devasa yücelikte bir ruhtu. Adeta yüz kişiden saçılan bir sevgi dalgası oluştururdu. Sanki güneş gibiydi, çiçek gibiydi, ay gibiydi ve hepimiz onu fena halde özleyeceğiz. Dünya onsuz kocaman bir boşluğa dönüştü." Ardında gözü yaşlı bir dünya ve tamamlanmamış "Brainwashed" albümünü bırakarak göçen Harrison, kuşkusuz rock tarihinin stil sahibi en mühim gitaristlerinden biriydi. Bir melodi ustası, bir armoni dehasıydı. Gerçi şimdi Harrison'dan gitarist diye söz etmek buzdağının yalnızca görünen kısmını tanımlamaya benziyor. Harrison aynı zamanda rock tarihinin en büyük şarkı yazarlarından da biriydi. Sesiyle yürek okşayan eşsiz bir şarkıcıydı da... Sadece The Beatles dönemiyle değil, solo kariyeriyle de haklı bir üne sahipti. Onu tanımlamak için Bangladeş yararına 70'lerin başında düzenlediği o muhteşem ötesi konser bile yeter de artar. Gözümde haklı olarak böylesine büyüttüğüm bu güzel insan için ben de birkaç kelime etmeden duramadım, aradan geçen bir yılda benim de henüz gözyaşlarım kurumuş sayılmaz... Gerçekten de onun yerini kimse dolduramayacak (artık kimsenin böyle bir derdi olduğunu sanmıyorum ya, neyse).

"Brainwashed", zamanında The Beatles ve özellikle George Harrison'dan etkilenerek kendi yolunun güzergahını bu devasa haritadan aldığı koordinatlara istinaden inşa eden Jeff Lynne (hani Electric Light Orchestra) ve oğlu Dhani Harrison tarafından tamamlanmış. Kambersiz düğün olur mu? Jim Keltner yine davulun başında. Zaten daha önce de Harrison ile The Traveling Wilburys projesinde birlikte çalan ve Cloud Nine'da ilk sedalarını tınlatan Jeff Lynne, gitar, bas gitar, klavye derken, kendi başına bir "backing group" sayılabilir. Yapımcı olarak "Brainwashed"a da damgasını vurmuş Lynne. Harrison'ın alamet-i farikası galop yürüyen armonilerinin üzerine döşediği slide gitarıyla Lynne'in akustik gitar tankları desteğindeki vokalleriyle yaptığı hücumlarını bir süredir özlemiştik (sizi bilmem ama ben öyle). Gerçi Lynne, herkesin müziğine, hatta The Beatles'ın geri kazanılan şarkılarına bile aynı sedayı yakıştırmakla suçlanan bir yapımcı, ama ne yapalım, pembe incili kaftan işte. Şarkılara gelince, kuşkusuz Harrison'ın en muhteşem şarkıları değiller, ama yine de 47 dakika 47 saniye süren gerçek bir kulak banyosu bu albüm. Harrison, son yolculuğunun yaklaştığının farkında bir bilge olarak kaleme aldığı 12 yeni ve bir cover şarkının demosunu basitçe kaydetmiş; kaçınılmaz sonu izleyen dönemdeyse Jeff Lynne tarafından bir miktar (!) overdub ile şarkılar şu anda dinlediğimiz kusursuz hale gelmiş. Lynne aslında şarkıları onun arzuladığından daha sofistike hale getirdiği için Harrison'dan bir miktar özür diliyor, ama şarkıların bunu hak ettiğini de "sözlerine ekliyor". Albüm boyunca Harrison'ın ukulele (4 telli ve mandolin boyutunda Havai çalgısı) ve banjuelele (4 telli kısa saplı nöbetçi banço) gibi iki şakacı çalgıyı nasıl da fütursuzca tınlattığını (tımbırdattığını) duyup da hayrete düşmemek mümkün değil.

"Brainwashed" albümü tipik bir Harrison (yoksa Traveling Wilburys mi?) şarkısı olan "Any Road" ile başlıyor ve dikkatle seçilmiş kelimelerle ilahî yoldan dem vuruyor. "P2 Vatican Blues" ve "Pisces Fish" keyifle dinleniyor ve az sonra gelecek olanlara bizi iyice hazırlıyor. "Looking for My Life"da Tanrı'ya nazikçe yakaran Harrison'ı kucaklıyoruz, bence günah çıkartmıyor (onun ne günahı olabilir ki?) "Rising Sun"da 70'lerin başına döner gibi oluyoruz, iyi de oluyor; dedim ya, o muhteşem bir şarkıcı. "Marwa Blues" yaylı düzenlemeleri, yoğun slide gitarları ve derinden gelen dansöz zilleriyle meditasyona teşvikçi bir enstrümantal. "Stuck Inside a Cloud" kendiyle hoş bir diyalog –Harrison bulutları hep sevmiştir. İlk kez 1989 tarihli Eric Clapton albümü "Journeyman"de duyduğumuz ve insanın tüylerini diken diken eden "Run So Far"ı sevmemek mümkün mü? "Never Get Over You" albümün dünyevî aşka dair iki şarkısından biri ve harikulade. Son derece ironik biçimde seçilmiş cover şarkı "Between the Devil and the Deep Blue Sea"de Jools Holland'ı piyanoda, Ray Cooper'ı ise davulda (evet, davulda) görüyoruz, çok çok keyifli. "Rockin' Chair in Hawai" olabildiğince yumuşak yorumlanmış bir blues, evet, aşktan söz ediyor, ama dostlar, bu nasıl söz etmektir? Ve kendisini daha kapak resminden ve kartonetten hissettiren altı dakikalık "Brainwashed" ile noktayı koyuyor büyük usta. Günümüz insanının kemikleşmiş (ve çoğu kokuşmuş) kurumlar ve de yapılar tarafından beyninin nasıl yıkandığından söz ederken, nakaratlarda olanca içtenliğiyle Tanrıya yakarmayı ihmal etmiyor. Dördüncü dakikada protesto vitesini küçültüp, hatta boşa alıp Hare Hare ambiyansına geçiş yapıyor, gözlerimiz dalıyor ve albüm böyle bitiyor. Başka nasıl bitebilirdi ki? Ama sevgili Dark Horse, keşke bu kadar çabuk bitmeseydi. Bir kez dinleyin, sonra bana hak vereceksiniz.
Gökalp Baykal

Santana
Shaman
(BMG / DMC)

Santana'nın "Shaman"ını almak, ilavesi için gazete almaya benziyor. "Shaman" bir Santana albümü değil, Santana ilaveli bir albüm. Son derece gıcık bir repertuar oluşturulmuş, senelerin Carlos'una "gel baba, şunlara biraz gitar öttür" denmiş sanki. Tabii kimse Santana'nın şakağına silah dayamış değil. Santana bunu kendine reva görmüş. Üzücü.

Şarkılarınızın MTV'de çalınması MTV müziği yaptığınız anlamına gelmez (Örnek: "Supernatural"). Ama MTV müziği yaparsanız şarkılarınız MTV'de çalar (Örnek: "Shaman").

Son yıllarda iyice Eurovision Şarkı Yarışması seviyesine inmiş MTV yayınlarının hizasında sürünen bir albüme "Şaman" ismini koymak, başta şamanlara olmak üzere, kendi kendisine ve onu gerçekten seven bizlere bir hakaret.

Düş kırıklığımız büyük, ama şükretmeyi de bilmek lazım. Hadi rastgele, deyip hevesle oltayı salladıktan sonra eli boş dönmek, akşam evde kuru ekmeğe talim etmek de vardı. Allahtan "Shaman"da araya sıkışmış üç lüfer var: 5, 9 ve 11 numaralar. İlki, Macy Gray'in şarkısı "Amoré (Sexy)". Gray'in nezleli müthiş sesini bir latin havasında işitmek güzel sürpriz... İkincisi Me'Shell Ndegeocello'nun bas çaldığı ve Citizen Cope'un yazıp okuduğu "Sideways". Citizen Cope, çok enteresan hiphop, folk, blues harmanı müziklere imza atan Clarence Greenwood'un kod adı. Bir ölçüde Everlast, Arrested Development, Wyclef Jean gibi "şarkılı" hiphoplar yazan serbest minder güreşçisi tiplerinkine yakın bir dünyası var. "Shaman"daki şarkısı "Sideways" daha klasik ve kıyak bir blues... Albümde sınıfı geçen üçüncü parça ise Dido'nun "Feels Like Fire"ı... Bari dörde tamamlayalım; Arjantinli Alejandro Lerner'in "Hoy Es Adios"u da "eh işte" dedirtiyor.

Gerisi, "olsa da olur olmasa da olur" cinsinden iki Santana parçası, "Smooth" kahramanı Rob Thomas'ın sıradan iki bestesi, iç-bayıcı-metal-rap'çi P.O.D.'nin, uyuzun önde gideni Nickelbeck solisti Chad Kroeger'ın, yılın en ümit vaad etmeyen bayan şarkıcısı Michelle Branch'ın birer şarkısı vesaire...

Carlos Santana'nın ardında lekesiz bir emek tarihi, harika füzyon plakları var. Artık bugün geldiği noktada, çocukların eğitimine adanmış Milagro vakfına daha çok para aktarmak dışında plak yapmakta bir amacı kalmamışa benziyor. Anlaşılır bir durum. Çok satmak için çok satan gençlere yamanıyor. Ama o cayır cayır yanan gitar, "Shaman"dan daha fazlasını hakediyor. Keşke bundan sonraki albümünde, Beck'ten Nick Cave'e, Will Oldham'dan Nine Inch Nails'e "ağır" kardeşlerinin bestelerini okuyan Johnny Cash'i örnek alsa kendine. *Derya Bengi*

→53

Yanlızken sık sık boşluğa düşüyorum. Dünyanın kenarından boşluğa düşmemek için, ayağımı sinsice içeriye sürmeliyim.
VIRGINIA WOOLF, Dalgalar

Ancak bir yalnızlık vardır, o da büyüktür ve ona katlanmak güçtür. İnsanın öyle anları olur ki, bunlarda, hemen hemen herkes, yalnızlığını, kolayca elde edilen herhangi bir beraberlikle değişmek ister: Hiç uymadığı halde uyar gibi görünüp yanındakilerden herhangi biriyle, en düşük biriyle de beraber olmak ister.. Ama yalnızlığın büyüdüğü anlar, belki de işte bu anlardır.
RAINER MARIA RILKE, Genç Bir Şaire Mektuplar

şehrin insanı, şehrin insanı, şehrin / kaypak ilgilerin insanı, zarif ihanetlerin **İSMET ÖZEL**

BETH GIBBONS & RUSTIN MAN

Out Of Season

(Universal)

90'ları daha yaşanır hale getiren efsane grup Portishead'in solisti Beth Gibbons ve 80'lerde "Spirit of Eden" gibi iyi işlere imza atmış Talk Talk'un basçısı Paul "Rustin Man" Webber'ın tanışmaları on yıl kadar öncesine uzanıyor. İkili, "Out Of Season"da ortak sevdaları olan hüzün kavramına, caz ve folk etkileri altında yeni bir boyut kazandırmaya çalışıyorlar. Albümde Portishead'den Adrian Utley gibi ikilinin yakın grup çevresinden konuk müzisyenlerin de katkıları var. Beth Gibbons, sesiyle can verdiği parçalarda dinleyiciye her şeyi unutturup ilgiyi sadece kendisinde odaklayabilen bir güce sahip. Portishead içerisinde ağlayan kalbini, downtempo beat'ler, hip-hop sample'lar ve sinematik sesler arasında saklayabilen Beth Gibbons, solo projesinde olabildiğince yalın. Bu sefer müzik, ağırlıklı olarak sadece gitar, piyano ve çellodan ibaret yarı-akustik bir enstrümantasyonla çırılçıplak. Beth, şizofren bir sese sahip. Bir parçada gün görmüş geçirmiş bir kadınken, bir sonrakinde şaşkın ve kalbi kırık bir genç kız, başka bir şarkıda da yaramaz bir çocuk olarak karşımıza çıkıyor. Kendisini müzik tarihinde iz bırakmış birçok kadın vokalistle karşılaştırmak mümkün, ama Beth için ayrı bir kategori açıp onun nev-i şahsına münhasır kişiliğini teslim etmek daha şık olacak sanırım.

Albümün girişindeki "Mysteries" muhteşem bir başlangıç; sakin back vokallerin de yardımıyla Beth en hazırlıksız dinleyiciyi bile bir anda albümün karamsar havasına sokmayı başarıyor. Onu takip eden "Tom The Model", başlangıçtaki şok etkisini azaltmak için nakaratında nispeten optimist bir hava gizlemiş. Tabi "Bunun olamayacağını anlıyorum / Çok zor çünkü sen benim için yaratılmıştın / Umutsuzluğumu saklayamıyorum / Sanırım hiçbir zaman da saklayamayacağım" derken ne kadar iyimser olunabilirse, o kadar. Devamında gelen piyano merkezli "Show" ve bir nefesli sarmalında dönen "Romance", dinleyiciyi bir daha ayrılmamak üzere melankoli denizinin içine atan iki şarkı: "Bırak gösteri başlasın / Bulutlar yuvarlansın / Bu dünyada keşfedilecek bir hayat var / Ama artık her şey bir oyun benim için..."

"Out Of Season"ın en yalın parçası, sadece akustik gitarın boy gösterdiği "Resolve", albümün ikinci yarısında. Şarkı, Beth'in yaşlandıkça öldükten sonra geride bıraktıklarını ne kadar çok özleyeceğinin farkına varmasıyla ilgili. Onu takip eden folk duyarlılığıyla dolu "Drake" de benzer bir psikolojinin eseri. "Neden gitmek zorunda olduğunu bilmiyorum" diye sesleniyor Beth, Nick Drake'e. Cevabını da albümün adıyla ve lirikleriyle kendisi veriyor. Albüm boyunca yaşadığı günle senkronize olamayan ve yabancılaşmanın pençesinde boğuşan bireyin dramını anlatıyor Beth Gibbons. "Rustin Man" parçası sanırım bilerek sona konulmuş, zira yapı açısından oldukça farklı diğer şarkılardan. Paul Webber'ın ihtisas alanı olan gaipten gelen atmosferik seslerle örülü "Rustin Man", Beth'in muzip sesiyle ikinci Portishead albümünü, özellikle de "Elysium" parçasını hatırlatıyor.

Bunca zaman sonra Beth'in benzersiz vokalini duymak paha biçilmez bir deneyim, ama ortalıkta olmadığı yıllarda bile birçok hayranının uyurgezer düşlerinin fon müziğine yerleştirdiği vokaliyle hep etraflarda bir yerlerdeydi zaten. "Out Of Season", bu yılın en yerinde ve dürüst albümlerinden biri. Etkilenmemek ve 2003'te beklenen üçüncü Portishead albümü "Alien" için beklentileri katlamamak mümkün değil.

Yiğit Atılgan

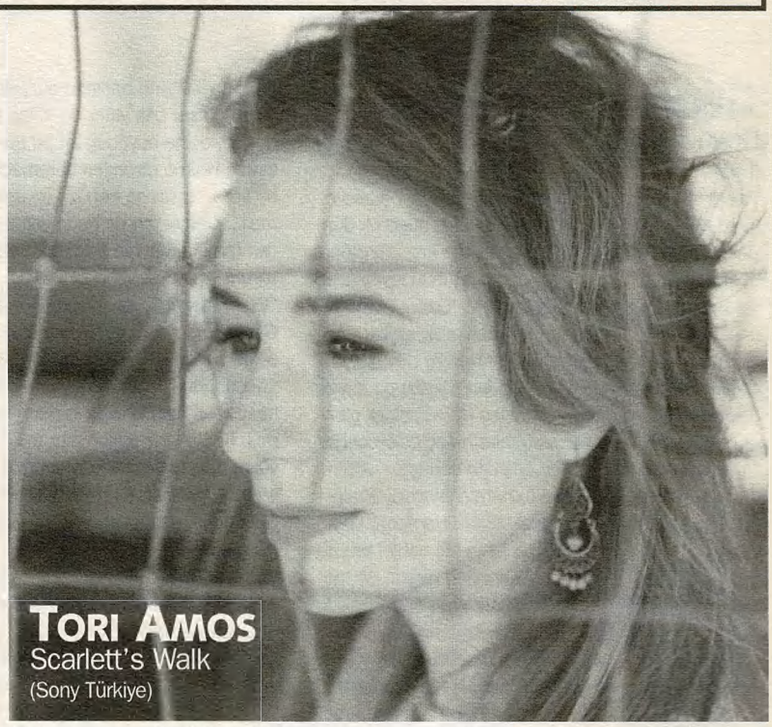

TORI AMOS

Scarlett's Walk

(Sony Türkiye)

Ben umudumu yitirmiştim! Tori Amos, son albümünde davulları, gitarları kendi müziğine ustalıkla uyarlamayı başarıp kendine yepyeni bir sound ve bir şaheser yaratmış! Tori'nin "Scarlett's Walk"a giden bu yolu nasıl bulduğuna dair belki çok kişisel, ama bana mantıklı gelen bir fikrim var. Önce itiraf etmeliyim ki, bir müzik yazarı ve müzisyen olarak arayışlarıma yön veren en önemli isimlerden biri olduğundan, Tori Amos'a ister istemez "ilk aşkım" muamelesi yapıyorum. Bugün topluma mal olmuş, yedi koca albüm yapmış, alternatif müziğin de tarihini yazmış bu "köşetaşı"ndan bir zamanlar söz açıldığında "siz esas bir de onun B-Side'larını, bir de konser kayıtlarını dinleyin!" demeden edemezdim. Çünkü Tori Amos'u özel, avangard bir pop müzisyeni yapan bütün öğeler esas bu kayıtlarda yoğunlaşırdı. O ritmden kopuk, bir yavaşlayıp bir hızlanan yorumlar, o tadına duyulmayan küçük emprovizasyonlar, başı sonu olmayan şarkılar, ruh çağırma seanslarına benzer tüyler ürperten birkaç şarkı ve sürekli bir "beyin mastürbasyonu". Ama bütün bunlar, "From the Choirgirl Hotel" dönemiyle başlayıp bir türlü bitmeyecek olan o davullu, baslı, gitarlı, kısacası son derece sıradan rock grubunun, Tori'nin müziğini büyük ölçüde katletmesinden önceydi. "Spark" single'ını izleyen ve "Strange Little Girls" albümüne uzanan bütün o yol boyunca belki birkaç güzel şarkı çıktı, ama ne bunlar yeri doldurulamaz eserler oldu, ne de klasikleşen "Crucify", "Winter", "Cornflake Girl", "God", "Yes Anastasia" vs. ile boy ölçüşebildi. Elbette bir sanatçının sürekli aynı yaratıcılık seviyesinde seyretmesini ya da aynı tarzda ısrar etmesini bekleyemezsiniz. Tori Amos da işte böyle bir arayış dönemine girmişti. Ama nedense gözüme çok yanlış gözüküyordu bu yol. Neden davul, neden gitarlar? Farklı birkaç enstrüman aramak yerine basmakalıp bir rock grubu kurmak istemiş olması canımı sıkmıştı.

"Scarlet's Walk"u duyana kadar, üç albümdür aynı yolda ilerleyen Tori Amos'un artık bu sound'da sonsuza kadar ısrar edeceğine ve öteden beri kendisine yapıştırılan "piyanosuyla sevişen kadın" imajının da iyice suyunu çıkaracağına inanmıştım. Bir noktada yanılmamışım: Tori, rock grubunu yine elden bırakmamış. Ama bu sefer grubuyla müziğinin ruhuna rahatça oturan bir sound yaratmayı başarmış. Yani bunca zaman hem onun, hem de benim gibi düşünenlerin beklemelerine değmiş. Web sitelerinde dolaşıp yüzlerce hayranının albüm yorumlarını okudum. Büyük bir çoğunluğun ilk tepkisi "Ne feci! Artık Tori sitkom müziği yapıyor!" olmuş, fakat hepsi de iki-üç dinleyişte müziğin durgunluğuna aldandıklarını farketmişler. Elimizin altında uzun ömürlü, yol arkadaşı niteliğinde bir albüm var. Geri vokaller, perküsyonlar, analog synthesizer'lar albümün sade, "kendiliğinden" melodilerini süslüyor. Sözler de daha yalın, Tori'ciler bilindik tema ve isimlerle yine karşılaşacaklar. İlk birkaç dinleyişte parçaların arasından "daha"ları seçmek çok zor oldu, ama şu günlerde ilk sıraya rahatlıkla "Mrs. Jesus"ı koyabilirim (ismen "Mohammad My Friend"e bir gönderme sanki). Hemen ardından "mutlaka dinleyin" listesindekiler geliyor: "Carbon", "Sweet Sangria", "I Can't See New York", "Another Girl's Paradise" ve "Gold Dust". Buna rağmen albüm şüphesiz organik bir bütünlüğe sahip. 11 Eylül olaylarına kayıtsız kalamayan sanatçının teskin edici bir çalışma yapma çabası sonucunda ortaya, zor zamanlarda her şeyi sevimli görmeye çalışarak dibe vurmamaya gayret eden bir ruh halini yansıtan şarkılar çıkmış. Hepimize lazım olabilir. *Gülüş Gülcügil*

Sanki dünyanın bütün insanları ağlıyormuş gibi yağmur boşaldı. Gözyaşları, gözyaşları, gözyaşları. **VIRGINIA WOOLF,** Perde Arası

Bize ne başkasının ölümünden demeyiz / çünkü başka insanların ölümü / en gizli mesleğidir hepimizin / başka ölümler çeker bizi / ve bazan başkaları / ölümü çeker bizim için **İSMET ÖZEL**

Bunlar bir bir olacaktır / Dayanıklı olmalısın ve dağ kekiği gibi! / Ama damarları bozguna uğramış acının da / Vermelisin hakkını **MEHMET TANER**

Babam Amerika'ya gitmiş, ondan hiç haber alamadık. Teyzem, bir kuyuya düşen gözyaşı gibi ortadan kayboldu derdi onun için. **JOHN BERGER,** Bir Zamanlar Europa'da

İnsanın kendini önemsemesi onu ağırlaştırır, beceriksiz kılar; kişi kendini beğenmişin biri olur çıkar. Bilgi adamı olabilmek için, kişinin hafif olması, akıcı olması gerektir. **CARLOS CASTANEDA**

JANE BIRKIN

Arabesque

(EMI)

Serge Gainsbourg'un Jane Birkin için yazdığı şarkılardan birinin adı, "Je t'aime... moi non plus" 45'liğinin de arka yüzü "Jane B"ydi. Birkin, yıllar yılı sanki öyle B kaldı. Arada –Gainsbourg'un izniyle– Cole Porter'lar falan da okudu ama, esas olarak Gainsbourg'un şarkılarıyla bir CD rafı doldurdu. 1996'da, "Versions Jane" albümünde, vaktiyle kendi okumadığı Gainsbourg şarkılarından bazılarını da temize çekti. En son Arno'nun "Charles Ernest" albümünde, Arno'yla "Elisa"da düet yaptı.

Jane Birkin, "Versions Jane"de Les Negresses Vertes'le, Joachim Kühn'le, Goran Bregoviç'le, daha birçok isimle çalışmış, her bir şarkıyı farklı üslûplara sahip müzisyenlere teslim etmiş, kırk yıllık şarkılar üzerinde eli yüzü düzgün denemeler yapmıştı. Ama ne "Versions Jane"de, ne başka bir yerde, bu şarkıları böyle sil baştan yaratmamıştı.

"Arabesque", sıradan bir cover'lı konser albümü değil, bir yaratıcı emeğin ürünü. "Versions Jane"in aksine, aranjmanları birbirinden farklılaştırmadan, tek bir üslûpla şarkıları birbirine bağladığı, 74 dakikayı tutarlı bir söyleyiş ve çalışla yürüttüğü için değil sadece. "Arabesque"i, bu konser kaydını güzel kılan, kemancısından darbukacısına, solistinden piyanocusuna, bu küçük kadronun şarkılara yaklaşımı, aralarındaki rahat, boş alan bırakan, ama kimsenin o boş alanları ele geçirmek, sırf kendinin kılmak için yarışmadığı uyum ve birliktelik duygusu, su gibi akan, hiç bıktırmayan, nabız düşürmeyen, arada küçük, temeli sarsmayan kreşendolar çıkaran o zor, ince ayar ton...

"Arabesque"de, adı üstünde, bu sefer Jane Birkin'in arabesk versiyonları var. "Elisa"yla açılan albüm, "L'amour de moi", "Couleur Café", "Dépression au-dessus jardin", "Valse de Melody", "Les dessous chic", "Comment te dire adieu", "Baby Alone In Babylone" derken, Gainsbourg'un şanson standardı klasiğiyle, "La Javanaise"le nihayete eriyor. Müzikmarketlerde world

music tabir edilen rafın bu kadar genişlediği bir zamanda belki buna şaşırmamak gerekiyor, ama yine de, bu şansonların, bu rock'ların arabeskle ne ilgisi var dememek için, ya da Gainsbourg şarkısıyla Arap kemanının evliliği nasıl bu kadar güzel bir kimyayı oluşturmuş diye hayret etmemek için evvela Gainsbourg'un müzikal seyrine ve zevkine bakmak gerekiyor. Giderek reggae'ye sardıran, son albümlerinde diskolarla arasını ısıtan Gainsbourg'a, "groovy" olan, içinde "swing" barındıran, sallanıp yuvarlanan ne varsa uyar. Gerçi herhalde bu albümdeki kadar sakin, duru, neredeyse sessiz bir müziğe meyletmezdi ama, arabesk de uyar.

Bu albümü dinleseydi severdi desek, herhalde müneccimlik etmiş olmayız...

"Arabesque"i bu şekilde kotarmak, bir konseri böyle yürütmek için de en az Gainsbourg kadar "kişi" olmak, onun altında ezilmemek gerekiyor. Albümü dinleyince bu kadar sevinç veren, insanın yüzünü güldüren de Birkin'in artık kendi sesini, demini, tavını bulması herhalde; Birkin'den de bağımsız olarak, ne yaşamış olursa olsun, yaş kaç olursa olsun, insanın potansiyelini keşfedip kullanabileceği, kendini bulup, bilip sevebileceği ihtimaline vücut kazandırması... Jane Birkin, artık bir Melody Nelson, bir Marilou ya da "Babil kulesinde yalnız bir bebek" değil tabii, ama zihninin, fikrinin de orada kalmadığı aşikâr. Kendi şarkılarını yazıyor olmasa da, A klasmanına, Barbara'ların yanına asıl şimdi koyuyoruz Jane Birkin'i. Kendini yazıyor çünkü...

Kemanda Djamel Benyettes, piyanoda Fred Maggi, udda Amel Riahiel Mansoui, darbukada Aziz Boularoug ve gazellerde Moumen... Bu küçük kadro öyle bir "ensemble" yaratıyor ki, konser kaydı yapmanın bütün handikaplarını da aşıyor. Cafcaflı bir virtüoziteye girmeden, dinleyeni boğmadan o kadar rahat çalıyorlar ki, çalgılarında da öyle mahirler ki, konser değil, şarkıların birbirine bağlandığı bir "tam albüm" çalıyorlar. Ya da konser anında o kadar "oradalar" ki, her dinleyişte bizi de rüyalı bir konsere bırakıyorlar. Birkin'in yakın zamanda ölen müzisyen yeğeni Anno'nun şiirini müziksiz okuyuşu, konser sonundaki uzun teşekkürleri bile sanki şarkı bütününden ayrılmıyor. "Arabesque" projesinin, bu minimal tutulmuş grubun verdiği küçük bir kıssadan hisse de var sanki: İşin içinde yaylılar var diye, hep bildiğimiz bir müzik dönüştürülüyor diye illâ da şatafata dalmak, gösterişli sahne kurmak gerekmiyor. Türkiye'de nedense böylesi daha çok seviliyor, ama öyle olunca dinleyen de nihayetinde boğuluyor. Büyük her zaman güzel olmuyor. "Arabesque" de gösteriyor ki, küçük bazen en güzel duyguya havale ediyor dinleyeni.

Albümün şarkılardan kolaj klibinde Jane Birkin kırmızı elbisesiyle, küçük kızlar gibi dansediyor, öyle yüksüz, hafif... Alnı öpülecek adamları, müzisyen arkadaşlarını tek tek öpüyor sürekli. Bir aksilik olmazsa, Jane Birkin "Arabesque" kadrosuyla İstanbul'a gelecek yazın. Biz de onu alkışlarla öpebileceğiz böylece. *Merve Erol*

ONŞARKI

Beck Paper Tiger
Chuck Berry Rock 'N' Roll Music
David Bowie China Girl
Elton John Saturday Night's Alright For Fighting
Mahzuni Şerif Sınıfsız Okul
Mine Koşan Unutma Emi
Natalie Merchant The Gulf Of Araby
Outcast It's A Whole World
Simple Minds Belfast Child
White Stripes Dead Leaves and the Dirty Ground

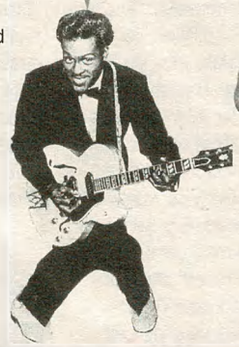

ROLL DİSKO OTUZ

YİRMİALBÜM

Ahmet Kaya Şarkıları (Dinle Sevgili Ülkem)
Alpay Güven Parkı
Arno Charles Ernest
Audioslave Audioslave
The Clash London Calling
Bonnie 'Prince' Billy Ease Down The Road
The Cure Pornography
Dzihan & Kamien Gran Riserva
Frank Zappa Apostrophe
Jan Axin Bajar
Jon Spencer Blues Explosion Plastic Fang
Lou Reed The Blue Mask
Peter Murphy Dust
Rabih Abou Khalil The Cactus of Knowledge
Roxy Music Manifesto
Tracy Chapman Let It Rain
Vincent Gallo Recordings Of Music For Film
Zebda Utopie d'occase
Zuco 103 Tales Of High Fever

ÖPÜCÜK ŞARKILARI

A Thousand Kisses Deep - **Leonard Cohen** • Basement Kiss - **Elvis Costello** • Bir Öpücük Kesmez - **Murat Başaran** • Bir Öpücük Ver Bana - **Atilla Taş** • Cold Kisses - **Richard Thompson** • Don't Talk Just Kiss - **Right Said Fred** • French Kissing In The USA - **Debbie Harry** • Give Him A Great Big Kiss - **Shangri-Las** • Just 1 Kiss - **Basement Jaxx** • Just One Kiss - **Alannah Myles** • Justa Lookin Foah Kiss - **NY Dolls** • I Wonder Who's Kissing Her Now - **Ray Charles** • I'll Kiss You - **Cyndi Lauper** • Kiss - **Marilyn Monroe** • Kiss - **Prince** • Kiss Kiss Kiss - **Yoko Ono** • Kiss and Make Up - **Saint Etienne** • Kiss and Tell - **Bryan Ferry** • Kiss Me, Baby - **Beach Boys** • Kiss Me On The Bus - **The Replacements** • Kiss Of A Black Widow - **RZA** • Kiss Of Life - **Sade** • Kiss The Floor - **Afghan Whigs** • Kiss Them For Me - **Siouxsie & The Banshees** • Kissability - **Sonic Youth** • Kissin Time - **Marianne Faithfull** • Kissing In The Back Row Of The Movies - **Drifters** • Kizmias - **The Cramps** • Kizza Me - **Big Star** • Last Kiss - **Pearl Jam** • Let Me Kiss It Where It Hurts - **Bobby Womack** • Lips Like Sugar - **Echo & The Bunnymen** • Mouth To Mouth - **The Creatures** • One Million Kisses - **1/2 Japanese** • Öpeceğim - **Ankaralı Turgut** • Öptürmem - **Asya** • Öpücük - **Athena** • Öpücük - **Zeki Müren** • Perfect Kiss - **New Order** • Please Don't Kiss Me Again - **Charmettes** • Son Öpüş - **Vedat Sakman** • Suck My Kiss - **Red Hot Chili Peppers** • Şımarık - **Tarkan** • The Infant Kiss - **Kate Bush** • Two Hearts, Two Kisses (Make One Love) - **Frank Sinatra** • Vermillion Kisses - **Barry Adamson** • When I Kiss You Goodnite - **Scott Walker** • When She Kisses Me - **Jonathan Richman**

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Robbie Williams** Escapology
2. **Blue** One Love
3. **Pink** Missundaztood
4. **Avril Lavigne** Let Go
5. **Westlife** Unbreakable - Greatest Hits I
6. **Elton John** Greatest Hits 1970-2002
7. **David Gray** A New Day At Midnight
8. **Elvis Presley** ELV1S - 30 Number 1 Hits
9. **Coldplay** A Rush Of Blood To The Head
10. **Red Hot Chili Peppers** By The Way

İNGİLTERE SINGLE'LAR

1. **Girls Aloud** Sound Of The Underground
2. **Cheeky Girls** Cheeky Song (Touch My Bum)
3. **One True Voice** Sacred Trust/After You're Gone
4. **Blue ft. Elton John** Sorry Seems To Be...
5. **Eminem** Lose Yourself
6. **Daniel Bedingfield** If You're Not The One
7. **Love Inc.** You're Superstar
8. **Las Ketchup** The Ketchup Song (Asereje)
9. **Avril Lavigne** SK8ER BOI
10. **Robbie Williams** Feel

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Shania Twain** Up!
2. **"8 Mile"** (Soundtrack)
3. **Dixie Chicks** Home
4. **Avril Lavigne** Let Go
5. **Jennifer Lopez** This Is Me... Then
6. **Tim McGraw** ...The Dancehall Doctors
7. **"Now 11"** (Various Artists)
8. **Justin Timberlake** Justified
9. **Faith Hill** Cry
10. **Christina Aguilera** Stripped

=16

Dört kere dört onaltı: Plakçılarda hangi albümler satıyor, kulüplerde hangi parçalar çalıyor?

KÖSTEBEK / Aznavur
1. **System Of A Down** Steal This Album
2. **Audioslave** Audioslave
3. **Tori Amos** Scarlet's Walk
4. **Blackmore's Night** Past Times With Good Company

KARGA / Atlas
1. **Timo Maas** Loud
2. **Audioslave** Audioslave
3. **Thievery Corporation** Sounds From The Verve Hi-Fi
4. **The Coral** The Coral

SEYYAH / Beyoğlu
1. **Tom Waits** All The World Is Green
2. **Richard Ashcroft** Bright Lights
3. **Baba Zula** Babasız Kızlar Korosu
4. **Wyclef Jean** Knockin' On Heaven's Door

HAYAL KAHVESİ / Beyoğlu
1. **Bugge Wesseltoft** Fast Forward
2. **St. Germain** Latin Note
3. **The Police** Roxanne
4. **Jamiroquai** Cosmic Girl

KOD MÜZİK / Atlas
1. **Czars** The Ugly People vs. The Beautiful People
2. **Barry Adamson** The King Of Nothing Hill
3. **Stereolab** Transient Random
4. **Gangstar** Full Clip

ZİHNİ / Akmar
1. **Audioslave** Audioslave
2. **Sigur Rós** ( )
3. **Godspeed You! Black Emperor** Yanqui U.X.O
4. **Les Rita Mitsouko** La femme trombone

MELEK / Beyoğlu
1. **Moby** We Are All Made Of Stars
2. **Duman** Bu Akşam
3. **Us3** India
4. **Jay Jay Johanson** On The Radio

KARGA / Kadıköy
1. **Peter Gabriel** I Grieve
2. **Can** Moonshake
3. **Brian Eno** Fractal Zoom
4. **Marc Ribot** Black Trombone

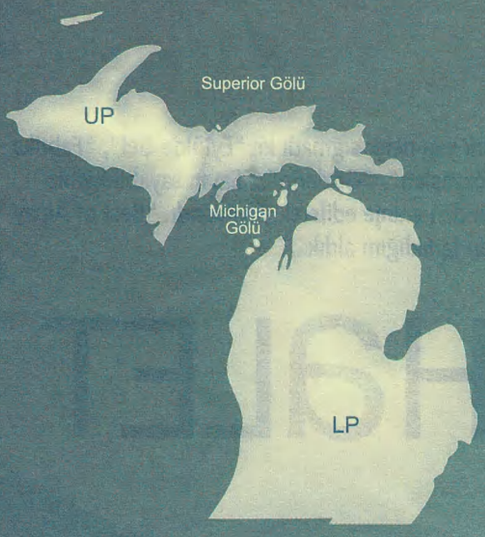

john smolens

soğuk

kanada sınırında
superior gölünün kıyısında
soğuk, çok soğuk bir yerde...

biri kaçar, diğeri kovalar...

fargo janrının ilginç bir örneği olan **soğuk**,
sizi michigan'ın karlarla kaplı buz gibi iklimine götürecek.

"bu kitabı sıcak bir yerde, tercihan battaniyenin altında okuyun!"

plan b

türkçesi: sabri gürses

meşrutiyet c. kıblelizade s. tepe han 1/6 şişhane 80050 istanbul tel: (0212) 251 4023 fax: (0212) 251 4024 e-mail: info@planb.com.tr
www.planb.com.tr

Alpay

B yüzünde futbol tezahüratları olan ilk 45'liği "Norma Mia" çıkalı neredeyse kırk yıl oldu. Bu kırk yıla neler sığmadı ki: "Eylülde Gel", "Fabrika Kızı", "Cennet Yolu", "Hayalimdeki Resim", "Güven Parkı", "Ağa Düşen Kadın", "Dağların Gözyaşları", "Gözlerin"... Sayın sayabildiğiniz kadar. Herkesin en az bir Alpay şarkısıyla hatırası var. Bu yüklü külliyattan Alpay'ın seçtikleri yeniden aranje edilerek yayınlandı. "Best of Alpay Volume 1" vesilesiyle usta yorumcunun kapısını çaldık, Türkçe pop ve rock tarihinin birinci elden tanıklığını aldık...

ZÜPPELİK CEHALET KADAR KÖTÜ

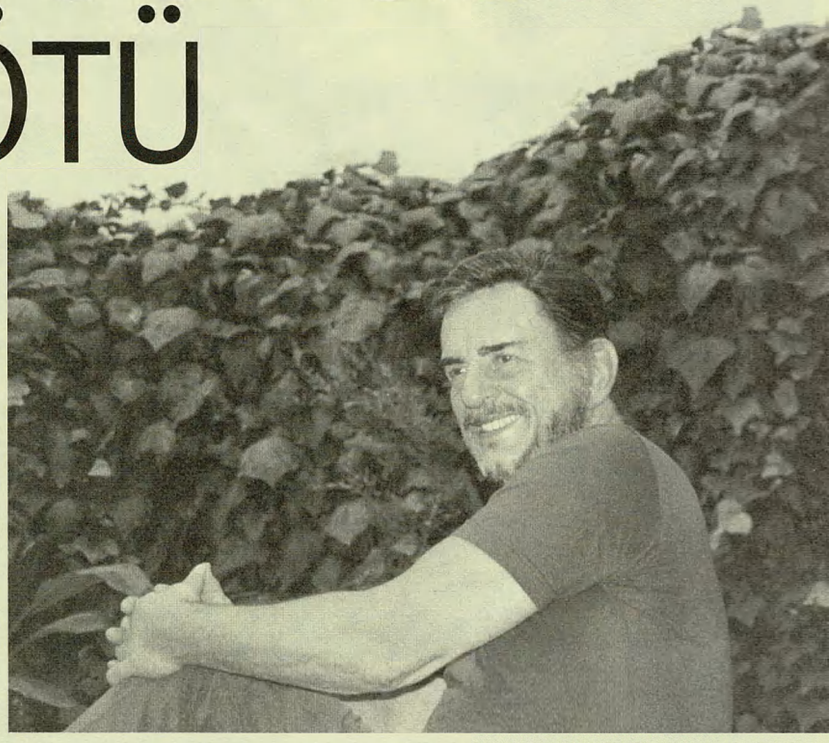

İlk defa bir "best of" yaptınız, ama bu "volume 1". Devamı gelecek mi?

Alpay: Benim bir "best of" albüm için daha yedi-sekiz tane albüm yapmam lazım. Bunlardan ayırt edemeyeceğim kadar sevdiğim, zamanında bu toplumu etkilemiş, 1 numara olmuş bir sürü şarkı var. "Best of" dediğin zaman bunların hepsini bir araya getirmen gerekir, öbürlerine haksızlık olmasın diye. Buna da olanak yok şimdilik. Ben yeni şeyler de üretmeyi sevdiğim için onlara nasıl zaman gelir, bilmiyorum.

Şarkıları neden eski düzenlemeleriyle tutmadınız?

Yapılmış bir şeyi otuz sene önceki haliyle sunmayı son derece haksız buluyorum. Bunların eski hallerini dinleseniz, şarkıcının sesi perde arkasından geliyor. Net bir kayıt sistemi yok, o günün stüdyo olanakları bugünkü gibi değil. Artı, ben bir yorumcuyum. Dünyada hiç kimse olduğu yerde kalmıyor. Ama aşama yapabilmişsen, zaman içinde gelişiyorsun. Eğer bu müziği yapıyorsam, bugünkü halimle bunları yapmak mecburiyetindeyim, topluma da bugünkü performansımı sunmak durumundayım.

Vokalinizde bir değişiklik, olgunlaşma görüyor musunuz?

"Hayret bir şey, sen hiç değişmedin" diyorlar bana. Ben de "çok değiştim" diyorum. Bundan on sene önce böyle şarkı söyleyemiyordum, ama dinleyen bunu anlamayabilir. Ses gırtlaktan çıkmaz, ses beyinden çıkar aslında. İnsanın gırtlağından seksen türlü ses çıkar. Önemli olan, yorumcunun o şarkıya yakışan sound'u çıkarması. Onun için, ben denerim. Stüdyoda kayıt yapıyoruz, "tekrar söyleyeceğim" dedim. "Abi bundan iyisi olur mu" dediler. "Öbürünü söylediğim zaman anlayacaksınız" dedim. Tekrar söyledim, "allah allah" dediler. Bu yüzden ben bütün yaptıklarımı ve yapacaklarımı, yeni baştan sunmayı tercih ediyorum. Ama dikkat edilmesi gereken bir şey var: Mesela "Eylülde Gel" insanlarda oturmuş bir şarkı, bilmeyen adam yok. Aranjmanında o şarkıyı tanınmaz hale getirecek bir takım şeyler yaparsan, o şarkı sevilmez, çünkü yabancılaşır insanlar. Bu aranjman da değişik, arkadan bir çello geliyor, bir soprano söylüyor ama, şarkının genel formatında insanlara yabancı gelecek hiçbir şey yok. Bu şarkı çok tutuldu, ama ben hiçbir zaman içime sindiremedim. Bugün içime sindiriyorum, gerek aranjmanı, gerek çalınışı, gerek benim söyleyişim burada başarılı. Öbürlerini o kadar çok beğenmiyorum.

"Gözlerin" sanki bir hayli değişmiş...

Onun ortasında bir yer var *(melodiyi söylüyor)*, çok yavaş çalınıyordu. Reggae ritminin oraya çok yakışacağını düşündük, dinleyenler de sevdi. Ritmi hızlandırarak bir emprovizasyon çalındı orada. Bana göre şimdiki hali çok hoş, çünkü "Gözlerin" çok monoton, yavaş yürüyen, yeknesak bir şarkıydı. Orta bölümlerin koşması, sonra normal ritme dönüşü, reggae oluşu çok değişik ve güzel oldu. Şimdiki hali daha çok beğenilecek zannediyorum.

Bu hâlâ gelişen yorumunuzun ilk hallerine dönelim mi? İlk plağınız "Norma Mia"ydı galiba, üzerinde ayrı bir vurguyla "Solist: Alpay" yazıyordu...

Evet, o zaman öyleydi. 60'ların başları... Bir reklam stüdyosunda son derece amatör olanaklarla müzik yapıyorduk. Beni zorla şarkıcı yaptılar, ben futbolcu olarak tanınan bir adamdım. "Senin gibi şarkı söyleyen adam yok" dediler, oturduk, Doruk Onatkut grubuyla stüdyoda bir takım şarkılar söyledik. Müthiş bir şöhret oldu o şarkı. Ben utanıyorum, yollarda "bu Alpay" diye gösterilmekten de hoşlanmıyorum. Ama yaptığımız şeylerin bu derece sükse yapması, toplumla bir şeyleri paylaşmak da güzel bir şey. Çünkü biz kendimizi koşullandırmamışız, toplum bunu sever, bunu yapalım diye bir kaygımız yok, kendi keyfimizi yansıtıyoruz. Sonra üniversiteden arkadaşlarla bir grup yaptık. Dedim ki "biz müzik yapıyorsak, yabancı müzik söylüyorsak, yabancılar gibi yapmamız lazım". Türkiye'de bir takım yerli şarkıcılar var, herkes yabancı müzik söylüyor, ama daha tık dedi mi, tamam, yerli. Müziğin dengesinden, söyleyişten, "pronunciation"dan kaynaklanan bir yabancılık var. Madem bu müziği yapacağız, bunları yapan da insandır, biz de öyle yapalım dedik. Son derece ilkel olanaklarla bir takım bantlar yaptık. Radyoda çalınıyor, "Norma" yıkıyor ortalığı. Derken Odeon aradı, "bunu plak yapalım" dediler. "Tamam" dedik, "size bandı yollayalım". "Olmaz" dediler, "illa ki bizim stüdyoda yapacaksınız". Geldik İstanbul'a, girdik stüdyoya. Son derece kötü bir denge, halbuki bizim yaptığımızda fidelite itibarıyla sesler daha parlaktı. Onlarınki büyük ses kayıt stüdyosu, bizimki iki tane amatör teyp. Ama bizimkinde bir denge bütünlüğü var. Sesler boğuk, uzaktan geliyor, ama dinlediğin zaman bir Avrupa havası var. Benimle bir röportaj yapıldı bu ilk plaktan sonra, resim yayınlanmadan. "Son derece kötü bir şey yapıldı" dedim röportajda, "beni sevenler o plağı almasın". Odeon'dan arıyorlar: "Alpay, bizi iflas mı ettireceksin?"... *(gülüyor)* Ama satış rekorları kırdı o plak. Hatta Tansel diye bir plakçı vardı Ankara'da, belki Türkiye'nin en önemli plakçılarından biriydi. Onun dükkanına bir kız geldi. Bu şarkının orijinalini de Tony Dallara söylüyor, İtalyanca. Dedi ki "ben 'Norma'yı istiyorum, Alpay'ınki olacak". Ben de dedim ki, "almayın onu, çok kötü, alacaksınız Tony Dallara'yı alın". "Siz kim oluyorsunuz, ben onu seviyorum" dedi. "Ben biraz-cık o şarkıyı söyleyen adam oluyorum" dedim. Plak imzalandı, kız onu aldı... *(gülüyor)*

> **"Fabrika Kızı"nı söylüyorum, yıkılıyor ortalık. "Niye istiyorsunuz kardeşim bu şarkıyı" diyorum, "bir eliniz yağda, bir eliniz balda, ne ilginiz var fabrika kızıyla?"...**

Eş dost arasında şarkı söylüyor muydunuz, iyi şarkı söylediğinizi nasıl biliyorlardı?

Dediğim gibi, partilerde çok müzik dinlerdik, müziğe çok meraklıydık. Ben de İspanyolca şarkıları filan güzel söylerdim. Benim kuzenim,

58→

Şanar Yurdatapan da profesyonel olarak Doruk Onatkut orkestrasında çalışıyordu. Bir gece Suadiye'ye onları dinlemeye gittim. İlla ki bir şarkı söyle diye yalvarıyorlar. "Bırak kardeşim, ne işim var" diyorum, utanıyorum da. Bildiğim bir İspanyolca şarkı var "Adios Maria" diye, "illa ki onu söyle"... Utana sıkıla, birinin arkasına gizlenip oturduğum yerden şarkıyı söyledim. Yıkıldı orası. Geldi adam, "illa şarkıcı olun, size şu kadar para veririm"... "Sağolun, şarkıcı markıcı olmaya niyetim yok" diyorum, derken Doruk: "Senin gibi şarkı söyleyen adam yok, hiç olmazsa bant yapalım..." Doruk Onatkut'a "Dogo" derlerdi, böylelikle Kentet Dogo-Alpay diye acayip bir efsane doğdu. Bir gün bir kız arkadaşın evine gittim, "ne işin var senin burada" dedi. "Ne demek ne işim var, memnun olmadın mı geldim diye?.." "Yok yahu" dedi, "kardeşim bugün senin konserine gitti..." Neyse, sonradan öğrendik, Kentet Dogo diye perişan bir orkestra çıkarmışlar, ne uyanıklar var, "hasta olduğu için solistimiz Alpay'dan mahrum olarak geldik" demişler, yuhlamalar, pespaye bir müzik... Sonra Kentet Dogo-Alpay konseri yapıldı Dil-Tarih-Coğrafya fakültesinde. O arada bantları hazırladık. Spekülasyonlar yapılıyor, "bu herif sahneye çıkmadığına göre ya kambur ya cüce" diye. "Ne derlerse desinler" diyorum, gizli kalmaya kararlıyım. Sonunda Mete Akyol beni buldu, ilk defa röportajı o yaptı. Sonra Büyük Sinema'da olağanüstü bir konser gerçekleştirildi, ilk defa sahneye çıktım. Konserin ilanının ertesi günü bilet kalmadı. Muazzam bir konserdi, öyle bir konser bir daha tekrarlanmadı. İtalya'dan ses sistemi getirildi, muazzam bir ışık sistemi... Ben mikrofon tutmayı bile bilmiyordum. O ışıklar konseri cazip kıldı, normal bir ışık yapsalar rezil olurdum. Şarkıyı belki söylerdim ama, şarkıyı söylemek için de bir rahatlık gerekiyor, o rahatlık bende asla yoktu. Neyse, sonra sevdim bu işi. Çok maymun iştahlı bir insanım aslında, bir şeyi üç kere yaparım, dördüncüde sıkılırım.

Siz Ankaralı mısınız?

Yedi göbek İstanbulluyum. Annebabamın işi nedeniyle eğitim yaşamım Ankara'da geçti, spor yaşamım Ankara'da sürdü. Yazları İstanbul'da, kışları Ankara'da geçerdi. Bir insanın nereli olduğunu doğduğunu ya da büyüdüğünü yer değil, ailesinin kaynağı belli ediyor. Baban askerdir, Malatya'da doğarsın, ama Malatyalı olmazsın gibi.

Hangi lisede okudunuz?

Bütün liselerde, çünkü çok haşarı bir çocuktum. Ankara Koleji'nde ortaokulu bitirdim, yaramazlık sebebiyle Atatürk Lisesi'ne geçtim, oradan da Gazi Lisesi'ne. Sonra da Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne gittim.

Avukatlık yaptınız mı?

Yapmadım, ama avukatlık stajımı yaptım. Gördüm ki, Türkiye'de davaların bitme şansı yok kolay kolay. Aceleci bir insanım, ayrıca yaptığım işin elle tutulur, gözle görülür bir şey olmasından hoşlanıyorum. Benim işim değil yani avukatlık, beceremem. *(gülüyor)*

Ankara-İstanbul mukayesesi yapılır mıydı, size müziğin Ankara şubesi gibi davranılır mıydı?

Şimdi konfeksiyon üretim var. Tamamen birbirine benzeyen, birbirinin aynı sound'ları içeren düzenlemeler; belli bir kişilik var da, hep aynı kişilik...

Ankaralı Alpay derlerdi, Ankaralı Turgut gibi. Bir ismim de "esrarengiz şarkıcı"ydı, gözükmediğim için ortalıkta. Şarkılarım Türkiye'de 1 numara oluyordu. Öyle listeler var ki, 1 numarada bizim "Esterella del mar", Rodrigo'nun Gitar Konçertosu'nun ilk kez vokalli yapılmışı, 2 numarada bizim grubun bestesi "Now I'm Alone", 3 numara Beatles, 4 numara Peppino di Capri... Penguen Plakçılık'tan çıkıyordu bizim plaklar, kendi kurduğumuz şirketti, çok lüks kapaklar yapılıyordu. Dağıtım filan yoktu tabii, satıldığı kadar satılıyor. Aradan iki sene geçti, Sayan diye bir şirket geldi, kalıpları istedi. "Deli misin kardeşim, aradan iki sene geçmiş, niye veriyorsun bu parayı" dedik.

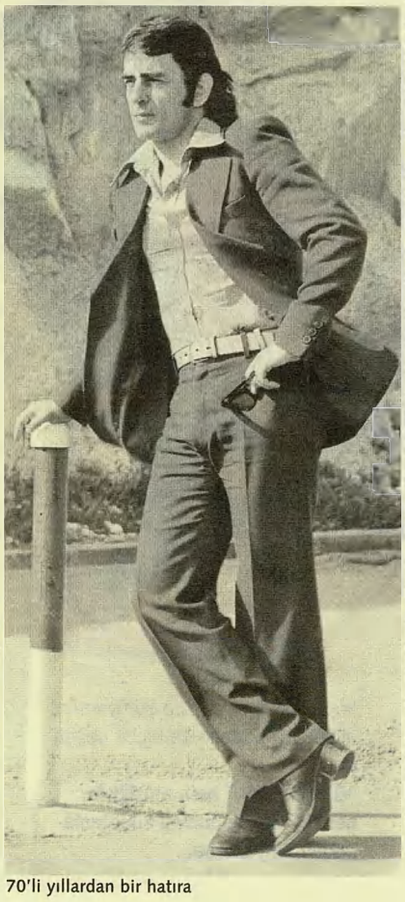

70'li yıllardan bir hatıra

Adam bizim sattığımızın on mislini sattı bir anda.

Ankara, bir dönemin kültür merkezi değil miydi, belki 80'lere kadar?

Gene öyle aslında. Ben Ankara'yı çok severim. Bir yer taşı, toprağı, ağacı için sevilmez, insanlar için sevilir. Benim de çok geniş bir arkadaş çevrem vardı. İstanbul'u da çok seviyorum. İstanbul'da yaşamazken "ben İstanbul'u yaşıyorum" diyordum, "İstanbul'da yaşayan adam İstanbul'u yaşayamaz". İstanbul'un güzelliklerini yaşamak için, hiçbir sorumluluk yüklenmeden gelmek, üç-beş gün arkadaşlarınla tatil yapıp gezmek lazım. Bir de Ankara'nın taşı toprağı altın olmadığı için İstanbul daha çabuk istila edildi. Ankara daha kültürlü bir şehir, çünkü bürokrat şehri. Ama orası da bozulacak, büyükşehirlerin kaderi bu, politikanın da kaderi bu. İstanbul gibi bir şehir sanayi şehri olmuş, ne işi var sanayinin İstanbul'da? Eskiden bir sayfiye şehriydi, olağanüstü plajları vardı, bütün hayatımız plajlarda geçti, şimdi plajı mlajı yok.

İnsanın aklına "Bu kente Konya asfaltından girer köylü kızları..." gibi sözleriyle "Güven Parkı" geliyor...

Güven Parkı da eskisi gibi değil şu an. Oraya sabah karanlığında bir takım insanlar gelirdi, iş bulmak için. Evine temizlikçi, çamaşırcı almak isteyen insanlar orada gidip insanlarla konuşurlardı, orası fukaraların iş bulma yeriydi. Güzel bir parktı. Eskiden trafiğe kapalı bir yol vardı orada benim çocukluğumda, tatil günlerinde insanlar çocuklarını dolaştırırlardı. Ankara da eskisi gibi değil.

Futbolculuğunuz nasıldı?

Sol ve sağ kanat oyuncusuydum, hücum oyuncusuydum. Benden süper bir futbolcu diye bahsediyorlar, ama kötü sporcuydum. Çok yetenekliydim, 11 saniyede 100 metre koşardım, çok hızlıydım. Çok da tekniktim, hâlâ bir topla bir kedinin yumakla oynadığı gibi oynarım. İki ayağımla, 25-30 metreden kurşun gibi ve çok isabetli topa vuran bir insanım. 16 yaşımda beni milli takıma seçtiler. Ama ben ne olduğumun farkında değilim, bir de bir hayatım var, kızlı-erkekli partiler yapılıyor, müzik var, dans var, hayatımız bu. Babam da çok iyi bir sporcuydu, dedi ki "oğlum, spor bir ibadettir. Bak yarın Fenerbahçe'yle maçınız var, sabah 4'te eve geliyorsun, hiç olmazsa 11'de gel".

Babanız ne iş yapıyordu?

Bürokrattı, Devlet Demiryolları'nda... Belki Türkiye tarihinde ilk defa Türkiye'de bir genç milli takım kuruluyordu. Başarıya susamış bir toplum olduğumuz için bir sürü komplekslerimiz var. 25 yaşındaki adamların yaşını küçültmüşler, A milli takım oyuncuları genç milli takıma geliyor. Ben de izliyorum, okuduğum tek şey gazetelerin spor sayfası, başka şeyden haberim yok. Lisedeyim. Genç milli takım ilan edildi, Fenerbahçe'den şunlar, Galatasaray'dan, Beşiktaş'tan bunlar, en altında da Atatürk Lisesi'nden Alpay yazmıyor mu? Dizlerimin bağı çözüldü heyecandan. O dönemin Futbol Federasyonu Başkanı okul maçlarında görüyor ve alıyor takıma. Elemeler yapıldı, beni direktman seçtiler. O sene geçtim sınıfı, sene kaybetmeden Gazi Lisesi'ne geçtim. Gazi Lisesi'ne "hergele meydanı" derler. Babam dedi ki, "oğlan yerini buldu, şahane okuyor". *(gülüyor)*

Hiç "eylülde gel" yaptı mı size hocalar?

Yok, pek ikmale kalmazdım. *(gülüyor)* Ama Hukuk fakültesinde hep eylülde geçtim sınıfı, çünkü ders çalışmazdım, sene sonunda çalışırdım, sözlülere eylülde girerdim.

Hangi takımı tutuyorsunuz?

Fenerbahçeliydim. Babam, amcalarım, Fenerbahçe'nin tarihine geçmiş çok önemli sporcular. Çocuk da bir şeylerden etkilenecek tabii, yoksa takım tutmanın bir anlamı yok, "neden bu takımı tutuyorsun" deyince kimse cevap veremez. Fakat sonra yavaş yavaş Galatasaray'ın futbolu bana keyif verir oldu. Artık hangi takım iyi oynarsa onu tutuyorum, sportif olaylarda da fanatikliği çok gereksiz ve saçma buluyorum.

Bugünlerde sizin mevkinizde oynayan, sevdiğiniz kanat oyuncusu var mı?

Kanat problemi var takımlarda. Mesela İbrahim diye bir adam var Beşiktaş'ın sol kanadında, korkunç bir enerji harcıyor, çok çalışıyor, çok iyi niyetli, ama o enerjisinin onda biri kadar iş becermiyor.

Eskilerden kimler var sevdiğiniz?

Çok iyi oyuncular var. Mesela Şükrü Gülesin, süper bir oyuncu. Hamdi Toptop diye süper bir kanat oyuncusu vardı. Fenerbahçe'de Küçük Fikret diye bir oyuncu vardı, bunlar süper oyunculardı. Böyle yetenek yok şu anda. Eskinin yıldızları bugünkünden çok daha yetenekli. Topa vuramayan adam eskiden top oynamazdı. Şimdi adam 18 üzerinden kaleye top atıyor, tıngır mıngır gidiyor top. Böyle şey olmaz. Ama şimdi sistem başka. O günün yıldızlarını bir araya getir –mesela Lefter'i al, dünya çapında bir adam–, ama bugünün sisteminde değil, o günün sisteminde oynasınlar, bugünün sisteminde oynayan bir üçüncü küme takımı onları yener. Şu anda izlediğimiz modern futbolu da dünyaya Ajax diye bir takım getirdi.

O efsanevî kadro mu?

Evet, müthiş. Cruyff diye bir adam mesela, bana göre dünyanın en iyisi. Rensenbrink diye bir kanat oyuncuları vardı, olağanüstü. Şimdi mesela Overmars diye bir adam var, o da müthiş bir adam... Eskiden Türkiye'de futbol oynanmıyordu, futbola benzer bir oyun değildi. Şimdi Türkiye'de adam gibi, haysiyetli top oynanıyor. Her takımla başabaş oynayıp yenebilirler. Türk takımlarının Avrupa'daki başarısı rastlantı değil. Eskiden Avrupa'da top oynarken "Çanakkale geçilmez" diye etten duvar örüyorduk, şimdi öyle değil.

Futbolculukta hiç ısrarlı olmadınız mı?

Hayır, ama tek ısrarlı olduğum konu müzik oldu, aşkım olarak kaldı müzik. Sevmediğim hiçbir şeyi yapmadım, hoşuma gitmeyen yerlerse çok büyük paraları reddettim. Arkama baktığım zaman utanılacak bir şey yok. Düğünlerde derneklerde, sünnet düğünlerinde, kaç para verirlerse versinler söylemedim. Buralara böyle geldik, heyecanımı da yitirmedim, her şeyi aşkla yaptım. Müziğin bir aşk olarak kalması gerekiyor. Bir insanı yaşatan böyle duygular. Şimdi mesela "Çizgi Roman" diye bir kitap çıkaracağım.

Resim yapar mıydınız hep?

Bir gün evde kalmam gerekti, üşütmüştüm. Sıkıldım. Evde kızın yağlı pastelleri var, onlarla bir şeyler yaptım, hoşuma gitti. Çerçeveciye verdim, adamın aklı uçtu, "bunlar müthiş şeyler" dedi. Derken yağlıboya yapmaya başladım, herhalde bundan 15 sene evvel. Babam da resim meraklısıydı, evde önemli ressamların orijinal tabloları vardı. Fakat benim resim zevkimi fazla okşamıyor o resimler. Adam bir peyzaj yapmış, git ağacı elle, o kadar canlı. Ben o tarz resmi, doğayı aynen yansıtan resmi çok fazla sevmiyorum. İstersem ağacı kırmızı yaparım. Daha canlı şeyleri seviyorum.

Dört tane şarkı söylemişim toplumsal içerikli, hepsinin konusu biraz değişik, ama sonuçta bir yere geliyor: Sınıflar arasındaki farklılıklara ve o sınıfların sıkıntılarına...

Yabancı şarkıları yorumlayıştan yabancı şarkılara Türkçe söz yazılmasına, özgün bestelerden ilk rock örneklerine, Türkiye popunun her dönemini yaşadığınızı söyleyebilir miyiz?

Resmen öyle. Ama Türkçe sözlü şarkıyı ben çok geç söyledim. Fecri Ebcioğlu bütün şarkılarını bana getirirdi, ben yapmazdım. Şimdiki aklım olsa, bazılarını yaparım. Mesela "Atlı karınca dönüyor" şarkısı şu gün gelse söylerim. Ama o gün "atlı karınca diye şarkı söylemem" dedim. İlk defa "Cennet Yolu"nu söyledim Türkçe olarak. Bir de ilk defa Türkiye'de pop müziğin Batı kalıplarıyla yapıldığı "Kara Tren"i söyledim. Bu da bir şeref değil benim için; eğer bu önemli bir olaysa, bunu yapan Doruk Onatkut. Türkiye'de ilk defa böyle bir şey yaptı ve bana söyledi; Ayşe'ye söyleseydi, Ayşe söyleyecekti. Çok büyük olay oldu "Kara Tren", ça-ça ritmiyle, vokalli mokalli ilginç bir şeydi. Bir sürü dönem yaşandı işte, rock da söyledim, Anadolu pop da söyledim, hoşuma giden şeyleri söyledim.

"Gelin Ayşe", "Kara Tren" gibi parçaları hariç tutarsak, galiba daha ziyade standartlara meyilli, romantik bir şarkıcı olarak tanınıyordunuz. Sonra basbayağı bir rock döneminiz başlıyor, arkanızda Diskotür orkestrası...

Çok iyi bir şirketti o. Selahattin Beyazıt kurmuştu Diskotürk olarak. Bir sürü plak yapıldı orada, ama iki şarkı çok büyük satış yaptı. Bir tanesi benim söylediğim "Sen Gidince", bir de Esin Afşar'ın "Yoh Yoh"u. Sonra da o şirket dağıldı. Oraya girmeme neden olan, Odeon'dan Antuan Şoriz, Diskotür diye bir şirket kurdu. Marlboro içerdi, Birinci içmeye başladı, adam batık yani. O şirkete yaptığım ilk iş "Dağların Gözyaşları" zannediyorum. Komiklik olsun diye bir maket hazırlamıştık, arada bir "şık... şık..." diyordum. Sonra da "kaldırın onları" dedim, "daha underground bir aranjman yapın faz gitarlarla"... Ankara'ya geldi Şoriz, baktım Marlboro içiyor. "Ne o" dedim, "yırttın galiba"... " 'Dağların Gözyaşları' yıkıyor ortalığı" dedi. Oturuyoruz Unkapanı'nda, bir plakçı geldi, "bana elli tane 'Dağların Gözyaşları', ama 'şık'lısından" dedi. "Şık'lısı" nereden çıktı? "Ben onu da bastım yahu" diyor... *(gülüyor)* Sonra her yaptığım plak çok büyük satışlar yaptı. Derken bir long-play yapılacak, "öyle çok kalabalık bir orkestra kullanma da, hesaplı olsun" dediler. Dedim ki "seninle ilişkimiz şu anda koptu". Bu bir prestij meselesidir, bir gitarla söylenmesi gereken şarkıya ikinci bir saz zaten koymam, ama eğer otuz tane keman gerekiyorsa, otuz tane keman koyarım. "Ama" dedim, "bana gereksinimin olmadığı gün seni bırakacağım, çünkü seninle dostuz". Bu arada İlhan İrem çıktı: "Ağlama arkadaş, ağlama aşk için..." *(söylüyor)* Televizyonda da boşluk var, bir gözüktü, yıkıldı ortalık. Bir de Füsun Önal'ın "Senden Başka"sı patladı. Üç Hürel'in plakları da satıyor. Dedim "bana ihtiyacın kalmadı, allahaısmarladık"... Sonra Yonca Plak'la çalışmaya başladım: "Yekte", "Yeter Allahım", "Ayrılık Rüzgarı", "Gözlerin"... O dönemin en güzel tarafı 45'liklerin varlığıydı. Yonca Plak'ta Müjdat Akgün'le çalışma dönemim başladı. "Seni çok seven bir arkadaş seninle tanışmak istiyor, güzel bestelerı var" dediler, geldi, asker. Bestelerini söyledi, "bu şarkıları Beatles'a versen söyler" dedim. "Bunlar üzerine çalış, artı sana bir şiir vereceğim, onu da bestele" dedim. O şiir de "Güven Parkı". Şiiri yazan Can Arpaç benim teyzezadem, abim dediğim insan. Sadece Müjdat'ın bestelerinden oluşan bir long-play yaptık. Gurur duyulacak bir long-play'di, ama hiç satışı yok. İçinde korolar var, her şey var, bir seferde kaydediliyor, kanal kaydı filan yok o zaman. Şarkıyı bozdun mu, baştan söylemek zorundasın. Siparişler geliyor, kolilerle mallar gidiyor. Ama "o kadar sevinmeyin" dedim, "millet 'Yekte' gibi şarkılar bekliyor". 15 gün sonra iadeler gelmeye başladı. *(gülüyor)* Belli bir çevrede çok sükse yaptı "Güven Parkı". Bana göre çok güzeldi o plak, ama Türkiye'de dinlenen müziğin çok ilerisindeydi. Bana göre bu da bir ukalâlık aslında: Madem bu işi yapıyorsun, plağının üzerine fiyat konup satılıyor, kötü bir şey yap demiyorum, iyi bir şey yap, ama insanlar da anlayabilsinler, bu kadar da kopuk olma. O zaman mastürbasyon: Çal, dinle, kendinden geç... Ama plağın üzerine fiyat koyuyorsan ve pazara sürüyorsan, alınamayan malın da hiçbir değeri yok.

"Güven Parkı" hem müziğiyle, hem içeriğiyle önemli köşetaşlarından biriydi ama...

Ama zor bir müzik. On tane şarkı çıkar, çok fazla malzeme var onun içinde. Pink Floyd gibi bir şey o. Bugün Türkiye öyle bir şeye hazır mı? Bir sürü insan var, koleksiyonlar yapmış, "abi n'olur şu 'Güven Parkı'nı çıkarsana" diyorlar. "Kim alır kardeşim" diyorum ben de. Ama o albümde süper şarkılar var. "Unutamadım" var mesela, süper.

Rock yapmaya başladığınızda müzikal zevkinizde bir değişiklik olmuş muydu?

Hayır. Bunların hepsi o anda ortaya çıkmış, o andaki duyguların birikiminden öte şeyler değildir. Etkilenerek yapılan şeyler de bana göre taklitten öte gitmiyor. "Bu tutundu, ben de öyle yapayım" değil. Ayrıca o gün yapılan müziklerde, sade benim yaptıklarımdan söz etmiyorum, insanların yaptıkları tüm değişik müziklerde değişik karakterler görürsün. Hiçbiri birbirine benzemez. Benim yaptığım müzikle aynı tarz müziği yapan Moğollar'ın çok büyük başkalıkları vardır, Barış Manço, Cem Karaca başka şey yapar. Şimdi konfeksiyon üretim var. Bir kere şarkıcıların seslerini çoğunlukla birbirinden ayırt edemiyorum. Tamamen birbirine benzeyen, birbirinin aynı sound'ları içeren düzenlemeler; belli bir kişilik var da, hep aynı kişilik... Müzik kötü de olsa, kişilikli olduğu zaman değer kazanır. "Arabesk mi, ayy" derler. İyisi var kardeşim, beni etkileyeni var. Niye bunlar bu kadar tukaka yapılıyor? İspanyolvari müzik oluyor da, neden Arapvari müzik olmuyor? Güzeli güzeldir, kötüsü kötüdür. Bana göre bir toplumda züppelik de cehalet kadar kötü bir şey. Müziğin niteliğini konuşalım, nitelikliyse iyidir. Rock'ın da, metalin de iyisi benim müziğimin çok dışında, ama mesela Jon Bon Jovi diye bir adam var, süper biri. Rod Stewart büyük bir ekol. Michael Jackson büyük bir şarkıcı. Bak ne kadar birbirinden değişik şeyler. Bunların hepsini bir arada dinleyebilirim. Hepsi aslında rock şarkıcısı, hepsi güzel, birbirinden değişik, hepsinin de kişiliği var.

Kimler çalıyordu Diskotür plaklarında, Levent Onay diye bir imza görüyoruz mesela...

O "Dağların Gözyaşları"nın bestecisiydi. Bir deniz subayıydı, çok şeker bir çocuktu, çok genç yaşta yitirdik onu. Bu plaklardaki marifet Ferit diye bir çocuğun. Çok iyi bir gitarcıydı. Oksijen diye bir grubun gitarcısıydı. Diplomat olduğu için ismini gizliyordu, Feridun Ergüner yazıyordu ismini. "Ben saksofon çalarım, filmlerde de oynarım, ücretim de pahalıdır" diyor Amerikan başkanı, bizde diplomat müzik

yaptığını gizlemek durumunda kalıyor. O da onun kompleksi. Diplomatın müzik yapabilmesi ona beş artı puan getirir bana göre.

70'lerin şarkıcıları, belli bir angajmanları olmasa da, içeriği güçlü şarkılar yapıyorlardı. Şimdi şarkıların sözleri genellikle çok harcıalem. Bu neden böyle sizce?

Şimdi bir tüketim olayı var, bunda da herkesin payı var. Türkiye'de iyi şarkıcı diye bir şey çıkmıyor. İçlerinde iyi bir şeyler yapan belki var ama, bir elin parmağını geçmiyor. Çoğunluk çok kötü. Evinde bile şarkı söylemeye hakkı olmayan adamlar albüm yapıyorlar. Ve bunları meşhur edebiliyorlar, çünkü medyayı oluşturan medyumlar asıl görevlerinin farkında değiller. Müzik öyle bir malzeme ki, dünyada toplumları dinledikleri müziğe göre klasifiye ediyorlar. Tabii alt kültür-üst kültür olayı da var, arada çok önemli bir uçurum var. Alt kültürü, yani popüler kültürü oluşturan toplum bir takım dış kaynaklardan etkileniyor, medyayı oluşturan medyumların yayınlarından, gazetelerde, mecmualarda çıkan yazılardan... Bu çok doğal bir şey, toplumu suçlamayalım. Bu müzikleri yapan adamları da suçlamıyorum, onlar da kendilerine bir yetenek vehmediyorlar –çok evhamlı insanlar çoğunlukla. Türkiye'de en büyük görev kitle iletişimi yapan kurumlara düşüyor. Bunlar bir toplumu ileri götürmek istiyorlarsa, bu ilkel şarkılarla beyin yıkamaktan vazgeçip adam gibi şeyler yapacaklar. Ya da bırakın, onları da çalsınlar, ama iyi bir şeyi iki kere çalıp da bir okul şarkısı niteliğinden yukarı çıkamayan bir şarkıyı beş-yüz kere çalarsan, çok fazla mesaj olur, onun içinden sıyrılmak o kadar kolay değil. Mesajların yüzde 99'u çok kötü şeyler.

Romantik şarkılarınızın yanısıra, "Güven Parkı"ndan "Ağa Düşen Kadın"a, çok güzel, sosyal içerikli şarkılarınızı da dinledik yıllarca...

Dört tane şarkı söylemişim toplumsal içerikli, hepsinin konusu biraz değişik, ama sonuçta bir yere geliyor: Sınıflar arasındaki farklılıklara ve o sınıfların sıkıntılarına... Biri fabrikada çalışıyor, yoksul, öbürü bir evde çamaşırcı. Ne fark var arada?.. Bu kadar fazla mesaj vermenin anlamı yok, iki kere verirsin, biter. Beş kere verildiği zaman iş sömürüye giriyor. Ben sömürgen bir adam değilim. Toplumun yaraları üç tane değil beş tanedir. Bir tanesini bir kere işlersin, ikincide ne olacak şimdi? Bu sefer, otomobilcinin yanında çalışan çırak... Aynı şey.

Mesela "Fabrika Kızı" iyi pop şarkısına örnek gösterebileceğimiz bir şarkı değil mi?

Doğrudur. Ama bana göre sözden daha önemlidir müzik. "Naganiginugu" desen, melodin iyiyse, bana göre iyi şarkı o. "Fabrika Kızı" cuk oturmuş bir şey, ama acaba o melodi daha komplike olsaydı, o sözler anlaşılabilir miydi? O sözlerle o müzik çok güzel kucaklaştı. Ama dersen ki, "Ayrılık Rüzgarı" mı iyi şarkıdır, "Fabrika Kızı" mı? Tabii ki "Ayrılık Rüzgarı"... "Fabrika Kızı"nı üç aşağı beş yukarı herkes söyleyebilir, ama "Hayalimdeki Resim"i söylemeye kalkan rezil olur. Orada yorumcu imzasını atmış. Yorumcuyu ilgilendiren tarafı da aslında müziğin kendisidir. Saçmalamadığın sürece söz ne olursa olsun. Müziğin anlattığı şey müzikte gizli, söz o müziği belki de kısıtlıyor. Belki o şarkıyı başka bir lisanda söylesem aklına başka şey gelecek, illa ki fabrika kızını anlatmak gerekmiyor. "Fabrika Kızı"nı dinleyip de hiç etkilenmeyen insan da var. Ama seviliyor o şarkı, söylüyorum, yıkılıyor ortalık. "Niye istiyorsunuz kardeşim bu şarkıyı" diyorum, "bir eliniz yağda, bir eliniz balda, hanım hanımcık oturuyorsunuz, ne ilginiz var fabrika kızıyla?.."

Ankaralı Alpay derlerdi, Ankaralı Turgut gibi. Bir adım da "esrarengiz şarkıcı"ydı, gözükmediğim için ortalıkta. Sonunda Mete Akyol buldu, ilk röportajı yaptı benle.

Söyleşi: **Merve Erol**

karga ocak 03

01çrş köstebek ali

17cm dafrogg

02 prş INDEPENDENT bAhadır

18cmts hengame metin

03CMMINIMALISTDİRSELG.

19pzrhaletiruhiyeberk

04 cmts saltyspinzit funky saltuk

20pzt karga

05pzr haletiruhiye berk

21sl godspeed you black emperor! bahadır

06 karga pzt

22 çrş boards of canada bahadır

07 sll 16 HORSEPOWER

23 prş free jazz cem çınlar

motherfunker 08çrş _ bertuğ

24 cm temür köran

monkey suite 09 prşdeniz

25cmts elektronikiyidir (((emre)))...hikota...

10CM HIP HOP=CROSSOVER dj 'a'

26pzrhaletiruhiyeberk

real time fx

karga 27pzt

The Black Heart Procession 28slbahadır

12pzrhaletiruhiyeberk

13pzt karga

29 çrş cake for weekdays burak-hüseyin şuşut

14sl f.s.o.l.

30prş SHAMAN w.m.c dj ömer

15 çrş monotonom taifu/alfax3

RADYO KOSMOS (92.3) Partisi "SolidStateSoundSystem" 4S 31CM 92.3

16 prş cem çınlar frank zappa

kadife sok.no:16
kadıköy-istanbul
t:+90(216)4491725
www.kargabar.org

96.2 RADYO EKSEN

RADYO kozmos 92.3

EFES DARK

ansiklopedi

a→

ALLEN GINSBERG İSTANBUL'DA

Cumhuriyet gazetesinden bir haber: "Amerikan edebiyatında 'Beat Kuşağı' diye anılan hareketin önde gelen temsilcilerinden şair Allen Ginsberg ve minimal müzik akımının tanınmış bestecilerinden Philip Glass, ABD'nin Ankara Büyükelçisi Morton Abramowitz ve eşinin özel konukları olarak Türkiye'ye geldiler. Glass ve Ginsberg iki gün İstanbul'da kaldıktan sonra Türkiye'nin güney yörelerini gezecekler... Bayan Abramowitz'in erkek kardeşi olan Glass'ın Türkiye'yi ziyareti dolayısıyla, müziğini

Glass'ın gerçekleştirdiği, yönetmenliğini Godfrey Reggio'nun yaptığı 'Powaqqatsi' adlı film dün Atatürk Kültür Merkezi Sinema Salonu'nda gösterildi. Gösterimine Philip Glass, Allen Ginsberg ve Abramowitzlerin de katıldığı 'Powaqqatsi', Kızılderili dili olan Hopi dilinde 'Büyücünün Yaşamı' anlamına geliyor. 'Büyücünün Yaşamı'yla ilgili olarak yaptığı açıklamada Glass, 'endüstriyel ve teknolojik yaşam biçimleri tarafından hızla tüketilen toprağa bağlı Üçüncü Dünya kültürlerini yansıttıklarını' söyledi. Glass, böylelikle, insanların doğanın yok oluşunu 'biraz sarsılarak da olsa' anlayacaklarını belirtti. Nepal'deki Budist tapınaklarından Brezilya'daki altın madenlerine, Sao Paulo sokaklarından Kenya ve Peru'ya kadar değişik mekânlarda çekilen 'Büyücünün Yaşamı' sözsüz, yalnızca görüntülerle müziğin şiirsel kaynaşımından oluşan bir film..."

Cumhuriyet gazetesinin 19 Haziran 1990 tarihli bu haberinden bir gün sonra, yine Cumhuriyet'te Sezer Duru, Ginsberg'den şu sözleri naklediyordu:

"Ben şimdi Türkiye'de turist olarak bulunuyorum. Sultanahmet Camii'ni falan göreceğim. Sonra da Kuşadası'na gideceğim. İki gün de Ankara'ya. Buradan İtalya'ya geçiyoruz. Spileto Festivali'nde Glass'la birlikte 'Hydrogen Jukebox'un prömiyeri var..."

Aynı yazıda Duru'nun Ginsberg'le ilgili izlenimleri de vardı:

"Bir turist olduğunu söylese de, elinde bizim muzır yasalarıyla ilgili notlar, cezaevindeki düşünce suçlularının listeleri, hapisteki gazetecilerin listesi. 'İsmail Beşikçi'nin durumu nedir' diye soruyor. 'İsmail Beşikçi için ne yapabilirim' diyor. 'Bu iki gün içinde ancak bu işi kınayabilirsin' diyorum. Polise, polis devletlerine, işkenceye, düşüncenin yasaklanmasına karşı. 'Hiper teknolojili polis devletleri sardı dünyayı. Önemli olan bilinçlenmedir' diyor. 'Bugün dünyanın durumu hem bir yandan iyiye, bir yandan çok kötüye gidiyor. En çok da çevre sorunları bizi ürkütüyor. İnsanlar planete gezegenimize büyük kötülükler yaptılar. Onu hasta ettiler. Soğuk savaşın kalkması iyi bir şey ama, çevre sorunları akıl almaz boyutlarda bir felakete sürüklüyor gezegeni...' "

Yazısını "Öğlenki resmî yemekte oldukça sıkıldığını anlıyorum. Neyse ki akşam biz bize Kumkapı'ya gideceğiz" *diye bağlayan Sezer*

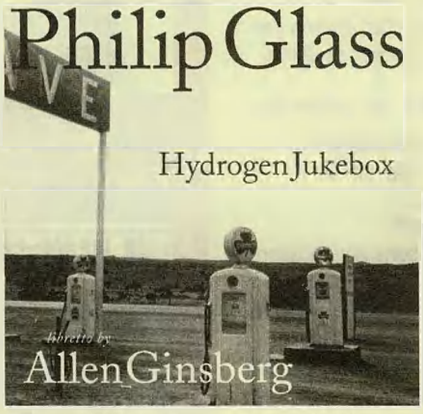

Duru'nun bahsettiği yemekte çekilen fotoğrafın altyazısı ise şöyle:

"İstanbul'a iki gün önce turist olarak gelen Allen Ginsberg ile birlikte gelen yakın dostu besteci Philip Glass ve diğer bazı müzikçiler, dün akşam Kumkapı Karakartallar Restaurant'ta yemek yediler. Yemeğe Allen Ginsberg ve besteci Philip Glass'ın yanısıra, ünlü rock grubu Rolling Stones ile çalışan Nancy Geffries, Kurt Munckscasi ve Elyse Stanley Grinstein ile şair Can Yücel, Orhan Duru ve Sezer Duru katıldı."

f→

FURUĞ-İ FERRUHZAD

4 Ocak 1935'te Tahran'da doğdu. Annesi Bânû Ferruhzâd'ın soyu Türk vezirlerine dayanıyordu, babası Muhammed Ferruhzâd'sa albaydı. Sert mizaçlı baba, yedi çocuğunu otoriter yöntemlerle büyütür, şefkatten uzaktır. Yine de Furûğ, yaşamındaki tüm zorluklara rağmen yılmamasını babasının verdiği eğitime borçlu olduğunu söyleyecektir. Ama belki de bu sevgi yoksunluğundan dolayı, 16 yaşındayken, kendisinden 15 yaş büyük aile dostları Pervîz Şâpûr'la evlenir, bir yıl sonra oğulları Kamyâr doğar. Bir sene sonra boşanırlar; Furûğ, çocuğunu bir daha göremez. Çocukluğundan beri edebiyatla büyüyen, İran şiir geleneğini özümseyen Furûğ'un ilk şiir kitabı "Esîr" de 1951'de, evlendiği yıl yayınlanır. 1956'da da ikinci kitabı "Divâr" (Duvar)

çıkar. İran entelijensiyasının önemli figürlerinden İbrahim Gülistan'la tanışan Furûğ, bir yandan onunla aşk yaşamaya, bir yandan da Gülistan Film Stüdyosu'nda çalışmaya başlar. Avrupa'da sinema eğitimi alır, "Bir Ateş", "Su ve Sıcak", "Kerpiç ve Ayna" gibi filmlerini çeker. Belgesel üzerine yoğunlaşan, birçok uluslararası festivalden ödül alan Ferruhzâd'ın "Siyah Ev" filmini izleyen Onat Kutlar, şöyle yazmış: "Tüm eleştirmenlerin küçük bir başyapıt olarak övdükleri 'Siyah Ev' adlı bir İran belgeseline rastladım. İran'daki ünlü 'cüzzam hastanesi', daha doğrusu 'cüzzamlılar deposu' üstüne çarpıcı bir yapıttı. Fransız kaynakları, yönetmenin İran aydınları arasında seçkin bir yere sahip bulunduğunu, kardeşinin de (Faruk Ferruhzâd) Paris'te tanınan bir müzisyen olduğunu belirtiyorlardı. Uzun uğraşlardan sonra, filmi Paris'te, Sinematek'te seyretmek olanağını buldum ve çarpıldım. 'Siyah Ev'de cüzzamlılar 'gerçeği' bir masal boyutuna ulaşıyordu. Acı, korku ve unutma duyguları veren bir masal. 'Çok önemli bir yönetmenle karşı karşıyayız' dedim kendi kendime..." Cüzzamlıların kapatıldığı ve başıboş, aç, ilaçsız bırakıldığı Cüzzamlılar Evi'nde, anne-babası cüzzamlı olan Hüseyin'i evlat edinir. Gülistan Film'de oyunculuk, senaristlik, kameramanlık, yönetmen yardımcılığı, dublaj, montaj, yaratıcı film editörlüğü de yapan Ferruhzâd, sinemanın kısıtlamalarından sıkılınca kendini tiyatro sahnelerine de atar. Şah rejiminin muhaliflerinden olan Furûğ, yine de şiirden hiç kopmaz. Tahran sokaklarından İranlı kadınların durumuna, aydınların edilgenliğinden özgürlük, yalnızlık temalarına, çocukluğunun mutlu günlerine geniş bir şiirsel perspektifi olan Ferruhzâd, şiirle ilişkisini şöyle anlatıyor: "Bana göre şiir, ona yaklaştığımda kendi kendine açılan bir penceredir. Yanında oturuyorum, bakıyorum, şarkı söylüyorum, bağırıyorum, ağlıyorum... Pencerenin öte yanında bir varlık olduğunu, orada birinin belki de 200-300 yıl sonra yaşayacak birinin beni dinlediğini biliyorum. Şiir geniş anlamıyla 'varlık'a bağlanmak için bir araçtır. Onun en iyi yönü, insanın şiir söylerken 'ben de varım' ya da 'ben de vardım' di-

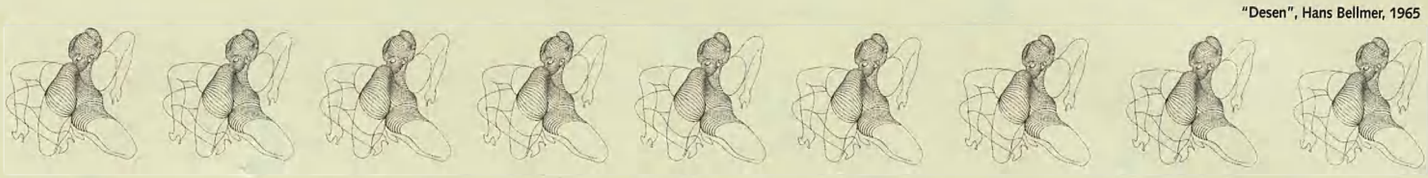

yebilmesidir..." Geleneğin sesinden kopmayan, ama modern ve kendine has bir üslûp ve izlek de yaratabilen şiirleri "İsyan" ve "Bir Başka Doğuş" kitaplarıyla sürer. 1960'da Unesco, Furûğ-i Ferruhzâd hakkında bir belgesel hazırlar; aynı yıl Bernardo Bertolucci de İran'a gelerek bir belgesel çeker.
Furûğ-i Ferruhzâd, 14 Şubat 1967'de annesinin evinden ayrılır, arabasına biner. Süratten hoşlanan, bunun kendisini dinlendirdiğini, "içindeki çarpıntılara ve sessizliğe bir cevap" olduğunu söyleyen Furûğ, kendisini bırakabileceğini söyleyen kardeşinin teklifini "arabayı o kadar yavaş sürüyorsun ki, insan sıkıntıdan patlıyor" diyerek reddeder. Yolda karşısına çıkan bir okul servisine çarpmamak için direksiyon kırar, ani frenle yüzünü cama çarpar. Yanında oturan Gülistan Film görevlisi orada can verir. Furûğ dışarı çıkmak isterken kaldırıma başını çarpar ve kurtarılamaz.

k→

KOCA YUSUF

Koca Yusuf yalnız Türk güreşinde değil, güreş dünyasında dahi büyük bir zirvedir. Er meydanları Koca Yusuf'u, güreş tarihimizin en büyük pehlivanlarından biri olan ve 26 yıl Kırkpınar'ın Başpehlivanlığını elinden bırakmayan ünlü Kel Aliço'nun karşısında tanıdı ilk kez. 27'nci yılda da başpehlivanlığı rakipsiz alacağını umarak Kırkpınar'a gelen Kel Aliço burada "başa güreşeceğim" diyen Deliormanlı Yusuf isminde körpe bir çocukla karşılaştı.
Herkes er meydanlarının pek yaman kurdu Kel Aliço'nun bu "tüysüz kızan"ı, karşısına çıktığına pişman edeceğini umuyordu. Ancak Deliormanlı Yusuf öylesine yaman bir güreş çıkarıyordu ki, buna Kel Aliço da şaşırmış ve güreş alemindeki meşhur gaddarlığını dahi ortaya koymaktan çekinmemişti. Ancak saatler uzayıp gittiği halde Aliço neticeyi lehine çeviremiyordu. Üstelik ilerlemiş bir yaşta bulunan ünlü pehlivanda yorgunluk alametleri baş göstermeye başlamış ve durumu tehlikeye düşmüştü. 26 yılın başpehlivanı Aliço'nun böyle toy bir pehlivana yenilerek güreş dünyasındaki tahtını kaybetmesine kimsenin içi razı gelmiyordu. Havanın kararmasını fırsat bilenler güreşi yarıda bıraktırmak istediğinde Aliço'nun gür sesi er meydanını kapladı:
"A be burası Kırkpınar'dır... Er meydanıdır buncağaz. Burada yenişene kadar güreş tutulur. Zift fıçıları, çıralar ne güne duruyor? Tutuşturun oncağazları... Pişmiş güreş bırakılır mı hiç?.. Bu kızancağıza yenilmek kaderimde varsa, bırakın yensin beni... Hem ben artık bu meydanlardan çekileceğim. Aliço'yu yenmek talihini bir daha bu Yusufcağaz nerede bulacak?.."
Aliço'nun bu sözleri Yusuf'u öylesine duygulandırmıştı ki, gözyaşlarını tutamadı ve büyük ustanın eline sarılıp öptükten sonra titrek bir

sesle ona adeta yalvardı: " Ustaların ustası, pehlivanların pehlivanı, koçyiğit ağam benim. Gel bırakalım şu güreşi. Sözlerinle yendin sen beni. Elimde ayağımda derman komadın. Bu söylediklerinden sonra ben seni tutamam gayri. istersen sen tut beni, vur sırtımı yere..." Aliço da meydanı çevreleyen kalabalığı teşkil edenler gibi çok duygulanmıştı. Nerede ise ağlayacaktı. Deliormanlı Yusuf'un alnına sıcak bir buse kondurdu: "Bu meydan bundan sonra senindir artık. Senin gibi bir pehlivan ortaya çıktıktan sonra gözüm arkada kalmadan ayrılacağım buralardan. Ödül de, başpehlivanlık da senindir. İkisine de güle güle sahip ol, ikisi de sana helal olsun oğul..." dedi.
Ve o günden sonra Türk güreşinde Koca Yusuf'un devri başladı. Er meydanlarında kasırgalar yaratıp rakip tanımayan bir kuvvet olarak ortaya çıkan ve yalnız cüssesinden ötürü değil, güreş değerinden ötürü de "Koca" sıfatını alan büyük Türk pehlivanı yenecek rakip bırakmadı. Bunu fırsat bilen açıkgöz organizatörler onu Avrupa'ya götürdüler.
Avrupa'dan sonra Amerika'da yaptığı bütün güreşleri de kazanan ve dünyanın en ünlü pehlivanlarını sıraya dizen Koca Yusuf'a Amerika'da milyoner bir kadın aşık olmuştu, bu kuvvet ilahından çocuk sahibi olmak istiyordu. Yusuf bunu işittiği zaman "ben buraya damızlık gelmedim" diye kükredi.
Avrupa ve Amerika'daki güreşlerinden 800 altın kazanmıştı Koca Yusuf. Bunları kemerine yerleştirip Fransız bandıralı La Bourgogne vapuru ile yurda dönerken, bindiği gemi Atlas Okyanusu'nda sis yüzünden İrlanda bandıralı Cromartyshre gemisiyle çarpıştı. 721 yolcunun bulunduğu La Bourgogne kaşla göz arasında sulara gömülüvermişti. Bu kez denizin içinde bir panik başlamıştı. Denize dökülenler, filikalara atlayıp canlarını kurtarmak istiyorlardı. Koca Yusuf da can havli ile bir filikanın kenarına yapışmıştı. Filikada bulunanlar, onun heybetli vücudu ile sandalı devirmesinden korktular. Önce yüzüne, kafasına kürekle vurmayı denediler. Fakat dev yapılı adamın çelik pençeleri sanki filikaya kilitlenmişti. Yaralan kafasından ve suratından akan kanlar posbıyıklarının üzerine doğru iniyordu. Onun bu hali filikada bulunanlara daha büyük bir dehşet vermişti. İçlerinden canavar ruhlu birisi, filika içinde bulunan ipleri kesmek için kullanılan ufak bir baltayı kaptığı gibi o çelik pençelere vahşi bir ihtiras içinde rasgele indirmeye başladı. Bileklerinden kesilip kopan o çelik pençeler gevşedi ve Koca Yusuf'un o dev vücudu Atlantik Okyanusu'nun derinliklerine doğru gömülüp gitti...
("100 Ünlü Türk"ten)

r→

ROCKIN' IN THE FREE WORLD

Renkler var sokakta • Kırmızı, beyaz ve mavi • Ayaklarını sürüyen insanlar • Ayakkabılarında uyuyanlar • Fakat bir dikkat işareti var • İlerideki caddede • Birçokları diyor ki • Ölüm evladır böyle hayattan • Şeytan gibi hissetme kendini • Ama öyle gibiyim gözünde onların • Unutmaya çabalıyorum o yüzden • Deneyerek her yolu • Dön baba dön, özgür dünyada

Gecenin karanlığında bir kadın • Kucağında bebeğiyle • Sokak lambasının altında • Bir çöp tenekesinin yanında • Şimdi bırakıyor ufaklığı bir tarafa • Gidiyor bir vuruş yapmaya • Nefret ediyor hayatından • Ve hayatına yaptığından • Bir çocuğu daha var • Okula gidemeyecek hiçbir zaman • Aşık olamayacak asla • Cool olamayacak hiç • Dön baba dön, özgür dünyada

Binlerce neon var • Evsiz adam için • Kibar ve müşfik bir el • Makinalı tüfek gibi • Alışveriş merkezi var • Ve tuvalet kağıdı • Straforlu kutular • Ozon tabakası için • İçimizden çıkmış biri • Diyor ki umudu yeşertin • Yakacağı var ısınmak için • Otomobilini süreceği yollar • Dön baba dön özgür dünyada
Neil Young

u→ UNITAS, JOHNNY
1933 - 2002

Bir tramvaya bindim dördüncü boyutta / Efkâr çöktü de zira / Versene bir tekila / Sanma ki hiç dansetmedik Fifth Dimension'la
Gittik geldik zaman tünelinde / Matematik ve gurur derken / Balkanlaştık hep birlikte / Belliydi böyle olacağı günün birinde
Hey taksi, çek Reggae City'ye / Adım Strummer, şifrem sıfır altı / Muhabiriniz oldum hep / Tehlike bürosunda

Joe Strummer, "Global A Go-Go"dan Roll'lama (desen: Stefan Ramniceanu)